CLASSICAL ARMENIAN BIBLE: THE ZOHRAB BIBLE

Edited by Dr H. Zohrabian

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ
ՄԱՏԵԱՆ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

ԸՍՏ
ՃՇԳՐԻՏ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԽՆԵԱՑ ՄԵՐՈՑ
’Ի ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆՆ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱԳՈՅՆ ԲՆԱԳՐԷ
’Ի ՀԱՅԿԱԿԱՆՍ ԲԱՐԲԱՌ։

Նորոգապէս ’ի լոյս ընծայեալ
յընտրելագոյն գրչագիր գաղափարէ՝
Համեմատութեամբ այլևայլ օրինակաց,
Հանդերձ կարևոր ծանօթութեամբք բնաբանին։

Յաշխատասիրութենէ տեառն
Հ. Յովհաննու Զօհրապեան Վարդապետի,
’ի միաբանութենէ Մեծին Մխիթարայ
Բաբունապետի և առաջին Աբբայի։

Տպագրեալ Հրամանաւ Տ.Տ. Ստեփաննոսի Ագոնց
Աստուածապատիւ Արհիեպիսկոպոսի,
և Առաջնորդի Ուխտին՝ Սրբոյն Ղազարու։

1805 ’Ի ՎԵՆԷՏԻԿ. ՌՄԾԴ
’Ի Գործարանի Սրբոյն Ղազարու։

THE BIBLE
OLD AND NEW TESTAMENTS

ACCORDING
TO THE ACCURATE TRANSLATION
OF OUR ANCESTORS
FROM THE MOST RELIABLE GREEK TEXT
INTO THE ARMENIAN LANGUAGE.

Newly published from the best manuscript,
with a comparison of various exemplars,
with important annotations to the text.

On the basis of the work of
Rev. Doctor Fr. Hovhann Zohrabian,
of the Congregation of the Great Mechitar,
Pontif and first Abbot.

Published by order of the Very Rev. Stepannosi Agonts,
Honoured Venerable Bishop
and Prelate of the Congregation of St. Lazarus.

1805 VENICE
At the Press of St. Lazarus.

Revised edition edited by Tigran A. Aivazian (Erevan, 2016)

լանեմ ես առ այն որ առաքեացն զիս: Եւ գրեցէք դուք
զայս ամենայն որ եղեւ՝ և կատարեցաւ: 21Եւ գրեցաւ ՚ի
գիրս: Եւ այլ ո՛չ ևս տեսին զնա: 22Գոհանային զգործոյն
և զմեծամեծացն Աստուծոյ, և ո՛րպէս երևեցաւ նոցա հրեշ-
տակն Տեառն:

13 Եւ Տուբիթ գրեաց զաղօթս ՚ի ցնծութիւն՝ և ասէ.
Օրհնեալ է Աստուած որ կենդանին է յաւիտեանս՝ և ար-
քայութիւն նորա. 2զի նա հարկանէ և ողորմի, իջուցանէ ՚ի
դժոխս և հանէ. և ո՛չ ոք է որ փախիցի ՚ի ձեռաց նորա:
3Խոստովան եղերուք նմա որդիք Իսրայէլի առաջի ազ-
գաց. 4զի նա՛ ցրուեաց զմեզ անդր ՚ի նոսա: Յայտնեցէք
զմեծութիւնս նորա, բարձրացուցէք զնա առաջի ամենայն
կենդանեաց, զի նա՛ իսկ է Տէր Աստուած մեր. Աստուած
հա՛յր մեր մինչև յամենայն յաւիտեանս: 5Եւ տանջեսցէ
զմեզ յամենայն յանիրաւութիւնս մեր. և դարձեալ ողոր-
մեսցի՛ մեզ, և ժողովեսցէ զմեզ յամենայն ազգաց յորս և
ցրուեցաք ՚ի նոսա: 8Եթէ դարձջիք դուք ՚ի նա բոլորով
սրտիւ ձերով՝ և յամենայն անձնէ, և արասջիք դուք առա-
ջի նորա զճշմարտութիւն, յայնժամ դարձցի՛ նա առ ձեզ.
և մի՛ ծածկեսցէ նա զերեսս իւր ՚ի ձէնջ: 6Եւ տեսանիցէք
դուք՝ զոր առնիցէն ընդ ձեզ. և խոստովան եղիջիք դուք
նմա ամենայն բերանովք ձերովք. և օրհնեցէք զՏէր որ ար-
դարն է, և բա՛րձր արասջիք զթագաւորն յաւիտենից: 7Եւ
ես յերկրի գերութեանս իմում գոհացայ՛ զնմանէ, և ցուցից
զզօրութիւն և զմեծութիւն նորա ազգա՛ց մեղաւորաց: Եւ
արդ՝ դարձարո՛ւք մեղաւորք՝ և արարէք զարդարութիւն
առաջի նորա. զի ո՞վ գիտէ, հաճեսցի՝ և ողորմեսցի՛ ձեզ:
9Այլ ես զԱստուած իմ օրհնեցի՛ց՝ և անձն իմ զթագաւորն
երկնից, և ցնծացա՛յց ես ՚ի մեծութեան նորա: 10Ասասցեն
զայս ամենայն ազգք, և խոստովա՛ն եղեն նմա յԵրուսա-
ղէմ ՚ի քաղաքն սուրբ. 11և խրատեսցէ՛ նա զորդիս ժո-
ղովրդեան քոյ, և դարձցի՛ և ողորմեսցի՛ որդւոցն արդա-
րոց: 12Գոհացիր դու զՏեառնէ բարերարէ, և օրհնեսցե՛ս
դու զթագաւորն յաւիտենից. զի դարձեալ զխորանն իւր
շինեսցէ՛ ՚ի քեզ ուրախութեամբ: 13Եւ բերկրեսցին ՚ի քեզ որ
գերեալքն են. և սիրեսցեն զքեզ որք չուառացեալքն են յա-
մենայն ազգմն յաւիտենից: 14Ազգք բազումք ՚ի հեռաստա-
նէ եկեսցեն. յանուն Տեառն Աստուծոյ բարձեալ բերիցեն
զպատարագս իւրեանց ՚ի ձեռս իւրեանց, մատուցանե՛լ
զայն Թագաւորին երկնաւորին. և տացե՛ն քեզ զուրախու-
թիւն ազգէ մինչև յազգ: 16Եւ անիծեա՛լ լիցին ամենայն ա-
տելիք քո, և եկեսցեն օրհնութիւնք ՚ի վերայ սիրելեաց քոց:
17Ցնծա՛ և ուրա՛խ լեր դու ՚ի վերայ որդւոցն արդարոց.
և ժողովեսցի՛ն նոքա ՚ի միասին, և օրհնեսցե՛ն զՏէր ար-
դարութեանց ՚ի միասին: 18Երանեա՛լք իցեն որք սիրեսցեն
զքեզ, և ցնծասցե՛ն նոքա ՚ի խաղաղութեան քում. և ե-
րանի՛ իցէ այնոցիկ որք տրտմեցանն ՚ի վերայ բեկման
քո, զի անդրէն ՚ի քեզ բերկրեսցին, ՚ի տեսանել նոցա
զփառսն քո. և ուրա՛խ լիցին մինչև յաւիտեանս: 19Անձն
իմ օրհնեսցէ զԱստուած զթագաւորն մեծ: 21Զի շինեսցի Ե-
րուսաղէմ ՚ի քարանց պատուականաց, ՚ի շափիղայ և ՚ի
սուտակէ, և ա՛յլ ևս պատուական քարամբք. պարիսպք քո
և աշտարակք, մարտկոցքն քո յոսկւոյ սրբոյ: 22Եւ ամենայն
հրապարակքն Երուսաղեմի բիւրեղ և դահանակ և սարդի-
ոն ակամբք կազմեսցին: 23Եւ ասասցեն յամենայն փողոցս
Երուսաղեմի. Ալէլուիա: Եւ օրհնեսցեն՝ և ասիցեն. Օրհնեալ
է Աստուած որ բարձրացո՛յց զամենայն աշխարհս յաւի-
տեանս:

14 Եւ իբրև դադարեաց Տուբիթ յօրհնութենէս յայսմանէ.
2և էր ինքն ամաց յիսուն և ութ՝ յորժամ կացին աչք նորա,
և յետ ամաց ութից՝ բացան միւսանգամ աչք նորա: 3Եւ
առնէր նա ողորմութիւնս. և յաւե՛լ ևս երկնչել ՚ի Տեառնէ
Աստուծոյ, և խոստովան լինել նմա: 4Եւ ծերացա՛ւ նա յոյժ:
5Կոչեա՛ց նա զորդին իւր, և զորդի՛ որդւոյն իւրոյ՝ և ասէ
ցնա. Որդեակ՝ ա՛ռ դու զորդիս քո, զի ահաւասիկ ես ծե-
րացեալ եմ և մե՛րձ եմ ՚ի մեռանել: Արդ ե՛րթ դու յերկիրն
Մարա՛ց որդեակ իմ. 6զի հաւատամ ես, որպէս և խօսե-
ցաւ Յովնան մարգարէ վասն Նինուէի եթէ՝ կործանեսցի՛, և
յերկիրն Մարաց եղիցի խաղաղութիւն մինչև ՚ի ժամանա՛կ
մի: Զի եղբարք մեր ցրուեսցին ՚ի բարի երկրէս, և Երու-
սաղէմ եղիցի աւերակ և անապատ, և տունն Աստուծոյ ՚ի
նմին հրձի՛գ լիցի, և յաւե՛ր լիցի մինչև ՚ի ժամանակս: 7Եւ
դարձեալ ողորմեսցի՛ նոցա Աստուած. և դարձուսցէ զնոսա
անդրէն յերկիրն, և շինեսցեն նոքա զտունն. ո՛չ եթէ ըստ
օրինակի առաջնոյն՝ մինչև լցցին ժամանակք յաւիտենից:
Եւ յետ այսորիկ դարձցին ՚ի գերութենէ աստի, և շինես-
ցեն զԵրուսաղէմ փառօք՝ և մեծաւ պատուով և տաճարն
Աստուծոյ ՚ի նմին շինեսցի՛ յամենայն ազգս յաւիտենից,
շինուա՛ծս փառաւորս որպէս և խօսեցա՛ն զնմանէ մարգա-
րէքն: 8Եւ ամենայն հեթանոսք դարձցին ճշմարտութեամբ
երկնչե՛լ ՚ի Տեառնէ Աստուծոյ. և կործանեսցեն և ՚ի բա՛ց
մերժեսցեն զկուռս իւրեանց. 9և օրհնեսցեն ամենայն հե-
թանոսք զՏէր, և ժողովուրդն խոստովան լիցի առ Աստ-
ուած իւր: Եւ բարձրացուսցէ՛ Տէր զժողովուրդն իւր. և
ցնծասցեն ամենեքեան ոյք սիրեն զՏէր Աստուած ճշմար-
տութեամբ և արդարութեամբ. և արասջի՛ք դուք ողորմու-
թիւն հարց ձերոց: 10Եւ արդ՝ որդեակ իմ, զնա՛ դու աս-
տի. զի լինելո՛վ լինի զոր ասաց մարգարէն Յովնան: 11Այլ
դու պահեսցե՛ս զօրէնս և զհրամանս. և լե՛ր դու ողորմա՛ծ
և արդար, զի բարի՛ լինիցի քեզ: 12Եւ թաղեսցես զիս՝ և
զմայր քո ընդ իս, և մի՛ ևս հանգիցես դու ՚ի Նինուէ:
Որդեա՛կ իմ, տե՛ս դու ո՛րպէս արար Ադամ Աքիաքարայ
որ սնո՛յց զնա, ո՛րպէս ՚ի լուսոյ տարաւ զնա ՚ի խաւար,
ո՛րչափ չա՛ր անցոյց ընդ նա: Այլ Աքիաքարոս ապրեցա՛ւ, և
նմա՛ հատուցումն անդրէն հատուցաւ, և էջ նա փոխանակ
նորա ՚ի խաւարն: Եւ Մանասէ արա՛ր զողորմութիւնս, և
ապրեցաւ յաւուր մահու՝ զոր թաքոյցն նմա. և Ադամ ան-
կաւ յորոգայթ՝ և կորեաւ: 13Եւ արդ դու որդեակ իմ, տե՛ս
որպիսի՛ առնէ ողորմութիւն, կամ ո՛րպէս փրկէ արդարու-
թիւն: Եւ իբրև զայս ասաց, կատարեաց զհոգին ՚ի վերայ
մահճացն. զի էր նա ամաց հարիւր և յիսուն: Եւ թաղեաց
զնա որդին իւր լի փառօք՝ և բարի՛ վախճանաւ: 14Եւ յոր-
ժամ մեռաւ Աննա՝ թաղեաց և զնա առ հօրն իւրում: Եւ
գնա՛ց Տուբիա կնաւ իւրով՝ և որդւովք իւրովք համդերձ
յԵկբատանս Մարաց՝ առ հռագուէլ աներ իւր: 15Եւ ծերա-
ցաւ նա պատուով մեծաւ. և թաղեա՛ց նա զաներն իւր՝ և
զզոքանչն, փառօք և պատուով. և ժառանգեաց զտունն
նոցա, և զտունն Տուբիթայ հօրն իւրոյ: 16Եւ մեռաւ նա ա-
մաց հարիւր և քսան և եւթն, յԵկբատանս Մարաց: 17Եւ
մինչչև՛ մեռեալ էր նա, լուաւ ինքն զկործանմանէն Նինու-
էի՝ զոր գերեաց Նաբուքոդոնոսոր Ասուերոսն: Եւ ուրա՛խ
եղև Տուբիա՝ մինչչև՛ մեռեալ էր նա, ՚ի վերայ Նինուէ-
ի. փա՛ռս ետ գոհանալով զԱստուծոյ. որում փա՛ռք յաւի-
տեանս յաւիտենից. ա՛մէն:

Կատարեցաւ Տովբիթ:

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԱԿԱԲԱՅԵՑԻՈՑ

Յադամայ մինչև ցկրկին շինուած պարսպին Երուսաղեմի, և ցերկոտասան ամ իշխանութեանն հրէից Նեեմիայ, կարգաւ ածեն զժամանակն Գիրք Եբրայեցւոց. իսկ անտի և յառաջ՝ ո՛չ ևս: Քանզի երկերիւր (յիսուն) և հինգ ամաց միջոցաւ յետ Նեեմեայ կրցեր է ժամանակն Անտիոքայ Եպիփանեայ՝ առ որով պատմութիւնս Մակաբայեցւոց. և ՚ի միջոցս յայս ՚ի Յովսեպայ և յԱփրիկանեայ առեալ Եւսեբի զանունս քահանայապետիցն որ տիրէին ժողովրդեանն՝ նշանակէ ՚ի կանոնս ժամանակաց: Բայց զի առ Անտիոքաւ Մեծն կոչեցելով՝ զԱռաջին Մակաբայեցւոցն իրս վճարիլ ասէ ինքն Եւսեբի, որ քառասուն և աւելի ամօք յառա՛ջ է քան զԱնտիոքոս Եպիփանէս. այս Երրորդ Մակաբայեցւոցն ճահաւորի. զի առ Մեծն Անտիոքաւ հանդիպի Պտղոմէոս Փիղոպատովր, առ որովք իրք Երրորդ Մակաբայեցւոցն: Եւ թէ զի՞նչ այսմ պատճառ, ո՛չ ունիմ ասել. և՛ս

նէն և մատուցանէն:

13.1 Ոսկան յաւելու. Եւ արքայութիւն նորա յամենայն յաւիտեանս: 4 Ոմանք. Զի նա ցրեաց զմեզ: 8 Ոմանք. Եթէ դարձջիք դուք ՚ի նոսա բո՛: 10 Ոսկան. Եւ խոստովան եղիցին նմա: 12 Ոմանք. Գոհացիր դու զԱստուծոյ բարերա՛: 14 Ոսկան յաւելու համար 15. *Բանալի պանտան մեծ կոչեսցէն ՚ի ջեզ: Եւ անիծ՛: 19 Ոսկան յաւելու ասպէն համար 20. *Երանելի եղէց թէ ե-ղիցին մնացորդք զաւակի իմոյ առ ՚ի տեսանել զԵրուսաղէմ պայծառացեալ: Զի շինես՛: 21 Ոմանք. Եւ զի շինեսցի Երուսաղէմ ՚ի քարանց... և մարտկոցքն քո: 23 Ոմանք. Եւ ասասցեն. Օրհնեալ է Աստուած որ: 14.2 Յօրինակին. Ինքն ամաց ԾԸ:

5 Ոմանք. Եւ զորդիս որդւոյն իւրոյ: 6 Ոմանք. ՚Ի բարի երկրէն: 7 Յօրինակին պակասէր. Փառօք՝ և մեծաւ պատուով: Ոսկան ունի. Փառօք մեծաւ և պատուովք: 13 Ոմանք. Զհոգին իւր ՚ի վերայ մահճ՛: Յօրինակին. Ամաց ԾԾ: 14 Յօրինակին պակասէր. Թաղեաց և զնա: 16 Յօրինակին. Ամաց ՃԻԷ: 17 Ոսկ. Եւ մինչչև մեռեալ էր նորա... նորա՝ ՚ի վերայ Նինուէի: ՚Ի վախճանի ունին. Կատարեցաւ գիրք Տովբիթայ:

զի և առ մահուամբն Շմաւոնի ասէ զԵրկրորդ Մակաբայեցւոցն իրս կատարել. և յայտ է 'ի գրոց աստի, զի Առաջինն և ո՛չ Երկրորդ Մակաբայեցին հաստացանէ զպատմութիւնս մինչև ցՇմաւոն, կալցի՛ զայս ոք որպէս և ախորժէ կամ գրչին սխալել, կամ կարգի գրոցս փոփոխել: Բայց թէ ո՞ ոք գրեաց զպատմութիւնս զայս, և կամ զի՞նչ պատճառաւ, թէպէտ և զվերասացեալ միջոցս ժամանակին ո՛չ նշանակէն ինչ գիրք Հրէից` յետ Նեեմեայ, բա՛ց յԵսթերայ իրացն. այլ զայս վասն մեծ վշտացն զոր կրեցին Հրեայք վասն աստուածպաշտութեան յԱնտիոքեանց. և վասն մե՛ծ քաջութեանն Մակաբեանց, և մեծագոյն առ նոսա Աստուծոյ խնամոցն` գրեցին մեծաւ զգուշութեամբ. մանաւանդ 'ի հաւատարմութիւն մարգարէութեանն Դանիելի, որ նշանակեաց զանցս ժամանակին այնորիկ: Այլ որպէս յԵրկրորդ Մակաբայեցւոցն ասէ, թէ` Յասոն Կիւրենացի 'ի հի՛նգ գիրս բաժանեաց զպատմութիւնս Մակաբայեցւոցն լայն և ճոխ բանիւ. զորս յետոյ առեալ համառօտեցին վասն հեշտի՛ ընթերցողաց: Արդ` երևի յերկոցունց գրոցս զի 'ի միջէ նախագրեալ օրինակէ, 'ի հնգից գրոցն ասեմ Յասոնեայ երկուք ումանք համառօտեցին. յայտ է` զի յայլ և յայլ տեղիս կամ ժամանակս. ուստի է ինչ զոր համաձայնին, և է ինչ զոր յաւելուն մի քան զմի: Բայց զանուանս իւրեանց ո՛չ եդին ըստ առաջնոցն պատճառի, զոր 'ի Դատաւորացն և 'ի Թագաւորութեանցն յառաջաբանսն ասացաք:

Գլուխք Առաջին գրոցն Մակաբայեցւոց

Ա̃. Թէ յետ հարիւր և յիսուն ամի մահուանն Աղէքսադրի թագաւորեաց Ասորւոց և Բաբելոնի Անտիոքոս Եպիփանէս. նա բռնադատէր զԻսրայէլ 'ի կռապաշտութիւն, եւ պատերազմ ընդ Փիղոմետոր Պտղոմեայ Եգիպտացւոյ, և դարձաւ յոլով աւարաւ. եկն յԵրուսաղէմ, կողոպտեաց զտաճարն Աստուծոյ, և սպա՛ն զբազումս 'ի Հրէից:

Բ̃. Առաքեաց ապա զօրավար, որ 'ի բուռն առեալ զգանձս և զամրոցն` եմոյծ 'ի միջնաբերդն Երուսաղեմի հեթանոսս յորոգայթ Հրէից, պղծեաց զտաճարն սուրբ, և կռապաշտեցո՛յց զյոլովս 'ի Հրէից. և այլք շփոթեալք գնացին փախստեայք:

Գ̃. Ջեռեղեցաւ Մատաթի քահանայ որդւովքն 'ի Մովդիիմ. եկին սպասաւորքն Անտիոքու` ստիպէին զքաղաքն 'ի պաշտօն կռոցն. որոց ընդդէմ կացեալ Մատաթի, սպան զՀրէայն որ զոհեաց կռոցն, և ինքն բազում ընկերօք նստաւ յամուրս լերանցն:

Դ̃. Սպանին զօրքն Անտիոքու 'ի լեռնամուտ Հրէիցն 'ի շաբաթու հազար ոգի. իսկ Մատաթի հզօր ընկերօք եհար սատակեաց 'ի նոցունց բազումս 'ի շաբաթու. կործանէր զբագինս, վանէր զանօրէնսն, և պայծառ յաղթութեամբ կեցեալ` վախճանէր:

Ե̃. Յուդա Մակաբէ զօրապետ Հրէից` սպան զԱպողոնիոս, և փախոյց զՆրէն սպարապետ Անտիոքու. և ինքն կայր մեծաւ ճոխութեամբ:

Զ̃. Դիմեաց Անտիոքոս յԱնտիոք քաղաքէ աւարել ապուռել զաշխարհն Պարսից. յանձն արար զորդին և զզօրսն իշխանին Լիւսեայ, պատուէր տուեալ նմա ջնջել սատակել զՀրէայսն յերկրէ:

Է̃. Առաքէր Լիւսիաս երիս զօրավարս 'ի վերայ Հրէից. զորս Յուդայեանք սաստկապէս հարեալ առին յաւարի. իսկ ապա Լիւսիաս եկեալ ճակատեալ, պարտեալ վատթարեալ դառնայր ամօթով:

Ը̃. Սրբեաց Յուդա զտաճարն որ պղծեալ էր յերից ամաց. շինեաց զամրոցն Սիոն յաշտարակս ամուրս յերեսաց հեթանոսաց:

Թ̃. Պէսպէս քաջութիւնք Յուդայ և եղբարց իւրոց 'ի մարտս բազումս, վանեալ զՏիմոթէոս, զՀրէայսն փրկեալ 'ի կողմանս կողմանս` զամուրս հեթանոսաց քանդելով. և զի պարտեցան Յովսեպոս Զաքարեանց և իւրքն յերեսաց Գէորգեայ 'ի հարուածս սաստիկս:

Ժ̃. Անտիոքոս 'ի Պարսից փախստեայ անկեալ 'ի Բաբելոն, լուա՛ւ զբօթ պարտութեան զօրացն 'ի Հրէաստան. սրտաբեկեա՛լ եղև, զի գտին զնա չարիքն զոր անցոյց ընդ Երուսաղէմ. յանձնեալ Փիլիպեայ զզօրսն, և զի թագաւորեցուսցէ զորդին իւր, և ինքն անդէն չարաւ մեռանէր:

ԺԱ̃. Թագաւորեցոյց Լիւսիաս զհօրանոյն Անտիոքոս, որ և 'ի բանսարկու չարախօսաց զայրացեալ Հրէից եկն զօրօք և փղօք պաշարեաց զԲեթսուր. որում Մակաբեանք 'ի դիմի՛ հարան քաջութեամբ. ուր և Եղիազարոս Աւարան եղբայր Յուդայի կործանեալ զփի՛ղ մի նշանաւոր` ճմլեցաւ ընդ նովաւ. իսկ նա ա՛ռ զԲեթսուր, և պաշարեաց զԵրուսաղէմ. և հաշտութիւն խօսեցեալ եմուտ յԵրուսաղէմ, և կործանեաց զպարիսպս նորա:

ԺԲ̃. Դեմետրիոս Սելևկեանց հռովմայեցի թագաւորեաց ծովեզերեայց. և ըմբռնեալ սպան զԱնտիոքոս. առ նա՛ Յակիմոս անօրէն չարախօսէր զՅուդայէ` ա՛կն եդեալ քահանայութեանն, և նա ետ ընդ նմա զԲաքիդդ. որ ո՛չ կարաց ըմբռնել զՅուդա. եկն ապա Նիկանովր, և սպառնացաւ տաճարին հրով, և ճակատեալ ընդ Յուդայի` սպանա՛ւ ինքն և զօրքն. և կախեցաւ գլուխն ձեռամբն զպարսպէն Երուսաղեմի:

ԺԳ̃. 'Ի համբաւ յաղթութեանն Հռոմայեցւոց` ձե՛ռն առ նոսա տուեալ Յուդայի, զոր ընկալեալ դաշամբք` գրեցին Դեմետրեայ մի՛ մեղանչել Հրէից. որոց ո՛չ անսացեալ գումարեաց զօրս ընդ Յակիմայ և Բաքիդդեայ. որոց քաջապէս պատահեալ Յուդայի, անկա՛ւ 'ի պատերազմին:

ԺԴ̃. Յետ նորա եկաց Յովնաթան, և որդիքն Ամբրեայ Հրամանաւ Բաքիդդեայ կալան զՅովհաննէս եղբայր Յովնաթանեայ, զորոյ փութապէս առին վրէժ յորդւոցն Ամբրեայ 'ի հարսանեկաց անտի: Բռնացան Բաքիդեանք, կալան զքաղաքս: Յակիմոս քակել սկսաւ զսրահ սրբութեանցն և հարաւ յԱստուծոյ. և Բաքիդէս իբրև ո՛չ կարաց կալով զՅովնաթան` չոգաւ և այլ ո՛չ դարձաւ:

ԺԵ̃. Թագաւորեաց Աղէքսանդրոս Անտիոքեանց 'ի Պտղոմիդեա, և պատրաստէր 'ի մա՛րտ ընդ Դեմետրի. առաքէր Դեմետր առ Յովնաթան բանս հաշտութեան: Լուաւ Աղէքսանդրոս` և առաքեաց Յովնաթանու թագ և ծիրանիս, և եղև նմա ուխտադիր. զոր քակելոյ սակս յղեաց Դեմետր առ Յովնաթան բազում խոստմամբք ձգել զնա առ իւր, որում ո՛չ կալաւ յանձին, այլ մնա՛ց ընդ Աղէքսանդրի:

ԺԶ̃. Սպանաւ Դեմետր առաջի Աղէքսանդրի, և Աղէքսանդր փեսայացեալ Եգիպտեայ Պտղոմէի` մեծապէս շքով պատուեաց զՅովնաթան:

ԺԷ̃. Դեմետր որդի Դեմետրեայ 'ի Կրէտեայ ուշ եդեալ հայրենեացն գալ յԱնտիոք. սպառնալիս, և զօրս 'ի ձեռն Ապողոնեայ առաքէ 'ի մարտ ընդ Յովնաթանու. զորս սաստիկ հարեալ Յովնաթան` տիրէ Ազովտայ և Ասկաղոնի. կրկին պատուի յԱղէքսանդրէ ոսկի թագիւ. առնու և զԱկկարոն հանդերձ սահմանօքն:

ԺԸ̃. Պտղոմէու աներ Աղէքսանդրու նենգութեամբ յինքն շորթեաց զաշխարհ փեսային մինչև ցՍելևկիա, և հանեալ 'ի նմանէ զդուստրն ետ Դեմետրի. իսկ Զաբէէլ Արուայիկ հատեալ զգլուխն Աղէքսանդրի մատոյց Պտղոմեայ, և յաւուրն երրորդի մեռաւ Պտղոմէոս:

ԺԹ̃. Թագաւորէ Դեմետր. իսկ Յովնաթան պնդեալ մենքենայիւք զմարտն 'ի վերայ միջնաբերդին Երուսաղեմի, ընդ որ բարկանայր Դեմետր. առ որ եկեալ Յովնաթան` բազում պատիւս և օժիտս հարկաց գտեալ 'ի նմանէ դառնայր:

Ի̃. Ապստամբեալ զօրքն 'ի Դեմետրեայ թագաւորեցուցանել զԱնտիոքոս Աղէքսանդրեան. խնդրեաց Յովնաթան 'ի Դեմետրեայ` տալ նմա 'ի ձեռս զմիջնաբերդն Երուսաղեմի, զոր խոստացաւ և ա՛յլ ևս` միայն զի տացէ նմա զօրս 'ի Հրէից զխապահս զի մի՛ սպանցի. որովք իբրև փրկեցաւ` ո՛չ ևս եկաց 'ի խոստմունսն:

ԻԱ̃. Թագաւորեցոյց Տրիփոն զԱնտիոքոս. յորմէ 'ի պատահելն մարտին` յաղթահարեալ Դեմետրի գնա՛ց փախստեայ:

ԻԲ̃. Մեծապէս պատուեաց Անտիոքոս զՅովնաթան ոսկի սպասուք և թագիւ (շգեղբ). և զՇմաւոն եղբայր նորա սպարապետ 'ի Ծուրայ մինչև ցԵգիպտոս. և ո՛չ կարացին իշխանք Դեմետրի խախտել զՅովնաթան. այլ կային մեծաւ փառօք պսակեալք յաղթութեամբ:

ԻԳ̃. Առաքեաց նորոգեաց Յովնաթան զսէրն առ Հռոմայեցիս. զոր ընկալեալ գրեցին եղբարս գոլ Հրէից զՍպարտիացիս, և յԱբրահամէ սերեալս:

ԻԴ̃. Գումարեցան դարձեալ 'ի վերայ Յովնաթանու իշխանք Դեմետրի, որոց ընդ առաջ եղեալ պատրաստէր գիշերամարտի. յորմէ զարհուրեալ թշնամեացն խիտ առ խիտ խարոյկս վառեալ թողին և փախեան:

ԻԵ̃. Քաջութիւնք Յովնաթանու 'ի վերայ Արաբացւոց, Դամասկացւոց, Յոպպէացւոց. և զի ամուր շինուածովք փակեալ պաշարեաց նեղել զորս 'ի միջնաբերդին Երուսաղեմի, ո՛չ տալով մուտ կամ ել. նաև զպարիսպն ամրացոյց զԵրուսաղեմի:

ԻԶ̃. Խնդրէր Տրիփոն թագաւորել, այլ կասկածէր 'ի Յովնաթանայ. իբրև յայտնի պատերազմաւ ո՛չ կարէր ունել, նենգութեամբ թօթափեաց զզօրսն 'ի նմանէ. կալաւ նա 'ի Պտղոմիդեայ. և սպան զորս ընդ նմա: Սգացին զնա, և կացուցին զՇմաւոն 'ի տեղի նորա. առ որ յղեաց Տրիփոն թէ վասն պարտուց արծաթոյ ունիմ զՅովնաթան. արդ տո՛ւր զարծաթն և զորդիսն պատանդս. իբրև առ` սպան զՅովնաթան. զոր բարձեալ թաղեաց Շմաւոն առ հօրն և եղբարցն:

ԻԷ̃. Սպան Տրիփոն զԱնտիոքոս մանուկ և թագաւորեաց: Շմաւոն ամրացոյց զերկիրն, և խնդրեաց հաշտութիւն 'ի Դեմետրեայ. յանձն առ և արար խաղաղութիւն և ազատութիւն Հրէից. պաշարեաց Շմաւոն և ա՛ռ զԳազա. նեղեցան և որք 'ի միջնաբերդին, և ետուն զնա 'ի ձեռս Շմաւոնի. զոր սրբեալ բնակէր

՚ի ներքս սեպհական գնդան, և կացոյց զՅովնաթան որդի իւր սպարապետ զօրուն:

ԻԸ. Ա՛նց Դեմետր ՚ի Մարս և ՚ի Պարթևս, առնուլ թիկունս և մարտնչել ընդ Տրիփոնեայ, ըմբռնեցաւ ՚ի Պարթևացն և եդաւ ՚ի բանտի: Եւ յաւուրս Շմաւոնի մեծաւ խաղաղութեամբ և բարեփառութեամբ կայր ազգն Հրէից:

ԻԹ. ՚Ի տախտակս պղնձիս թղթեն Հռոմայեցիք առ Շմաւոն. որոց արձակեաց զհրեշտակս և վահան ոսկի. զի այս երիցս անգամ հաստատեցաւ ուխտ հաշտութեան ՚ի միջի սոցուն. և զի ընդարձակս գովեն Հռոմայեցիք զՇմաւոն՝ հաստատելով զտէրութիւն նորա:

Լ. Անտիոքոս Դեմետրեանց որ է Սիդէացին՝ պատուէ մեծապէս զՇմաւոն փառօք և ազատութեամբ հարկաց, և ինքն զհետ մտեալ Տրիփոնեայ՝ ա՛րկ զնա փախստեայ ՚ի Դովրա քաղաք ծովեզերեայց, և անդ պաշարեաց:

ԼԱ. Եկին հասին հրովարտակք Հռոմայեցւոց առ Պտղոմէոս Էրգետէս, և առ այլ թագաւորս՝ Ասիացւոց, Պարսից, յաշխարհս և յազգս, զի պատուեալ լիցին Հրէայք, և մի՛ ոք նոցա մեղիցէ:

ԼԲ. Դարձաւ շրջեցաւ Անտիոքոս թշնամութեամբ ընդ Շմաւոնի, իբրև փախեաւ Տրիփոն ՚ի նմանէ, ետ զօրս ՚ի ձեռն Կենդեբեայ յաւարի առնուլ զՀրէայս. որոց ընդդէմ գումարեաց Շմաւոն զզօրսն և զորդիսն, որք զբազումս սրով հարեալ, զփախստեայսն ՚ի բուրգսն Ազովտայ հրով այրեցին, և դարձան յաղթութեամբ:

ԼԳ. Աղէքսանդրոս փեսայ Շմաւոնի ա՛կն եդեալ իշխանութեանն, նենգութեամբ ա՛ծ զՇմաւոն որդւովքն ՚ի մեծարանս կոչնոց. իբրև ընդ գինիս մտին, սպան զՇմաւոն և զորդիսն որք ընդ նմա էին ՚ի Դովրա քաղաքի: Յովհաննէս որդի նորա իբրև լուաւ զսպանումն հօրն և զեղբարցն, զգուշացաւ անձին. և եղև քահանայապետ, և կալաւ զիշխանութիւնն յետ հօրն. և ՚ի նմանէ որդի ՚ի հօրէ մինչև ցՀերովդէս, յորոյ աւուրս ծնաւ Քրիստոս:

Արդ՝ են ժամանակք պատմութեան գրոցս այսոցիկ, ՚ի թագաւորելոյն Անտիոքայ երևելոյ մինչև ՚ի մահն Շմաւոնի, ամք քառասուն և հինգ, և անտի մինչև ցՀերովդէս ամք հինսուն և վեց: Բայց Գիրքս Մակաբայեցւոց, ո՛չ ՚ի մահուանէն Աղէքսանդրի՝ այլ յետ տասն ամի, յերրորդ ամէն Կասանդրեայ, որ զկնի Փիլիպոսի Արիդեայ եւթն ամին թագաւորեաց Մակեդոնացւոց՝ սկսանի թուել զժամանակս Յունացն:

ԳԻՐՔ ԱՌԱՋԻՆ ՄԱԿԱԲԱՅԵՑՒՈՑ

1 *Եւ յետ հարուածոցն Աղէքսանդրի կայսեր Մակեդոնաց-
ւոց որդւոյ Փիլիպպեայ. որ խաղա՛ց գնաց նա յերկրէն
Քետիմացւոց, ՚ի ժամանակի զի հարկանէր զԴարեհ ար-
քայ զՊարսից և զՊարթևաց. և որ թագաւորեաց իսկ յետ
նորա, ՚ի վերայ Յունաց աշխարհին և Հռոմոց: [2]Եւ զօ-
րաժողո՛վ լինէր մեծա՛ւ պատերազմաւ, զամուրս հարկա-
նէր, զբազում թագաւորս ՚ի սո՛ւր սուսերի իւրոյ սատակէր.
[3]առնոյր զօր բազում ազգաց ազգաց հեթանոսաց. և
սարսէր երկիրս ամենայն առաջի նորա: [4]Զօրաժողո՛վ լի-
նէր զօրօք բազմօք, և հասանէր ՚ի վերայ երկրի, յա-
մենայն պետութեանցն զօրութեանց, [5]և զաշխարհս ամե-
նայն ՚ի հարկի՛ կացուցանէր: [6]Եւ յետ այսր անկանէր ՚ի
մահիճս իւր և զա՛խտս մահու ջերանէր. և իբրև ետես
թէ մեռանիմ, [7]կոչեա՛ց նա զծառայսն դայեկորդիսն իւր,
զչորեսին փառաւորեալս ՚ի նմանէ, որ ընդ նմա՛ իսկ սնեալ
էին ՚ի մանկութենէ. և բաժանեաց և ետ նոցա զարքա-
յութիւնն իւր, մինչդեռ ինքն կենդանի՛ էր: [8]Եւ թագա-
ւորեա՛ց Աղէքսանդրոս ամս երկոտասան՝ և մեռաւ: [9]Յետ
նորա զատեալ հաստատեցան կացին յիւրաքանչիւր տէ-
րութեան դայեկորդիքն իւր, [10]թա՛գ կապեցին իւրաքան-
չիւր յետ մահուան նորա. և որդիք նոցա յետ նոցա՝ ամս
բազումս. բազմացուցին զանօրէնութիւնս, և լցին զերկիր
չարեօք իւրեանց:*

Ա *[11]՚Ի նոցանէ բղխէր արմատ չարի, շառաւի՛ղ դառնու-
թեան անօրէնն Անտիոք, որդի Անտիոքայ արքայի, որ էր
մնացեալ ՚ի պատանդս ՚ի Հռոմ քաղաքի: Եւ թագաւորեաց
նա յամին հարիւրորդի երեսներորդի եւթներորդի թագա-
ւորութեանն Յունաց: [12]Յաւուրս ժամանակացն այնոցիկ,
ելի՛ն զատան յորդւոցն Իսրայէլի ա՛րք անօրէնք, ՚ի բանս
պատիրս՝ ՚ի բանս հրապուրանաց արկին զբազումս՝ և ա-
սէն. Եկայք՝ երթիցո՛ւք ո՛ւխտ դիցուք և դաշինս կռեսցուք՝
ընդ ամենայն ազգս հեթանոսաց՝ որ շուրջ զմեւքդ բնակ-
եալ են. զի յաւուրցն ժամանակաց հետէ՝ յորմէ անջատաք
մեկնեցաք մեք ՚ի նոցանէ, չարիք բազումք կարևորք ե-
կի՛ն հասին ՚ի վերայ մեր: [13]Հաճո՛յ թուեցաւ բանն ՚ի
միտս բազմաց, [14]յօժարեցին ոմանք ՚ի ժողովրդենէ ան-
տի երթալ յանդիմա՛ն լինել թագաւորին: Եւ ե՛տ նոցա իշ-
խանութիւն թագաւորն՝ գործել զամենայն իրաւունս ըստ
օրինա՛ցն հեթանոսաց: [15]Եւ շինեցին հրապարակս մեհենիցն
յԵրուսաղէմ ըստ օրինացն հեթանոսաց. [16]և հաստատե-
ցին իւրեանց օրէնս անթլփատութեան, և ապստամբ եղեն
յուխտէ կտակարանացն սրբութեան. զուգեցան ընդ հեթա-
նոսս, յօժարեցին կանխեցին առնել զչարիս: [17]Եւ իբրև ա-
ջողեցաւ թագաւորութիւնն առաջի Անտիոքայ, ե՛դ ՚ի մտի
իւրում նա՝ թագաւորել և ՚ի վերայ երկրին Եգիպտացւոց՝
միաբանել զերկոսին թագաւորութիւնսն: [18]Դիմեա՛ց խաղա՛ց
գնա՛ց նա ՚ի վերայ երկրին Եգիպտացւոց զօրօք բազմօք՝
կառօք և փղօք, և նաւուք բազմօք, [19]տա՛լ պատերազմ ընդ
Պտղոմեայ թագաւորին Եգիպտացւոց: ՚Ի պարտութի՛ւն
մատնեցաւ Պտղոմէոս յերեսաց նորա, և փախստական լի-
նէր առաջի նորա: Յա՛յնմ մարտի բազում վիրաւորք ան-
կանէին: [20]Ասպատա՛կ սփռէր ընդ աշխարհն ամենայն Ան-
տիոքոս. վա՛ղ հասանէին, արագ արա՛գ զաւարն ժողովէ-
ին, և առնուին զամուրս ամենայն երկրին Եգիպտացւոց:
[21]Եւ յետ հարուածոց Եգիպտացւոցն դարձաւ Անտիոքոս:
Յամին հարիւրորդի քառասներորդի երրորդի [22]եկն եհաս
՚ի վերայ քաղաքին Երուսաղէմացւոց մեծա՛ւ պատերազ-
մաւ: [23]Եւ եկն եմուտ ՚ի սրբութիւն անդր մեծաւ հպարտու-
թեամբ. և ա՛ռ նա զսեղանն ոսկի, և զաշտանակն լուսոյ, և
զամենայն կա՛հ գանձին. զսեղանն պատարագաց, զսկիհսն,
և զտաշտսն, և զխնկաղացսն, և զվարագոյրսն ամենայն.
զպսակսն, և զզարդն ոսկի: [24]Եւ զառաջինն դիմեաց յան-
դիման տաճարին. կեղևեաց ձուլեաց զամենայն. և ա՛ռ նա
զարծաթն և զոսկին, զզէնսն և զզարդն, և զամենայն զկազն
պատերազմին. և ա՛ռ նա զգանձս ծածկեալս զոր եգիտ, և
զամենայն անօթ ցանկալի. և գնաց նա յերկիր իւր: [25]Եհեղ
արիւն բազում, և գործեաց մահունս անհամարս. խօսե-
ցաւ զամբարտաւանութիւն մեծա՛ւ հպարտութեամբ: [26]Եւ ե-
ղև սուգ մեծ ՚ի վերայ Իսրայէլի. ընդ ամենայն տեղիս իւր-
եանց [27]հեծեցին իշխանք և ծերք. կուսանք և երիտասարդք
տկարացան. եղծա՛ւ գեղ կանանց. [28]և ամենայն փեսայից
լի՛ եղեն բերանք ողբոց լալութեան. և ամենայն հարսանց
եղեն արգելանք սգոյ սրսկապանք իւրեանց. [29]և շարժե-
ցաւ երկիր ՚ի վերայ բնակչաց իւրոց. և ամենայն տունն
Յակոբայ զգեցաւ զամօթ զանարգանաց:*

*[30]Զհետ երկուց ամաց ժամանակացն այնոցիկ, արձակ- Բ
եա՛ց արքայ Անտիոքոս իշխան հարկահան ՚ի քաղաքսն
Հրէաստանի, և եկն յԵրուսաղէմ զօրօք բազմօք, [31]խօսե՛լ
սկսաւ բանիւք խաղաղութեան նենգութեամբ. և նոքա
հաւատացին նմա: [32]Եւ անկա՛ւ նա ՚ի վերայ քաղա-
քին յանկարծակի, և հար զնոսա հարուածս մեծամեծս.
և սատակեա՛ց ժողովս բազումս յԻսրայէլէ: [33]Եւ ա՛ռ նա
զաւար քաղաքին, և հրձի՛գ արար զամենայն փայտակերտ
զապարանից նորա. քակեաց և աւերեաց շուրջ զպարիսպս
քաղաքին, և զամենայն զորմս շինուածոց զապարանի՛ց նո-
րա: [34]՚Ի գերութիւն վարեցին զկանայս և զմանկունս, և
զամենայն անասունս նոցա ՚ի ժառանգութիւն իւրեանց:
[35]Եւ շինեցին զամրակողմն զգլո՛ւխ քաղաքին ՚ի պա-
րիսպս ամուր, յաշտարակս հզօրաց. և եղև նոցա այն իբ-
րև բե՛րդ ՚ի բերդի ամրացեալ քաղաքին. [36]և անդր մուծին
ազգ մեղաւոր զարս անօրէնս, ամրացուցին լցին զինու.
հանդերձեցին լցին համբարօք, և զամենայն զօրն Երուսա-
ղեմի [37]՚ի նե՛րքս կուտեցին. և եղեն յորոգայթ մեծ, [38]և ՚ի
խափան սրբութեանն և ՚ի սատանայ չա՛ր տանն Իսրայէլի
հանապազորդ. [39]և հեղին զարիւն զարդար շուրջ զսրբու-
թեամբն, և պղծեցին զսրբութիւնսն: [40]Փախստեա՛յ գնացին*

1.1 Ոմանք. *Գնաց նա յերկրէն Քետացւոց... որ և թագաւորեաց իսկ... և Հռոմոց:* 3 Ոմանք. *Առնոյր զաւար բազում:* 6 Ոմանք. *Եւ զախտ մահու... եթէ մեռանի:* 7 Ոմանք. *Դայեակորդիսն իւր:* 9 ՚Ի բազումս պակասի. Յետ նորա զատեալ հասան՛՛: 11 Ոմանք. *Արմատ չար, շառաւեղ... որ սերմանեալ ՚ի պատանդս:*

12 Ոմանք. *Յորմէ անջատեցաք:* 17 Օրինակն պակասէր. Թագաւորել և ՚ի վերայ: Ոմանք յաւելուն. Եւ ՚ի վերայ խաղաղութեան *երկրին Ե՛:* 19 Ոմանք. *Եւ յայնմանէ բազում վիրաւորք անկա՛՛:* 20 Ոմանք. *Արա՛գ արա՛գ զօրն ժողովէին:* 21 Յայլս պակասի. *Քառասներորդի* երրորդի: 22 Ոմանք յաւելուն. *Եկն եհաս նա ՚ի վերայ:* 23 ՚Ի լուս. ՚ի վերայ՝ *Մեծաւ,* նշանակն՝ *բազում:* Որպէս և ոմանք. *Անդր հպարտութեամբ բազմաւ:* 25 Ոմանք. *Եւ հեղ արիւն բազում:* 28 Այլք. *Լի՛ էին բերանք ող՛՛:* 32 Այլք. *Եւ սատակեաց ժողովուրդս բազումս:* 36 Ոմանք. *Լցուցին զինու... և զամենայն զաւարն Երուսաղեմի:* 38 Ոսկան. *Եւ ՚ի սատան չար տանն:*

այնուհետեւ բնակիչքն Երուսաղեմի վասն նոցա. և եղև նա
բնակութիւն օտարաց, և ինքն օտարացաւ 'ի զաւակէ յիւ-
րոց ծննդոց. զի որդիք նորա թողին զնա. 41և սրբութիւն
նորա աւերեցաւ և եղև յանապատ: Դարձան տօնք տա-
րեկանաց նորա 'ի սուգ, և շաբաթք նորա յամօթ նախա-
տանաց. պատիւ նորա անարգեցաւ, 42և փառք նորա լցան
անարգանօք. և բարձրութիւն նորա 'ի սուգ կործանեցաւ:
43Ընդ ամենայն աշխարհս հրովարտակք արձակեցան, զի
թողցեն ամենայն բնակիչք երկրի զօրէնս իւրաքանչիւր, և
'ի մի օրէնս նորա կացցեն: 44Յանձն առին ազգք ամենայն,
ըստ հրամանին արքունի. 45և բազումք ևս յԻսրայէլացւոց
անտի դարձան 'ի պաշտօնն անօրէնութեան, և զոհեցին
կռոց նոցա, և պղծեցին զշաբաթս իւրեանց: 46Հրեշտակս
արձակեաց թագաւորն հրովարտակօք հանդերձ յԵրուսա-
ղէմ, 'ի քաղաքսն Հրէաստանի՝ դարձուցանել զնոսա յօ-
րէնս օտարոտիս. 47և խափան առնել ողջակիզացն պատա-
րագաց, և զոհիցն սրբութեան. 48պղծե՛լ զշաբաթս՝ և զտօնս
տարեկանաց. 49և ապականել զսրբութիւնն. և նուիրեալ
50սեղանս կանգնել. երևեցուցանել անդս մեհենից, յագել
զխոզս, և խառնակ զանասունս. 51և թողուլ զորդիս նո-
ցա անթլփատս. պղծե՛լ զանձինս նոցա յամենայն պղծու-
թիւն անօրէնութեան. զի մոռասցին ամենևին զօրէնս, և
փոխեսցեն զիրաւունս. 52և որ ո՛չ կացցէ 'ի հրամանի թա-
գաւորին, մահո՛ւ մեռցի: 53Ըստ ամենայն բանի զոր գրեաց
թագաւորն՝ արար ոստիկանս ըստ ամենայն տեղիս. 54և
պատուէր ետ քաղաքացն Հրէաստանի մատուցանե՛լ զոհս
քաղաքի քաղաքի: 55Եւ ժողովեցան առ նոսա այր ա-
մենայն որ ապստամբ լեալ էր յօրինաց անտի, և լցին
չարեօք զերկիրն. 56և արարին ամրախիտ զԻսրայէլ յա-
մենայն տեղիս ամրութեան ապաստանաց նոցա: 57Յամին
հարիւրորդի քառասներորդի հինգերորդի, ամսեանն որ օր
քսան և հինգ էր ամսոյն. շինեա՛ց նա պատկեր պղծութեան
անապատի 'ի վերայ սեղանոյն. 58ընդ ամենայն Հրէաստան
շուրջ զքաղաքօք շինեցին մեհեանս, և 'ի վերայ ամենայն
դրանց ապարանիցն, և ընդ ամենայն գնացս քաղաքացն՝
խունկս արկանէին: 59Եւ զգիրս ամենայն կտակարանացն
զոր գտանէին, պատառէին և հրւրբ կիզուին: 60Եւ ուր առ
ումեք գտանէին գիրք կտակարանաց, կամ թէ ոք ուրեք
ընդ օրէնս հաւասարէր, հրամանս թագաւորին զնա մահո՛ւ
սպանանէր: 61Եւ այդպէս սաստկացեալ էր հրամանն 'ի վե-
րայ Իսրայէլացւոց, առնել նոցա զոր գտանէին ամսոյ ամ-
սոյ 'ի մէջ քաղաքացն: 62Եւ ըստ քսան և հինգ և քսան
և հինգ ամսոյ զո՛հս 'ի բագինս բագինս մատուցանէին, որ
է 'ի վերայ սեղանոյն: 63Եւ զկանայսն որոց զմանկունսն
իւրեանց թլփատեալ էր՝ սպանանէին ըստ հրամանին. 64և
զմանկունսն զպարանոցէ մարցն կախէին ըստ հրամանին
արքունի, և զթլփատիչսն և զորդիս նոցա ըստ նմի՛ն օ-
րինակի: 65Եւ բազումք յԵրուսաղեմացւոցն հաստատեցան
պնդեցին զանձինս իւրեանց՝ զի մի՛ կերիցեն 'ի պղծութենէ
անտի. յանձն առին յօժարութեամբ մեռանել, և ո՛չ պղծել
զանձինս իւրեանց 'ի խառնա՛կ կերակրոյ անտի. 66զի մի՛
սուրբ կտակարանքն պղծիցին: Եւ մեռան բազումք 'ի նո-
ցանէ. 67և եղև տօն ուրախութեան 'ի վերայ Իսրայէլի մե՛ծ
յոյժ:

Գ 2 Յաւուրս ժամանակացն այնոցիկ համբարձաւ Մատաթի
Շմաւոնեան որդի Յովհաննու, քահանայ յորդւոցն Յովա-
րիմ յԵրուսաղեմէ, եկն և նստաւ նա յամուրս այրիցն 'ի
Մովդիիմ: 2Եւ նորա էին որդիք հինգ. Յովհաննէս՝ որ ան-
ուանեալ կոչի Կադդիշ, 3Շմաւոն՝ որ անուանեալ Թարսսի,
4Յուդաս՝ որ անուանեալ է Մակաբէ, 5Եղիազար՝ որ ան-
ուանեալ է Աւարան, Յովնաթան՝ որ կոչեցաւ Սափութ: 6Եւ
իբրև ետես նա զհայհոյութիւնսն որ լինէին 'ի Հրէաստանի
և 'ի մէջ Երուսաղեմի. 7սկսաւ ողբալ յանձն իւր՝ և ա-
սէ. Վա՜յ ինձ. իսկ ընդէ՞ր պատրաստեցաւ բնաւ տեսանել
ինձ զբեկումն ժողովրդեան իմոյ, և կամ տեսանել զբեկումն
սրբոյ քաղաքին Երուսաղեմի. զի կա՛ց մնա՛ց նա մատնեալ
'ի ձեռս թշնամեաց իւրոց. 8և սրբութիւնն մատնեցաւ 'ի
ձեռս օտարաց. և եղև տաճարն իբրև ա՛յր մի զի անկեալ
'ի փառաց. 9և սպաս փառաց նորա իբրև մարդ՝ որ մատ-
նեցաւ 'ի գերութիւն: Կոտորեցան տղայք նորա 'ի փողոցս
իւրում, և երիտասարդք նորա 'ի սուր թշնամեաց: 10Իսկ
ո՞ր ազգ իցէ որ ո՛չ ժառանգեաց զաւէրութիւն նորա. և կամ
ո՞վ իցէ՝ որ ո՛չ հար աւար զկապուտ նորա, և ո՛չ յաղթեցին
աւարի նորա: 11Ամենայն զարդք նորա զերծաւ 'ի նմանէ.
փոխանակ ազատութեանն՝ մատնեցաւ 'ի ստրկութիւն. 12և
ամենայն գեղ զարդուն մերոյ, և սրբութիւնն մեր, և փառքն
մեր յաւա՛ր կործանեցան. և զայս ամենայն պղծեցին հե-
թանոսք. 13և զի՞ պիտոյ են բնաւ մեզ այս կեանք: 14Յա՛յնմ
ժամանակի Մատաթի և որդիքն ձեռն զօձեօք արկանէ-
ին և զպատմուճանս պատառէին, քրձազգա՛ծ լինէին, և
'ի սո՛ւգ մտանէին: 15Եկի՛ն հասին 'ի թագաւորէ անտի՝ որ
ստիպաւ տագնապէին զապստամբութիւնն. և եկին 'ի քա-
ղաքն 'ի Մովդիիմ, զի անդ զոհս մատուսցեն. 16և բազումք
յԻսրայէլացւոց անտի ընդ նոսա. եկի՛ն ժողովեցան առ նո-
սա՝ և Մատաթի և որդիքն: 17Հա՛պա, խօսել սկսան որ եկ-
եալ էին 'ի թագաւորէ անտի, և ասեն ցՄատաթի. Իշխան
փառաւո՛ր ես դու՝ և մե՛ծ ես դու 'ի քաղաքիս յայսմիկ.
որդւովք և եղբարբք հաստատեալ դու 'ի մէջ սոցա: 18Արդ
մատի՛ր նախ՝ դո՛ւ արա՛ զհրաման կամաց թագաւորին, որ-
պէս և արարին ազգքն ամենայն արք Հրէաստանեայք, և
ամենայն որ բնակեալ են յԵրուսաղէմ. և եղիջի՛ք դուք բա-
րեկամք արքայի, և դու՝ և որդիքդ պատուեսջիք ոսկւով
և արծաթով, և հրովարտակօք արքունի: 19Պատասխանի՛
ետ Մատաթի 'ի ձայն մեծ և ասէ. Եթէ ամենայն ազինք
'ի տան թագաւորին ունկնդիր են հրամանաց թագաւորին,
ապստամբեալ և ելեալ են յիւրաքանչիւր հա՛րցն օրինաց,
և ընտրեցին նոքա զպատուէրն թագաւորին: 20Սակայն ե՛ս
և որդիք և եղբարք իմ ըստ պատուիրանա՛ց հարցն մե-
րոց գնասցուք: 21Քա՛ւ լիցի մեզ թողուլ զօրէնս և զիրա-
ւունս Աստուծոյ, 22և 'ի հրամանս դառնալ թագաւորի. ո՛չ
թողումք զպաշտօն հարցն. ո՛չ թիւրիմք յա՛ջ կամ յահեակ. և
ո՛չ անսամք հրամանի թագաւորին: 23Ա՛յն ինչ նորա բանքն
'ի բերան էին, ա՛յր մի 'ի հրէից անտի՝ յանդիման ամե-
նեցուն յառա՛ջ կաց զո՛հս մատուցանել առաջի մեհինին 'ի
բագնի անդ 'ի Մովդիիմ, ըստ հրամանի թագաւորին: 24Իբ-
րև ետես Մատաթի՝ 'ի նախանձ բարկութեան բրդեցաւ,
երիկամունք իւր զդողանի՛ հարան, և լի՛ եղև սրտմտու-
թեամբ բարկութեամբ ըստ օրինաց դատաստանին. զո՛տս
արձակեաց՝ հար զհրեայն և անդէն սատակեաց առաջի
բագնին: 25Եւ զա՛յրն որ արքունի հրամանաւն տագնապէր
զզոհսն մատուցանել, անդէ՛ն սպանանէր, զբագինն կործա-
նէր զմեհեանն աւերէր, 26խնդրէր զնախանձս օրինաց. որ-
պէս արար Փենէէս ընդ Զամբրի ընդ որդին Եդոմայ: 27'Ի
ձա՛յն բարձր աղաղակել սկսաւ՝ և ասել. Հա՛պա՝ ամենայն
մարդ որ դիցէ 'ի մտի իւրում խնդրել զնախանձ վրիժուց
օրինացն. որ ընդ հաստատութիւն կամիցի օրինացն՝ զհե՛տ
իմ ելցէ: 28Խաղացին փախստեա՛յ գնացին, նա՛ և եղբա՛րք
իւր ընդ լերինս, և թողին զամենայն զինչս իւրեանց ան-
դէն 'ի քաղաքի: 29Յայնմ ժամանակի իջին բազումք որք
խնդրէին զիրաւունս և զարդարութիւն յանապա՛տ անդր,
30նստել անդ կանամբք և որդւովք և անասնովք հանդերձ.
զի խստացան չարիքն 'ի վերայ նոցա:

31Ա՛զդ եղև իշխանաց թագաւորին և զօրաց որ էին 'ի Դ
քաղաքին Դաւթի, եթէ իջին արք ոմանք յամուրս անապա-
տի որ իշխեցին ցրել զհրաման թագաւորին, և բազումք
միաբանեալ իջին ընդ նոսա: 32Ժա՛մ ետուն, կազմեցան,
պատրաստեցան, հեծան, հասին, պատեցին զամուրս ա-
նապատին. եկին 'ի մա՛րտ պատերազմի, և փակեցին զնո-
սա յաւուրս շաբաթուց: 33Նախ բանագնաց եղեն, սկսան
խօսել ընդ նոսա՝ և ասեն. Գոնէ արդ յայսմհետէ կա-

40 Ոմանք. Բնակիչքն յԵրուսաղեմէ վասն նոցա: 41 Այլք. Պա-
տիւ նորա անգոսնեցաւ: 51 Ոմանք. Պղծութեան անօրէ՛: 53 Ոմանք.
Ըստ ամենայն բանիցն զոր... ընդ ամենայն տե՛: 55 Ոսկան. Արք
ամենայնք որք ապստամբք լեալք էին յօ՛: 57 Ոմանք յաւելուն. Ամ-
սեանն Քասղեւ, որ օր քսան և եւթն էր: 62 Այսպէս կրկնեն ամե-
նայն Գրչագիրք՝ բաց յՈսկանայ որ ունի. Եւ ըստ քսան և հինգ-
երորդի աւուր ամսոյ: 65 Բազումք. Եւ բազումք յԻսրայէլացւոցն
հաստա՛: 2.1 Ոմանք. Որդի Յովնանու քահանայ յորդ՛: 3 Ոսկան.
Որ անուանեալ է Թարսսի: 5 Յօրինակին. Անուանեալ է Աւարրան:
Ո—ր ոմանք. Աւարեան:

7 Ոմանք. Վա՜յ է ինձ, իսկ ընդէ՞ր բնաւ պատրաստեցաւ ինձ
տե՛: 8 Ոսկան. Իբրև այր մի անկեալ 'ի փա՛: 9 Ոսկան. 'Ի փողոցի
իւրում: Ոմանք. 'Ի սուր թշնամւոյ: 10 Ոմանք. Իսկ ո՞ր ազգ է որ: 14
Ոսկան. Մատաթի և որդիք նորա: Ոմանք. Քրձազգեաց լի՛: 16 Ոս-
կան. Եւ Մատաթի և որդիք նորա: 17 Այլք. Հաստատեալ ես դու
'ի մէջ: 18 Յօրինակին պակասէր. Արքայի, և դու և որդիքդ: 21
'Ի բազումս պակասի. Եւ զիրաւունս Աստուծոյ: 23 Այլք. Առաջի
մեհենին: 24 'Ի բազումս պակասի. Սրտմտութեամբ բարկութեամբ
ըստ: 29 Ոմանք. Եւ զարդարութիւն յանապատի անդր:

*ցէք 'ի Հրամանի թագաւորին, և կեցջիք: [34]Անդուստ խօ-
սել սկսան և ասեն. Ո՛չ ըստ ամուրս ելանեմք. ո՛չ ըստ
այդմ բանի Հրամանի թագաւորին պղծեմք զշաբաթս մեր.
և ո՛չ անօրինիմք յօրէնս մեր: [35]Իբրև զայն բան լուան,
սաստկացուցին զպատերազմ առաւե՛լ 'ի վերայ նոցա, և
պնդեցին զամուրսն յառնուլ զնոսա: [36]Նոքա ո՛չ զկիրճս ա-
ռին, ո՛չ գիլս արձակեցին, ո՛չ զամուրսն փակեցին, և ո՛չ
բնաւ բանիցն ետուն պատասխանի, վասն աւուրն շա-
բաթուն. [37]բայց միայն լո՛կ զմիմեանս քաջալերէին. ասէ.
Աստէն մեռցուք 'ի սրտմտութեան մերում. զի ահաւադիկ
վկա՛յ են մեզ երկինք և երկիր, զի 'ի զո՛ւր տարապար-
տուց կորուսանէք զմեզ. այլ մեզ լա՛ւ լիցի մեռանել, քան
թէ ըստ օրէնս անցանիցեմք, և զշաբաթս պղծիցեմք: [38]Իբ-
րև զայն լուան, սաստկացուցին զպատերազմ յաւուրն շա-
բաթու, և սպանին 'ի նոցանէ Հազար ոգի, թո՛ղ զմարդ և
զանասուն զոր 'ի գերութեան վարեցին: [39]Իբրև զայն լուան
Մատաթի և եղբարքն իւր, սուգ մե՛ծ առին և տրտմեցան
յոյժ: [40]Սկսան խօսել ա՛յր ընդ ընկերի՝ և ասեն. Եթէ ա-
մենեքին զա՛յն օրինակ ոռնիմք զոր արարին եղբարքն մեր,
և ո՛չ ելին տալ պատերազմ ընդ Հեթանոսս 'ի վերայ ան-
ձանց՝ և 'ի վերայ իրաւանց մերոց, քան սակաւ ինչ ժամա-
նակ անցեալ իցէ, զմեզ արագագոյն ևս սատակեսցեն քան
զառաջինսն: [41]Հա՛պա, ժողովեցան, ուխտ եդին, խորՀուրդ
խորՀեցան ընդ միմեանս՝ և ասեն. Ամենայն մարդ որ ե-
կեսցէ 'ի վերայ մեր 'ի մարտ պատերազմի յաւուրս շա-
բաթու, Համարձա՛կ մարտիցուք և մի՛ առՀասարակ ամեն-
եքեան սատակեսցուք, որպէս և եղբարքն մեր որ ապրեալ
էին յանապատի անդ: [42]Յայնմ ժամանակի ժողով լինէր
առ նոսա բազում զօրաց Ասիտացւոց, ազգ Հզօր և պա-
տերազմօղ յորդւոցն Իսրայէլի. այր ամենայն ինքնակամ
նաՀատակեա՛լ 'ի վերայ օրինացն: [43]Եւ ամենայն փախստ-
եայք յիւրաքանչիւր չարեաց՝ գային յաւելուին 'ի նոսա.
և լինէր նոցա Հաստատութիւն զօրութեան: [44]Զօր կազ-
մեցին և գո՛ւնդ բովանդակեցին, պատրաստեցան, Հարին
զմեղաւորս 'ի զօրութիւն բարկութեան իւրեանց, և զզօրս
անօրէնս 'ի սրտմտութիւն բարկութեան իւրեանց. և որ
զմնացեալսն փախստեայս 'ի Հեթանոսս արկանէին. [45]զՀե՛տ
խաղայր Մատաթի եղբարբքն և բարեկամօքն Համդերձ,
Հասանէր Հարկանէր աւերէր զմեՀեանսն, կործանէր զբա-
գինսն, [46]թլփատէր զմանկունս անթլփատս. և զօրանայր 'ի
վերայ սաՀմանացն Իսրայէլացւոց, [47]Հալածականս առնէր
զորդիսն Հպարտութեան: Եւ աջողեցաւ գործն 'ի ձեռս նո-
ցա, [48]այցելու լինել օրինացն, վրէժխնդի՛ր լինել 'ի ձեռացն
Հեթանոսաց, եղծանել զանօրէն Հրաման թագաւորին. և ո՛չ
ետուն բարձրանալ եղջերացն ամբարշտաւանութեան: [49]Իբրև
մերձեցան աւուրքն Մատաթեայ մեռանելոյ, կոչեաց զոր-
դիսն առաջի իւր, և ասէ ցնոսա. Այժմիկ Հաստատեցա՛ւ
Հպարտութիւն և ամբարտաւանութիւն. և աՀա Հասեալ է
ժամանակ կշտամբութեան կործանման և Հպարտութեան:
[50]Բայց արդ որդեա՛կք իմ, եկա՛յք նախանձեցարո՛ւք զնա-
խանձ օրինացն, փոխանակեցէք դիք զանձինս ձեր փո-
խանակ Հա՛րցն կտակարանաց: [51]Յիշեցէք զգործս Հարցն
ձերոց, որ ինչ քաջութիւնս արարին 'ի դարս իւրաքանչիւր.
ստացարո՛ւք փառս աւագութեան, և ժառանգեցէք զա-
նուն յաւիտենից: [52]ԱբրաՀամ ապաքէն 'ի փորձութեան 'ի
Հանդիսի գտաւ Հաւատարիմ, և Համարեցա՛ւ նմա յարդա-
րութիւն: [53]Յովսէփ 'ի ժամանակի նեղութեան իւրոյ պաՀ-
եա՛ց զպատուիրանն, և եղև տէ՛ր 'ի վերայ երկրին Եգիպ-
տացւոց: [54]Փենէէս Հա՛յր մեր նախանձայո՛յզ՝ նախանձեցաւ
զնախանձս արդարութեան, և ա՛ռ կտակ յաւիտենից զքա-
Հանայութեանն: [55]Յեսու որդի Նաւեայ՝ առ Հաստատել կա-
տարել զպատգամս Տեառն, եղև դատաւոր որդւոցն Իսրա-
յէլի: [56]Քաղեբ՝ վասն վկայելոյն 'ի մէջ ժողովրդեանն, տէր
եղև ժառանգութեանն: [57]Դաւիթ՝ վասն Հեզութեան արդա-
րութեան ողորմութեան՝ ժառանգեաց զաթոռ թագաւորու-
թեան յաւիտենից: [58]Եղիա՝ վասն նախանձայոյզ նախանձու
խնդրելոյ զվրէժս օրինաց՝ վերացաւ յերկինս: [59]Անանիա՝
Ազարիա՝ և Միսայէլ՝ Հաւատովքն իւրեանց ապրեցան 'ի
Հրոյն 'ի Հնոցէ: [60]Դանիէլ՝ 'ի խորՀուրդս միամտութեան իւ-
րոյ՝ փրկեցաւ յառիւծուցն բերանոյ: [61]Արդ՝ ա՛յդպէս ածէք
զմտաւ, եթէ ամենեքին որ յուսացեալ են 'ի նա ըստ ազգս
ազգս իւրեանց՝ ո՛չ տկարասցին: [62]Եւ 'ի բանից առն ամ-
բարշտի մի՛ զանգիտիցէք, զի փառք նորա աղբեղէնք են.
[63]այսօր և վաղիւ, և այլ ո՛չ գտանի. զի դառնա՛յ նա 'ի Հող
իւր, և կորնչին ամենայն խորՀուրդք նորա: [64]Զօրացարո՛ւք
որդիք, քա՛ջ լերուք 'ի վերայ օրինացն, զի 'ի նմին փա-
ռաւորեսջիք: [65]Եւ աւադիկ Շմաւոն եղբայր ձեր, գիտեմ
զի այր խորՀրդական է, դմա՛ լուիջիք. դա ձեզ լիցի 'ի
տեղւոջ Հօր: [66]Եւ Յուդա Մակաբէ. դա լիցի ձեզ սպարա-
պետ զօրավա՛ր զօրացդ, և տացէ պատերա՛զմ ընդ զօրս:
[67]Բայց և դուք յարեսջի՛ք 'ի ձեզ զամենայն զօրինակիրս օ-
րինաց. նախանձայո՛յզ լիջիք, խնդրել զվրէժ ժողովրդեանն
ձերոյ: [68]Հատուցէք զՀատուցումն 'ի Հեթանոսս, և Հայե-
ցարո՛ւք 'ի Հրամանս օրինացն: [69]ՕրՀնեա՛ց զնոսա, և ինքն
կատարեցաւ փոխեցա՛ւ առ Հարս իւր: [70]Եւ մեռա՛ւ նա յա-
մին Հարիւրորդի քառասներորդի ութերորդի. և եդին զնա
'ի շիրիմս Հարցն իւրոց 'ի Մովդիիմ. և կոծեցան զնա ա-
մենայն Իսրայէլ զկոծ մեծ:
3 Համբարձա՛ւ Յուդա որ անուանեալ կոչէր Մակաբէ, որ- Ե
դի նորա ընդ նորա: [2]Եւ ձեռնտու օգնական եղեն նմա
ամենայն եղբարք նորա, և ամենեքեան որ երթեալ է-
ին զՀետ Հօր նորա: Տային պատերազմ 'ի վերայ Իս-
րայէլացւոց խնդութեամբ և ուրախութեամբ. [3]և մե՛ծ լի-
նէին փառքն 'ի վերայ ժողովրդեանն: Զգեցա՛ւ զէն իբ-
րև զՀսկայ, և Համդերձեցաւ 'ի զարդ պատերազմի. մղէր
զմեծամեծս 'ի պատերազմի, և Հովանի՛ լինէր ամենայն
գնդին իւրո՛վ նիզակաւն: [4]Նմանեցաւ առիւծու գործովք իւ-
րովք. և իբրև զկորիւն առիւծուց՝ որ յորս մռնչէր: [5]Հա-
լածեա՛ց զանօրէնսն 'ի քննելն իւրում, և Հրձիգ արար
զխռովիչս ժողովրդեան իւրոյ: [6]Սարսեցին անօրէնք յաՀէ
նորա. և ամենայն ստարք անօրէնութեան խռովեցան.
և աջողեցաւ փրկութիւն 'ի ձեռս նորա: [7]Եւ դառնացո՛յց
զթագաւորս բազումս. և ուրա՛խ արար զՅակոբ 'ի գործս
իւր, և մինչև յաւիտեանս յիշատակ նորա օրՀնութեամբ:
[8]Եւ Հասանէ՛ր նա 'ի վերայ քաղաքաց Հրէաստանի, և ջնջէր
զամպարիշտս 'ի նոցանէ՝ դարձուցանել զբարկութիւն յԻս-
րայէլէ: [9]Ժողովէր զցրուեալս, և գտանէր զկորուսեալս:
[10]Հա՛պա. զօրաժողով լինէր Ապողոնիոս Հեթանոսօք Համ-
դերձ, և բազում ևս զօրս 'ի Շամրտացւոց ժողովէր՝ գա՛լ
տա՛լ ընդ Իսրայէլի պատերա՛զմ: [11]Իբրև ետե՛ս Յուդա՝ ե՛լ
ընդ առաջ նորա. Հար սպա՛ն զնա, և արկանէր բազում վի-
րաւորս 'ի զօրաց նորա, և զմնացեալսն 'ի փախուստ դար-
ձուցանէր. [12]առնո՛յր զկապուտ զաւար նորա. և զսուսերն
Ապողոնեայ առնոյր Յուդա, և այնո՛ւ իսկ Հարկանէր զզօրս
նոցա զամենայն աւուրս կենաց իւրոց: [13]Իբրև զայն լսէր
Նրէն իշխան զօրացն Ասորեստանեայց, եթէ զօրաժողո՛վ է
Յուդա, և բազում Հաւատացեալք ընդ նմա որ գային 'ի
պատերազմ. [14]խորՀեցաւ յանձն իւր և ասէ. Արարից և ե՛ս
անուն և փառաւորեցա՛յց յարքայութեան իմում, տա՛ց պա-
տերազմ ընդ Յուդայի և պարտեցի՛ց զայնոսիկ որ անար-
գեն զՀրաման թագաւորի: [15]Դարձեալ կրկնէր՝ լինէ՛ր զօ-
րաժողով, և բազում զօրք ընդ նմա անօրինացն 'ի թիկունս
Հասանէին, գա՛լ Հասանել խնդրել վրէժ յորդւոցն Իսրայէլի.
[16]և եկն եՀաս մինչև 'ի կողմանս Բեթովրայ: Ե՛լ Յուդա ընդ
առաջ նորա սակաւուք: [17]Իբրև տեսին զգունդն զի գայր
ճակատեա՛լ ընդդէմ նոցա. սկսան խօսել որ ընդ Յուդա-
յին էին՝ և ասեն. Զիա՞րդ կարասցուք մեք սակաւաձեռն
մարտնչել ընդ այնչափ պնդակա՛զմ գնդի, մանաւանդ զի
լքեալք և լուծեալք. զի այսօր քանի՛ է զի նօթի՛ եմք:*

33 Ոմանք. Խօսել ընդ նոսա և ասել... կացէք 'ի Հրաման թա՞: 34 Յօրինակին պակասէր. Ո՛չ ըստ այդմ բա՞: 35 Ոմանք. Իբրև զայն բանս լու՞: 37 Ոսկան. Ասեն. Աստէն մեռցուք: 38 Ոմանք յաւելուն. Զմարդ և զանասուն, պչանայս և զմանկունս, զոր 'ի գերութիւն վա՞: 40 Ոմանք. Տալ մարտ պատերազմի ընդ Հե՞: 41 'Ի լուս. Որ ամրացեալ էին յանա՞: Որ ոմանք. Որպէս ապրեալ էին յա՞: 42 Ոմանք. Զօրաց Ասսիդացւոց: 49 Ոմանք յաւելուն. Կործանման Հպարտութեան և ամբարշտաւանութեան: 50 Ոմանք. Փոխանակեցէք դի՛ք զանձինս: 52 Ոսկան. ԱբրաՀամ ո՛չ ապաք՞:

58 Ոմանք. Վասն նախանձայոյզ նախանձ խնդրելոյ զվր՞: Որ Ոսկան. Նախանձայոյզ լինելոյ՝ խնդ՞: 60 Ոմանք. 'Ի խորՀուրդս իմաստութեան իւրոյ: 63 Ոսկան. Այսօր է՝ և 'ի վաղիւ այլ ո՛չ գտանի: 70 Ոմանք. Յութերորդի... ամենայն Իսրայէլ կոծ մեծ: 3.1 Ոմանք. Կոչէր Մակաբէոս: 4 'Ի ճաշումն պակասի. Որ յորս մռնչէր: 5 Բազումք. Զանօրէնս 'ի քնել իւրում: 8 Յօրինակին պակասէր. 'Ի նոցանէ՝ դարձուցանել զբարկութիւն յԻսրայէլէ: 11 Ոմանք. Եւ իբրև ետես... ընդ առաջ նոցա... 'ի զօրաց նոցա: 13 Ոմանք. Նիրէն իշխան: Իսկ Ոսկան. Սրէն իշխան: Ոմանք. Եւ բազում Հաստատեալք ընդ նմա որ: 14 Ոսկան. Իմում. և տաց պա՞: 15 Ոսկան. Հասանել և խնդրել: 16 Ոմանք. Ընդ առաջ նմա սա՞:

[18]Քաջալերե՛լ սկսաւ զնոսա Յուդա՛ և ասէ. Գո՛րծ մի դիւ-
րի՛ն է Աստուծոյ մատնել զբազումս ՚ի ձեռս սակաւուց. և
ո՛չինչ է խտիր առաջի երկնաւորի՛ն ընդ բազումս կամ ընդ
սակաւս. [19]զի ո՛չ եթէ բազում զօրք յաղթութիւնն կանգ-
նի, այլ յերկնի՛ց է զօրութիւն յաղթութեան: [20]Նոքա գա՛ն ՚ի
վերայ մեր ՚ի Հպարտութիւն ամբարտաւանութեան անօ-
րէնութեամբ զմեզ ջնջե՛լ, զկանայս և զորդիս մեր վարե՛լ
՚ի գերութեան. [21]մեք մարտնչիմք վասն անձանց մերոց,
և վասն օրինաց մերոց. [22]և Տէր սատակեսցէ՛ զնոսա ա-
ռաջի ստից մերոց. և դուք զօրացարո՛ւք, քա՛ջ լերուք՝ մի՛
զանգիտէք: [23]Ա՛յն ինչ բանքն ՚ի բերան էին, յարձակէր ՚ի
վերայ գնդին. զա՛յն թէ բեկանէր յորում վառեալ կայր Նրէն
արքայ, և շարժէր զգունդն ՚ի տեղւոջէ, և զզօրսն ամենայն
առաջի նորա նովա՛ւ Հանդերձ ՚ի փախուստ դարձուցա-
նէր. [24]և ինքեանք զՀետ լինէին նոցա մինչև ՚ի կողմանս
Բեթովրայ դաշտին. և բազում վիրաւորս ՚ի նոցանէ դիա-
թաւալ յերկի՛ր կացուցանէին. և անկանէին ՚ի նոցանէ իբ-
րև արք ութ Հարիւր. և որ մնացեալքն էին՝ փախստեայք
անկանէին ՚ի Փղշտիմ: [25]Եւ սկսաւ ա՛հն և Հոյն երթա՛լ
առաջի Յուդայ և եղբարցն. յօժարէին այնուՀետև ասպա-
տակ տա՛լ ՚ի Հեթանոսս որ շուրջ էին զնոքօք: [26]Եւ եկն
եՀա՛ս մինչև ՚ի թագաւորն անուն նորա. և վասն պատե-
րազմացն պատմէին Հեթանոսքն:

Ջ [27]Իբրև լուաւ Անտիոքոս կայսր զբանս զայս, բարկա-
ցաւ ՚ի սրտմտութիւն բարկութեան իւրոյ. զօրաժողով լինէր
յամենայն աշխարՀաց իւրոց, զօրս կուտէր բազում յոյժ.
[28]գա՛նձ բանայր՝ պարգևս բաշխէր զօրացն տարւոյ միոջ.
և պատուէ՛ր տայր կա՛լ նոցա պատրաստ յիրս ամենայն:
[29]Իբրև ետես թէ գանձք սպառեցան, և Հարկ աշխարՀին
նուազեաց, վասն երկպառակութեանն և Հարուածոցն, որ
ած նա ՚ի վերայ երկրի, յեղծանել օրինաց նախնեացն,
որ էին իսկզբանէ աւուրց ժամանակաց. [30]զարՀուրեցա՛ւ թէ
գուցէ ո՛չ բաւեցուսցէ զպարգևսն և զռոճիկս, որպէս յա-
ռաջ առատաձեռն բաշխէր. [31]վարանէր յանձն իւր. խորՀե-
ցաւ մտանել յաշխարՀն Պարսից. առնուլ Հա՛րկ յաշխարՀաց
անտի կուտել արծա՛թ յոյժ: [32]Եւ եթո՛ղ նա անդ զԼիւսի՝ այր
փառաւոր յազգէ թագաւորութեանն, ՚ի վերայ իրացն ար-
քունի ՚ի կողմանցն Եփրատու, և ՚ի սաՀմանս Եգիպտաց-
ւոց, [33]սնուցանե՛լ զորդի իւր զԱնտիոքոս, մինչև դարձցի
նա անդրէն. [34]և եթո՛ղ առ նմա զկէս զօրացն և զփիղսն.
և պատուէ՛ր ետ նմա վասն ամենայնի որ ինչ կամէր, և որ
զինչ խորՀեցաւ. և վասն բնակչացն Հրէաստանի և Երու-
սաղեմի: [35]Եւ գումարտա՛կ արար ՚ի վերայ նոցա սատակել
զնոսա, և ջնջե՛լ զզօրութիւնն Իսրայէլի, և զմնացորդսն Ե-
րուսաղեմի. և ջնջել ՚ի տեղւոջէ անտի զյիշատա՛կ նոցա.
[36]և բնակեցուցանե՛լ անդ զորդիս օտարաց ընդ ամենայն
սաՀմանս նոցա. լարաբաժի՛ն առնել զամենայն երկիր նո-
ցա. [37]և ինքն ա՛ռ զկէս ՚ի զօրաց անտի: Խաղա՛ց գնաց
յԱնտիոք քաղաքէ ՚ի տանէ թագաւորութեան իւրոյ. յամի
Հարիւրորդի քառասներորդի. և անց նա ըստ գետն մեծ
ըստ Եփրատ, և երթա՛յր ընդ կողմն վերնագաւառացն:

Է [38]Եւ ընտրեաց Լիւսիաս զՊտղոմէոս պարգևական, և
զՆիկանովր, և զԳորգիաս, ա՛րս Հզօրս բարեկա՛մս խոր-
Հրրդականս արքայի: [39]Եւ ընդ նոսա առնէր գումարտակ
քառասուն Հազար Հեծեալ, և եւթն Հազար ձի ասպաստա-
նիկ, գալ Հասանել ՚ի վերայ երկրին Հրէաստանի, Հար-
կանե՛լ սատակել զաշխարՀն, յապականութիւն դարձուցա-
նել զերկիրն ըստ Հրամանի թագաւորին: [40]Խաղացին գնա-
ցին ամենայն զօրօքն Հանդերձ, և եկին Հասին բանակե-
ցան մերձ ՚ի Յամուով, ՚ի տափակողմն ՚ի դաշտագետին
վայրին: [41]Լո՛ւ եղև վաճառականաց աշխարՀին, եթէ եկ-
եալ Հասեալ են զօրք՝ աւա՛ր առնուլ զերկիրն Հրէաստա-
նի, ՚ի գերութիւն վարել զորդիս և զդստերս նոցա. ա-
ռին զարծաթ և զոսկի իւրեանց, և մարդիկ բազում որչափ
ձեռնՀա՛ս էին օգնականք իւրեանց. գա՛լ գնել զորդիսն Իս-
րայէլացւոց յանաշխարՀիկս իւրեանց. և յաւելան ՚ի նոսա
զօրք Ասորւոց, և երկի՛րն այլազգեաց: [42]Իբրև ետես Յուդա
և եղբարք իւր՝ եթէ եկին Հասին ամենայն չարիքն ՚ի վե-
րայ նոցա. և ա՛յս զօրք ամենայն եկեալ Հասեալ պաշարեալ
պաՀէին զսաՀմանս նոցա. և գիտացին զՀրամանս թագա-
ւորին, զոր պատուիրեաց սատակել զժողովուրդն ՚ի կո-
րուստ և յապականութիւն. [43]սկսան խօսել ա՛յր ընդ ընկե-
րի և ասեն. Եկա՛յք պնդեսցուք զանձինս մեր, կանգնեսցո՛ւք
զգլորումն ժողովրդեան մերոյ, տացո՛ւք պատերազմ ՚ի վե-
րայ սրբութեանցն՝ և ՚ի վերայ ազգաց մերոց: [44]Եւ ժողո-
վեցան ժողովք ՚ի պատրաստութիւն պատերազմի. կային
յաղօթս և խնդրէին զողորմութիւն ՚ի Տեառնէ: [45]Եւ էր Ե-
րուսաղէմ աւերակ թափո՛ւր, և ո՛չ ոք էր որ մտանէր և
ելանէր յազգաց նորա, և սրբութիւնն կայր կոխան յորդ-
ւոցն այլազգեաց. և ամրակողմն գլուխ քաղաքին բնակու-
թիւն եղև Հեթանոսաց. և բարձա՛ն ուրախութիւնք Յակո-
բայ, պակասեցին փողք և տաւիղք, և լռեցին ամենայն
ցանկալի ուրախութիւնք արուեստականաց: [46]Եկին ժողո-
վեցան ամենեքին ՚ի Մասեփա՝ դէմ յանդիման Երուսաղե-
մի. զի անդ էր տեղի աղօթից յառաջ Իսրայէլացւոցն ՚ի
Մասեփա: [47]Ծո՛մ կարդացին, քրձազգա՛ծ լինէին, խո՛րգ և
մոխի՛ր առնուին, Հող ՚ի գլո՛ւխ լինէին, զօձիս պատառէին:
[48]Զմատեանս օրինացն տարածանէին, վասն որոյ պնդէ-
ին զնոսա Հեթանոսք. [49]և բերէին զՀանդերձս քաՀանայու-
թեանն, և զճնունդս անդրանկացն, և զտասանորդսն ՚ի
մէջ առնուին. յարուցանէին և ածէին զուխտաւորսն որոց
լցեալ էր զաւուրս իւրեանց: [50]՚Ի ձա՛յն բարձր միաբարբառ
աղաղակէին յերկինս և ասէին. Արդ զի՞ արասցուք զսյսո-
սիկ, կամ յո՞ տարցուք. [51]զի՞ սրբութիւնք քո կոխան եղեն,
և քաՀանայք քո ՚ի սո՛ւգ և ՚ի տառապանս նստին: [52]Եւ
ամենայն Հեթանոսք ժողովեալ են աւասիկ ջնջե՛լ զմեզ. դու
գիտես որ ինչ խորՀին նոքա ՚ի վերայ մեր: [53]Արդ զի՞-
ա՞րդ կարասցուք մեք զդէմ ունե՛լ՝ եթէ ո՛չ դու օգնեսցես
մեզ: [54]Փո՛ղ Հարկանէին, զաղաղա՛կ դնէին, ՚ի ձա՛յն բարձր
յերկինս կարդային: [55]Յե՛տ այսորիկ կարգե՛լ սկսաւ Յու-
դա զժողովուրդսն, և կացոյց ՚ի վերայ նոցա իշխանս՝ Հա-
զարապետս, և Հարիւրապետս, և յիսնապետս, և տաս-
նապետս: [56]Եւ ասէն ցայնոսիկ որ շինէին շինուածս, և
խօսէին կանայս, և տնկէին այգիս, և պատուէ՛ր տա-
յին վատասրտացն զի դարձցին ՚ի տունս իւրեանց ըստ
օրինացն: [57]Եւ ամենայն զօրքն Հասանէին և բանակէին
՚ի թիկանց Ամաւոյ: [58]Անդուստ քաջալերել սկսաւ Յու-
դա զզօրսն՝ և ասէ. Վառեցարո՛ւք պատրաստեցարո՛ւք
զօրացարո՛ւք, վաղորդայն տա՛լ պատերազմ ընդ Հեթանոսս
ընդ այսոսիկ որ ժողովեալ են ՚ի վերայ մեր ջնջե՛լ զմեզ՝ և
զսրբութիւնս մեր. [59]զի լա՛ւ լիցի մեզ մեռանե՛լ ՚ի պատե-
րազմի, քան տեսանել զչարչարանս ազգի մերոյ և սրբու-
թեանցն մերոց: [60]Որպէս և իցէն կամք Տեառն յերկինս,
ա՛յնպէս և կատարեսցին:

4 Եւ յիշեսցէ՛ զուխտ կտակարանացն որ ընդ Հարսն մեր
է, և բեկցէ՛ զզօրս զայս առաջի ստից մերոց: [11]Գիտասցեն
Հեթանոսք եթէ գո՛յ Աստուած որ փրկէ զԻսրայէլ: [12]Եւ ամ-
բարձին զաչս իւրեանց յայլազգիքն, և տեսին զի յարձակ-
եալ գային ընդդէմ նոցա, [13]և ելին յառաջ քան զգունդն
՚ի պատերազմ: Փո՛ղ Հարին ՚ի կողմանցն Յուդայի. [14]՚ի մի՛
վայր ժողովեցան, ՚ի վերա՛յ յարձակէին. ձեռն ՚ի գո՛րծ առ-
նէին, ՚ի փախուստ դարձուցանէին. [15]զբազումս առ ետե՛ղ
սատակէին. զբազումս փախստականս առնէին ընդ երեսս
դաշտին, ՚ի սո՛ւր սուսերի իւրեանց անկանէին՝ մինչ ՚ի
սաՀմանս Գազիրոնայ, ՚ի կողմանս Եդոմայեցւոց, և յԱ-
զովտայ, և Յամնա. և անկանէին յաւուր յայնմիկ վի-
րաւորք իբրև երեք Հազարք այր: [16]Եւ դառնա՛յր Յուդա
զօրօքն Հանդերձ. իբրև գայր Հասանէր ՚ի տեղի պատե-
րազմին, [17]խօսել սկսաւ ընդ զօրսն՝ և ասէ. Մի՛ ինչ աչս
արձակէք դուք յաւա՛ր ՚ի կապուտ դիականցն անկելոց.
[18]զի դեռ աւանիկ Գորգիոս վառեալ պատրաստեալ՝ ընդ-
դէմ կայ մեր զօրօք իւրովք. այլ կացէք կալարո՛ւք զտե-
ղի, զդէմ կալարուք թշնամեաց ձերոց. ապա յետ մար-

20 Ոմանք. Վարել ՚ի գերութիւն: 22 Ոմանք. Մի՛ զանգիտիցէք: Ո–ր Ոսկան. Եւ մի՛ զանգիտէք: 24 Յօրինակին պակասէր. ՚Ի նոցանէ իբրև արք Պ. և որ մնացեալքն: Այլք. Անկանէին ՚ի Փղշտիիմ: 29 Ոմանք. Որ էր իսկզբանէ աւ՛՛: 31 Ոմանք յա–ելու–ն. Յանձն իւր յոյժ: 32 Ոմանք. Եւ ՚ի սաՀմանի Եգիպ՛՛: 33 Յօրինակին. Զորդիս իւր զԱնտիո՛՛: 34 Ոմանք. Եւ զոր ինչ խորՀեցաւ: 37 Յօրինակին. Եւ ինք առ զկէս: Ոմանք. Գնաց յԱնտիոք քարոզել ՚ի տան թագաւորութեան իւրոյ: Ոսկան յա–ելու–. Քառասներորդի եօթներրորդի... ընդ գետն մեծ ընդ Եփրատ: 38 Ոմանք. ԶՊտղոմէոս Պարթևական: 40 Ոսկան. Մերձ Յամաւոյ:

42 Ոմանք. Պաշարեալ պաՀէին: Ո–ր Ոսկան. Զօր ամենայն եկեալ... պարՀէին: 44 Ոմանք. Եւ ժողովեցան ժողովուրդք ՚ի պատրաս՛՛: 45 Ոմանք. Քաղաքին ՚ի բնակութիւն եղև: 46 Այլք. Եւ եկին ժողովէ՛՛: 57 Ոմանք. Հասանէին բնակէին: 58 Ոմանք. Ընդ այնոսիկ որ ժողո՛՛: 4.12 Այլք. Եւ ամբարձին զաչս իւրեանց այլ ազգիքն և տեսին զնոսա զի յար՛՛: 14 Ոմանք. ՚Ի վերայ յարձակեցան: 15 Ոմանք. ՚Ի սուր սուսերի իւրեանց արկանէին: Ոսկան. Եւ Ազովտայ...

տին յաղթութեան դարձջի՛ք համարձակութեամբ: 19Մինչ-
դեռ նա զա՛յն ընդ նոսա խօսէր՝ տեսին զի գունդ մի ե-
րևեցա՛ւ 'ի լեռնէ անտի: 20Եւ գիտացին եթէ 'ի պարտու-
թիւն մատնեալ հո՛ւր արկանել սկսան 'ի բանակի անդ. և
ծուխն որ դիզանէր՝ նշա՛ն լինէր գործոյն եղելոց: 21Նոքա
իբրև զա՛յն տեսանէին՝ կասէին. մանաւանդ իբրև հայէ-
ին 'ի գունդն Յուդայեան, ո՛րպէս ճակատեալ կայր պատ-
րաստութեամբ 'ի մա՛րտ պատերազմի: 22Զո՛տս արձակէ-
ին, փախստեա՛յ գնային յերկիրն Փղշտացւոց: 23Եւ Յուդա
դարձա՛յր 'ի տեղին պատերազմի, 'ի կապուտ կողոպուտ
յաւա՛ր դիականցն անկելոց. և առնոյր 'ի բանակէ ան-
տի նոցա զոսկի և զարծաթ՝ զհանդերձս պատուականս,
զկարմիր, զկապուտակ, զծովու ծիրանիս, մեծութիւն բա-
զում: 24Եւ իբրև դարձան անտի, սկսան գոհանալով օր-
հնել զՏէր յերկինս, և ասել. Զի բարի՛ է՝ զի յաւիտեան է
ողո՛րմ նորա: 25Եւ եղև 'ի փրկութիւն մե՛ծ 'ի վերայ Իսրա-
յէլի յաւուր յայսմիկ: 26Եւ որք միանգամ յայլազգեաց անտի
ապրեցան, եկեալ պատմէին Լիւսեայ զամենայն գործս որ
գործեցաւ: 27Իբրև զայն լսէր Լիւսիայ՝ տրտմէր, խռնարհէր
անկանէր 'ի վերայ երեսաց իւրոց. զի ո՛չ այնպէս կամք
կատարեցան որպէս նա՛ խորհէր 'ի վերայ Իսրայէլացւոցն,
և որպէս նմա՛ ետ պատուէր թագաւորն, այն՝ ո՛չ կատա-
րեցաւ: 28'Ի գալուստ ամին միւսոյ, զօ՛ր հատանէր, այրևձի՛
առնէր՝ իբրև վեց հազար հետևակ, հինգ հազար հեծեալ
սպառազէն. գա՛լ հասանել՝ աւա՛ր առնուլ զերկիրն Հրէ-
աստանի: 29Եկին հասին՝ ճակատեցան 'ի կողմանս Բեթ-
սովրայ: Եւ նոցա ընդ յառաջ Յուդա մետասան հազար
արամբ: 30Եւ իբրև տեսին զգունդն ստուա՛ր և հզօր. սկսա՛ն
կալ յաղօթս, օրհնել զԱստուած՝ և ասեն. Տէր Աստուած՝
դու ա՛յն ես որ խորտակեցեր զզօրութիւն յարձակելոյ հզօ-
րին 'ի ձեռն ծառայի քոյ Դաւթի, և մատնեցեր զբանակս
այլազգեաց 'ի ձեռս Յովնաթանու որդւոյ Շաւուղի: 31Արդ՝
խորտակեա՛ դու զզօրութիւն զօրացս այսոցիկ 'ի ձեռս Իս-
րայէլի. չի՛ջցի՛ զօրութիւն նոցա երիվարօք և զօրօքն հան-
դերձ: 32Արկ զնոքօք զվատութիւն, և հալածեա՛ զզօրութիւն
հպարտութեան նոցա. շարժեսցին նոքա 'ի բեկումն իւր-
եանց: 33Կործանեսցե՛ս արկցե՛ս զնոսա 'ի սուր սիրելեաց
քոց. և օրհնեսցե՛ն զքեզ յօրհնութիւնս որ ճանաչեն զանուն
քո: 34Եւ հարա՛ն միմեանց 'ի դիմի. և անկան 'ի ժամա-
նակին յայնմիկ 'ի գնդէ՛ անտի Լիւսիայ՝ հինգ հազար հեծ-
եալ առաջի նոցա: 35Եւ իբրև ետես Լիւսիա զպարտութիւն
գնդին իւրոյ, և զյաղթութիւն քաջութեան գնդին Յուդայ,
և որպէս զի պատրա՛ստ էին 'ի կեալ և 'ի մեռանել 'ի
վերայ անուան քաջի՛ յաղթութեան. չուեա՛ց խաղաց գնաց
'ի կողմանս Անտիոքացւոց: Դարձեալ զօրաժողո՛վ լինէր,
կազմել պատրաստել անդէն. անդրէն արշաւե՛լ 'ի կողմանս
Հրէաստանի:

Ը 36Խօսե՛լ սկսաւ Յուդա եղբարբքն հանդերձ ընդ ժո-
ղովուրդսն՝ և ասէ. Ահաւասիկ խորտակեցան թշնամիք
մեր 'ի ներքոյ ոտից մերոց. եկա՛յք երթիցուք մաքրես-
ցուք զսրբութիւնսն, մաքրեսցո՛ւք զտաճարն առնել նաւա-
կատիս 'ի նմա: 37Ժողովեցան ժողովքն ամենայն, եկին
հասի՛ն 'ի լեառն Սիոն. 38տեսին զսրբութիւնսն աւերեալ,
և զսեղանն աղտեղեալ, զդրունսն այրեցեալ, թուփ առ
թուփ բուսեալ 'ի սրահսն իբրև յանտառի, կամ իբրև մի-
ոյ միոյ լերանց. զկո՛ղս աւերեալս, և զվարագուրաձիգսն
խաթարեալս: 39Ձե՛ռս զօձեօ՛ք արկանէին, զպատմուճանս
պատառէին, հող 'ի գլուխ լինէին, 40ընդ երկի՛ր թաւալէին.
փողանշա՛նս հարկանէին, յերկինս աղաղակէին: 41Յայնմ
ժամանակի հրամա՛ն տայր Յուդա՝ զօրահատո՛յց առնէր 'ի
վերայ միջնաբերդին պաշարե՛լ զնա, զի մաքրեսցէ զսրբու-
թիւնսն: 42Եւ ընտրեա՛ց նա քահանայս անարատս, կամա-
րարս օրինացն. 43և սրբեաց զսրբութիւնսն. և 'ի բա՛ց ա-
ռին զվէմսն՝ որ պղծեալ էին, եդին մեկուսի 'ի տեղի մի.
44և խորհո՛ւրդ կալան 'ի վերայ սեղանոյ ողջակիզացն, որ
պղծեալ էր 'ի թշնամեաց անտի, եթէ զի՞նչ արասցեն զնա:
45Հաստատեցա՛ւ բանս այս 'ի խորհրդի անդ, քակե՛լ զսե-
ղանն զի պղծեալ էր 'ի թշնամեաց. զի մի՛ լիցի նոցա այն
'ի խիղճ մտաց, և 'ի նախատինս յաւիտենից: Եւ քա-
կեցին զսեղանն. 46և տարա՛ն եդին զքարինսն 'ի դիպա՛ն
տեղւոջ, մինչև եկեսցէ մարգարէ և խօսեսցի վասն նո-
ցա: 47Եւ առին վէմս անկոփս ըստ օրինացն, և շինեցին
զսրբութիւնսն: 48Եւ ո՛չինչ էր 'ի ներքս 'ի տաճարի անդ.
և զսրահսն սրբեցին. 49և սպաս սրբութեան նո՛ր գործե-
ցին. և տարա՛ն 'ի ներքս զաշտանակն լուսոյ, և զսեղանն
խնկոց, և զսեղանն տաճարին: 50Եւ արկանէին խունկս 'ի
վերայ սեղանոյն. ճրա՛գս լուցանէին, և լո՛յս տային տա-
ճարին: 51Դնէին 'ի վերայ սեղանոյն զհացսն հանապազորդ.
և ձգէին զվարագոյրսն, և կատարէին զգործսն զամեն-
այն սպասուն զոր առնէին: 52Կանխէին ընդ առաւօտն
յաւուրն քսաներորդի հինգերորդի՝ յամսեանն իններորդի.
յամին հարիւրորդի քառասներորդի. 53մատուցանէին պա-
տարագ ըստ օրինացն 'ի վերայ սեղանոյ ողջակիզացն, ո-
րոյ նո՛ր արարին ըստ ժամանակին: 54Յաւուրսն յայնոսիկ
յորս պղծեցին հեթանոսքն, 'ի նմին ժամանակի և նորոգե-
ցաւ յերգս օրհնութեան, 'ի փո՛ղ և 'ի քնար և 'ի սրինգ: 55Եւ
անկանէին ամենայն ժողովուրդքն 'ի վերայ երեսաց իւր-
եանց, անկանէին 'ի խոնարհ, երկի՛ր պագանէին. օրհնէ-
ին զԱստուած յերկինս որ յաջողեաց նոցա: 56Եւ արարին
զնաւակատիս սեղանոյն աւուրս ութ. և մատուցին զողջա-
կէզսն ուրախութեամբ, և մատուցին պատարագս փրկու-
թեան և օրհնութեան: 57Զարդարեցին զկո՛ղսն՝ և զվա-
րագուրաձիգսն՝ յանդիման տաճարին, ոսկի՛ պսակօք և
ոսկւովք տապակօք. և նորոգեցին զդրունսն, և կանգնե-
ցին զդրունսն: 58Եւ եղև ուրախութիւն մեծ 'ի վերայ ժո-
ղովրդեանն յոյժ. և ջնջեցան նախատանք հեթանոսաց 'ի
նոցանէ: 59Եւ հաստատեաց Յուդա եղբարբքն հանդերձ, և
ամենայն ժողովքն Իսրայէլացւոց, հանապազ կացցեն ա-
ւուրքս այս նաւակատեաց սեղանոյն 'ի ժամանակի իւր-
եանց տարոջէ 'ի տարի, 'ի գլուխ տարեկանի աւուրս
ութ 'ի հինգերորդ քսաներորդ՝ իններորդի ամսոյն՝ ուրա-
խութեամբ և ցնծութեամբ: 60Եւ շինեցին նոքա 'ի ժամա-
նակին յայնմիկ զլեառն Սիոն շուրջանակի, 'ի պարիսպս
բարձրացեալս, և յաշտարակս ամրացեալս, գուցէ գայցեն
հեթանոսք, և կոխա՛ն առնիցեն զդոսա. որպէս արարին
զառաջինն: 61Եւ զօր թողոյր 'ի վերայ՝ պահապան նմա. և
ամրացո՛յց զնա. պաշարել զԲեթսուրա. զի լիցի ամրութիւն
զօրացն 'ի կողմանցն Եդոմայեցւոց:

5 Եւ եղև իբրև լուան հեթանոսքն շուրջանակի. եթէ Թ
շինեցաւ սեղանն, և նորոգեցաւ սրբութիւնն միւսանգամ,
որպէս էր զառաջինն, բարկացա՛ն յոյժ: 2Խորհեցան գա՛լ
հասանել ջնջե՛լ զազգն Յակոբեան որք էին 'ի մէջ նոցա. և
սկսան կոտորել և սպառե՛լ զնոսա: 3Եւ տա՛յր պատերազմ
հանապազ Յուդա ընդ որդիսն Եսաւայ որ էն 'ի կող-
մանս Եդոմայեցւոց Ակրաբատեանց. զի շուրջանակի եկեալ
պատեալ պաշարեալ նստէին շուրջ զԻսրայէլիւ. հարկանէր
զնոսա 'ի հարուածս բազումս, և նուա՛ղ առնէր զնոսա, և
առնոյր նա զկապուտ զաւար նոցա: 4Եւ յիշէր զչարութիւն
որդւոցն Բեանայ, որ էին լեալ ժողովրդեանն յորոգայթ
գայթագղութեան, վարանել զնոսա 'ի ճանապարհս իւր-
եանց: 5Փախստեա՛յ լինէին 'ի նմանէ, և ամրանային 'ի
բերդս իւրեանց. գա՛յր շուրջ, պա՛հ դնէր զնոքօք, և հրձի՛գ
առնէր զամուրս նոցա ամենայն բնակչօքն հանդերձ: 6Եւ
անցանէր խաղա՛յր նա 'ի վերայ որդւոցն Ամոնայ. և անդ
գտանէր ձեռն հզօր, զօրս բազումս. և զՏիմոթէոս զօրա-
գլուխ նոցա: 7Հարկանէր նոցա 'ի դիմի, և բազում անգամ
պատերազմաւ սաստկանայր 'ի վերայ նոցա. 8Հարկանէր

երեք հազարք արք:

19 Ոմանք. Զայս ընդ նոսա խօսէր: 20 Ոսկան. 'Ի պարտութիւն մատնեալ է: Յօրինակին. Եւ զծուխն որ դիզա": Ոմանք. Որ դիզանայր... գործոցն եղելոց: 24 Այլք. Սկսան գոհանալ օրհնել: Ո—ք Ոսկան. ԶԱստուած յերկինս: Ոմանք. Ողորմութիւն նորա: 25 Այլք. Եւ եղև փրկութիւն մեծ: 27 Ոմանք. Զի ո՛չ այն կամք: 28 Ոմանք. Այրուձի առնէր: Յօրինակին թուագրով գրի այսպէս. Իբրև Ց հետևակ. Ր հեծեալ սպա": Իսկ այլք. զՌ հետևակ. ԵՌ հեծեալ: 30 Ոմանք. Օրհնել զԱստուած և ասել: Ոսկան. Որդւոյ Շաւուհի: 35 Այլք. Եւ զյաղթութիւն քաջալերութեան: Ոմանք. Քաջի և յաղթութեան: 38 Ոսկան. Եւ զսեղանսն աղ": Ոմանք. Կամ իբրև զմիոյ միոյ:

43 Ոմանք. Զվէմս որ պղծեալն էին: 45 Ոմանք. Այն խիղճ մտաց: 52 Ոսկան յաւելու. Յամին... քառասներորդի ութերորդի: 53 Յօրինակին պակասէր. 'Ի վերայ սեղանոյ ողջակիզացն: 54 Ոմանք. Յաւուրս յայնոսիկ յորում պղ": 57 Ոսկան. Եւ զվարագուրաձիգսն: 58 Ոմանք. Եւ ջնջեցան նախատինք հե": 59 Ոմանք. Եւ ամենայն ժողովուրդքն Իսրայէլաց": Յօրինակին 'ի մէջ բառիցս Իսրայէլացւոց հանապազ՝ չակերտի՛ ՛ նշանակի: Ո—ք Ոսկան միայն՝ 'ի լուս. անձարկէ յաւելու՝ զի: Ոմանք. Աւուրս ութ 'ի քսաներորդի հինգերորդի ամսոյն: 60 Ոսկան. Մի գուցէ գայցեն: 5.1 Բաղաքն. Եւ իբրև լուաւ: 3 Այլք. Որ էին 'ի կողմանս Եդով": 4 Ոմանք. Զորդւոցն Բանեայ:

վանէր, և առնոյր նա զԱզեր քաղաք՝ և զդստերս իւր, և
դառնայր 'ի կողմանս Հրէաստանի: 9 Եւ ժողովեցան ամե-
նայն Հեթանոսք 'ի Գաղաադ վասն Իսրայէլի, որ էին 'ի
կողմանս նոցա, զի ջնջեսցեն զնոսա. և նոքա փախուս-
եայք անկանէին յամուրսն 'ի Դովթայիմ: 10 Եւ արձակեցին
նոքա Հրեշտակս առ Յուդա և առ եղբարսն՝ և ասեն. Ժո-
ղովեալ են աՀաւասիկ 'ի վերայ մեր ամենայն Հեթանոսք,
պատեալ պաշարեալ պնդեն զմեզ ջնջել 'ի տեղւոջէ աս-
տի. 11 պատրաստ են յառնուլ զամուրս յոր անկեալ եմք.
և Տիմոթէոս զօրագլուխ նոցա: 12 Արդ՝ եթէ իցէ ինչ 'ի
ձեռս՝ արագեսցես փրկել զմեզ 'ի ձեռաց նոցա. զի ան-
կան բազումք 'ի մէնջ. 13 և ամենայն եղբարք որ էին 'ի
Տովբա կոտորեցան. և 'ի գերութեան վարեցան կանայք
նոցա և որդիք նոցա, ամենայն կաՀիւ կարասեաւ իւրեանց
առՀասարակ կորեան նոքա, որչափ 'ի կողմն մի աւագի
Հազարապետութեան միոջ: 14 Մինչ դեռ թուղթքն 'ի ձե-
ռին էին, այլ գուժկանք Հասանէին 'ի կողմանցն Գալի-
լեացւոց անտի, զօձիս պատառեալ, զճակատ Հարեալ, և
զգոյժս զայս տային. 15 և ասեն. Ժողովեցան 'ի վերայ մեր
'ի Պտողոմեայ, և 'ի Ծուրայ, և 'ի Ծայդանայ, և ամենայն
կողմանք Գալիլեացւոց յայլազգեաց կուսէ, ջնջել զմեզ ան-
տի: 16 Եւ իբրև լուան զբանսն զայն՝ Յուդա և ժողովուրդն,
'ի խորՀուրդ ժողովեցան վաղվաղակի. զի խորՀեսցին զինչ
գործ գործեսցեն վասն եղբարցն որ էին 'ի նեղութեան, և
ճգնէին 'ի ձեռաց պատերազմողաց: 17 Խօսէր սկսաւ Յուդա
ընդ Շմաւոնեայ ընդ եղբօր իւրում և ասէ. Ընտրեա դու
քեզ արս Հզօրս, և երթ փրկել զեղբարսն որ են 'ի նե-
ղութեան 'ի կողմանս Գալիլեացւոց. և ես և Յովնաթան
եղբայր իմ երթիցուք 'ի կողմանս Գաղաադու: 18 Եւ եթող
անդ զՅովսեպոս Զաքարեանց, և զԶաքարի զօրագլուխ
ընտիր ընտիր զօրօք Համդերձ՝ յերկրին Հրէաստանի պա-
Հապանս. 19 պատուէր ետ նոցա՝ և ասէ. Առաջնորդեսջիք
ժողովրդեանս այսմիկ, և մի տայցէք դուք մարտ պատե-
րազմի ընդ Հեթանոսս մինչև 'ի դարձ գալստեան մերոյ
անտի: 20 ԶօրաՀատոյց արարին, ընդ երկու զզօրսն բա-
ժանեցին. գնացին երեքՀազարք ընդ Շմաւոնեայ 'ի կող-
մանս Գալիլեացւոց, և ութ Հազար յերկիրն Գաղաադու:
21 Եւ գնաց Շմաւոն յերկիրն Գալիլեացւոց, տայր պատե-
րազմ ընդ Հեթանոսս. և խորտակեցան Հեթանոսք առա-
ջի երեսաց նորա. և Հալածական տանէր զնոսա մինչև 'ի
դրունս Պտողոմեայ: 22 Յայնմ աւուր անկանէին 'ի Հեթանո-
սաց անտի երեք Հազար վառեալք սպառազէն. 23 և առնոյր
զաւար նոցա 'ի կողմանցն Կալիլեացւոց և յԱրաբաթուց,
կանամբք և որդովք Համդերձ, և ամենայն կարասեաւ
Համդերձ, և գանձի կաՀիւ. և եկին ածին զայն ամենայն
ցնծութեամբ և ուրախութեամբ յերկիրն Հրէաստանի: 24 Եւ
Յուդա Մակաբէ, և Յովնաթան եղբայր նորա անցին յայն
կողմն Յորդանան գետոյն, և գնացին երից աւուրց գնաց
ճանապարՀի, յերկիր յանապատ: 25 Եւ ընդառաջ եղեն նո-
ցա Նաբատացիք խաղաղութեամբ. և պատմէին նոցա զա-
մենայն անցսն որ անցին ընդ եղբարսն յերկիրն Գաղաա-
դու: 26 Եւ բազումք 'ի նոցանէ յաւար երթեալ էին 'ի քա-
ղաքս Բոսորայ, և Բոսաղումայ, և Սէրփվրմակեդեայ, և
Զառնասպասեայ, այս քաղաքք ամուրք և մեծամեծք են.
27 և այլոց քաղաքացն 'ի կողմանցն Գաղաադու. և 'ի մի
վայր միաժողով են առ վաղիւ, ժամադիր են փակել պա-
տել զամուրսն, առնուլ ջնջել սատակել զամենեսին յաւուր
միում: 28 Իբրև զայն լուաւ Յուդա՝ գունդ կազմեաց վաղ-
վաղակի. ճանապարՀ կալաւ ընդ անապատ, յանկարծակի
անկանէր 'ի վերայ Բոսորայ. յանկարծակի յաղեկարծում
ժամու զամենայն քաղաքն 'ի բուռն առնոյր. անդ 'ի մի
սուր սուսերի իւրոյ սպանանէր զամենայն արու մանուկ, և
առնոյր զամենայն զաւար քաղաքին Բոսորացւոց. և զքա-
ղաքն ամենայն Հրձիգ առնէր. 29 և ինքն գիշերայն գնդան
Համդերձ դիմէր 'ի վերայ ամրոցն պաշարելոց: 30 Մինչ
կամէր առաւօտն 'ի գիշերոյն մերկանալ, զաչս 'ի վեր ամ-
բարձին, տեսին զօրս բազումս զի ոչ գոյր նոցա թիւ. զի
բարձեալ բերէին սանդուղխս և մանգղիոնս, և պէսպէս
մեքենայս 'ի վերայ ամրոցն, մարտ եդեալ և 'ի պատե-
րազմ մատուցեալ: 31 Եւ իբրև ընդ այն Հայեցաւ Յուդա,
և ետես զի սկիզբն էր մարտին, անտի՝ աղաղակ քաղա-
քին, և աստի՝ զօրացն որ պաշարեալ պաՀէին, ձայն մար-
տի, ձայն պատերազմի, ձայն փողոյ առ Հասարակ յեր-
կինս ելանէր: 32 Սկսաւ խօսել ընդ զօրսն իւր՝ և ասէ. Հա-
պա, ժիրք լերուք, պինդ կացէք. գործ՝ այսօր է մարտնչել
ձեզ 'ի վերայ եղբարց ձերոց: 33 Եւ զզօրսն ամենայն յերիս
գունդս բաժանէր, և շուրջ զնոքօք ճակատեալ 'ի մարտ
մատուցանէր. փող Հարին, խրախոյս բարձին. գոչեցին ա-
ղօթիւք առ Աստուած, 'ի վերայ յարձակեցան: 34 Մզդ ե-
ղև Տիմոթեայ և զօրացն, եթէ Մակաբէ զօրօքն 'ի վերայ
Հասեալ է. իբրև Հայեցան տեսին, շրտեան լքան կասեցին,
ընկեցին զիւրաքանչիւր մեքենայս, և 'ի փախուստ դար-
ձան: Եւ Հարկանէր յաւուր յայնմիկ զնոսա 'ի Հարուածս
սաստիկս. տանէին փախստեայս առաջի իւրեանց. մի առ
միոջ դիաթաւալ կացուցանէին. արկանէին 'ի սուր սուսերի
իւրեանց իբրև արս ութ Հարիւր Հազար սպառազէն: 35 Եւ
ինքն դառնայր 'ի կողմն Մայափայ. մարտ պատերազմի
դնէր զնովաւ՝ և առնոյր զնա, և 'ի նմա սպանանէր զա-
մենայն արու մանուկ նոցա. և առնոյր զամենայն ինչս և
զստացուածս նոցա յաւարի, և զքաղաքն այրէր Հրով: 36 Ան-
տի խաղայր գայր պատէր զՔասփոնս Մակեթ, և զԲոսոր,
և զմնացեալ քաղաքս Գաղաադու: 37 Յետ այսց ժամա-
նակաց՝ դարձեալ զօրաժողով լինէր Տիմոթէոս, և գայր
բանակէր դէմ յանդիման Ռափոնայ, յայնկոյս գետոյն:
38 Դէտ արձակեաց Յուդա զի տեսցէ զբանակս նոցա: Ե-
կին պատմեցին՝ և ասեն. Միաժողով եղեն ամենայն ազգք
և ազինք յոյժ, որ շուրջ զմեւք բանակեալ են, և զօրք բա-
զումք կուտեալ են յոյժ: 39 Եւ արուայիկս բազումս ածեալ
է 'ի վարձու յօգնականութիւն իւրեանց. և բանակեալ են
յայնկոյս գետոյն, պատրաստեալ են գալ անկանել 'ի վե-
րայ քո: Իբրև զայն լսէր Յուդա, նոյնժամայն խաղայր
գնայր 'ի վերայ նոցա: 40 Իբրև ետես Տիմոթէոս՝ խօսել կա-
լաւ ընդ իշխանսն՝ և ասէ. Մինչ դիջիք դուք Յուդայ և
գնդին նորա առ Հասանել յափն գետոյն, եթէ զՀասանելն
և զանցանելն մի արասցէ՝ ապա մեք ոչ կարեմք լինել
դիմակալ նորա, զի յաղթելով յաղթեսցէ նա մեզ: 41 Ա-
պա թէ Հասցէ յափն գետոյն և ճակատեսցի՝ յայս արար՝
թէ զանգիտեաց, մեք անցցուք մարտիցուք և յաղթեսցուք
նմա: 42 Մինչ նորա բանք 'ի բերան էին, և Յուդա զօրօքն
Հասանէր յափն գետոյն. անդ՝ առ ափն գետոյն կացու-
ցանէր զաշխարՀամար դպիրսն, և տայր նոցա պատուէր,
զի մի զոք ամենևին թողցեն առ ափն գետոյն բանակել.
այլ զամենայն զայր պատերազմօղ զկնի նորա փողեսցեն:
43 Եւ ինքն զՀասանելն՝ զանցանելն՝ զյարձակելն 'ի վե-
րայ՝ մի առնէր, և նախ զգունդն նաՀատակաց 'ի ներքս
բեկանէր, զզօրսն ամենայն 'ի փախուստ դարձուցանէր. և
ամենայն ազգք և ազինք զէնընկէցք փախստեայ գնային
յամրակողմն, 'ի նուիրեալ տեղին մեՀենին 'ի Կառնային:
44 Սոքա եկին Հասին պատեցին զքաղաքն, Հրձիգ արարին
զամուրսն՝ մեՀենիւն Համդերձ. և Կառնային նեղէր, և ոչ
կարէր Համդարտել ընդդէմ Յուդայ: 45 Հրաման ետ Յուդա
խաղացուցանել զամենայն ազգս Հրէից որ էին 'ի կող-
մանս Գաղաադու, կանամբք և մանկտով ամենայն կաՀիւ
Համդերձ, ածել Հասուցանել յերկիրն Հրէաստանի. և է-
ին նոքա բանակք մեծամեծք: 46 Եւ եկին Հասին 'ի դուռն

11 Բազում. Զամուրս յոր: Ոսկան. Զօրագլուխ է նոցա: 12 Ոմանք. 'Ի ձեռաց սոցա. զի: 16 Ոմանք. Եւ ճգնէին 'ի ձեռաց: 17 Ոմանք. Ընդ Շմաւոնեայ եղբօր: Այլք. Եւ երթ դու փրկել զեղ"... 'ի կողմն Գաղաադու: 19 Ոսկան. Մինչև 'ի գալ մեր անտի: 21 Ոսկան. Հեթանոսք յերեսաց նորա: 23 Այլք. 'Ի կողմանցն Գալիլեացւոց: Ոմանք. Եւ ամենայն տան կարասեաւ Համդերձ: 25 Ոմանք. Եւ պատմեցին նոցա զամենայն... յերկրին Գաղաադու: 26 Ոմանք. Յաւարի երթեալք եղեն 'ի քաղաքսն... և Սեփովր Մակեդեայ:

28 Ոսկան. Յանկարծակի յեղակարծումն ժամու... անտի 'ի սուր սուսերի իւ": 'Ի լուս. 'Ի բուռն անկանէր: Ոմանք. 'Ի բուռն արկանէր: 29 Ոմանք. 'Ի վերայ ամրոցացն պաշարե": 30 Ոսկան. Տեսանէին զօրս բազումս: Ոմանք. Սանդուխս և մանգղիոնս... 'ի վերայ ամրոցացն: 32 Այլք. Ժիր լերուք: 34 Ոմանք. Դիթաւալ կացուցանէին: Ամենայն Գրչագիրք օրինակք մեր տպագրի Համաձայն միայն ... Գրեն՝ ՊՌ. կամ ութ Ճ Հազար. և միայն Ոսկան գրէ. ութն Հազար: 38 Ոմանք. Միաժողով են... զմեօք բնակեալ են: 39 Ոսկան. Եւ արուացիկս բազումս ածեալ է՝ 'ի վարձու են յօգ": Ոմանք. Պատրաստ են գալ: 40 Ոսկան. Խօսել սկսաւ ընդ իշխանսն: Ոմանք. Լինել դիմակալ նմա: 42 Բազում. Անդ առ ափին գետոյն: Ոսկան. Զկնի նորա փողեցին: 43 Ոսկան. ՄեՀենին 'ի Կառնայիմ:

Եփրոն քաղաքի. և այս քաղաք՝ է մեծ 'ի վերայ ճանա-
պարհի յամուր վայրի. և ո՛չ գոյր նոցա ա՛յլ ճանապարհ
խոտորել յաջ կամ յահեակ, բայց երթալ ընդ մէջ քաղա-
քին: 47 Իբրև տեսին զօրք քաղաքին զամբոխ զօրացն, և
զբազմութիւն բանակացն՝ զդրունսն փակեցին, զդրանդսն
սեղմեցին վիմօք. և ո՛չ տային անցանել նոցա: Իբրև զա՛յն
ետես Յուդա. առաքեա՛ց առ նոսա բանս խաղաղութեամբ
48 և ասէ. Թո՛յլ տուք՝ անցից ընդ երկիր քո, երթալ ան-
ցանել ինձ յաշխարհ իմ, և ո՛չ ոք ինչ մեղիցէ քեզ. բայց
այնչափ որչափ ոտի՛ւք մերովք կոխեսցուք զերկիր քո: Եւ
ո՛չ առին յանձն նոքա նմա բանալ զդրունսն: 49 Ապա հրա-
մա՛ն ետ Յուդա փո՛ղ հարկանել, քարո՛զ կարդալ և ա-
սել. Հա՛պա՝ իւրաքանչիւր գունդ յորում վայրի և կաց-
ցէ 'ի նե՛րքս խաղասցէ: 50 Եւ մատեան զօրքն յիւրաքան-
չիւր տեղւոջ յորում կային 'ի մա՛րտ պատերազմի, զա-
մենայն տիւն և զամենայն գիշերն 'ի մարտ, մինչև մատ-
նեցաւ քաղաքն 'ի ձեռս նոցա: 51 Անդ սատակեցին զա-
մենայն արու մանուկ նոցա 'ի սուր սուսերի իւրեանց.
խլեցին զնոսա յարմատոց, խաղացուցին զաւար քաղա-
քին, և ինքեանք անցին ընդ մէջ քաղաքին, գնային եր-
թային 'ի վերայ դիականցն անկելոց. 52 և անցին նոքա
ընդ Յորդանան գետ 'ի տափակողմն 'ի դաշտ մի մեծ.
և անդ բանակեցան դէմ յանդիման Բեթսանայ: 53 Եւ անդ
յանձանձէր զկաց մնաց ժողովրդեանն, մխիթարէր զա-
մենեսին Յուդա ընդ ամենայն չո՛ւս ճանապարհին այս-
պէս առնէր մինչև ածէր հասուցանէր յերկիրն Հրէաստա-
նի: 54 Եւ եկին հասին ելին 'ի լեառն Սիովն ցնծութեամբ և
ուրախութեամբ. անդ մատուցանէին զողջակէզս և զպա-
տարագս. զի ո՛չ ծախեցաւ 'ի նոցանէ, մինչև եկին հա-
սին անդրէն 'ի տեղի իւրեանց խաղաղութեամբ: 55 Եւ յա-
ւուրսն յայնոսիկ էր Յուդա և Յովնաթան յերկիրն Գաղա-
ադու. և Շմաւոն եղբայր նոցա էր յերկիրն Գալիլեացւոց,
յանդիման Պտղոմեայ: Իբրև զայն քաջութիւնս պատերազ-
մին լսէին 56 Յովսեպոս Զաքարեանց, և Զաքարի իշխան
զօրացն մնացելոց, 57 ասեն. Եկա՛յք և մե՛ք երթիցուք տա-
ցուք մարտ պատերազմի ընդ հեթանոսս որ շո՛ւրջ զմեւք
են, և արասցուք և մեք մե՛ծ անուն: 58 Ժա՛մ ետուն զօրացն,
խաղացին գնացին 'ի կողմանս Յամնեայ: 59 Եւ ե՛լ Գորգի 'ի
քաղաքէ անտի զօրօք հանդերձ որ ընդ ի՛ւր էին 'ի մարտ
պատերազմի, և հարա՛ւ 'ի դիմի նոցա: 60 'Ի պարտութիւն
մատնեցան Յովսեպոս և Զաքարիա, և հալածականս եր-
թային մինչև 'ի սահմանս երկրին Հրէաստանի: Յայնմ ա-
ւուր անկանէին 'ի նոցանէ արք իբրև երկու հազարք. և
եղեն կործանումն այն սաստիկ 'ի վերայ ժողովրդեանն:
61 Զի ո՛չ անսացին նոքա Յուդայի և եղբարց նորա. խոր-
հեցան՝ թէ մեք իբրև զնա առցուք անուն քաջութեան.
62 բայց նոքա չէին 'ի զաւակէ անտի արանցն այնոցիկ, ո-
րոց տուեալ էր զփրկութիւն Իսրայէլի 'ի ձեռս նոցա: 63 Եւ
ինքն Յուդա և եղբարք իւր փառաւո՛ր լինէին յաչս ժո-
ղովրդեանն՝ առաջի ամենայն ազգաց հեթանոսաց. ուր և
լսէին զանուն նոցա, 64 ժողովէին՝ և օրհնէին զնոսա: 65 Եւ
ե՛լ Յուդա եղբարքն հանդերձ, տա՛լ պատերազմ ընդ որ-
դիսն Եսաւայ 'ի հարաւակո՛ղմ կուսէ անդ: Անդ հարկանէր
զՔեբրոն քաղաք՝ և զդստերս իւր. քակէր կործանէր զա-
մենայն ամուրս նոցա, և հրձի՛գ առնէր զաշտարակս նորա
շուրջանակի ուր և գտանէր: 66 Եւ ե՛լ դիմեաց գնալ նա յեր-
կիրն այլազգեաց, գայր հասանէր 'ի կողմ Մարիսայ: 67 Յա-
ւուր յայնմիկ անկան քահանայք 'ի պատերազմի անդ, մինչ
նա դեռ կամէր քաջութիւն ինչ առնել. զի ե՛լ նա տա՛լ պա-
տերազմ առանց խորհրդոց: 68 Եւ դարձա՛ւ Յուդա 'ի կողմն
Ազովտայ յերկիրն այլազգեաց, աւերէր զմեհեանս նոցա, և
կործանէր զկուռս նոցա, և հրձի՛գ առնէր զքաղաքս նո-
ցա, 'ի գերութեան վարէր զինչս և զստացուածս նոցա, և
դառնայր գնայր յերկիրն Հրէաստանի:

ժ 6 Եւ Անտիոքոս կայսր՝ գնա՛յր նա ընդ վերնագաւառսն.
ապա լո՛ւ եղև նմա եթէ է քաղաք մի 'ի կողմանս Ղիմնեայ
'ի Պարսից աշխարհին, քաղաք փառաւո՛ր, լի՛ ոսկւով և ար-
ծաթով. 2 և մեհեանն որ 'ի նմա, է մեծագանձ յոյժ, և կուռք
ոսկեղէնք ձուլածոյք մեծամեծք 'ի նմա: Ա՛ռ նա՝ զէն բա-
զում, զրահք և պատեանք որ թողեալ էր Աղէքսանդրի կայ-
սեր Մակեդոնացւոց, որ թագաւորեաց նախ 'ի վերայ Յու-
նաց աշխարհին. 3 եկն եհաս նա 'ի քաղաքն յայն, և խնդրէր
առնուլ աւարաբար: Ազդ եղև քաղաքացւոցն. 4 'ի մա՛րտ
պատերազմի պատրաստեցան, և ո՛չ ետուն մտանել: Զահի՛
հարաւ՝ խաղա՛ց գնաց 'ի կողմանցն արևելից յերկիրն Բա-
բելացւոց: 5 Անդր գուժկան հասանէր առ կայսր Անտիո-
քոս 'ի կողմանցն հարաւոյ, թէ 'ի պարտութիւն մատնե-
ցան զօրքն՝ որ ելեալ էին յերկիրն Հրէաստանի: 6 Զի չո-
գաւ զառաջին նուագն Լիւսի զօրօք բազմօք, և 'ի պար-
տութիւն մատնեցաւ յերեսաց նոցա: Զօրացան զինուք, զօ-
րօք և լցան աւարաւ բազմաւ, կոտորեցին զբանակս նո-
ցա. զինչս և զստացուածս նոցա 'ի գերութիւն վարեցին.
7 զմեհեանս աւերեցին. զկուռս կործանեցին որ շինեալ էր
'ի վերայ սեղանոյն յԵրուսաղէմ, և զսրբութիւնն փակեցին
պարսպօք բարձրութեան որպէս զառաջինն, և ընդ նմին
զքաղաքն Բեթսուր: 8 Եւ եղև իբրև լուաւ զբանս զայս թա-
գաւորն, հիացա՛ւ զարմացա՛ւ թմբրեցա՛ւ՝ և խռովեցա՛ւ յոյժ.
անկա՛ւ 'ի մահիճս իւր և հիւանդացաւ, զի ո՛չ կատարե-
ցաւ խորհուրդ հրամանի նորա: 9 Եւ անդ դնէր նա բազում
աւուրս, զի նորոգեցան 'ի վերայ նորա տրտմութիւնք բա-
զումք: Ած զմտաւ՝ թէ մեռանիմ. 10 կոչեա՛ց զամենայն բա-
րեկամս իւր՝ և ասէ ցնոսա. Քուն հատա՛ւ յերեսաց իմոց.
պախեալ եմ 'ի սիրտ իմ հոգոց իմոց: 11 Խօսեցա՛յ ընդ սրտի
իմում և ասեմ. Յո՛ր վայր նեղութեանց հասանես, և խռո-
վութեան բազմի, յորում այժմիկ պաշարեալ կամ. զի քաղցր
և բարերար և սիրելի՛ էի զօրաց իմոց: 12 Արդ՝ յո՛ւշ եղեն
ինձ չարիքն այն՝ զոր գործեցի ես յԵրուսաղէմ, և առի ես
զամենայն սպասն զայն զոսկւոյ և զարծաթոյ, և զօ՛րս ևս
գումարեցի տարապարտուց 'ի վերայ նոցա ջնջե՛լ զնոսա:
13 Արդ գիտե՛մ եթէ վասն այսորիկ գտին զիս չարիքս այս
ամենայն, և կորնչիմ աւասիկ տրտմութեամբ յօտա՛ր երկ-
րի: 14 Եւ կոչեա՛ց նա զՓիլի՛պպոս՝ մի 'ի բարեկամաց անտի
իւրոց, կացո՛յց զնա 'ի վերայ ամենայն թագաւորութեան
իւրոյ. 15 և ետ ցնա թա՛գ և պատմուճան՝ և զմատանին
զիւր, ածե՛լ զորդի իւր զԱնտիոքոս, սնուցանե՛լ և յիւր տե-
ղի թագաւորեցուցանել զնա: 16 Եւ մեռա՛ւ անդ՝ Անտիոքոս
արքայ, յամին հարիւրորդի քառասներորդի իններորդի:
17 Ազդ եղև Լիւսիայ եթէ մեռա՛ւ արքայ՝ և կացոյց թա- ԺԱ
գաւոր զորդի իւր Անտիոքոս, և ե՛դ անուն նմա Հորա-
մոյն Անտիոքոս: 18 Եւ որ 'ի միջնաբերդին էին արգել-
եալք՝ որ նեղէին զԻսրայէլ, և շուրջ զսրբութեամբն խնդրէ-
ին զչարիս համապազ, և զօրութիւն էին նոքա հեթանո-
սացն. 19 խորհեցան քաղաքացիքն ջնջել զնոսա: Եւ իբրև
ժողովեաց զամենայն ժողովս զօրացն, 20 և եկին նստան
շուրջ զնոքօք. և ժողովեցան 'ի մի վայր, և պաշարեցին
զնա: Յամին հարիւրորդի յիսներորդի, շինեցին պատուարս
և նետակալս և մեքենայս բազումս: 21 Եւ եկին ելին նոքա
յարգելանէ անտի, և կցեցան յարս անօրէնս յԻսրայէլացւոց
անտի. 22 և գնացին նոքա առ արքայն և ասեն. Մինչև յե՞րբ
ո՛չ արասցես դու զդատաստանն, և զվրէժ խնդրեսցես եղ-
բարցն մերոց. 23 մեք հաւանեալ եմք ծառայել հօր քում, և
երթալ զհետ հրամանաց նորա: 24 Եւ նստէին զնովաւ որդիք
ժողովրդեան մերոյ, վասն այսորիկ օտարանային բազումք
'ի մէնջ. բայց զոր գտանէին 'ի մէնջ՝ մահո՛ւ մեռուցանէին,
և ժառանգութիւնք մեր 'ի յափշտակութիւն մատնէին: 25 Եւ
ո՛չ 'ի մեզ միայն ձե՛ռս մխեցին, այլ և յամենայն սահմանս
իւրեանց: 26 Եւ այժմ եկեալ պաշարեալ շուրջ զմեւք, և ա-
ւադիկ եկեալ փակեալ պաշարեալ պահեն զմիջնաբերդն
Երուսաղեմի առնուլ զնա, և զսրբութիւնն. և զԲեթսովրա
ամրացուցին: 27 Եւ եթէ ո՛չ վա՛ղ աճապարեսջիք՝ և՛ս մեծա-

---

46 Ոմանք. Եւ եկին հասին նոքա 'ի դուռն: 47 Ոմանք. Եւ զբազմութիւն զբանակացն: 48 Ոսկան. Եւ ո՛չ ինչ մեղիցէ քեզ: 50 Ոսկան. Յիւրաքանչիւր տեղւոջէ: 52 Յօրինակին պակասէր. Եւ անցին նոքա ընդ: 53 Ոմանք. Մխիթարել զամենեսին: 54 Ոմանք. Անդրէն 'ի տեղիս, կամ 'ի տեղւոջ իւրեանց: 55 Ոսկան. Էին Յուդա և Յօնաթան: 60 Յօրինակին. 'Ի նոցանէ արք արք Ս: Ոմանք. Եւ եղև կործանումն: 61 Ոմանք. Թէ և մեք իբրև: 63 Ոմանք. Եւ եղբարք նորա: Այլք. Զանուն նորա: 65 Ոմանք. Շուրջ ուր գտանէր: 68 Ոմանք. 'Ի գերութիւն վարէր:

6.1 Ոսկան. Գնայր ընդ վերնա″: Յօրինակին. Եթէ է 'ի քաղաք մի: 2 Ոսկան. Զորս թողեալ էր: Ոմանք. Որ թագաւորեաց նա նախ 'ի: 5 Ոմանք. Որ երևեալ էին յերկիրն: 7 Ոմանք. Որպէս էր առաջինն: 8 Ոմանք. Լուաւ զայն բանս թագաւորն: 10 Ոմանք. Պահեալ եմ 'ի սիրտ իմ: 11 Ոսկան. Եւ խռովութեանց բազմաց: 14 Ոսկան. ԶՓիլիպպոս զմի 'ի բա″: 15 Ոմանք. Եւ ետ նոցա թագ: 16 Այլք. Քառասներորդի ինն″: 17 Օրինակ մի. Հորամոյն Անտիոքոս: 24 Այլք. Բայց զոր գտա″... մահու մեռանէին: Ո–ք Ոսկան. Բայց որք: 25 Ոմանք. Եւ ո՛չ 'ի մեզ մի՝ մեզ միայն ձեռամխեցին: 26 Ոմանք. Պաշարեալ շուրջ զմեզ:

մեծ ինչ քան զայս գործիցեն, և դուք զառաջս ո՛չ կարի-
ցէք ունել: [28]Իբրև զայն լուաւ թագաւորն՝ բարկացաւ յոյժ,
հրամայեաց կոչել զբարեկամս իւր, և զիշխանս որ 'ի վե-
րայ զօրացն էին: [29]Եւ յայլմէ թագաւորութենէ, և յայլոց
կղզեաց եկին առ նա զօրք բազումք 'ի վարձու: [30]Եւ էր թիւ
զօրաց նորա հարիւր հազար ասպա՛ր 'ի ձեռին տիգաւոր
հետևակ, և քսան հազար հեծեալ սպառազէն, երեսուն և
երկու փիղք վառեալք երիվարիկք: [31]Եւ եկին անցին ընդ
Եդոմ. ճակատեցան պատեցին զԲեթսուրի քաղաք, և մա՛րտ
պատերազմի եդին շուրջ զնովաւ աւուրս բազումս: Կազմե-
ցին շուրջ զմանգղիոնս և մենքենայս: Եւ ելին 'ի քաղաքէ
անտի, այրեցին զմենքենայսն, և մա՛րտ եդին ընդ նոսա
քաջութեամբ: [32]Չուեա՛ց խաղաց գնաց Յուդա 'ի միջնա-
բերդ ամրոցէ անտի, և եկն բանակեցաւ 'ի Բեթսակարիա,
դէմ յանդիման բանակի արքային: [33]Կանխեա՛ց ընդ առա-
ւօտն թագաւորն, ա՛ռ զբանակն՝ տարա՛ւ բանակեցոյց 'ի
միջոյ անտի ըստ ճանապարհին Բեթսակարիա. և զզօրսն
սփռեա՛ց ճակատեցոյց 'ի մա՛րտ պատերազմի. փո՛ղ հա-
րին, [34]կազմեցին պատրաստեցին զփիղսն՝ ճաշակեցուցին
յարիւն խաղողոյ, 'ի զմռուռս և 'ի գինիս: [35]Եւ կարգեցան
բաշխեցին 'ի գունդս գունդս. և կարգեցին առ փի՛ղ
փիղ հազա՛ր հազա՛ր այր սպառազէն. և պահապան գլուխ
գնդիցն հինգ հազար հեծեալ վառեալ նժոյգ 'ի ձեռն
պաշտպան գնդիցն. [36]զի ուր և կայցեն գազանքն՝ կայցեն
և նոքա. և ուր և գնայցեն՝ գնայցեն և նոքա: [37]Եւ վանդա-
կակապ մարտկոցս մենքենայիւք 'ի վերայ փղացն կազմե-
ցին, և զփղապանն 'ի վերայ գլխոյն նստուցին. [38]և զայլ
այրուձին յա՛ջ և յահեակ թև՛ս գնդին կազմեցին: [39]Իբ-
րև անտի արեգակն ծա՛յրս արձակէր, առ հասարակ 'ի
գրահաւոր պատենազէն պղնձապատ վահանացն նշոյլքն
զլերամբքն փայլատակէին, և ճառագայթք հատանէին իբ-
րև 'ի փայլատակմանց հրոյ: [40]Եւ երկայնէր ճակատն, զեղո՛յր
որ զբարձամբք լերանցն, որ զձորովք և զխորովք և
զդաշտիւք. [41]և խաղային յառա՛ջ՝ առ հասարակ կարգեալք
և կազմեալք. միաբան շարժէին առ հասարակ ամենեքին
որ լսէին զձայն բարբառոյ բազմութեանն, զշաչիւն զինու,
զշառաչիւն զերիվարացն թնդիւն, զոտնաձայն վահանաւոր
վառելոցն: [42]Եկն եհա՛ս Յուդա իւրով գնդաւն, կարգեցա՛ւ
կազմեցա՛ւ ճակատեցա՛ւ պատրաստեցա՛ւ, յարձակեցաւ, 'ի
դիմի՛ հարաւ գնդի թագաւորին. յա՛յնմ տեղւոջ յանդիման
թագաւորին՝ վեց հարիւր հեծեալ սպառազէն դիթաւա՛լ կա-
ցուցանէր յանդիման թագաւորին. [43]յա՛յնմ վայրի դէտ ա՛կն
'ի վե՛ր ամբառնայր: Եղիազա՛ր Աւարան տեսանէր մի 'ի
գազանաց անտի վառեա՛լ զարդարեալ, 'ի զէն արքունի
վառեալ՝ և նշանս արձակեալ, համարեցաւ թէ արքա՛յն իսկ
'ի նմին իցէ: [44]Յարձակեցաւ 'ի վերայ գնդին՝ յա՛ջ յահեակ
կոտորեաց, չոգա՛ւ մինչև եհաս 'ի փի՛ղ անդր նշանաւոր,
զէ՛ն վերացոյց, [45]և եմուտ 'ի ներքոյ, եհա՛ր՝ և անդէն կոր-
ծանեաց. [46]և էջ նստաւ փիղն 'ի վերայ՝ և զնա անդէն
ճմլեաց: [47]Նոքա իբրև տեսին զզօրութիւն զօրաց թագաւո-
րին՝ խո՛յս ետուն 'ի նոցանէ: [48]Սակայն յոր կողմ և գա-
յին, ընդ առա՛ջ լինէին նոցա գունդքն արքունի, մինչև
եկին 'ի կողմանս Երուսաղեմի: Եւ եկն արքայն և բա-
նակեցան 'ի Հրէաստանի, և 'ի լեառնն Սիոն: [49]Եւ խօ-
սեցաւ նա 'ի հաշտութիւն խաղաղութեան Բեթսուրի քա-
ղաքին. և ելին սփռեցան նոքա 'ի քաղաքէ անտի, զի
ո՛չ գոյին նոցա անդ համբարք. զի բազում ժամանակաց
արգելեալ պաշարեալ էին. և ամն իսկ ընդ աշխարհն շա-
բա՛թ դիպեցաւ: [50]Եւ ա՛ռ թագաւորն զԲեթսուրի քաղաք, և
հրամայեաց զզօրն 'ի ներքս տանել պահապան քաղաքին:
[51]Եւ ինքն պաշարեալ պահէր զսուրբ քաղաքն աւուրս բա-
զումս: Եւ շուրջ զնովաւ կանգնէին մանգղիոնս և մենքե-
նայս, հրացանս և քարընկէցս՝ ումբաքարս, և բալիստր, նե-
տաձիգ աշտարակս, և աշտարակս պարսաւորաց: [52]Դար-
ձեալ և նոքա 'ի քաղաքէ անտի սկսան կազմել մենքենայս
առ մենքենայս նոցա մա՛րտ եդեալ կռուէին աւուրս բա-
զումս. [53]բայց համբար ինչ ո՛չ գտանէին. զի այն ամ եւթն-
երորդ էր ընդ երկիրն, զի գաղթկանք աշխարհին սպա-
ռեցին զհամբարսն մթերեալս: [54]Մնացեալ էին սակաւք 'ի
սուրբս անդ. զի սփռեալ էին ընդ իւրաքանչիւր տեղիս, զի
սո՛վ սաստկացեա՛լ էր 'ի վերայ նոցա. և ցրուեցան յիւ-
րաքանչիւր տեղիս: [55]Իբրև լուաւ Լիւսի՝ եթէ Փիլիպպոս ո-
րում հրամայեաց ինքնին Անտիոքոս սնուցանել զորդի իւր
զԱնտիոքոս, զի կացուսցէ զնա արքայ. [56]իբրև դարձաւ նա
'ի Պարսից և 'ի Պարթևաց, եթէ զօրքն ամենայն 'ի նա
հատան. և ինքն կամի հասանել 'ի վերայ իրաց աշխարհին:
[57]Եկն՝ և ասէ նա ցարքայն և ցամենայն մեծամեծս զօրացն.
Նեղին զօրքս հանապազ, համբարք նուազեալ են, և կե-
րակուր կարճեալ են. և տեղիդ յորոյ վերայ պատերազմդ
է՝ ամո՛ւր է և անհնարին է, և գործ թագաւորութեան 'ի
մեզ հասեալ է: [58]Արդ եկա՛յք 'ի հաշտութիւն խօսեցարուք,
դաշինս կռեսցուք, խաղաղութիւն արասցուք ընդ ա՛րս ընդ
ազգիդ այդմիկ. [59]բանս հաստատեսցուք մեք ընդ նոսա.
կա՛լ նոցա յիւրաքանչիւր օրէնս իբրև զառաջինն. զի վասն
օրինացն իսկ իւրեանց յորում խռովեցաք զնոսա՝ բարկա-
ցան նոքա 'ի մէնջ, 'ի վէ՛գ եկին՝ և արարին զայս ամենայն:
[60]Հաճո՛յ թուեցաւ բանն առաջի թագաւորին և իշխանաց
նորա. և արձակեաց նա հրեշտակս խօսել 'ի խաղաղու-
թիւն: Եւ ընկալան: [61]Երդուան երդուաւ նոցա թագաւորն
և իշխանքն. և ապա նոքա ելին յամրոցաց անտի: [62]Եւ
եմուտ թագաւորն 'ի լեառն Սիոն, և ետես զամրութիւն
տեղւոյն. և ստեա՛ց զերդումն զոր երդուաւ. հրաման ետ
քակել շուրջանակի զպարիսպս նորա: [63]Չո՛ւ արար վաղ-
վաղակի 'ի կողմանս Անտիոքայ, և եգիտ նա զՓիլիպպոս
տիրեալ քաղաքին. մարտեաւ ընդ նմա, և ա՛ռ զքաղաքն
բռնութեամբ:
7 Յամին հարիւրորդի յիսներորդի յառաջնում, համբար- ԺԲ
ձաւ Դեմետրիոս Սելևկեան 'ի Հռոմ քաղաքէ. և ե՛կն նա
սակաւ զօրօք 'ի քաղաքն ծովեզերեայ, և թագաւորեաց
նա 'ի նմա: [2]Եւ եղև իբրև մտանել կամէր Անտիոքոս 'ի
տուն թագաւորութեան հարց իւրոց. շո՛ւրջ եղեն պատեցին
զնա զօրք բազումք, ձերբակա՛լ արարին զԼիւսի, և զԱն-
տիոքոս կալեալ կապեալ ածին առ Դեմետր: [3]Իբրև ցուցին
Դեմետրի զբանսն, հրաման ետ՝ և ասէ. Բնա՛ւ զերեսս նո-
ցա ինձ յակն մի՛ արկանէք: [4]Եւ առին արտաքսեալ ար-
տաքս զօրօքն, և տարան սպանին զնոսա: Եւ նստաւ յա-
թոռ թագաւորութեանն Դեմետր: [5]Եւ եկին առաջի նորա
արք անօրէնք ամբարիշտք յազգացն Իսրայէլի. և Յակի-
մոս գլո՛ւխ էր նոցա, զի ինքն իսկ անսայր քահանայու-
թեանն: [6]Ամբաստան եղեն զժողովրդենէն, և ասեն. Կորո՛յս
սպառեաց Յուդա զմեզ զեղբարս իւր, և զքո զբարեկամս,
և զմեզ ցրուեաց յերկրէ անտի: [7]Արդ առաքեա՛ դու արս
հաւատարիմս որ եկեսցեն տեսցեն զչարչարանս ազգին,
և զսատակումն զոր հասոյց 'ի վերայ մեր. զի սատակ-
եա՛ց նա զերկիրն արքունի, և վշտացոյց զօգնականս նոցա:
[8]Եւ ընտրեա՛ց կայսր՝ զԲաքիդ սիրելի զարքայի՝ զիշխան
յայն կողմն գետոյն, իշխան մեծ հաւատարիմ յարքայու-
թեան իւրում. և արձակեցին զնա, [9]և զանօրէնն Յակիմոս
ընդ նմա. և յանձն արարին նմա զքահանայութիւնն. և ետ
հրաման խնդրել զվրէժ որդւոցն Իսրայէլի: [10]Չո՛ւ արար՝
խաղաց գնաց Բաքիդ. և հրեշտակս արձակեաց 'ի տեղւո-
ջէ առ Յուդա և առ եղբարս նորա՝ խօսել ընդ նոսա 'ի
խաղաղութիւն բանիւք նենգութեամբ: [11]Եւ նոքա ո՛չինչ ան-
սացին բանից նորա, զի տեսին զնա հասեալ զօրօք բազ-
մօք: [12]Սկսան ժողովել առ Բաքիդ և առ Յակիմոս ժողովք
դպրաց որ խնդրէին զիրաւունս: [13]Նախ Ասիդացիքն էին
յորդւոցն Իսրայէլի որ խնդրէին զխաղաղութիւն: [14]Զի ա՛յս-
պէս համարեցան եթէ այր քահանայ 'ի զաւակէ Ահարոնի
եկեալ է ընդ զօրսն, ո՛չ ինչ տացէ մեղանչել մեզ: [15]Եւ խօ-
սեցաւ ընդ նոսա բանս խաղաղութեամբ, և երդմնի՛ եղև
նոցա. եթէ ո՛չինչ տաց մեղանչել ձեզ. և ո՛չ բարեկամաց
ձերոց: [16]Եւ հաւատացին 'ի նա. և նա ա՛ռ 'ի նոցանէ
արս վաթսուն, և սպան յաւուր միում ըստ բանին որպէս

30 Ոմանք. Սպար 'ի ձեռն տեգաւոր: 31 Ոմանք. Անցին ընդ Եդոմ: 32 Այլք. Յամրոցէ անտի: 34 Այլք. 'Ի զմռուռս և 'ի գինի: 36 Ոմանք. Կայցեն նոքա. ուր և գնայցեն գնասցեն նոքա: 39 Ոմանք. Ծայր արձակէր... 'ի վահանացն... իբրև փայլատակմանց: 40 Ոմանք. Եւ զեղոյր զբարձամբք: 41 Ոմանք. Թնդիւն և զոտնաձայն: 42 Ոմանք. Դիաթաւալ կացուցանէր: (43) Յայնմ վայրի դէտակն 'ի վեր բառնայր Եղիազար Աւա՛": 44 Ոմանք. Յաջ յահեակ կոտորեաց մինչև եհաս 'ի փիղ անդ նշա՛": 51 Ոմանք. Եւ նետաձիգ աշտարակս աշտարակս պարսպաւորաց:

52 Ոմանք. Առ մեքենայս նորա: 53 Այլք. Զի գաղթականք աշ": 55 Ոսկան. Իբրև լուաւ Լիւսիաս: 56 'Ի լուս. Զօրքն ամենայն 'ի նա հարան. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: 58 Այլք. 'Ի հաշտութիւն խօսեսցուք: Ոսկան. Ընդ արս ազգիդ այդմիկ: 62 Ոմանք. Եւ ստեաց նա զերդումնն զոր: 7.2 Ոմանք. Կապեալ ածէին առ Դե": 3 Ոմանք. Զերեսս նորա ինձ: 4 Այլք. Արտաքս զօրքն, և տա": 10 Ոսկան յաւելու. 'Ի տեղւոջէ անտի առ Յուդա, և առ: 11 'Ի լուս. Բանից նոցա. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: 13 Ոմանք. Էին յորդիսն

և գրեալ է. 17 Ընկեցին զմարմինս սրբոց քոց Թռչնոց երկ-
նից, և Հեղին զարիւնս նոցա շուրջ զԵրուսաղեմաւ, և ո՛չըք
էր որ Թաղէր զնոսա: 18 Եւ անկաւ ա՛հ և երկեւղ 'ի վերայ
ժողովրդեանն, զի ասացին Թէ չի՛ք 'ի նոսա իրաւունք և
ո՛չ ճշմարտութիւն. զի անցին ըստ Հաստատութիւն, և ըստ
երդումն զոր երդուան: 19 Չուեա՛ց Բաքիդ յԵրուսաղեմէ, և
եկն բանակեցաւ 'ի ԲերաէԹ. և առաքեաց կալաւ նա զբա-
զումս 'ի նոցանէ՝ յարանցն ինքնեկաց, և զբազումս 'ի ժո-
ղովրդենէ անտի. և Հրամայեաց փողոտել 'ի ջրՀո՛ր անդր 'ի
ներքս: 20 Եւ եդ զաշխարՀն 'ի ձեռն Յակիմայ. և եԹող առ
Յակիմայ զօրս բազումս օգնական նմա. և գնաց Բաքիդ
առ արքայ: 21 Եւ ջանայր Յակիմոս վասն քաՀանայապե-
տուԹեան. 22 և ժողովեցան առ նա ամենայն խռովիչք ժո-
ղովրդեանն, և յաղԹաՀարեցին զերկիրն Յուդայ. և արա-
րին Հարուածս մեծամեծս 'ի վերայ Իսրայէլի: 23 Իբրև ետես
Յուդա զչարիսն զոր արար Յակիմոս, և որ ընդ նմա էին
որդիքն Իսրայէլի. 24 յարձակեցա՛ւ նա 'ի վերայ Հրէաստա-
նի շուրջանակի զսաՀմանօք նորա, և արար վրէժխնդրու-
Թիւն 'ի վերայ արանցն որ ինքնակամ գնացեալ էին 'ի
ՀեԹանոսս. և կարճեցան նոքա այնուՀետև դառնա՛լ անդ-
րէն յերկիրն Հրէաստանի: 25 Իբրև ետես Յակիմոս՝ եԹէ
միւսանգա՛մ ևս զօրացաւ Յուդա, և գիտաց Թէ ո՛չ կարեմ
ժո՛յժ ունել նմա, դարձա՛ւ անդրէն առ Թագաւորն չարախօս
լինել զնմանէ: 26 Եւ առաքեաց Թագաւորն զՆիկանովրա, մի
'ի փառաւոր յիշխանաց անտի որ մանաւանդ ատեայր և
ԹշնամուԹեամբ կայր ընդ կողմն Իսրայէլի. պատուէր ետ
նմա զի ջնջեսցէ զժողովուրդն 'ի տեղւոջէն: 27 Եւ եկն ե-
Հաս Նիկանովր զօրօք բազմօք. և առաքեաց նա առ Յու-
դայ և առ եղբարս նորա բանս խաղաղուԹեան նենգու-
Թեամբ: 28 Մի՛ եղիցի կռիւ ընդ իս և ընդ ձեզ. եկի՛ց ես
սակաւ արամբք տեսանել զերեսս ձեր խաղաղուԹեամբ:
29 Եւ եկն առ Յուդա, և ողջո՛յն ետուն միմեանց խաղաղու-
Թեամբ. և զօրքն ճակատեալ պատրաստեալ էին յարձակել
և ձերբակալ առնել զՅուդա: 30 Իբրև ա՛զդ եղև բանն այն
առ Յուդա, եԹէ նենգուԹեամբ եկեալ է զնմանէ, խռովեցա՛ւ
խորշեցաւ մերժեցաւ Հեռացաւ՝ և այլ ո՛չ կամէր տեսա-
նել զերեսս նորա: 31 Իբրև ետես Նիկանովր եԹէ յայտնեցաւ
խորՀուրդս նմա, խաղա՛ց պատաՀել նմա պատերազմաւ 'ի
կողմանս Փարսաղայ: 32 Եւ անկաւ 'ի կողմանցն Նիկանով-
րայ իբրև արք Հի՛նգ Հարիւր, և փախստեա՛յ եղեն 'ի քա-
ղաքն ԴաւիԹի: 33 Եւ յետ այսց բանից՝ եկն ել Նիկանովր 'ի
լեառն Սիոն: Եւ եկին ելին 'ի քաՀանայից անտի սրբոց ընդ
նմա. ողջո՛յն տալ նմա խաղաղուԹեամբ, և ցուցանել նմա
զողջակէզս պատարագաց զոր մատուցանէին Հանապա-
զորդ վասն կենաց Թագաւորին: 34 Նա անարգեա՛ց զնոսա,
և ծիծաղէր զնոքօք. և պղծեաց զնոսա բանիւք Հպարտու-
Թեամբ և ամբարտաւանուԹեամբ. 35 և եՀար զնոսա. և ասէ
ցասմամբ. ԵԹէ ո՛չ 'ի ձեռս իմ տաջիք զՅուդա գնդաւն իւ-
րով, այժմ աՀա է՛ որպէս իցէ. բայց Թէ ընդ սոյն դարձայց
խաղաղուԹեամբ, զա՛յն տաճար Հրով դատեցայց, և 'ի ձե՛նջ
վրէժ խնդրեցից: Եւ անց գնաց սրտմտուԹեամբ և մեծաւ
բարկուԹեամբ: 36 Եւ քաՀանայքն՝ եկին մտին կացին յան-
դիման սեղանոյն և տաճարին, սկսան լա՛լ և ասեն. 37 Դո՛ւ
ընտրեցեր զտաճարս քո զայս՝ կոչել զանուն սուրբ քո 'ի
վերայ սորա. զի լիցի դա տուն ուխտից խնդրուածոց ժո-
ղովրդեան քոյ: 38 Դու խնդրեա՛ զվրէժ յառնէ այտի յայդ-
մանէ, և 'ի բանակէ դորա, և անկցին ինքեանք 'ի սուր
իւրեանց. յիշեա՛ դու զՀայՀոյուԹիւնս նոցա, և մի՛ տար նո-
ցա դադար: 39 Եւ ել Նիկանովր յԵրուսաղեմէ, բանակեցաւ
'ի ԲեԹսորոն. ընդ առաջ եղեն նմա զօրք Ասորեստան-
եայք: 40 Եւ Յուդա ինքն բանակեալ էր յԱդասա երիւք Հա-
զար արամբք. սկսաւ կալ յաղօԹս՝ և ասել. 41 Յա՛յնժամ որ
'ի Թագաւորէ անտի եկեալ ՀայՀոյէին, ել Հրեշտակ քո և
եՀա՛ր զնոսա 'ի Հարիւր ուԹսուն և Հինգ Հազար, և անդէն
սատակեաց, ըստ ա՛յնմ օրինակի սատակեա՛ դու զբանակս
զայս այսօր, և գիտասցեն մնացեալքն Թէ 'ի նանի՛ր խօ-
սեցաւ 'ի վերայ սրբուԹեան քոյ. և դատեա՛ դու զնա ըստ
իւրում չարուԹեանն: 42 Հասին ճակատքն երկոքեան 'ի միմ-
եանս, և ընդ միմեանս բախեցան յաւուրն երեքտասան-
երորդի յամսեանն Ադարայ. 'ի պարտուԹիւն մատնեցաւ,
խորտակեցաւ գունդն Նիկանովրայ, և անկաւ նախ ինքն
'ի սուր սուսերի 'ի մէջ երկուց ճակատուցն: 43 Իբրև ե-
տես գունդն եԹէ անկաւ Նիկանովր՝ զէնընկէ՛ց լինէին, 'ի
փախուստ դառնային: 45 Սոքա զՀետ երԹային նոցա օր մի
յԱդասայ մինչև եկին Հասին յԱզերա. և Հարկանէին զփողս
նշանաց զՀետ նոցա. 46 և ելանէին յամենայն քաղաքաց ան-
տի Հրէաստանի շուրջանակի, և կրճատէին զնոսա: Դար-
ձեալ անդրէն առ միմեանս միմեանց ընդդէմ 'ի մի վայր
ժողովէին. և անկան յայնմ աւուր ամենեքին 'ի սուր սու-
սերի, և ո՛չ մնաց 'ի նոցանէ և ո՛չ մի: 47 Եւ եկին խառնեցան
ընդ աւա՛ր ընդ կապուտ՝ ընդ զէն՝ ընդ գանձ ընդ կաՀ բա-
նակին: Եւ զգլուխն Նիկանովրայ աջով ձեռամբն Հանդերձ
զոր իշխեաց ձգել նա ՀպարտուԹեամբ 'ի տաճար անդր, և
բերին պրկեցին զնա յանդիման Երուսաղեմի: 48 Եւ ուրա՛խ
եղև ժողովուրդն յոյժ: Եւ արարին զօրն զայն տարեկան
մեծ. 49 և կարգեցին ամ յամէ զօրն զայն տօ՛ն տարեկանաց,
զերեքտասաներորդ ամսոյն Ադարայ: 50 Եւ լռեաց երկիրն
Յուդայ աւուրս քանի՛ մի:
8 Իբրև լուաւ Յուդա զանուն Հռովմայեցւոց, եԹէ են նո- ԺԳ
քա Հզօրք զօրուԹեամբ իւրեանց. և նոցա բարւո՛ք Թուի
Թէ ոք Թիկունս առնէ զնոսա, և դաշնաւո՛ր լինի նոցա. և
զի զօրացեալ են զօրուԹեամբ 'ի վերայ երկրի: 2 Եւ վասն
մարտից պատերազմի, զի Հարկանէին քաջուԹեամբ իւր-
եանց զկողմանս Գաղատացւոց, զի զօրացան 'ի վերայ նո-
ցա, և կացուցին զնոսա 'ի Հարկի: 3 Եւ որ ինչ միանգամ
արարին նոքա ընդ կողմանս Սպանիացւոց. և Թափեցին
'ի նոցանէ զբովսն ուստի ոսկին և արծաԹն Հատանի. և
ըմբռնեցին նոքա զտեղիսն զայն ամենայն խորՀրդովք իւր-
եանց, և երկայնմտուԹեամբ իւրեանց. զի էր տեղին կարի
բացարձա՛կ 'ի նոցանէ. 4 և 'ի Թագաւորաց անտի որ եկեալ
էին 'ի վերայ նոցա 'ի ծագաց երկրի մինչև Հարի՛ն զնոսա:
Եւ Հարին զնոսա 'ի Հարուածս մեծամեծս, և ջնջեցին զնո-
սա, և զմնացորդսն 'ի Հարկի կացուցին տա՛լ նոցա Հարկ
ամ յամէ: 5 Եւ զՓիլիպպոս, և զարքայն Կիտէացւոց որ յա-
րուցեալ էին 'ի վերայ նոցա, սատակեցին զնոսա 'ի պա-
տերազմի և յաղԹեցին նոցա: 6 Եւ զԱնտիոքոս մեծ արքայն
Ասիացւոց, որ եկեալ էր 'ի վերայ նոցա մեծաւ պատե-
րազմաւ, ընդ իւր ունէր Հարիւր քսան փիղ, և կառս և
երիվարս բազում յոյժ, և պարտեցա՛ւ 'ի նոցանէ. 7 զի ձեր-
բակա՛լ արարին զնա կենդանւոյն, և կացուցին զնա 'ի տե-
ղի մի Հա՛րկ Հարկանել: 8 Եւ զԹագաւորս որ ըստ նմանէ՛ էին
տա՛լ պատանդս և գրաւականս. և զաշխարՀն Հնդկաց, և
ՊարԹևաց, և Լիդացւոց, զընտիր ընտի՛ր գաւառաց նո-
ցա. և առին զա՛յնս և 'ի ձե՛ռս ետուն Եւմենեայ արքա-
յի: 9 Իբրև զա՛յն ևս լուան եԹէ Յոյնք խորՀեցան գա՛լ սա-
տակել զնոսա. և իբրև ա՛զդ եղև բանն նոցա. 10 արձա-
կեցին մի 'ի զօրավարաց անտի, և եկն եՀար սատակ-
եաց զնոսա մեծաւ պատերազմաւ, և արկին 'ի նոցա-
նէ 'ի սուր իւրեանց վիրաւորս բազումս. 'ի գերուԹեան
վարեցին զկանայս և զորդիս նոցա. յաւարի առին զինչս
և զստացուածս նոցա: Կալա՛ն զերկիրն 'ի ծառայուԹեան.
զամուրսն քակեցին, զաշխարՀն 'ի Հարկի ծառայուԹեան
կացուցին մինչև յօրս յայս: 11 Եւ զա՛յլ ԹագաւորուԹիւնսն
և զկղզիսն՝ որ խլրտէին՝ սատակեցին և 'ի ծառայու-
Թեան կացուցին: 12 Բայց ընդ բարեկամս իւրեանց՝ և որ
Թիկունս առնէ զնոսա, ՀաստատուԹեամբ սէր առնէր ընդ
նոսա: Եւ Հզօրացան նոքա 'ի վերայ ամենայն Թագա-
ւորուԹեանց՝ որ մե՛րձ էին և որ Հեռի՛ էին. և որ մի-
անգամ լսէին զանուն նոցա՝ երկնչէին 'ի նոցանէ: 13 Ում

Իսրայէլի որ:

17 Ոմանք. Զարիւն նոցա շուրջ: 19 Ոմանք. Եւ եկն բնակեցաւ 'ի ԲերաէԹ: 20 Յօրինակին յայսմ վայրի միայն՝ Բաքիդ-ն վրիպա-կաւ- Գրի՝ Քաբիդ: 24 Յօրինակին. Դառնալ յերկրէն Հրէաստանի: 25 Ոսկան. Թէ ո՛չ կարէ ժոյժ ունիլ: 26 Ոմանք. Եւ ԹշնամուԹեամբ կեայր... զժողովուրդսն 'ի տեղւոջէ: 27 Ոմանք. Առ եղբարս իւր: 28 Ոմանք. Ընդ իս և ընդ քեզ: 31 Ոսկան. ԽորՀուրդն նմա: 32 Ոսկան. Եւ անկան 'ի կողմանցն: 33 Ոմանք. Հանապազ վասն կենաց Թա՛: 35 Ոմանք. ԱՀա է որպէս և իցէ, բայց եԹէ ընդ այն դարձայց... և անց գնաց տրտմուԹեամբ և մե՛: 36 Ոմանք. Սկսան լալ և ասել: 37 Ոմանք. Զայս սուրբ, կոչել զանուն քո սուրբ: 40 Այլք. Երիւք Հազարօք ար՛:

---

41 Ոսկան յաւելու. 'Ի Թագաւորէ անտի Սենեքերիմայ եկեալ: 45 Ոմանք. Մինչ եկին Հասին յա՛... փողս նշանակաց զՀետ նոցա: 47 Ոմանք. Եւ զգլուխ Նիկանովրայ աջու ձե՛: 8.5 Այլք. Եւ զարքայն Կինացւոց: 6 Ոմանք. Եւ պարտեցաւ նա 'ի նոցանէ: 8 Ոմանք. Տալ պանտանդս և գրա՛... և առին զայն՝ և 'ի: 10 Ոմանք. Մինչև ցօրս յայս: 12 Ոմանք. Եւ որ Թիկունս առնէր զնոսա: Ոսկան. Սէր առնէին ընդ նոսա:

կամէին տային զթագաւորութիւն, զո կամէին՝ Հանէին 'ի
տէրութենէ. և բարձրացան յոյժ: [14]Եւ 'ի վերայ այսր ա-
մենայնի ո՛չ ոք 'ի նոցանէ յանձն առ թագ առնուլ՝ և
ծիրանիս արկանել՝ զի Հաստատեսցի տէրութիւնն: [15]Այլ
տո՛ւն խորհրդոց շինեցին, և Հանապա՛զ օր երեք Հարիւր
և քսան այր 'ի խորհո՛ւրդ մտանէին վասն զօրաց՝ զի
զաշխարհն շէն կալցին: [16]Եւ մի մի այր 'ի նոցանէն որ
Հաւատարիմ էր իշխան, գլո՛ւխ կացուցանէին տարւոյն, զի
տիրեսցէ 'ի վերայ ամենայն երկրի նոցա, և ամենեքեան
Հնազանդութեամբ լսէին միում. և ո՛չ ինչ գոյր Հեռ և նա-
խանձ 'ի մէջ նոցա: [17]Ապա կարգեաց արս ընտիրս Յուդա
յիւրաքանչիւր գնդէ անտի. զԱպողեմոս զԱկկոսեան զորդի
Յովհաթանու, և զՅասոն զորդի Եղիազարու. և առաք-
եաց զնոսա 'ի Հռոմ քաղաք, խնդրե՛լ 'ի նոցանէ զՀաշտու-
թիւն և թիկունս: [18]Եւ զի բարձցեն զլուծ 'ի պարանոցէ
նոցա. քանզի ծանրացուցեա՛լ էր յունաց զլուծ ծառայու-
թեան 'ի վերայ պարանոցին Իսրայէլացւոց: [19]Եւ գնացին
'ի կողմանս Հռոմայեցւոց: Եւ էր ճանապարհն մեծ. եկին
Հասին Հրեշտակքն, և յանդիման եղեն նոցա 'ի տաճա-
րին խորհրդոց. կացին 'ի մէջ, և սկսան տա՛լ զպատգամն:
[20]Յուդա Մակաբէ և եղբարք իւր, և ամենայն սպայ Հրէաս-
տանեայց. խօսել ընդ ձեզ 'ի Հաշտութիւն. առնել զձեզ թի-
կունս, և խնդրել 'ի ձէնջ խաղաղութիւն. զի և ձեզ ևս կամ
լիցի, գրել ձեզ զմեզ նիզակակիցս և բարեկամս: [21]Եւ Հա-
ճո՛յ թուեցաւ բանն առաջի նոցա: [22]Եւ ա՛յս այն պատճէն է
Հրովարտակի նոցա զոր գրեցին նոքա առ նոսա 'ի տախ-
տակս պղնձիս և առաքեցին յԵրուսաղէմ. և առ իւրեանս
թողին յիշատակ թիկանց և խաղաղութեան: [23]Խաղաղու-
թիւն և բարի՛ք լիցին ընդ Հրէաստան, և ընդ Հռոմայեց-
ւոց՝ ընդ ամենայն ընդ ծով և ընդ ցամաք. սուր և թշնա-
մի Հեռի՛ լիցի 'ի նոցանէ: [24]Ապա եթէ Հասցէ պատերազմ
նա՛խ 'ի վերայ Հռոմայեցւոց, կամ ուրեք բարեկամաց նո-
ցա՝ ընդ ամենայն տեղիս տէրութեան նոցա, [25]'ի թիկունս
վաղվաղակի Հասցէ գունդն Հրէաստանեայց, որպէս ժա-
մանակն ցուցանէ նոցա՝ մտադիւր սրտի մտօք: [26]Եւ 'ի
թշնամի ինչ մի՛ տացեն, և մի՛ ձեռնտու լիցին արծաթով
կամ ոսկւով՝ կամ զինու՝ կամ նաւօք: Այսպէս Հաճո՛յ թուե-
ցաւ Հռոմայեցւոց. զի պաՀեսցեն զպատուիրանդ զայդ ա-
ռանց կաշառոյ: [27]Սո՛յնպէս եթէ 'ի վերայ ազգին Հրէից
Հասանիցէ պատերազմ, 'ի թիկո՛ւնս վաղվաղակի Հասցեն
Հռոմայեցիք՝ միամտութեամբ սրտի մտօք. որպէս ժամա-
նակն նոցա ցուցանիցէ: [28]Եւ 'ի թշնամի ինչ ո՛չ տացեն,
ոսկի կամ արծաթ կամ զէն կամ նաւս. որպէս Հաճոյ թուե-
ցաւ Հռոմայեցւոց: ՊաՀեսցեն զպատուիրանս զայս առանց
նենգութեան: [29]Եւ ըստ բանիցս այսոցիկ ա՛յսպէս Հաստա-
տեցին Հռոմայեցիք ընդ գնդին Հրէից: [30]Ապա եթէ յետ
այդց բանից խորհուրդ ինչ 'ի մէջ մտցէ սոցա կամ նո-
ցա՝ Հանե՛լ կամ յաւելուլ, որ ինչ դէպն տացէ՝ կարգեսցեն
Հասարակ Հաւանութեամբ, և Հաստատո՛ւն կացցեն: [31]Եւ
վասն չարեաց արքային Դեմետրեայ որ Հասուցանէ նո-
ցա, գրեսցուք առ նա. գոգցուք. Ընդէ՞ր ծանրացուցանէք
զլուծ 'ի վերայ պարանոցի նիզակակից բարեկամաց մե-
րոց: [32]Զա՛յս գիտասջի՛ք՝ եթէ զքէն ամբաստան լիցին զոքա.
դատաստան յիրաւի կալցուք, մա՛րտ պատերազմի տացուք
ընդ քեզ, եթէ ընդ ծո՛վ իցէ՝ եթէ ընդ ցամաք:

9 Եւ ո՛չ ինչ լուաւ Դեմետր. զի անկեալ կործանեալ էր
Նիկանովր գնդաւն իւրով 'ի նոցանէ պատերազմաւ: Եւ նա
դարձեալ անդրէն կրկնեալ յղեա՛ց զԲաքիդ և զՅակիմոս,
և զյառաջակողմն թևոյն իւրոյ ընդ նոսա յերկրին Հրէ-
աստանի: [2]Եւ գնացին 'ի ճանապարհն Գաղգաղայ. և ե-
կին ճակատեցան 'ի Մեսաղովթ յերկիրն Արբեղացւոց, և
առին զնա, և սատակեցին անձինս բազումս մարդկան
'ի նմա: [3]Յամսեանն առաջնում յամին Հարիւրորդի յիսնե-
րորդի երրորդի, բանակեցան մերձ առ յԵրուսաղէմ: [4]Եւ
չուեցին գնացին Հասին 'ի Բերէթ քսան Հազար մնդաւոր
արամբք. և երկուք Հազարօք Հեծեալ սպառազինաւ: [5]Եւ
Յուդա էր բանակեալ յԵղիշա. և երեք Հազար սպառա-
զէն ընտիրք. [6]իբրև տեսին զամբոխ բազմութեան գնդին,
և երկեան յոյժ, և բազումք թօթափեցան 'ի նմանէ. և ո՛չոք
մնաց առ Յուդայի, բայց ութ Հարիւր Հեծեալ սպառազէն:
[7]Իբրև ետես Յուդա թէ թօթափեցան զօրքն 'ի նմանէ, և
պատերազմ նեղէր զնա, նեղեցաւ 'ի սիրտ իւր. զի ո՛չ էր
ժամանօղ միւսանգամ ժողովե՛լ զնոսա. լուծաւ լքաւ անկաւ:
[8]Սկսա՛ւ խօսել ընդ մնացեալսն և ասէ. Եկա՛յք Հարցուք 'ի
դիմի, թերևս կարասցուք կծանե՛լ ինչ 'ի նոցանէ: [9]Եւ ինքն
յարձակ յարձա՛կ խաղայր. և զօրքն մատուցեալ պաշարէ-
ին դարձուցանել անդրէն. սկսան խօսել ընդ նմա՝ և ա-
սեն. Այր դու՝ նոցա ինչ մեք ո՛չ կարեմք ստնանել. բայց
այժմ զանձն ապրեցուցանել ո՛ւշ դիցուք. Հապա դարձցուք
ժողովեսցուք զեղբարս մեր. ապա մարտիցուք. թէպէտ և
իցեմք սակաւք: [10]Պատասխանի ետ նոցա Յուդա՝ և ասէ.
Քա՛ւ լիցի ինձ առնել զիրսդ զայդ, 'ի փախո՛ւստ դառնալ
ինձ 'ի նոցանէ. եթէ Հասեալ իցէ ժամանակ մեր՝ մեռցո՛ւք
քաջութեամբ 'ի վերայ եղբարց մերոց, և ո՛չ խառնեսցուք
զանուն վատութեան մերոյ ընդ արիութիւնս քաջութեան:
[11]Եւ ելին զօրքն յիւրաքանչիւր բանակէ, և ճակատեցան
դէմ յանդիման միմեանց. երկո՛ւ գունդք լինէին՝ գունդքն
Բաքիդեան սպառազինաւ: Պարսաւորքն և աղեղնաւորքն
առաջի գնդին խաղային, և նաՀատակքն յառաջագոյն
խաղացեալ էին: [12]Բայց Բաքիդ յաջո՛ւմ թևի անդ ճեպէր
զզօրսն 'ի ձայն փողոյ տագնապաւ յառաջ մատուցանէր:
[13]Եւ գունդն Յուդայեան փո՛ղ Հարեալ 'ի վերայ յարձակեալ
գային, մինչև երկիրն շարժէր յամբոխ յաղաղակէ անտի
յերկոցունց կողմանց: Եւ եղև պատերազմն խառնեալ ան-
դադար, յառաւօտէ մինչև յերեկոյ: [14]Իբրև ետես Յուդա՝
եթէ Բաքիդ ընտիր ընտիր զօրօք յաջում թևի ա՛նդ է,
զընտիր ընտիր սպառազինաց յիւրմէ գնդէ անտի յառաջ
կոչէր, քաջալերէր և անդէն 'ի վերայ յարձակէր: [15]'Ի նմին
ժամանակի զաջակողմն թևին բեկանէր, և զձախուն ար-
կանէր. և անդստին առաջի արկեալ փախստեա՛յս տանէր
մինչև 'ի կողմանս վերինս Հազովտայ: [16]Եւ որ 'ի ձախա-
կողմն թևի անդ էին, իբրև տեսին թէ աջակողմն թևին
բեկաւ առաջի Յուդայեանց, գային խառնէին, և զՅուդայ
գնդաւն Հանդերձ 'ի մէջ արկանէին: [17]Յայնմ վայրի վի-
րաւորք յերկուց կողմանց անկեալ ընդ երկիր թաւալէին:
[18]Անդ անկանէր Յուդա՝ առաջին նաՀատակօքն. և որ
մնացեալ էին 'ի փախուստ դառնային: [19]Դարձան Յով-
նաթան և Շմաւոն եղբարքն երկոքին, բարձին զՅուդա,
տարան թաղեցին 'ի շիրիմս Հարց իւրեանց 'ի Մովդիիմ:
[20]Լացին կոծեցան որդիքն Իսրայէլի կո՛ծ մեծ. սո՛ւգ առին
աւուրս բազումս, և սկսան խօսել. [21]և ասեն. Զիա՛րդ ան-
կաւ կործանեցաւ Հզօրն փրկիչն Իսրայէլի: [22]Այլ ուրեք ու-
րեք մարտ՝ կամ ճակատ՝ կամ մղել պատերազմի, կամ
քաջութիւնս ինչ որ արարեա՛լ է Յուդայի՝ գրեցաւ իսկ ո՛չ
յայսմ մատենի. զի բազո՛ւմ էր կարի յոյժ:
[23]Եւ եղև յետ մաՀուանն Յուդայի՝ բրեցին անօրէնքն ԺԴ
շուրջ զսաՀմանօքն Իսրայէլացւոց, բուսան՝ բղխեցին, և
բազմացան որ գործէին զանօրէնութիւն: [24]Յաւուրսն յայ-
նոսիկ եղև սո՛վ մեծ, և ինքնակամ գնացին մարդիկն 'ի
նոսա. և աշխարՀն ձեռնտու էր 'ի նոսա: [25]Եւ ընտրեաց
Բաքիդ արս անօրէնս, և կացոյց իբրև տեարս 'ի վե-
րայ նոցա, [26]որ քննէին և խնդրէին և ածէին զբարեկամսն
Յուդայի առ Բաքիդ, և խնդրէին վրէժ 'ի նոցանէ,
տառապեցուցանէին և ա՛յպն առնէին. [27]և նեղէին և ծա-
ղր առնէին զԻսրայէլ. զի ո՛չ երբէք լեա՛լ էր այս յոր-
մէ Հետէ երևեցաւ մարգարէ: [28]Եւ ժողովեցան ամենայն
բարեկամքն Յուդայի, և չոգան առ Յովնաթան Ափուս՝ և
ասեն. [29]Եղբայր քո Յուդա մեռա՛ւ, և այր չի՛ք որ նման է
նմա ելանել ընդդէմ թշնամեաց, տա՛լ պատասխանի այդոցիկ
որ եկեալ թշնամութեամբ նեղեն զազգս մեր: [30]Այլ զքե՛զ

16 Ոսկան. Իշխան և գլուխ կա՛": 17 Ոմանք. Զեպողեմոս զԱ-
կոսեան: 19 Ոմանք. Լացին 'ի մէնջ, և սկսան: 20 Ոմանք. Եւ ա-
մենայն սպաՀ Հրէաս": 22 Ոսկան. Եւ այս է պատճէն Հրո՛": 23
Յօրինակին պակասէր. Ընդ ամենայն ընդ ծով և ընդ: 24 Ոմանք.
Կամ ումեք բարեկամաց նոցա: 25 Ոմանք. Վաղվաղակի Հասա-
նիցէ... ցուցանիցէ նոցա: 27 Ոմանք. Նոյնպէս... Հասցէ պատե-
րազմ, 'ի թիկունս Հասանիցեն վաղվաղակի: 31 Ոմանք. Ընդէ՞ր
ծանրացուցէք: 32 Ոմանք. Լինիցին զոքա... եթէ ընդ ծով իցէ, և
եթէ: 9.1 Յօրինակին պակասէր. Անդրէն կրկնեալ յղեաց: Այլք. Եւ
զյաջակողմն թևոյն իւրոյ ընդ նոսա յերկրին:

4 Ոմանք. Հասին առ Բերէթ: Յօրինակին. Եւ Բ-ք Ռ-ք Հեծեալ: 7
Ոմանք. Եւ պատերազմն նեղէր զնոսա: 8 Ոմանք. Կարասցուք
ինչ կծանել: 9 Ոմանք. Զանձն ապրեցու"... ապա դարձցուք: 10
Այլք. Ընդ արութիւնս քաջութեան: 11 Ոմանք. Առաջի գնդին
խաղացին: 12 Ոմանք. Յառաջնում թևի անդ: 14 Ոմանք. Եւ անդ-
րէն 'ի վերայ յար": 15 Ոմանք. 'Ի կողմանս լերինն Ազովտայ: 17
Ոմանք. Յերկոցունց կողմանց անկեալ յերկիր թա": 18 Յօրինակին
կարմրագրեալ նշանակի Բանս. Անդ անկանէր Յուդա: 22 Այլք. Որ
արարեալ էր Յուդայի: 23 Ոմանք. Յետ մաՀուն Յուդայի:

ընտրեցաք մեք 'ի տեղի նորա, զի եղիցես դու իշխան 'ի
վերայ մեր. լինել մեզ առաջնորդ՝ և տալ պատերազմ ընդ
թշնամիս մեր: [31]Եւ յայնժամ առ Յովնաթան 'ի ժամանակին
յայնմիկ զառաջնորդութիւն. և համբարձաւ նա փոխանակ
Յուդայի եղբօր իւրոյ: [32]Իբրև գիտաց Բաքիդ՝ խնդրէր
սպանանել զՅովնաթան և զՇմաւոն զեղբայր նորա. [33]և
փախեան նոքա յանապատն Թակովեայ. և եկին բանա-
կեցան 'ի ջուր անդր Ակուասափառ: [34]Եւ գիտեաց Բաքիդ
զօրն շաբաթուց, և եկն ինքն բանակեցաւ զօրօքն իւրովք
յայնկոյս Յորդանան գետոյ: [35]Եւ առաքեաց առ նոսա զեղ-
բայր մի զիւր՝ զօրագլուխ զօրաց բազմաց, և աղաչեցին
զՆաբատացիս զբարեկամս իւրեանց, յանձն առնէին նո-
ցա զկահ և զգրաստ՝ և զամենայն ինչս որ մնացեալ էր
'ի բնի իւրեանց: [36]Եւ ելին որդիքն Յամբրեայ որ 'ի մէջ
Դամասայն էին, ըմբռնեցին զՅոհաննէս, և առին գնացին
կահիւ համդերձ ընդ իւրեանցն: [37]Յետ ժամանակացս այ-
սոցիկ ա՛զդ եղև Յովնաթանու և Շմաւոնի եղբարց նորա,
եթէ որդիքն Ամբրեայ հարսանիս արարին. և առեալ ածէին
զհարսն յԱբղաղաթայ՝ դուստր միոյ ուրումն 'ի մեծամեծաց
աւագաց Քանանացւոց անտի, մեծաւ չուով անչափ համ-
դերձիւ: [38]Եւ յիշեցին նոքա զՅոհաննէս զեղբայրն իւրեանց.
ելին մտին նոքա 'ի դարան 'ի ծործոր լերինն: [39]Եւ ամ-
բարձին զաչս իւրեանց, տեսին զի գայր չու մեծ՝ և ամբոխ
բազում. և ել փեսայն փեսաւէրօքն և եղբարբքն համդերձ,
և փողովք և թմբկաւ, և պէսպէս արուեստականօք, և բա-
զո՛ւմ վառելովք: [40]Եւ ելին սոքա 'ի դարանէ անտի, սպանին
զբազումս, և բազում վիրաւորս արձակեցին, և զվառեալսն
փախստեա՛յ արարին. և առին յաւարի զկահ և զհանդերձ.
և զչոմն աւա՛ր հարկանէին: [41]Եւ դարձան հարսանիքն 'ի
կոծ, և ձայն արուեստականացն՝ 'ի սուգ և յողբս դար-
ձաւ: [42]Եւ խնդրեցին սպառ սպուռ զվրէժ արեան եղբօրն
իւրեանց. և դարձան 'ի մա՛րգն Յորդանանու գետոյ: [43]Իբրև
գիտաց Բաքիդ՝ ա՛ռ զօրս և խաղաց 'ի վերայ նոցա, և
եկն եհաս յանձաւսն Յորդանանու գետոյ: [44]Ասէ Յովնաթան
ցզօրսն իւր. Եկայք յարիցուք մա՛րտ դիցուք վասն ոգւոց
մերոց. զի ո՛չ է այսօր իբրև զերեկն և իբրև զեռանտն:
[45]Եւ ահաւասիկ զօրք ճակատեալ յանդիման մեր. ո՛չ ա-
մուր թաքստի՝ ո՛չ դաշտ փախստի. և գետս Յորդանանու
շուրջ զմեւք պատեալ է: [46]Արդ եկա՛յք ձայն բարձցուք յեր-
կինս, յարձակեսցո՛ւք 'ի վերայ, թերևս ապրեսջիք 'ի ձեռաց
թշնամեաց մերոց: Զբանսն ասաց, և անդէն խառնեցաւ
յարձակեցաւ 'ի վերայ Բաքիդեայ: [47]Ա՛յն ինչ լինէր զոգիսն
'ի գիրկս իւր թափել, և նա յե՛տս կոյս կործանեցաւ. [48]և
հոսեցան Յովնաթան և որ ընդ նմա էին 'ի դարէ՛ անտի:
[49]Ա՛նդ հարին կոտորեցին Բաքիդեանք՝ 'ի Յուդայի գնդէ
անտի արս հազար մի. և դարձան յԵրուսաղէմ: [50]Սկսան
շինել քաղաքս ամուրս յերկրին հրէաստանի, և զամուրսն
Երիքովի, և զԱմաւեայ, և զԲեթորեայ, և զԲեթելայ, և զՄի-
նաթարովթայ, և զՍտեփայ. 'ի պարիսպս ամրացեալս, և
'ի դրունս հզօրս, և 'ի նիգս հաստատունս: [51]Եւ պահա-
պանս կացուցին թշնամութեամբ 'ի վերայ Իսրայէլացւոց.
[52]և ամրացուցին զքաղաքն Բեթսովրայ, և զԳազերամ, և
զակառն. և կացոյց 'ի նմա զօրս բազումս՝ և համբարս
յոյժ: [53]Եւ ա՛ռ նա զորդիս իշխանաց երկրին 'ի պատանդս,
և եդ զնոսա յակառն Երուսաղեմի 'ի պահեստ: [54]Յամին
հարիւրորդի տասներորդի. յամսեանն երկրորդում, հրա-
մայեաց Յակիմոս քակել զպարիսպն սրահիցն սրբութեան
ներքնոյ. և սկսան քակել զգործս մարգարէից: [55]'Ի ժամա-
նակին յայնմիկ հարաւ Յակիմոս, և խափանեցան գործք
նորա. քակեցան երախք նորա. պապանձեցաւ և ո՛չ կա-
րէր խօսել բան մի և հրաման տալ վասն տան իւրոյ: [56]Եւ
մեռաւ Յակիմոս 'ի ժամանակին յայնմիկ մեծաւ տանջա-
նօք: [57]Իբրև ետես Բաքիդ, եթէ մեռաւ Յակիմոս, դարձա՛ւ
անդրէն առ արքայն. և դադարեաց երկիրն հրէաստանի
ամս երկուս: [58]Խորհեցան անօրէնքն և ասեն. Ահաւադիկ
Յովնաթան և որ ընդ նմա են՝ խաղաղութեամբ նստին
բնակութեամբ յանհոգս. արդ՝ եկա՛յք ածցուք զԲաքիդ, և
ըմբռնեսցէ զդոսա ամենեսին 'ի գիշերի միում: [59]Գնացին
խորհեցան ընդ նմա: [60]Նա՝ խաղա՛ց գալ վաղվաղակի զօ-
րօք բազմօք: Եւ առաքեաց նա հրովարտակս գաղտ՝ առ
խորհրդակիցս իւր որ էին 'ի հրէաստանի, զի ըմբռնեսցեն
զՅովնաթան և որ ընդ նմա էին. և ո՛չ կարէին, զի ազդ
եղև նմա բանք խորհրդին: [61]Եւ կալան նոքա ա՛րս յերկրին
առաջնորդաց չարեացն յիսուն մի, և անդէն խողխողեցին:
[62]Եւ խո՛յս ետուն Յովնաթան և Շմաւոն և որք ընդ նոսա
էին 'ի Բեթբեսն 'ի յանապատն. և խրամակարկատ արա-
րին զնա, և ամրացուցին զնա: [63]Եւ իբրև ետես Բաքիդ,
զօրահատոյց լինէր, և գայր պաշարէր. [64]մարտ եդեալ
զԲեթբեսեաւ, և մարտնչէր աւուրս բազումս. և առնէին
կանգնէին շուրջ զնովաւ մենքենայս: [65]Եւ եթող Յովնա-
թան զՇմաւոն զեղբայր իւր 'ի քաղաքի անդ, և եկն ել
նա 'ի գաւառ անդր. և եկն արթամ. [66]եհար զՈդոմերա
և զեղբարս իւր, և զորդիսն Փասիրոնայ 'ի խորանի իւր-
եանց. և սկսաւ ելանել հարկանել զզօրսն: [67]Եւ Շմաւոն և
որ ընդ նմա էին. ելին հրձիգ արարին զմենքենա՛յս. [68]և
մա՛րտ պատերազմի եդին ընդ Բաքիդայ. 'ի պարտութիւն
մատնեցան 'ի նոցանէ. զի էր խորհուրդն այն և արշա-
ւանն նորին ընդունայն: [69]Եւ բարկացաւ սրտմտութեամբ 'ի
վերայ արանցն անօրինաց, որ խրա՛տն ետուն նմա ար-
շաւել յերկիր նորա. սպան նա զբազումս 'ի նոցանէ, և
խորհեցաւ նա դառնա՛լ յերկիր իւր ուստի եկեալ էր: [70]Իբ-
րև գիտաց Յովնաթան՝ առաքեաց զկնի նորա հրեշտակս,
և խօսէր ընդ նմա խաղաղութեամբ, դնել ուխտ, և դար-
ձուցանել նմա զգերին ամենայն: [71]Յանձն առ և արար
որպէս խօսեցա՛ւ նա ընդ նմա. և երդուաւ նմա, թէ այլ
ո՛չ ևս խնդրեցից 'ի վերայ ձեր չարիս. մինչև կենդանի՛
իցեմ: [72]Եւ դարձոյց անդրէն զգերին որ առեալ է յառաջու
յերկրէն հրէաստանի. և ինքն գնա՛ց յաշխարհ իւր, և այլ
ո՛չ ևս դիմեաց դառնալ 'ի սահմանս նոցա. [73]և դադար-
եաց սուր յԻսրայէլէ: Եւ բնակեաց Յովնաթան 'ի Մաքմաս.
և սկսաւ դատել Յովնաթան զժողովուրդ իւր, և սատակել
զանօրէնսն յԻսրայէլէ:

10 Յամին հարիւրորդի վաթսներորդի ե՛լ Աղէքսանդրոս ՃԿ
Անտիոքեան Եպիփան, և ա՛ռ նա զքաղաքն Պտղոմայեցւոց.
ընկալան զնա. և թագաւորեաց նա անդ 'ի նմա: [2]Լուաւ
Դեմետր արքայ, եթէ ժողովեաց զօրս բազումս, և ե՛լ տալ
ընդ նմա մարտ պատերազմի: [3]Եւ յղեաց առ նա Դեմետր
բանս խաղաղութեամբ, զի մեծարեսցէն նոքա զնա. [4]Ա-
ճապարեսցուք ասէ դնել ընդ նմա ո՛ւխտ խաղաղութեամբ,
մինչչև՛ եդեալ իցէ ընդ նոսա ուխտ Աղէքսանդրեայ վասն
մեր: [5]Ես գիտեմ յուշ լիցին նմա չարիքն զոր անցուցաք
մեք ընդ նմա և ընդ եղբարս նորա և յազգս նորա: [6]Եւ
ետ նմա իշխանութիւն ժողովել զօրս, և պատրաստել զէն,
զի լիցի նա նիզակակից նորա. և զպատանդսն որ էին
յակառն հրամայեաց տա՛լ 'ի ձեռս նորա: [7]Եւ եկն Յով-
նաթան յԵրուսաղէմ. ընթերցա՛ւ նա զթուղթսն առաջի ամե-
նայն ժողովրդեանն, առաջի այնոցիկ որ յամրի՛ անդ էին:
[8]Եւ երկեա՛ն նոքա երկիւղ յոյժ. զի լուան եթէ ետ նմա իշ-
խանութիւն արքայն ժողովել զօրս: [9]Սակայն ածին կալան
զպատանդսն առաջի նորա, և ետ զնոսա ցընտանիս իւր-
եանց: [10]Եւ բնակեցաւ Յովնաթան յԵրուսաղէմ, սկսաւ շի-
նել և նորոգել զքաղաքն. [11]և ասէ ցայնոսիկ, որ գործէին

30 Այլք. Արդ զքեզ ընտրեցաք: 33 Ոմանք. Անդր Ակուասա-
փառ. կամ Ասկու Ասփառ: 35 Ոմանք. Եւ աղաչէին զՆաբատա՛: 37
Ոմանք. Յովհաննու և Շմաւոնի, և եղբարցն իւրեանց: Ոսկան.
Մեծաւ չափով՝ անչափ: 40 Ոմանք. 'Ի դարանէ անտի: 41 Ոմանք.
Եւ դարձան ձայն արու՛: 43 Բազում. Իբրև լուաւ Բաքիդ՝ ա՛ռ
զօրս: 44 Ոմանք. Իբրև զերեկն և զյեռանդն: 45 Այլք. Ճակատեալ
են յանդիման... և ո՛չ դաշտ փախստի: 46 Ոմանք. Ապրեսցուք 'ի
ձեռաց թշնամեաց ձերոց: 48 Ոսկան. Եւ որք ընդ նմա էին 'ի
դարանէ անտի: 49 'Ի լուս. 'Ի Յովնաթանու գնդէ անտի. Հա-
մաձայն ոմանց 'ի բնաբ: Ո–ր ոմանք. և Յուդայի գնդէ ան-
տի: Իսկ Ոսկան. ԶԲաքիդեանս, և Յուդայ 'ի գնդէ ան՛: 52 Այլք.
Եւ զԳազերայ, և զակառն: Ո–ր յօրինակին. Զօր բազումս: 53 Ո-
մանք. Եւ եդ զնոսա յամրոցն Երուսաղեմի: 54 Ոմանք. Հարիւրորդի
յիսներորդի... սրբութեան 'ի ներքոյ: Ո–ր Ոսկան յա–ել–. Յիսնե-
րորդի երրորդի: Յօրինակին. Կակիմոս. այլ 'ի լուս. ուղղագրի՝
Յակիմոս. Համաձայն այլոց:

60 Ոսկան. Ազդ եղև նմա վասն խորհրդոյն: 61 Ոմանք. Եւ նո-
քա կալան... չարաց... և խողխողեցին: 65 'Ի լուս. Եւ եկն Յով-
նաթան (66) եհար զՈդոմերա և զեղ՛. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ:
Ո–ր Ոսկան. Եկն Արթամէ: (66) Էհար զՈդաստերայ: 67 'Ի լուս.
Նշանակի երկնցս. Ելին ելին: 69 'Ի բազումս պակասի. 'Ի վերայ
արանցն անօրինաց, որ: 70 Բազում. Եւ խօսէր ընդ նմա խաղա-
ղութիւն: 71 Ոմանք. Չարիս. ցորչափ կենդանի իցեմ: 72 Ոմանք.
Զոր առեալ էր յառաջ յերկրէն: 10.1 Այլք. Զքաղաքն Պտղոմէ-
ացւոց: 3 'Ի լուս. Եւ յղեաց առ Յովնաթան՝ Դեմետր. Համաձայն
ոմանց 'ի բնաբ: 4 Ոմանք. Աճապարեսցուք դնել ընդ նոսա ուխտ
խաղաղութեան: 5 Այլք. Ընդ նա և ընդ եղբարս: 6 Ոմանք. Նիզա-
կակից նմա: 7 Ոմանք. Զթուղթսն առաջի:

զգործս շինուածոց պարսպացն. Շինեցէք ասէ զպարիսպդ,
և զլեառն Սիոն շուրջ, 'ի չորս կոյս յորձաքար վիմաց:
Եւ արարին այնպէս: [12]Փախստեայ գնացին այլազգիքն՝
որ էին յամուրս անդ. որոց շինեաց յայնժամ Բաքիդ՝
[13]և եթող գնոսա յիւրաքանչիւր տեղւոջ. և գնաց նա յեր-
կիրն ուստի էր: [14]Եւ 'ի Բեթսուր մնացեալ էին ոմանք՝
որոց թողեալ էր զօրէնսն և զհրամանս. զի նա էր ա-
մուր: [15]Իբրև լուաւ Աղէքսանդրոս արքայ զաւետիսն զոր
ետ բերել Դեմետրիոս առ Յովնաթան, և պատմեցին նմա
զպատերազմ քաջութեամբ, որ արարեալ էր եղբարքն իւ-
րովք, և զվիշտսն որ անցուցեալ էր ընդ նոսա. [16]և ա-
սէ. Միթէ կարե՞մք ուրեք գտանել այր մի այնպիսի. առէք
առնեմք զնա մեզ բարեկամ և թիկունս: [17]Եւ հրամայեաց
առնել առ նոսա հրովարտակ ըստ բանիցս այսոցիկ: [18]Ար-
քայ Աղէքսանդրոս՝ առ եղբայր Յովնաթան ողջոյն: [19]Մ'զդ
եղև մեզ վասն քո, եթէ այր քա՛ջ զօրութեամբ ես, և ար-
ժանի՛ ես դու լինել մեզ բարեկամ: [20]Արդ կացուցա՛ք մեք
զքեզ այսօր գլուխ քահանայապետութեան ազգի քոյ. և
բարեկամ արքայի կոչել զքեզ: Եւ ետ տանել նմա պսակ
ոսկի և ծիրանիս: Արդ կա՛լ լիցի քեզ յուխտի մերում, և
պահել զհաւատ բարեկամութեան առ մեզ. ո՛ղջ լեր: [21]Եւ
ա՛ռ՝ զգեցաւ Յովնաթան զա՛յն ընտիր պատմուճան: Յամին
հարիւրորդի վաթսներորդի եւթներորդի, 'ի տօնին տա-
րեկանաց տաղաւարահարա՛ց ժողովեցին զօրս, կազմեցին
զէնս, և ուրա՛խ եղեն: [22]Եւ լուա՛ւ Դեմետր զբանս զայս,
տրտմեցաւ յոյժ. [23]և ասէ. Զի՞նչ գործ գործեցաք, զի ո՛չ
մեք մեզ արարաք զնոսա թիկունս: Եւ արդ աճապարեա՛ց
Աղէքսանդրոս, և խօսեցաւ ընդ նոսա 'ի հաշտութիւն, և
արար իւր ձեռն հաստատութեան զհրէաստան: [24]Արդ ա-
ռէք և մեք գրեսցուք առ նոսա բանս մխիթարութեան
մեծարանաց և պարգևաց, զի եղիցին նոքա մեզ յօգնա-
կանութիւն: [25]Եւ ետ տանել նոցա հրովարտակս ըստ բա-
նիցս այսոցիկ. Արքայ Դեմետրիոս՝ առ ազգն հրէից ողջոյն.
[26]քանզի պահեցէք դուք զուխտս և զդաշինս զոր ընդ մեզ
եդիք. կացէք մնացէք դուք 'ի մերո՛ւմ բարեկամութեան, և
ո՛չ ձեռնտու եղէք 'ի թշնամի. լուա՛ք մեք և ուրախ եղեաք:
[27]Եւ արդ՝ կացէք մնացէք պահեցէք դուք առ մեզ զնոյն
հաւատ. [28]և մեք հատուսցուք ձեզ թողութիւնս բազումս, և
տացուք ձեզ պարգևս բազումս: [29]Եւ արձակեսցուք զձեզ՝ և
թողցո՛ւք զամենայն հրէայ 'ի հարկաց, և զբաժ զաղտիցն և
զպսակաց. և փոխանակ երրորդաց սերմանն: [30]Եւ զհասա-
րակաց այգւոյն և զծառոյն որ գայր ինչ, թողում ձեզ յայսմ
օրէ և առ յապա. և յերիցն օրինաց որ յաւելան 'ի ձեզ, և
'ի Շամրտացիս, և 'ի Գալիլեացիս. յայսմ հետէ և 'ի յա-
ւիտեանս ժամանակաց: [31]Եւ յԵրուսաղէմ նուիրեալ՝ սուրբ
թողեալ կացցէ շուրջ զսահմանօք իւրովք հանդերձ, և 'ի
տասանորդէ զմաքս ձեզ թողեա՛լ լիցի: [32]Եւ զիշխանութիւն
զամրիդ 'ի ներքս տուեալ լիցի զքահանայապետդ, և կա-
ցուսցէ դա 'ի նմա արս զոր ինքն ընտրեսցէ պահել զդա:
[33]Եւ ամենայն անձն հրէի որ 'ի գերութեան գտցի՝ յերկրէն
հրէաստանի յամենայն թագաւորութեան իմում, արձակեա՛լ
ձրի առանց փրկանաց. զամենայն հարկս՝ հասի և մաքսի
և գրաստու: [34]Եւ յամենայն տօնս տարեկանաց, շաբաթք և
գլուխք ամսոց, և աւուրք յառաջ քան զտօնն, և երեք երեք
աւուրք զկնի տօնին, եղիցին ապահարկ թողեալ ամենայն
հրէից որ իցեն 'ի թագաւորութեան իմում. [35]մի՛ իշխես-
ցէ պահանջել նեղել զոք վասն ամենայն իրաց իմոց: [36]Եւ
առաջինք գտցին նոքա 'ի զօրս արքունի 'ի վեց հարիւր
հազար զօրական. և պարգևք եւցեն նոցա որպէս օրէն է
ընդ առաջին զօրս արքունի՝ ընդ մեծամեծս: [37]Եւ 'ի նո-
ցանէ դարձեալ հաստատեսցի 'ի ձեռանէ արքունի որ են
հաւատարիմ: Եւ իշխանք և վերակացուք եղիցին նոցունց:
Եւ գնասցեն նոքա ըստ օրէնս իւրեանց որպէս հրաման
ետ արքայ երկրին հրէաստանի: [38]Եւ զերիս օրէնս որ յա-
ռաջագոյն եդեալ էր հրէաստանեայց, յերկրէն Շամրտաց-
ւոց անդրէն դարձուցանել 'ի հրէաստան, և համարել ընդ
երկոսին մի օրէնս. զի մի՛ այլ իշխան ձեռնահա՛ս լիցի 'ի
վերայ նոցա, այլ քահանայապետն: [39]Եւ զքաղաքն Պտղո-
մայեցւոց տուեալ լիցին նոցա պարգև 'ի նուէրս սրբու-
թեանցն որ յԵրուսաղէմն են, 'ի պէտս ծախիցն որ 'ի
սուրբս անդր ծախիցին: [40]Եւ ես տաց ամ յամէ հնգե-
տասան հազար կշիռ արծաթոյ՝ յարքունի համբարուէ, 'ի
կողմանց ուստի արժան իցէ: [41]Զամենայն մթեր զոր նոքա
ո՛չն կարէին ընուլ՝ յարքունուստ լիցի, որպէս ընդ առաջին
ազգսն, [42]յայսմ հետէ տացեն յարքունի՛ տարազէ: Եւ 'ի վե-
րայ այսորիկ զհինգ հազար կշիռ արծաթոյն՝ զոր առնուն
'ի մտիցն սրբութեանն ըստ համարոյ տարւոյն. և ա՛յդ թող-
եալ լիցի, զի անկ է այդ քահանայից և պաշտօնէից: [43]Որ
միանգամ դիմեսցեն ոք փախստեայ անկանե՛լ 'ի տաճար
անդր յԵրուսաղէմ, կամ որ միանգամ 'ի սահմանաց դո-
րա իցէ որ պարտիցի ոք ինչ յարքունիս, թողեա՛լ լիցի
նմա. և ինքեանք արձակեա՛լ լիցին: [44]Եւ ամենայն ինչ որ
արատեալ կործանեալ իցէ շինուածոց սրբոցդ, շինեսցին
նորոգեսցին, և ծախս համարոյն յարքունուստ վճարեսցի:
[45]Եւ շինեսցեն զպարիսպն Երուսաղեմի, ամրացուսցեն շուր-
ջանակի. և ծախս համարոյն յարքունուստ վճարեսցի: Եւ
ամենայն պարիսպք ամրա՛ց հրէաստանի շինեսցին: [46]Եւ
իբրև լուաւ Յովնաթան և ժողովուրդն զբանս զայս, ո՛չ
ինչ հաստատեցին՝ և ո՛չ յանձն առին, զի յիշեցին զչա-
րիսն մեծամեծս որ արարեալ էր յԵրուսաղէմ, և նեղու-
թիւնս յոյժ զոր նեղեցին նոքա զնոսա: [47]Այլ հաճեցան՝
հաւանեցան ընդ հաշտութիւնն Աղէքսանդրի. զի նա եղև
նոցա նախ առաջնորդ բանիցն խաղաղութեան. և էին նո-
քա նմա նիզակակիցք և թիկունք զամենայն աւուրս կենաց
իւրեանց:

[48]Զօրաժողո՛վ լինէր արքայ, և կուտէր զօրս բազումս ԾԶ
գա՛լ տալ պատերազմ ընդ Դեմետրեայ: [49]Եւ եկին բախե-
ցան թագաւորքն երկոքին ընդ միմեանս. 'ի փախուստ
դառնայր գունդն Դեմետրեայ, յաղթական լինէր նոցա
Աղէքսանդրոս. [50]և սաստկացուցանէր զճակատ մարտին
'ի վերայ նոցա մինչև արևուն մտանելոյ: Անդ յայնմ ա-
ւուր անկանէր Դեմետր առաջի Աղէքսանդրի. հարկանէին
վանէին և առ օրին զգործս վճարէին: [51]Հրեշտա՛կս ար-
ձակէր Աղէքսանդրոս յերկիրն Եգիպտացւոց՝ զի դարձաւ
տէրութիւն իմ յիս, առ Պտղոմէոս արքայ. պատգա՛մ տայր
'ի բանից ըստ օրինակիս ըստ այսմիկ. Այս ինչ յայտնի
լիցի քեզ արքայդ Եգիպտացւոց, [52]զի դարձա՛ւ տէրութիւն
իմ յիս, և նստա՛յ ես յաթոռ հարց իմոց, 'ի ձե՛ռն առի զիշ-
խանութիւն իմ, հարի վանեցի զԴեմետրիոս զօրօք իւրովք,
և նուաճեցի՛ անդրէն զաշխարհն իմ. [53]'ի մա՛րտ պատե-
րազմի հարի վանեցի զնա և զզօրս իւր, և նստա՛յ յա-
թոռ թագաւորութեան նորա: [54]Արդ ե՛կ հաստատեսցուք
'ի միջի մերում զհաստատութիւն խաղաղութեան. տո՛ւր
ինձ դու զդուստր քո կնութեան, զի արժանի՛ լիցի ինձ,
և ես քեզ եղէց արժանի փեսայութեան: [55]Ետ պատաս-
խանի արքայն Եգիպտացւոց և ասէ. Օրն յաւուրս բարու-
թեան յորում դարձա՛ր դու յերկիր նախնեաց քոց, և նստար
դու յաթոռ արքայութեան հարց քոց: [56]Եւ ես պատրաս-
տեալ եմ 'ի կամս քաղցրութեան առնել զայս ամենայն որ-
պէս գրեցե՛ր դու առ իս. բայց ե՛կ յանդիմա՛ն լիցուք միմ-
եանց 'ի քաղաքն Պտղոմայեցւոց, զի տեսցուք զմիմեանս.
և փեսայացուցից զքեզ ինձ՝ որպէս և ասացեր: [57]Եւ ե՛լ
Պտղոմէոս արքայ յերկրէն Եգիպտացւոց, ինքն Կղէոպատ-

---

11 Ոմանք. Զպարիսպսդ... 'ի չորեքկոյս յոր": 12 Այլք. Փախստեայ գնային: 14 Յօրինակին. Թողեալ էր զանօրէնսն և զհրա": 15 Ոմանք. Եւ զվիշտսն որ անցեալ էր ընդ նոսա: 16 Ոսկան. Այր մի այնպիսի, զի առնիցեմք զնա մեզ: 21 Ոմանք. Հինգերորդի, 'ի տօնին... և կազմեցին... և ուրախ լինէին: 29 Ոսկան. Եւ զբաժ աղիցն և պսակաց: 30 'Ի լուս. Որ գայր ինձ. Համաձայն ոմանց 'ի բնագ: Այլք. Եւ զհասարակուց այգւոյն... յայսմ օրէ և յապա: 31 Ոմանք. Զմաքս ձեր թո": 33 Ոմանք. Յամենայն 'ի թագաւորութեան... արձակեալ լիցի ձրի: 36 'Ի լուս. Եւ առաջինք գրեցին. Համաձայն ոմանց 'ի լուս: Յօրինակին ճառագրով այսպէս գտնի. 'Ի ՌՌ զօրական. բայց որոշ ասի և այլ օրինակ մի. և միւս այլ՝ 'ի Ձ հարիւր Ռ: Իսկ երկու օրինակք համեմատ միմեանց գտնեն՝. արքունի ՁՌ զօրական. և Ոսկան. քսան և վեց հազար:

38 Ոմանք. Եւ համարել երկոսին ընդ մի օրէնս: 39 Ոսկան. Եւ քաղաքն Պտղոմէաց": Ոմանք. Տուեալ լիցի նոցա 'ի պարգևս 'ի նուէրս սրբոցն: 40 Ոմանք. Յարքունի համարուէ: 42 Ոմանք. Զոր առնուին 'ի մտիցն սրբութեան: 43 Ոմանք. Դիմեսցէ ոք... որ պարտիցէ ոք: 45 Ոսկան. Ամրոցաց հրէաստանի: 46 Այլք. Ոչինչ հաւատացին, և ո՛չ յանձն ա": Ոմանք. Արարեալ էր ընդ Երուսաղէմ: 47 Ոսկան. Ընդ հաստատութիւն Աղէքսանդրեայ զի: Այլք. Բանիցն 'ի խաղաղութիւն: 48 Ոսկան յաւելու. Արքայ Աղէքսանդրոս. և կուտէր: 50 Այլք. Եւ սաստկացուցանէր զճակատամարտն 'ի վերայ նոցա: 51 Յոմանս պակասի. Եգիպտացւոց, զի դարձուցից զտէրութիւն իմ յիս, առ Պտղո": Ոմանք. Պատգամ տայր բանից: 52 Ոմանք. 'Ի ձեռին առի զիշխ": 54 Յօրինակին պակասէր. Եւ ես քեզ եղէց արժա": 55 Ոմանք. Յաւուրս բարութեամբ: 56 Ոմանք. Լիցուք մեք միմեանց 'ի քաղաքն Պտղոմէացւոց:

րաւ դստերբն Հանդերձ 'ի քաղաքն Պտղոմէացւոց. յամին
Հարիւրորդի վաթսներորդի երկրորդի: [58]Եւ յանդիման ե-
ղեն թագաւորքն երկոքեան միմեանց, և ետ զԿղէոպատրա
զդուստր իւր. և արարին Հարսանիս մեծաւ պատրաստու-
թեամբ՝ մեծաւ փառօք ըստ օրէնս թագաւորաց 'ի քաղա-
քին Պտղոմէացւոց: [59]Ետ Հրովարտակս Աղէքսանդրոս առ
Յովնաթան, զի եկեսցէ նա առ նա: [60]Խաղա՛ց գնաց Յով-
նաթան մեծաւ փառօք 'ի քաղաքն Պտղոմէացւոց, և եկն
յանդիման եղև թագաւորացն երկոցուն մեծապէս պատա-
րագօք. և եգիտ շնո՛րՀս 'ի նոցանէ: [61]Եւ կուտեցան 'ի վե-
րայ նորա արք անօրէնք յԵրուսաղեմէ, ամբաստան լինել
զնմանէ. և ո՛չինչ անսայր թագաւորն նոցա: [62]Հրաման ետ
արքայ մերկացուցանել զՅովնաթան 'ի Հանդերձից իւրոց.
և զգեցուցին նմա ծիրանիս, և ընդ իւր նստոյց զնա: [63]Եւ
ասէ ցիշխանսն. Արդ երթի՛ջիք դուք ընդ նմա, և ընդ ամե-
նայն քաղաքս քարո՛զ տաջիք կարդալ. զի մի ոք իշխեսցէ
ամբաստան լինել վասն դորա. և մի ոք նեղեսցէ զդա մին-
չև բանիւ միով: [64]Եւ եղև իբրև տեսանէին զփառս նորա, և
լսէին զձայն բարբառոյ քարոզին, և տեսանէին զի զգեց-
եալ էր ծիրանիս՝ փախչէին, թաքչէին, կորնչէին ամենայն
չարախօսքն: [65]Եւ փառաւորեաց զնա թագաւորն ընդ ա-
ռաջին բարեկամսն, և արա՛ր զնա սպարապե՛տ կուսակալ:
[66]Եւ գնաց Յովնաթան յԵրուսաղէմ լի՛ ուրախութեամբ և
խաղաղութեամբ:
ԺԷ [67]Դարձեալ յամին Հարիւրորդի վաթսներորդի՝ Հինգերոր-
դի. ե՛կն Դեմետրիոս որդի Դեմետրեայ 'ի կողմանց Կրե-
տացւոց՝ յերկիրն Հարց իւրոց: [68]Տրտմեցա՛ւ յոյժ Աղէք-
սանդրոս՝ դարձա՛ւ անդրէն 'ի քաղաքն Անտիոքացւոց: [69]Եւ
կացո՛յց անդ Դեմետրիոս՝ զԱպողոնիոս, որ էր յառաջ 'ի
վերայ ստորին Ասորեստանեայց, և ժողովեաց նա զօրս
բազումս. և եկն բանակեցաւ նա զՅամնեաւ: Առաքեաց
նա առ Յովնաթան քաՀանայապետ, և ասէ. [70]Դու միայն
վերացեալ Հպարտացեալ կա՛ս 'ի վերայ մեր, և ես եղէ ծա-
ղր նախատանաց վասն քո. ընդէ՞ր դու նազիս 'ի վերայ մեր
լերամբքդ: [71]Արդ աղէ՛ դու՝ եթէ յուսացեալ ես 'ի զօրսդ
քո. է՛կ է՛ջ դու 'ի դաշտ այսր առ մեզ զի յանդիման լի-
ցուք միմեանց. զի գո՛ն և աստ ընդ իս զօրք քաղաքաց:
[72]Արդ՝ Հա՛րց փորձեա՛ դու՝ տե՛ս՝ ո՛ իցեմ ես, կամ ո՛ այն
իցեն որ օգնականն իցեն ձեզ: Եւ ասեն. Ո՛չ գոյ ձեզ ո-
տից կոխ առաջի մեր. զի երկիցս անգամ 'ի պարտութիւն
մատնեցան Հարքն ձեր յերկրին իւրեանց: [73]Եւ արդ ո՛չ կա-
րէք դուք զդէմ ունել զայդչափ այրուձիոյ, 'ի դաշտի ուր ո՛չ
գուցէ թուփ թաքստի, և ո՛չ տեղի փախստեան. և ո՛չ վէմ
ապաւինի. և ո՛չ խի՛ճ 'ի ձեռն՝ 'ի քար ձգելոյ: [74]Իբրև լուաւ
Յովնաթան զպատգամս զայն զԱպողոնեայ՝ բարկացաւ 'ի
միտս իւր, յո՛տն եկաց վաղվաղակի. ընտրեր զընտիր ըն-
տիր զօրացն իբրև արս տասն Հազար. և գա՛յր 'ի դուրս
յԵրուսաղեմէ. ընդ առաջ եղև նմա Շմաւոն եղբայր նորա,
ձեռնտո՛ւ լինէր նմա յօգնականութիւն: [75]Եւ եկին Հասին 'ի
քաղաքն Յոպպէացւոց. քաղաքացիքն զդուրս ընդդէմ դնէ-
ին, զի պաՀապանք ոստիկանութեամբ կային Ապողոնեայ
'ի վերայ նոցա, Հարին՝ մա՛րտ պատերազմի եդին 'ի վե-
րայ քաղաքին: [76]Նոքա առ երկիւղի բացին զդրրունսն. սոքա
մտին և տիրեցին 'ի վերայ քաղաքին: [77]Եւ իբրև զա՛յն լուաւ
Ապողոնիոս, կազմեցաւ պատրաստեցաւ՝ ա՛ռ ընդ իւր երիս
Հազարս սպառազէնս, և այլ զօրս բազումս. [78]և գնաց 'ի
կողմանս Ազովտայ, մօտ քերէր առ դաշտիւն, զի յուսաց-
եալ էր 'ի զօրս իւր: Զկնի՛ լինէր նորա Յովնաթան տա՛լ
մարտ պատերազմի: [79]Նա եթող Հազար Հեծեալ 'ի դարանի
զՀե՛տ նորա: [80]Իբրև ետես Յովնաթան եթէ դարան գործե-
ցին զՀետ նորա, եկի՛ն փակեցին պաշարեցին զամրո՛ց դա-
րանակալացն, և շուրջ զնոքօք արկին պատնէշ, և կային
պաՀէին յառաւօտէ մինչև յերեկոյ. որպէս Հրաման ետ նո-
ցա Յովնաթան: [81]Վաստակեցին՝ տաժանեցան Հեծեալքն,
և լուծան: [82]Զգողուղի կալաւ Շմաւոն զնդին իւրով, և
գայր ձորակին 'ի վերայ, և անկանէր զնոքօք՝ մինչդեռ
նոքա կային լուծեալք և ձանձրացեալք, անկանէր 'ի վե-
րայ. զբազումս անդրէն 'ի դարանի՛ անդ սատակէր. [83]զբա-
զումս Հեծելազօրս ընդ երե՛սս դաշտին փախստեայ առա-
ջի երեսաց իւրոց տանէր, Հատուցանէր մինչև 'ի կողմանս
Հազովտայ. ա՛յնչափ շտապ տագնապի 'ի վերայ Հասու-
ցանէր, զի փախստեայքն գնային 'ի մեՀեանն Դագոնայ
ամրանա՛լ անկանէին: [84]Հասանէ՛ր Յովնաթան զօրօքն Հան-
դերձ. պատէր զմեՀեանն Դագոնայ և զքաղաքն Ազովտաց-
ւոց, և որ շուրջ զնովաւ քաղաքքն էին առնո՛յր յաւարի.
զմեՀեանն Դագոնայ ամրացելովքն Հանդերձ այրէր Հրով:
[85]Եւ եղեն անկեալքն 'ի սրոյ՝ այրեցելովքն Հանդերձ՝ իբրև
արք ութ Հարիւր Հազար: [86]Չուեա՛ց խաղաց գնաց Յովնա-
թան անտի, և եկն բանակեցաւ 'ի կողմանս Ասկաղոնեայ,
եկին ելին 'ի քաղաքէ անտի ընդ առա՛ջ նմա փառօք: [87]Եւ
դարձաւ Յովնաթան յԵրուսաղէմ զնդաւն իւրով, և բա-
զում աւարաւ. զի բերէր զկապուտ զկողոպուտ բազում
զթշնամեաց: [88]Եւ իբրև լուա՛ւ զայս Աղէքսանդրոս, յաւե՛լ
փառաւորել առաւե՛լ ևս զՅովնաթան. [89]և ետ տանել նմա
շի՛նգղ ոսկի զորօրինակ օրէ՛ն էր ունել եղբա՛րց թագաւո-
րին. և ետ նմա զԱկկարոն ամենայն սաՀմանօքն Հանդերձ
'ի ժառանգութիւն:
11 Եւ թագաւորն Եգիպտացւոց զօրաժողո՛վ լինէր՝ կուտէր ԺԸ
զօրս բազումս իբրև զաւազ առ ափն ծովուն, և նաւս բա-
զումս. և խնդրէր նա ունե՛լ զարքայութիւնն Աղէքսանդրեայ
նենգութեամբ, և յաւելուլ յիւր արքայութիւնն: [2]Եւ ել ընդ
կողմանս Ասորեստանեայց բանիւ խաղաղութեամբ. և նո-
քա դուռն բանային նմա, և ընդ առաջ երթային նորա.
քանզի պատուէր էր յԱղէքսանդրեայ արքայէ՝ քանզի անէր
էր նորա: [3]Եւ իբրև մտանէր Պտղոմէոս 'ի քաղաքսն, յիւ-
րոց զօրացն պաՀապան թողոյր իւրաքանչիւր քաղաքաց:
[4]Իբրև եկին մերձեցան նոքա 'ի քաղաքն Ազովտացւոց,
ցուցին նմա զմեՀեանն Դագոնայ այրեցեալ, զքաղաքն և
որ շուրջ զիւրև էին այրեցեա՛լ 'ի ժամանակի պատերազ-
մի, և զդիակունսն որ այրեցեալ էր՝ բերեալ կուտեալ էր
կոյտս կոյտս 'ի վերայ ճանապարՀին: [5]Եւ պատմէին ա-
ռաջի արքային որ զինչ միանգամ գործեաց Յովնաթան,
և յաչա՛ց Հանէին զնա. և թագաւորն լռի՛կ կայր: [6]Եւ եկն
յանդիման եղև Յովնաթան թագաւորին 'ի քաղաքն Յոպ-
պէացւոց փառօք մեծօք. ողջոյն ետուն միմեանց, և եղեն
ա՛յն օր առ միմեանս: [7]Եւ գնա՛ց Յովնաթան ընդ արքա-
յին մինչև 'ի կողմանս գետոյն որ անուանեալ կոչի Ա-
զատ: Եւ դարձաւ Յովնաթան անդրէն յԵրուսաղէմ: [8]Իսկ
արքայ Պտղոմէոս տիրեաց 'ի վերայ քաղաքացն ծովեզեր-
եայց՝ մինչև 'ի քաղաքն Սելևկացւոց. և խորՀէր 'ի վերայ
Աղէքսանդրեայ խորՀո՛ւրդ չարութեան: [9]Եւ արձակեա՛ց նա
Հրովարտակս առ Դեմետր արքայ և ասէ. Եկ ո՛ւխտ դիցուք
առ միմեանս՝ և դաշինս կռեսցուք, և տա՛ց քեզ զդուստր
իմ զոր ունի Աղէքսանդրոս արքայ, և տիրեսցես դու 'ի
վերայ արքայութեան Հօր քոյ. [10]զի զղջացեա՛լ եմ թէ ընդէ՞ր
ետու ես զդուստր իմ նմա կնութեան. զի խորՀեցաւ նա
'ի վերայ իմ մա՛Հ: [11]Եւ ա՛յսպէս յաչաց Հանէր զնա, զի ի՛ւր
ակն եդեալ էր տէրութեան նորա: [12]Եւ եՀա՛ն զդուստրն, և
ետ Դեմետրի. և խոտորեցաւ յԱղէքսանդրէ, և յայտնեա՛ց
զթշնամութիւն իւր: Եւ եմուտ Պտղոմէոս և տիրեաց նա 'ի
վերայ քաղաքացն, և Սելևկեայ ծովեզերեայց: Եւ խորՀէր
չարութիւն 'ի վերայ Աղէքսանդրու: [13]Եկն եմուտ 'ի քա-
ղաքն Անտիոքացւոց. և եդաւ զթագ զԱսիացւոցն. և պսա-
կեցաւ կրկին թագաւն Ասիացւոց՝ և թագաւն Եգիպտաց-
ւոց: [14]Բայց Աղէքսանդրոս արքայ էր 'ի կողմանս Կիլիկեց-
ւոց 'ի ժամանակին յայնմիկ. զի ապստամբէին մարդիկն
'ի նմանէ: [15]Եւ լուաւ Աղէքսանդրոս՝ դիմեաց գա՛լ 'ի վերայ
նորա մարտիւ պատերազմաւ: Եւ ել Պտղոմէոս ընդ առաջ
նորա զօրօք բազմօք, և դարձոյց զնա 'ի պարտութիւն:

---

58 Ոմանք. Եւ ետ նմա զԿղէո՞: Ոսկան. Ըստ օրինաց թագաւո-
րաց: 65 Յօրինակին պակասէր. Եւ արար զնա սպարա՞: 69 Ոմանք.
Որ էր 'ի վերայ ստորին Ասորեաց... Նա զյամնեաւ: 70 Ոսկան.
Ընդէր դու զինիս 'ի վերայ մեր: 71 Ոմանք. 'Ի դաշտ այսօր առ
մեզ: 72 Ոսկան. Կամ ոյք այնք իցեն, որք օգնականք: 'Ի լուս. Զի
երկիցս անգամ. Համաձայն միոյ Եւեթ օրինակի 'ի Բնաբանի: Որ
այլ Գրչագիրք միաբան Համեմատ մերումս ունին՝ երկիցս: 73 Ո-
մանք. Ուրուք գուցէ թուփ թագ"... և ո՛չ խիճ ձեռն 'ի քար ձգ": 74
Ոմանք. Ձեռնտու լինել նմա: 79 Ոմանք. 'Ի դարանի զկնի նորա:

82 Ոմանք. Եւ գայր ձորձորակին 'ի վերայ: Բաղումք. Անդէն
'ի դարանի: 83 Այլք. Հասուցանէր մինչև 'ի կող": 85 Յօրինակին
Բուագրով այսպէս գրի՝ Արք ՊՌ. Համաձայն այլոց երկուց օրինա-
կաց: Եւ օրինակ մի՝ Ը Հարիւր Ռ: Իսկ երկու օրինակք Համեմատ
միմեանց ունին՝ ԸՌ: Եւ Ոսկան. արք ութ Հարիւր: 86 Ոմանք. Ընդ
առաջ նմա մեծաւ փառօք. կամ փառօք մեծօք: 87 Ոմանք. Զկա-
պուտ կողոպուտ բազում թշնա՞: 11.2 Ոմանք. Ընդ առաջ երթա-
յին նմա: 3 Ոմանք. ՊաՀապանս թողոյր յիւրա՞: 4 Ոմանք. Բերեալ
կուտէր կոյտս կոյտս: 5 Ոմանք. Զոր ինչ միանգամ... և թագա-
ւորն լռի՛ կայր: 6 Ոմանք. Փառօք մեծաւ: 8 Ոմանք. Ծովեզերեաց՝
մինչ 'ի քաղաքն: 9 Այլք. Եւ արձակեաց նա Հրեշտակս առ... ուխտ
դիցուք ընդ միմեանս: 10 Ոմանք. Զի զղջացեալ եմ ես: 12 Ոմանք.
Եւ եկն եմուտ Պտղո՞: 14 Ոմանք. 'Ի կողմանս Կիլիկէացւոց:

[16]Եւ փախստեայ լինէր Աղէքսանդրոս 'ի կողմանս Արա-
բացւոց. զի անդ թաքիցէ և ապրիցէ 'ի նմանէ: Եւ արքայ
Պտղոմէոս բարձրացաւ: [17]Եւ եհն Զաբէլ Արուայիկ, եհա՛տ
զգլուխն Աղէքսանդրեայ, և ետ տանել Պտղոմոսի արքայի:
[18]Եւ Պտղոմէոս մեռաւ յաւուրն երրորդի, և որ էին զամրօքն
սատակեցան յամրականացն:
ԺԹ [19]Եւ թագաւորեաց Դեմետր, յամին Հարիւրորդի վաթսն-
երորդի եւթներորդի: [20]Ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ ժո-
ղովեաց Յովնաթան զօրս 'ի Հրէաստան, գա՛լ մա՛րտ դնել
զբերդաւն որ յԵրուսաղէմ էր. կազմեցին զնովաւ շուրջ մեն-
քենայս բազումս: [21]Ապա գնացին ոմանք որ թշնամի՛ էին
ազգին Հրէից, ա՛րք անօրէնք պատմել թագաւորին, եթէ
Յովնաթան մենքենայս կազմեալ շուրջ զբերդաւն պատեալ՝
յառնուլ պատրաստեալ: [22]Իբրև լուաւ՝ բարկացա՛ւ յոյժ.
չուեաց և եկն 'ի Պտղոմէոս, ե՛տ Հրովարտակս առ Յով-
նաթան, զի մի՛ ևս զբերդն շուրջ պաշարեալ պահիցէ. այլ
ինքն յարուցեալ վաղվաղակի առ նա Հասանիցէ՝ 'ի քա-
ղաքն Պտղոմէացւոց զի անդ յանդիման լիցին միմեանց:
[23]Իբրև լուաւ Յովնաթան՝ և՛ս քան զևս պնդել Հրամայ-
եաց զպահ բերդին. և ինքն ա՛ռ արս ընտիրս իմաստունս
'ի ծերակոյտ ժողովրդենէ անտի, և 'ի քահանայից ան-
տի. [24]Համդերձեցաւ պատարագօք, ոսկւով և արծաթով, և
ե՛դ զանձն 'ի մահ, գնա՛ց յանդիման լինել թագաւորին 'ի
քաղաքն Պտղոմէացւոց: Եւ եգիտ նա շնորհս 'ի նմանէ.
[25]թէպէտ և բազումք էին յանօրինաց անտի ամբաստան
զնմանէ: [26]Եւ մեծարեա՛ց զնա թագաւորն որպէս առաջինքն
իւր. և բարձրացոյց զնա յոյժ առաջի ամենայն բարեկա-
մաց իւրոց. [27]և կարգեաց նմա զիշխանութիւն քահանա-
յապետութեանն. և որ ինչ ա՛յլ ինչ պատիւ ունէր յառաջա-
գոյն քան զնա: Կացոյց կարգեաց զնա ընդ առաջին բարե-
կամս: [28]Եւ աղաչեաց Յովնաթան զարքայն, զի ապահա՛րկ
արասցէ զՀրէաստան, և զերեսին կուսակալութիւնսն, և
զՇամրին: Եւ յանձն առ նմա տա՛լ նմա երեք Հարիւր քան-
քար: [29]Եւ Հաճո՛յ թուեցաւ թագաւորին. և վասն ա՛յսր ամե-
նայնի Հրաման ետ Հրովարտակս տալ առ Յովնաթան օրի-
նակաւս այսուիկ: [30]Արքա՛յ Դեմետր առ Յովնաթան եղբայր՝
ողջո՛յն: [31]Զպատճէն Հրովարտակիս այսորիկ գրեցաք մեք
առ Ղասթենէս եղբայր մեր, նովին օրինակաւ և առ ձեզ
գրեցաք զի գիտասջիք: [32]Արքայ Դեմետր՝ առ Ղասթենէս
Հայր՝ ողջոյն: [33]Ազգին Հրէից օգնական նիզակակից՝ ուխ-
տակա՛լ բարեկամաց մերոց, իրաւունս Համարեցաք դիւրել
բարի՛ առնել փոխանակ արդարութեան միամտութեամբ
զոր պաՀեցին նոքա առ մեզ: [34]Կարգեցաք մեք զսաՀմանս
Հրէաստանի, և զերիս օրէնսն՝ Ափարիմ, և Ղուդա, և Ռա-
թամին, յաւելցին 'ի Հրէաստանի 'ի կողմանս Շամրնի. և
ամենայն որ ինչ Հասի օրէն գայցէ 'ի նոցանէ՝ լիցի՛ այն
պաշտօնէից յԵրուսաղէմ. փոխանակ արքունական մուտին
որ գայր 'ի նոցանէ ա՛մ յամէ յարմտեաց երկրին, և 'ի բե-
րոյ ծառոցն պտղոյն: [35]Եւ ա՛յլ որ ինչ տարապք արքունի,
կամ տասանորդք, կամ մաքս, կամ ինչ որինչ մուտք յար-
քունիս իցեն. կամ բաժ աղտից, կամ տարազ պսակաց,
[36]զայս ամենայն թողցուք 'ի նոսա. և մի մի ինչ մի՛ յայս-
ցանէ անարգեալ գտցի մինչև յաւիտեանս ժամանակաց:
[37]Արդ ձեզ փո՛յթ լիցի առնել պատճէն մի Հրովարտակիդ,
և տալ առ Յովնաթան՝ զի դիցի 'ի գանձս սրբութեան՝ 'ի
դիպան վայր 'ի նշանաւոր տեղւոջ: [38]Իբրև ետես Դեմետր
արքայ, եթէ Հնազանդեցաւ ամենայն երկիր առաջի նորա.
և ո՛չինչ էր յաշխարհի որ ինչ ընդդէմ դառնայր Հրամանաց
նորա, Հրաման ետ արձակել զզօրսն յիւրաքանչիւր տեղիս.
բա՛ց 'ի զօրաց յազգաց Հեռաւորաց, և 'ի մարզիկ գնդէ
կղզեաց կղզեաց ոք:
Ի Եւ 'ի թշնամութիւն դարձան ամենայն զօրք ազգաց ընդ
նմա: [39]Տրիփոն անուն էր Աղէքսանդրեան տոհմին, իբրև ե-
տես եթէ զօրքն ամենայն տրտո՛ւնջ են զԴեմետրեայ՝ գնա՛ց
նա առ Իմաղկուս Արուայիկ, որ սնուցանէր զԱնտիոք
զպատանեակն Աղէքսանդրի: [40]Եւ առ նմա՛ կանխէր՝ զի
տացէ նա ցնա՛ զմանուկն, ևածցէ թագաւորեցուցէ 'ի
տեղի Հօր իւրոյ. և պատմեաց նմա որ ինչ միանգամ գործս
գործեաց Դեմետր, և զամենայն թշնամութիւնս որ միան-
գամ գոռային զօրքն. և անդ լինէր առ նմա աւուրս բա-
զումս: [41]Առաքեա՛ց Յովնաթան առ Դեմետր արքայ, զի
Հրաման տացէ իջուցանել զզօրսն որ 'ի միջնաբերդի անդ
էին, և որ յամուրս անդ էին. զի էին նոքա թշնամութեամբ
ընդ Իսրայէլի: [42]Եւ առաքեաց Դեմետրիոս առ Յովնա-
թան՝ և ասէ. Ո՛չ զայդ միայն արարից քեզ և ազգի քում,
այլ փառօք փառաւորեցից զազգ քո՝ եթէ ժամանակ մի-
այն գտից: [43]Արդ դու բարւոք արասցե՛ս, առաքեսցես առ
իս գունդ մի 'ի թիկունս, զի զօրքս աւասիկ յինէն յե՛տս
կացին: [44]Իբրև լուաւ զայն Յովնաթան, վաղվաղակի գունդ
մի յերից Հազարաց արս ընտիրս սպառազէնս արձակեաց
'ի թիկունս թագաւորին 'ի քաղաքն Անտիոքացւոց. և ու-
րա՛խ եղև թագաւորն 'ի Հասանել նոցա 'ի ձեռս նորա:
[45]Իբրև զայն լուան քաղաքացիքն. ժողովեցան յիւրաքան-
չիւր տեղւոջէ 'ի մէջ քաղաքին՝ իբրև բեւրք երկոտասան:
Այն ինչ յարձակեալ էին 'ի վերայ թագաւորին, կամէին
անդէն սպանանել. [46]նա խո՛յս ետ 'ի նոցանէ. և նոքա
առին վաղվաղակի զկիրճսն ամենայն գնացից քաղաքին.
մա՛րտ եդին և սկսան մաքառել: [47]Ա՛զդ եղև Իսրայէլեան
գնդին. կուտեցա՛ն 'ի վերայ ապարանից թագաւորին, ձա՛յն
ետուն միմեանց, և սփռեցան ընդ ամենայն քաղաքն. [48]իբ-
րև Հարին՝ սպանին կոտորեցին արս իբրև տասն Հազար.
Հրձի՛գ արարին զամենայն փայտակերտն զապարանից նո-
րա. և զինչս և զստացուածս նոցա առի՛ն յաւարի. արկին
յիւրեանս զթագաւորն, և ապրեցուցին զնա 'ի ձեռաց նո-
ցա: [49]Իբրև ետես մնացեալ գունդ քաղաքին, եթէ զօրացաւ
գունդն Իսրայէլեան 'ի վերայ նոցա, և կամակար յաղթե-
ցին նոցա. լքան նուաղեցա՛ն, և տկարացան 'ի խորհուրդս
իւրեանց. 'ի ձայն բարբառոյ ողոքանաց սկսան աղաղակե՛լ
առ թագաւորն՝ և ասեն. [50]Ձե՛ռն տուր մեզ, և դադարես-
ցէ գունդս մոլեկան 'ի կոտորածէ քաղաքիս: [51]Զա՛յն բան
ասէին, և զիւրաքանչիւր զէնս առ ոտս պատերազմողացն
ընկենուին: Եւ բարձրանա՛յր փառօք գունդն Իսրայէլեան
առաջի թագաւորին, և առաջի ամենայն զօրաց նորա. և
դառնային անդրէն յԵրուսաղէմ անուամբ մեծաւ և բազում
աւարաւ: [52]Եւ նստա՛ւ Դեմետր արքայ յաթոռ տէրութեան
իւրոյ, և սարսեաց երկիրն ամենայն առաջի նորա: [53]Եւ
ստեաց Իսրայէլացւոցն յամենայնի որ ինչ խոստացաւ նա
նոցա, և ամենևին օտարացաւ յաչս Յովնաթանու. և ո՛չ
Հատոյց նմա ըստ միամտութեան վաստակոց նորա:
[54]Յետ այսորիկ դարձա՛ւ Տրիփոն, և պատանեակն Ան- ԻԱ
տիոքոս ընդ նմա, թագաւորեալ և նստեալ յաթոռ տէրու-
թեան: [55]Եւ առ նա՛ ժողովէին զօրքն ամենայն որ ցրուեալ
էր 'ի Դեմետրեայ: Եւ ետուն մարտ պատերազմի ընդ Դե-
մետրեայ, և փախուցին զնա վատթարեալ: [56]Եւ եկն ա՛ռ
զգազանսն Տրիփոն. և կալաւ զքաղաքն Անտիոքացւոց:
[57]Հրաման ետ Հրովարտակ առնել մանուկն Անտիոքոս՝ ԻԲ
առ Յովնաթան՝ և ասէ. Կացուցեա՛լ իմ զքեզ 'ի գո՛րծ քա-
Հանայապետութեան, և Հաստատեալ իմ զքեզ 'ի վերայ չո-
րիցն օրինաց, և կարգեցաք զքեզ ընդ բուն և ընդ առա-
ջին բարեկամս մեր: [58]Եւ ե՛տ տանել նմա նուագս ոսկիս,
և սպաս տաճարին: Եւ ետ նմա իշխանութիւն ըմպել ոսկի
նուագօք, արկանել ծիրանիս, և իշխել կրել նշան շգեղ, ըստ
նշանի թագաւորաց: [59]Եւ զՇմաւոն զեղբայր նորա Հրաման
ետ իշխան զօրավար կացուցանել 'ի կողմանցն Ծուրայ
մինչև 'ի սահմանս Եգիպտացւոց: [60]Եւ ել Յովնաթան շրջել
յայնկոյս Յորդանան գետոյ՝ և ընդ քաղաքսն, և ժողովե-
ցան առ նա ամենայն զօրք Ասորւոց 'ի թիկունս: Եւ եկն
նա 'ի կողմանս Ասկաղոնեայ. և ելին նմա քաղաքացիքն
ընդ առաջ մեծա՛ւ գովութեամբ: [61]Անտի գնա՛ց եկն 'ի
Գազայ, և Գազացիքն փակեցին նմա զդրունսն. նստա՛ւ
շուրջ զնովօք, և Հրձիգ արար զաւանս նոցա. և զինչս և
զստացուածս նոցա վարեցին 'ի գերութեան: [62]Ապա եկին

---

17 Ոմանք. Տանել Պտղոմէոսի. կամ՝ Պտղոմէի առ": 21 Ոսկան. Յառնուլ պատրաստեալ է: 22 Ոմանք. Չուեաց և եկն Պտղոմէոս: Ի– ոմանք. Եկն 'ի Պտղոմեցիս... 'ի Պտղոմէացւոց քաղաքն: 24 Ոմանք. Եւ ետ զանձն 'ի մահ: 27 Ոմանք. Ունէր յառաջ քան զնա: 28 Ոսկան. Եւ յանձն էառ նա տալ: 31 Յօրինակին. Առ Զասթենէս եղ": 33 Ոմանք. Արդարութեան միամտութեան: 34 Ոսկան. 'Ի կողմանցն Շամրնի... Հասի օրէն գայր: Ոմանք. Եւ 'ի բերոյ ծառոցն պտղոց: 35 Ոմանք. Կամ որ ինչ մուտք յարքունիս: 36 Ոմանք. 'Ի նոսա. և մի մի ինչ յայսցանէ: 37 Ոմանք. Տալ ցՅովնաթան... 'ի դիպան վայրի: Ո–ք Ոսկան. 'Ի Յոնաթան, զի դիցէ 'ի գանձն: 38 Ոմանք. Որ ընդդէմ դառ"... բայց 'ի զօրաց ազգաց:

39 Ոմանք. Տրիփոն ոմն անուն Աղէքսան": Այլք. Սնուցանէր զԱնտիոքոս: 40 Յօրինակին. Զի տացէ նմա ցնա: Ոմանք. Զի ածցէ թագաւորեցուցէ: 42 Ոսկան. Ժամանակ միայն գտցի: 48 Ոմանք. Արկին իւրեանց զթագաւորն: 51 Յօրինակին. Եւ դառնացին անդրէն յԵրուսաղէմ անուամբ մե": 52 Յօրինակին կրկին. Երկիրն ամենայն ամենայն: 55 Բազում. Որ ցրուեալ էր Դեմետրեայ: Ո–ք Ոսկան. զոր ցրուեալ էր: 57 Ոմանք. Կացուցեալ եմ զքեզ... և Հաստատեալ եմ: 61 Ոսկան. Նմա զդրունսն Գազայ: Ոմանք. Եւ զինչս

Գազացիքն առաջի կացին՝ ձեռն ետուն նմա, և մատուցին
զորդիս իշխանացն իւրեանց 'ի պատանդութիւն, և նա ա՛ռ
ետ տանել զնոսա յԵրուսաղէմ. և ինքն անց ընդ երկիրն
'ի կողմանս Դամասկեայ: [63]Եւ լուաւ Յովնաթան եթէ Հա-
սին իշխանք Դեմետրեայ 'ի Կադէս 'ի կողմանս Գալիլե-
ացւոց զօրօք բազմօք. իբրև կամէին զնա թէ փոխեսցուք
զնա 'ի գործոյ անտի. [64]նա եթող զեղբայր իւր զՇմաւոն
յերկրին վերայ. և ինքն գնա՛ց ընդ առաջ նոցա: [65]Եւ Շմա-
ւոն Հասանէր պատերազմաւ 'ի վերայ Բեթսովրայ, և պա-
շարէր զնա աւուրս բազումս, և յարգե՛լ արկանէր զնոսա:
[66]Աղաչե՛լ սկսան նոքա զնա, զի դաշինս արասցէ ընդ նո-
սա. նա ետ ձեռն նոցա, և եՀան զնոսա անտի. և կացո՛յց
անդ նա պաՀապանս քաղաքին: [67]Եւ Յովնաթան զօրօքն
իւրովք եկն բանակեցաւ 'ի վերայ Ջուրցն Գեննեսարեթայ,
կանխեաց նա ընդ առաւօտն 'ի դաշտն Նասովրայ. [68]և
գունդ մի այլազգեաց ընդ առաջ եղև 'ի դաշտի անդ: Եւ
դարան գործեցին 'ի վերայ նորա. կէսքն 'ի դարանն մտին,
կէսքն 'ի դիմի՛ Հարան նմա. [69]Եւ յարեան դարանակալքն
յիւրաքանչիւր տեղեաց՝ զՀետ եղեն նոցա, և զՅովնաթան
'ի մէջ արկին զօրօքն Հանդերձ: [70]Եւ արարին զզօրսն Յով-
նաթանու փախստեայս. և ո՛չ մնաց առ նմա, բայց միայն
Մատաթի Բեսաղոմեան, և Յուդա Սկափեան՝ զօրավարք
զօրացն: [71]Ձեռն զօձեօք արկանէր Յովնաթան, զպատմու-
ճանն պատառէր, Հող 'ի գլո՛ւխ լինէր: [72]'Ի վերայ յարձակէր
բարկութեամբ մեծաւ, և 'ի պարտութիւն մատնէր զնոսա:
[73]Յա՛յնմ ժամանակի փախստեայքն ամենեքեան անդրէն 'ի
նո՛յն դառնային, Հալածական զթշնամիսն առնէին առաջի
իւրեանց, մինչև 'ի բանակն իւրեանց 'ի Կադէս. և եկին
անկան զբանակաւն այլազգեաց. [74]Հարին կոտորեցին յա-
ւուր յայնմիկ իբրև երեք Հազար Հեծեալ սպառազէնս: Եւ
դարձաւ Յովնաթան յԵրուսաղէմ:

ԻԳ **12** Իբրև ետես Յովնաթան թէ ժամանակն աջողեա՛լ է
նմա, կոչեաց արս ընտիրս, առաքեա՛ց զնոսա 'ի քա-
ղաք Հռոմայեցւոց, երթալ նորոգել զուխտ Հաշտութեան
ընդ նոսա: [2]Եւ ընդ Սպարտացիս, և ընդ այլ տեղիս տե-
ղիս արար Հրովարտակս ըստ նմին օրինակի: [3]Գնացին
Հրեշտակքն, և եկին Հասին 'ի քաղաքն Հռոմայեցւոց. և
յանդիման եղեն նոցա 'ի տաճարին խորՀրդոց, և ասեն.
Յովնաթան քաՀանայապետ՝ և ազգն Հրէից առաքեցին
զմեզ առ ձեզ նորոգել զՀաշտութիւնն առաջին. լինել նի-
զակակից և թիկունք ըստ օրինակին առաջնում: [4]Յանձն
առին՝ Հաճեցան. և ետուն Հրովարտակս 'ի տեղիս տեղիս.
զի յուղարկեսցին նոքա խաղաղութեամբ յերկիրն Հրէաս-
տանի: [5]Եւ ա՛յս պատճէն Հրովարտակացն զոր գրեաց Յով-
նաթան առ աշխարՀակալս, իշխանս, առ կուսակա՛լս նո-
ցա: [6]Յովնաթան քաՀանայապետ, ծերակոյտ ժողովրդեամբ
Հանդերձ, և քաՀանայք, գո՛ւնդ և սպաՀ ազգին Հրէաս-
տանեայց. առ Սպարտացիս եղբարս մեր՝ ողջո՛յն: [7]Քան-
զի յառաջ իսկ առաքեցան Հրովարտակք առ Ոնիա քաՀա-
նայապետ՝ 'ի ԴարեՀէ արքայէ 'ի թագաւորէ ձերմէ, եթէ
նիզակակիցք եղբարք և բարեկամք մեր էք, որպէս մեզ
պատճէնքս ցուցանեն: [8]Ընկալաւ Ոնիա զայրն որ առա-
քեցաւ մեծաւ փառօք, և ա՛ռ 'ի ձեռն Հրովարտակ մի՝
ուր նշանակէր զմեզ նիզակակիցս և թիկունս իւր, և սի-
րելի բարեկամս: [9]Արդ մեք՝ քանզի լի՛ և ո՛չ կարօտեալք
մխիթարեցաք ձերովք Հրովարտակօքս, [10]առաքել նորո-
գել միւանգամ զնոյն Հաւանութիւն Հարազատութեան, զի
մի՛ օտարասցուք մեք 'ի ձէնջ. զի բազո՛ւմ են այն ժա-
մանակք որ անցին 'ի վերայ Հին Հաւանութեանցն զոր
դուքն առ մեզ արարէք: [11]Արդ մեք անպակաս յամեն-
այն ժամանակի 'ի տօնս տարեկանաց՝ և յայլ աւուրս
արժանաւորս՝ յիշեմք մեք զձեզ, 'ի վերայ պատարագացն
որ մատուցանեմք. յիշեմք յաղօթս մեր որպէս արժան և
օրէն է յիշել զեղբարս մեր: [12]Եւ ցնծամք մեք ընդ փառս
ձեր: [13]Արդ զմեզ պատեցան աւասիկ բազում նեղութիւնք
պատերազմաց. մա՛րտ եդին աւասիկ թագաւորք որ շուրջ
զմեւք են. [14]և մեք ո՛չինչ կամեցաք ցարդ նեղել զձեզ. և
ո՛չ զձեզ, և ո՛չ որ շուրջ զձևքդ բարեկամք նիզակակիցք
մե՛ր են յայս մարտս պատերազմի: [15]Զի գո՛յր մեզ օգնու-
թիւն յերկնից, և ապրեցաք մեք 'ի ձեռաց թշնամեաց մե-
րոց. և 'ի պարտութիւն մատնեցան թշնամիք մեր առա-
ջի մեր: [16]Արդ ընտրեցաք մեք զՆումենիոս զԱնտիոքեան,
և զԱնտիպատրոս Յասոնեանց, և առաքեցաք առ Հռո-
մայեցիս զի նորոգեսցեն զառաջին Հաշտութիւն Հաւանու-
թեանն, թիկունս բարեկամութիւն եղբայրութեան: [17]Տուա՛ք
նոցա պատուէր անցանել առ ձեզ, տա՛լ նոցա ձեզ ող-
ջոյն. և մատուցանել թուղթս վասն նորոգման սիրոյ եղ-
բայրութեան մերոյ: [18]Արդ բարւոք արասջիք Հրաման տալ
պատասխանի առնել մեզ: [19]Եւ այս պատճէն Հրովարտա-
կացն է որ արարին անդրէն առ Ոնիա քաՀանայ: [20]Արքա՛յ
Սպարտացւոց Ոնիա մեծ քաՀանայապետի ողջոյն: [21]Գտան
Հին մատեանք վասն Սպարտիացւոց և Հրէաստանեայց, զի
են եղբարք Հաւասարք՝ և են յԱբրաՀամէ: [22]Արդ յորմէ Հե-
տէ զայս ա՛յսպէս գիտացաք. բարւոք արասջիք Հանապա-
զորդ գրե՛լ առ մեզ, վասն խաղաղութեան և ողջունի ձեր
առ մեզ. [23]և մեր առ ձեզ: Ինչք և ստացուածք և ամենայն
անասուն մեր՝ ձե՛ր է, որպէս և ձերն մեր: Արդ տամք զայս
պատուէր, զի Հանապազ պաՀեսջիք զայս առ մեզ:
[24]Եւ լուաւ Յովնաթան եթէ դարձան իշխանք Դեմետրե- ԻԴ
այ զօրօք բազմօք քան զառաջինն, գա՛լ 'ի վերայ նորա 'ի
մա՛րտ պատերազմի: [25]Չո՛ւ արար յԵրուսաղեմէ, խաղա՛ց 'ի
վերայ նոցա, եՀաս 'ի դիմի, Հարա՛ւ 'ի կողմանցն Ամաթի-
տայ վայրաց. քանզի չե՛տ թոյլ նմա Հասանել յուզե՛լ զերկիր
իւր: [26]Արձակեաց նա դէտ 'ի բանակ նոցա, և պատմէին
նմա ա՛յսպէս՝ եթէ պատրաստեալ են գիշերայն անկանել
'ի վերայ մեր: [27]Եւ իբրև արևն 'ի մուտս եղև, Հրաման
ետ Յովնաթան զօրացն զի վառեալք՝ արթունք՝ պատրաս-
տեալք՝ միագունդ կայցեն մինչև յառաւօտ, 'ի մա՛րտ պա-
տերազմի, պարեկապանս Հանին, շուրջ զիւրեամբք փա-
կեցին. և ինքեանք կային պատրաստեալք 'ի մարտ պա-
տերազմի: [28]Իբրև լուան թշնամիքն՝ եթէ գիշերայն պատ-
րաստեցան 'ի պատերազմ, երկեան՝ զարՀուրեցան՝ բեկան
'ի սիրտս իւրեանց. խիտ առ խիտ խարոյկս վառեցին
ընդ ամենայն տեղիս, և ինքեանք գիշերայն փախստեայք
մեկնեցան: [29]Եւ ո՛չ գիտաց Յովնաթան զօրօքն Հանդերձ
զփախուստն նոցա. զի Հայէր ընդ խարոյկսն բորբոքեալս,
Համարէր թէ առ ետե՛ղ իցեն: [30]Ապա թէպէտ և զՀե՛տ եղև
նոցա՝ չկարա՛ց Հասանել, զի անցեալ էր նոցա ընդ գետն
Ազատ:
[31]Ապա դարձա՛ւ 'ի նոցանէ Յովնաթան 'ի վերայ Ա- ԻԵ
րաբացւոցն, որ անուանեալ կոչին Զաբդեցիք, Հարկանէր՝
սատակէր՝ վանէր զբանակս նոցա, և առնոյր զինչս և
զստացուածս նոցա յաւարի: [32]Եւ դառնայր 'ի կողմանս
Դամասկեայ: [33]Եւ Հասանէր յԱսկաղոն, և առնոյր զամուրսն
ամենայն որ շուրջ զնովաւ էին, և դառնայր 'ի կողմանսն
Յոպպայեցւոց. արագէր զզօրսն 'ի ներքս մուծանէր. [34]զի
լուաւ թէ ամրականքն ձեռն տային 'ի Դեմետր, պաՀա-
պանս ոստիկանս 'ի վերայ կացուցանէր: [35]Եւ դարձաւ
Յովնաթան՝ զօրընտիր լինէր, զծերակոյտն 'ի խորՀուրդն
կոչէր. կամէր զամուրսն շինե՛լ Հրէաստանի, [36]և բարձրա-
ցուցանել 'ի բարձրութիւն 'ի մէջ միջնաբերդին. և քա-
ղաքն 'ի բարձրութիւն մեծ, անջրպետե՛լ կամէր ընդ նո-
սա և ընդ քաղաքն, զի առանձինն լիցին. զի մի՛ տայ-

ևս և զստաց":

67 Ոմանք. Ջուրցն Գեննեսարէթ... 'ի դաշտն Նասասովրայ. կամ Ասովրայ: 69 Յօրինակին 'ի բնաբանի դնի. ԶՀետ են նոցա. այլ 'ի լուս. ոսկեգրել եղեն. Համաձայն այլոց: 70 Ոմանք. Եւ Յուդաս Կափեան: 72 Ոմանք. Բարկութեամբ բազմաւ, և 'ի պար": 73 Բազումք. Մինչ 'ի բանակն իւրեանց: 74 Ոմանք. Իբրև երիս Հազարս Հեծեալս սպա՛": **12.**1 Ոմանք. Ժամանակն յաջողեալ էր նմա... 'ի քաղաքն Հռո՛": 2 Ոմանք. Եւ ընդ Սպարտեցիս: 5 Ոմանք. Հրովարտակացն է, զոր... և առ կուսակալս: 6 Այլք. Գունդ և սպայ. կամ սպա: 7 'Ի բազումս պակասի. Առաքեցան Հրովարտակք առ Ոնիա... եղբարք և բարեկամք մեր: 8 Ոմանք. Եւ ա՛ռ 'ի ձեռն Հրովարտակն, ուր: 9 Ոմանք. Այլ մեք՝ քանզի լի՝ և ոչ: 10 Ոմանք. Առաքեցաք նորոգել միւ":

11 Ոսկան. Պատարագացն զորս մատու": 13 Ոմանք. Որ շուրջ զմեօք էին: 14 Այլք. Զձեզ. ո՛չ զձեզ և ո՛չ որ: 16 Ոմանք. 'Ի թիկունս բարեկամութեան եղ": 17 Ոմանք. Վասն նորոգութեան սիրոյ: 18 Երկու օրինակք Համեմատք մեծեանց. Բարւոք արարէք. իսկ Ոսկան. բարւոք առնէք: առնիցէք: 19 Ոմանք. Եւ այս պատճէնք Հրովարտակացն և որ արա": Ո-ը Ոսկան. զոր արարին: 20 Ոմանք. Արքայ Սպարտիացւոց առ Ոնիա մեծ քաՀանայապետ: 22 Երկու օրինակք Համեմատք մեծեանց. Բարւոք արարէք. իսկ Ոսկան. բարւոք առնէք: առնիցէք: 23 Ոմանք. ՊաՀեսջիք զայս առ ձեզ: 25 Ոմանք. 'Ի վերայ նորա... 'ի կողմանս Նամաթիտայ. կամ Համաթիտայ: 27 Ոմանք. Մի գունդ կայցեն մինչ 'ի յառաւօտ: 30 Բազումք. Քանզի անցեալ էր նոցա: 33 Ոսկան. 'Ի կողմանսն Յոպպէացւոց: Ոմանք. Զօր 'ի ներքս մուծա՛": 35 Ոսկան. Եւ դարձեալ Յովնաթան... 'ի խորՀուրդ կո՛":

ցեն՝ և մի՛ առնուցուն, մի՛ գնիցեն և մի՛ վաճառիցեն:
[37]Եւ ժողովեցան շինել զքաղաքն. և ինչ որ անկեալ էր ’ի
պարսպացն յուղխաջուր Հեղեղատաց ’ի ծմակին կողմանց
անտի, որ անուանեալ կոչի Փակնթա: [38]Եւ Շմաւոն սկսաւ
շինել զԱդեդա յԱփիղա. ամրացոյց զնա, և դրունս եդ նմա,
և նրգօք Հաստատեաց զնա:
ԻԶ [39]Եւ խնդրէր Տրիփոն թագաւորել կողմանցն Ասիացւոց,
և դնել թագ, և ձգել զձեռն ’ի վերայ արքային Անտի-
ոքացւոց: [40]Բայց երկեաւ զանգիտեաց, թէ գուցէ յանձն
ո՛չ առնուցու Յովնաթան, և խաղայցէ ’ի վերայ նորա
մարտիւ պատերազմաւ. և խնդրէր նա Հնարս ըմբռնել
զնա՝ և կորուսանել. [41]խաղաց գնաց՝ և եկն ’ի կողմանս
Բեթսանայ: Եւ ել ընդ առաջ նորա Յովնաթան քառասուն
Հազարաւ ընտիր վառելով պատրաստեալ պատերազմի, և
եկն եՀաս նա ’ի Բեթսա: [42]Եւ ետես Տրիփոն եթէ Հասեալ
է Յովնաթան զօրօք բազմօք, և զանգիտեաց ձգել զձեռս
իւր ’ի նա. [43]ապա ա՛ռ ընկալաւ զնա փառաւորութեամբ,
և յանդիմանեաց զնա ամենայն բարեկամացն իւրոց. և ետ
նմա պարգևս, և Հրամ՛ան ետ զօրացն իւրոց զի Հնազանդ
լիցին նմա: [44]Խօսել սկսաւ ընդ Յովնաթանու՝ և ասէ. Ըն-
դէ՞ր զայդչափ զօրս կոտորեցեր, զի ո՛չինչ գոյր ’ի միջի
գո՛րծ պատերազմի: [45]Արդ արձակեա՛ դու զզօրսդ յիւրա-
քանչիւր տեղիս, և ընտրեա՛ դու ընդ քեզ արս սակաւս որ
ընդ քե՛զ Համապազ շրջիցին, և ե՛կ դու ընդ իս ’ի քաղաքն
Պտղոմէացւոց, և տա՛ց քեզ զնա ’ի ձեռս, և զայլ ամուրս
զօրօքն Հանդերձ, որպէս ’ի ձեռն լիցի, և ես դարձայց
անդրէն. զի վասն ա՛յսորիկ իսկ եկեալ էի: [46]Եւ Հաւատաց
նա ’ի նա, և արա՛ր որպէս Հրամայեաց նմա, և արձակեաց
զզօրսն յիւրաքանչիւր տեղիս յերկիրն Հրէաստանի: [47]Եւ ե-
թող առ իւր ’ի նոցանէ իբրև արս երիս Հազարս: Դարձեալ
եթող ’ի նոցանէ զերկուս Հազարսն յերկրին Գալիլեացւոց.
և ինքն գնա՛ց ընդ նմա Հազարաւ միով: [48]Եւ իբրև եմուտ
Յովնաթան ’ի քաղաքն Պտղոմէացւոց, առին զդրունսն
քաղաքացիքն և զնա ’ի ներքս արգելին, և Հանին ընդ սուր
զամենեսին որ ընդ նմա մտեալ էին: [49]Եւ արար Տրիփոն
զօրս ’ի վերայ զօրաց նորա որ էին յերկրին Գալիլեաց-
ւոց՝ և ’ի դաշտին մեծի, զի երթիցեն սատակեսցեն զամեն-
այն զօրսն Յովնաթանու: [50]Նոքա իբրև գիտացին թէ նա ’ի
ներքս արգելաւ, և ամենեքեան կորեան որ ընդ նմա էին,
մխիթարեցին զանձինս, և գնացին միագունդ միաբանու-
թեամբ ’ի մա՛րտ պատերազմի: [51]Իբրև տեսին զօրականքն
որ ’ի վերայ երթեալ էին, թէ սրտի մտօք ’ի վերայ իւրա-
քանչիւր ոգւոց մարտնչէին. զանգիտեցին, թողին և դար-
ձան: [52]Եւ նոքա եկին Հասին յերկիրն Հրէաստանի խաղա-
ղութեամբ: Կո՛ծ առին՝ լացին զՅովնաթան և զզօրսն որ
ընդ նմա էին, և էին յերկիւղի մեծի: Եւ նստէր ’ի սուգ
ամենայն Իսրայէլ, և լային զՅովնաթան: [53]Սկսա՛ն խնդրել
ամենայն Հեթանոսք որ շուրջ զնովօք էին սատակել զնո-
սա, զի ասէին այսպէս, [54]թէ չի՛ք ոք գլուխ իշխան ’ի վերայ
նոցա, որ տայ ընդ մեզ մարտ պատերազմի. արդ եկա՛յք՝
Հասցո՛ւք ’ի վերայ, ջնջեսցուք զյիշատակ նոցա յերկրէ:
13 Եւ լուաւ Շմաւոն՝ եթէ ժողովեաց Տրիփոն զօրս բա-
զումս գալ Հասանե՛լ ’ի վերայ երկրին Հրէաստանի սատա-
կել զնոսա. [2]և ստուգեաց թէ յաՀի յերկիւղի մեծի է: Եւ
ինքն եկն ել յԵրուսաղէմ, ժողովեաց և նա զժողովուրդսն.
[3]մխիթարեաց զնոսա՝ և ասէ. Դուք ինքնին գիտէք որչափ
գո՛րծ գործեցաք՝ ե՛ս և եղբարք իմ, և տուն Հօր իմոյ. քա-
նի՛ մարտ պատերազմի մղեցաք, կամ ո՞րչափ նեղութեան
Համբերաք ’ի վերայ սրբութեանցն օրինաց և քաղաքին.
[4]զի վասն Իսրայէլի՝ և ձեր ամենեցուն կորեան եղբարքն
ամենայն, և ես մնացեալ եմ միայն: [5]Եւ արդ քա՛ւ լիցի
անխայել ապաշաւել յանձն իմ, յամենայն ժամանակս նե-
ղութեան. արութեամբ ինչ՝ չե՛մ լաւ քան զեղբարսն, [6]բայց
սակայն զօրացա՛յց խնդրել զվրէժ զազգի ’ի վերայ սրբու-
թեանցն օրինաց, ’ի վերայ կանանց և որդւոց. զի աւա-
սիկ ժողովեալ են Հեթանոսքն ամենայն, Հասանել սատա-
կել զյիշատակս մեր յերկրէ: [7]Իբրև զայն խօսէր՝ զուար-
թացուցանէր՝ մխիթարէր զամենայն միտս ժողովրդեանն:
[8]Ետո՛ւն պատասխանի, սկսան խօսել ’ի ձայն մեծ՝ և ա-
սեն. Դո՛ւ ես մեր առաջնորդ փոխանակ Յուդայի և Յով-
նաթանու եղբօր քոյ. [9]մարտի՛ր զպատերազմ մեր, և զա-
մենայն որ ինչ ասիցես՝ Հնազանդ լիցուք քեզ: [10]Եւ ժողով-
եաց նա զամենայն արս պատերազմի, վաղվաղեաց՝ փու-
թացաւ՝ շինեաց զպարիսպն Երուսաղեմի: [11]Եւ արձակեաց
նա զՅովնաթան զԱբիսողոմեան զօրօք բազմօք ’ի քաղաքն
Յոպպէացւոց. և եՀան նա անտի զպաՀապանսն, և ինքն
եմո՛ւտ ամրացաւ, և պաՀէր զնա: [12]Յետ այսորիկ խաղաց
գնաց Տրիփոն ’ի քաղաքէն Պտղոմէացւոց զօրօք բազմօք՝
գա՛լ յերկիրն Հրէաստանի. և ածէր ընդ իւր զՅովնաթան
’ի զգուշութիւն պաՀպանութեան: [13]Եւ Շմաւոն բանակեալ
էր ’ի Դիդա յանդիման դաշտին: [14]Եւ գիտաց Տրիփոն թէ
Համբարձաւ Շմաւոն փոխանակ Յովնաթանու եղբօր իւ-
րոյ, և պատրաստեալ է նա ’ի մարտ պատերազմի. արար
Հրեշտակս՝ և արձակեա՛ց առ նա և ասէ. [15]Վասն արծա-
թոյն որ պարտէր Յովնաթան յարքունիս՝ արգելեալ կայ
աստ. [16]արդ տո՛ւր բերել զարծաթն Հարիւր քանքար, և
երկուս որդիս յորդւոց նորա տո՛ւր ածել առ իս. զի մի՛
յորժամ արձակեսցուք՝ ապստամբ լիցի սա ’ի մէնջ: [17]Եւ
գիտաց Շմաւոն, եթէ նենգութեամբ խօսի ընդ նմա, ե՛տ
տանել զարծաթն և զպատանեակսն. գուցէ ինչ թշնամու-
թիւն լինիցի ընդ ժողովրդեանն և ընդ նմա. [18]և ասիցեն,
թէ ագաՀեաց յարծաթն՝ և չե՛տ տանել զպատանեակսն,
և այրն կորեաւ: [19]Ապա ետ տանել զպատանեակսն՝ և
զՀարիւր քանքարսն. և սակայն ստեաց, և ո՛չ արձակեաց
զՅովնաթան: [20]Եւ յետ այսորիկ եկն Տրիփոն ’ի կողմանս
երկրին, շրջել և սատակել զնոսա, և պատեցին զճանա-
պարՀն Ադովրայ: Եւ Շմաւոն բանակաւ Հանդերձ զառաջս
ունէր նորա՝ յոր կողմ և երթայր առ նա: [21]Եւ որք ’ի
միջնաբերդին էին յԵրուսաղէմ. յղեցին առ Տրիփոն Հրեշ-
տակս՝ ստիպել զնա, զի եկեսցէ առ նոսա ընդ անապատն,
և Համբա՛րս բերդին արասցէ: [22]Եւ պատրաստեցաւ Տրի-
փոն գնդաւն Հանդերձ՝ գա՛լ մտանել ’ի գիշերին յայնմիկ.
և ձիւնաբեր եղև յոյժ, վասն այնորիկ ո՛չ կարաց մտանել.
չու արար եկն ’ի կողմանս Գաղաադու: [23]Իբրև մերձե-
ցաւ նա ’ի Բասկանա՝ անդ սպան զՅովնաթան, և անդէն
թաղեցաւ: [24]Դարձաւ անտի Տրիփոն և եկն յաշխարՀ իւր:
[25]Եւ առաքեաց Շմաւոն՝ բարձ անտի զոսկերսն Յովնա-
թանու եղբօր իւրոյ. և բերին թաղեցին զնա ’ի Մովդիիմ
’ի քաղաքն Հարց իւրոց: [26]Կո՛ծ եդին, լացին զնա ամե-
նայն Իսրայէլ, և սո՛ւգ առին աւուրս բազումս: [27]Եւ անդ
շինեաց շինուած ’ի վերայ գերեզմանի Հօր իւրոյ և եղ-
բարց իւրոց. և բարձրացոյց զնա գո՛րծ քարկոփ քարկոփ
շուրջանակի. [28]և կանգնեաց ’ի վերայ նորա բրգունս դէմ
ընդդէմ. և կացոյց անդ երիս վառեալս՝ Հօրն և եղբարցն
դէմ ընդդէմ: [29]Սեամբք բարձրութեան վանդակապատ. և
արար իւր անուն յափտենից: Եւ եդ զկողիւք վանդակին
գո՛րծ քանդակի նաւա՛ց նմանութեան. զի երևելի կացցեն
որ անցանեն ընդ ծով նաւօք, [30]առ շիրմօքն զոր արարին
’ի Մովդիիմ մինչև յօրս յայս:
[31]Եւ Տրիփոն գնայր նենգութեամբ ընդ արքայի Անտի- ԻԷ
ոքայ մանկան. սպան զնա, [32]և թագաւորեաց ընդ նո-
րա. և թագ ա՛ռ նա զԱսիացւոց, և արար Համարս մե-
ծամեծս յերկրի: [33]Եւ շինեա՛ց Շմաւոն զամուրսն Հրէաս-
տանի, բարձրացո՛յց պարսպօք, և կանգնեաց զաշտարակս,
դրամբք և նգօք Հաստատեաց. և պնդեաց զամուրսն Համ-

36 Ոմանք. Եւ զքաղաք ’ի բարձ". կամ և քաղաքին ’ի բարձ": 38 Ոսկան. ԶԱդեդայ յԱփիղայ: 41 Ոմանք. Ընտիր ընտիր վառելով: 42 Բազում. Զանգիտեաց ձգել զձեռն իւր: 44 Ոմանք. ’Ի միջի մարտ պատերազմի: 45 Ոմանք. Դու քեզ արս սա"... զի վասն այսր իսկ եկ": Յօրինակին պակասէր. Եւ տաց ԶԷզ զնա ’ի: 48 Օրինակ մի. Եւ Հանին ընդ նոսա զամենեսեան: 49 Ոմանք. Եւ ’ի դաշտին մեծ. զի եր": 51 Ոմանք. Որ ’ի վերայն երթեալ էին: 54 Ոսկան. Գլուխ և իշխան ’ի վերայ: 13.2 Ոսկան յաւելու. Թէ ժողովուրդն յաՀի և յեր"... և ինքն եկեալ յԵրուսաղէմ ժողովեաց զժողովուրդն: 3 Ոմանք. Որչափ ինչ գործ գործե": Բազում. Նեղութեան Համբերեցաք... օրինաց և քաղաքիս: 4 Ոսկան. Եղբարքն իմ ամենեքեան:

5 Ոմանք. Ապաշաւել զանձն իմ: Ոսկան. Քան զեղբարսն իմ: 6 Ոմանք. Կանանց և որդւոց ձերոց: 8 Ոմանք. Եւ Յովնաթանու՝ եղբարց քոց: 10 Ոմանք. Զպարիսպսն Երուսաղեմի: 13 Բանակեալ էր ’ի կողմանս Դիդայ յանդիման դաշտին: 15 Ոսկան. Զոր պարտ էր Յօնաթան: 17 Ոմանք. Խօսի նա ընդ նմա... լիցի ընդ ժողովուրդն և ընդ նա: 20 Այլք. Յոր կողմ և երթայր նա: 22 Այլք. Չու արար և եկն: 23 Ոմանք. Մերձեցաւ նա ’ի Բակսանայ: 25 Ոմանք. Եւ արձակեաց Շմաւոն՝ բարձ անտի: 27 Ոմանք. Գործ քարկոփ քարակոփ: 28 Ոսկան. Բրգունս դէմ յանդիման: 29 Ոմանք. Նմանութեամբ. զի երևելի կայցեն... ընդ ծով նաւուք: 30 Ոմանք. Մինչև յաւուրս յայս:

*բարօք: 34Եւ կոչեաց Շմաւոն արս ընտիրս, և առաքեաց
առ Դեմետր, զի արասցէ թողութիւն երկրին. զի ամե-
նայն գործքն Տրիփոնեայ յափշտակութիւնք էին: 35Եւ ա-
ռաքեաց Դեմետր թագաւոր՝ ըստ բանիցս ըստ այսո-
ցիկ պատասխանի ետ նմա, և գրեաց հրովարտակս ըստ
օրինակիս ըստ այսմիկ: 36Դեմետր արքայ՝ առ Շմաւոն
քահանայապետ՝ առ բարեկամ թագաւորաց, և առ ամե-
նայն ծերակոյտ ազգիդ Հրէից ողջոյն: 37Պսակդ ոսկի՝ և
զօրհնութիւնդ որ ետուք բերել մեզ՝ ընկալաք, և պատ-
րաստ եմք առնել խաղաղութիւն մեծ. և գրել առ իշխանս
հարկահանաց, զի թողցին ձեզ պարտիքն: 38Եւ զոր մի-
անգամ հաստատեցաք առ ձեզ՝ հաստատուն կացցէ. և
ամուրքդ զոր շինեք՝ այդ ձեզ իսկ լիցի: 39Եւ թողեալ լիցի 'ի
մէնջ ձեզ մեղք կամայ և ակամայ մինչև յայսօր ժամանա-
կի: Եւ զպսակն որ պարտիք՝ և ինչ այլինչ որ մաքս ելանէ
յԵրուսաղեմէ՝ այլ մի՛ ելցէ: 40Եւ թէ ոք պիտանիք իցեն
ձեր, և արժանի՛ իցեն 'ի մեր գիր մտանել՝ մտցեն հա-
մարձակ: Եւ եղիցի մեզ ընդ ձեզ խաղաղութիւն: 41Յամին
հարիւրորդի եւթանասներորդի, բարձաւ լուծն հեթանոսաց
յԻսրայէլեան տոհմէ անտի: 42Եւ սկսաւ ժողովուրդն գրել
'ի մատեանս իւրեանց, և 'ի կտակս վաճառաց իւրեանց:
Յամին առաջնորդի յամս Շմաւոնի մեծի քահանայապետի՝
և առաջնորդ զօրավար ազգին Հրէից: 43Յաւուրսն յայնո-
սիկ պատեաց նա զքաղաքն Գազացւոց, և պաշարեաց զնա
զօրօք, և արար անդ մենքենայս և մատոյց 'ի պարիսպ
անդր, և կործանեաց աշտարակ մի: 44Եւ ելին 'ի մենքենայէ
անտի՝ և յարձակեցան 'ի ներքս 'ի քաղաքն, և եղև խռո-
վութիւն յոյժ 'ի քաղաքի անդ: 45Եւ դիմեցին առ հասա-
րակ քաղաքացիքն կանամբք և մանկտւովք հանդերձ, ճի՛չ
առեալ և զօձիս պատառեալ՝ և զաղաղակ բարձեալ կար-
դային առ Շմաւոն. 46և աղաչէին ձեռն տալ նոցա. զի մի՛
դատեսցէ զնոսա ըստ չարութեան նոցա. այլ ըստ ողոր-
մութեան իւրում գթասցի 'ի վերայ նոցա: 47Եւ կակղացաւ
Շմաւոն, և ցածոյց զպատերազմն. և հրամայեաց հանել
զնոսա արտաքս քան զքաղաքն: Եւ սրբեցին զապարանսն
յամենայն աղտեղութենէ պղծութեան կռոց նոցա. և ապա
եկն եմուտ 'ի ներքս ցնծութեամբ և օրհնութեամբ: 48Եւ
սրբեաց 'ի նմանէ զամենայն պղծութիւնս, և բնակեցոյց
'ի նմա արս որ զօրէնսն պահիցեն. ամրացոյց ևս զնա. և
շինեա՛ց 'ի նմա բիւրազգի՛ գործած ապարանից: 49Իսկ որ
'ի միջնաբերդին էին յԵրուսաղէմ, արգելեալ նեղեալ պա-
շարեալ կային. զի ո՛չ էր նոցա՝ ո՛չ ել և ո՛չ մուտ, և ո՛չ
գին և ո՛չ վաճառ, և նեղեալ սովամահէին. և բազումք 'ի
նոցանէ սատակեցան: 50Աղաղակեցին առ Շմաւոն, աղա-
չէին կա՛լ առաջի նորա: Նա ետ նոցա՝ ձեռն, և եհան զնո-
սա անտի. և սրբեաց նա զմիջնաբերդն յամենայն պղծու-
թեանց նոցա. 51և եկն եմուտ նա անդր 'ի քսաներորդ
ամսոյն յերկրորդում ամսեանն. յամին հարիւրորդի եւթա-
նասներորդի մտանէր անդր՝ օրհնութեամբ գոհութեամբ,
ոստովք արմաւենեօք. 'ի ցնծութիւն փողոյ և սրընգի. զի
խորտակեցաւ մեծ թշնամի 'ի տանէն Իսրայէլի: 52Եւ հրա-
մա՛ն ետ նա առնել զտօնն զայն ամի ամի ըստ աւուրն
ըստ այնմիկ՝ ուրախութեամբ և ցնծութեամբ: 53Ամրացոյց
նա զլեառն տաճարին առ միջնաբերդաւն. և բնակեալ էր
ինքն 'ի ներքս սեպհական գնդաւն հանդերձ: 54Եւ ետես
Շմաւոն զՅովնաթան զորդի իւր, եթէ այր կատարեալ և
'ի չափ հասեալ է, առ՝ կացոյց զնա իշխան զօրավար ա-
ռաջնորդ 'ի վերայ ամենայն զօրացն. և կացոյց զնա 'ի
կողմանս Գազարայ:*

ԻԸ **14** *Յամին հարիւրորդի եւթանասներորդի երկրորդի, զօ-
րաժողո՛վ լինէր Դեմետր արքայ, և անցանէր 'ի կողմանս
Մարացն և Պարթևացն 'ի խնդրել իւր անտի թիկունս. զի
եկեսցէ տացէ՛ մարտ պատերազմի ընդ Տրիփոնեայ: 2Իբրև
զա՛յն լսէր Արշակ արքայ Պարսից և Պարթևաց՝ թէ եկն ե-
մուտ Դեմետր 'ի սահմանս աշխարհի նորա, արձակեա՛ց
նա մի յիշխանաց իւրոց՝ երթալ ձերբակա՛լ առնել զնա:
3Գնա՛ց նա՝ եհար սատակեաց զզօրսն Դեմետրայ, և ա-
րար զնա ձերբակալ. ե՛կն ած՝ կալա՛ւ զԴեմետր առաջի
Արշակայ. և հրամայեաց կապել զնա 'ի կապանս ոստի-
կանս և դնել զնա 'ի բանտի: 4Եւ դադարեաց 'ի խաղա-
ղութեան երկիրն զամենայն աւուրս Շմաւոնի, և յաւելոյր
բարիս 'ի բարեաց վերայ ազգին իւրեանց. տիրէ՛ր նա 'ի
վերայ գաւառացն. 7և ժողովէր զգերիս բազումս. տիրէ՛ր 'ի
վերայ կողմանցն Գազիրոնայ՝ և Բեթսուրայ, և ակառանց:
8Եւ գործէին զերկիր իւրեանց խաղաղութեամբ. և երկիրն
տա՛յր զպտուղ իւր, և ամենայն փայտ ծառատունկ տա՛յր
զբեր իւր առատութեամբ: 9Ծերք 'ի հրապարակս նստէին,
ճա՛ռս արկեալ զբանից բարութենէ ընդ միմեանս խորհէ-
ին: Երիտասարդք զփառս զգեցեալ՝ զարդարեալ 'ի զարդ
պատերազմի: 10Զքաղաքս պնդէին համբարօք, և զանձինս
պատրաստէին 'ի պատրաստութիւն զարդու ամրութեան
զինու. մինչև երթայր անուն փառաւորութեան նորա մին-
չև 'ի ծագս երկրի: 11Եւ առնէր խաղաղութիւն: Եւ ցնծայր
Իսրայէլ յուրախութիւն մեծ. 12Եւ նստէին իւրաքանչիւր ընդ
այգւով իւրեանց և ընդ թզենեաւ իւրեանց, և ո՛չ ոք զար-
հուրեցուցանէր զնոսա: 13Եւ պակասեցին ամենեքեան որ
մարտնչէին ընդ նոսա՝ յերկրէ. և թագաւորքն խորտա-
կեցան յաւուրս իւրեանց: 14Եւ նա հաստատեաց զօրա-
ցոյց զխոնարհս ժողովրդեանն, խնդրէր զվրէժս օրինացն.
և զամենայն չարս և զանօրէնս ջնջեաց յերկրէ: 15Փառա-
ւորեցո՛յց զսրբութիւնս, և բազմացոյց զսպաս սրբութեանն:
16Լո՛ւ եղև 'ի Հռովմայեցւոց քաղաք, և մինչև 'ի կողմանս ԻԹ
Սպարտացւոց, եթէ մեռա՛ւ Յովնաթան. և տրտմեցան յոյժ:
17Այլ իբրև լուան եթէ Շմաւոն եղբայր նորա կա՛յ 'ի գլուխ
քահանայութեան ընդ նորա, և տիրեալ հաստատեալ ու-
նի զգաւառս և զքաղաքս որ 'ի նոսայն էին: 18Հրեշ-
տա՛կս արարին, և հրովարտակս գրեցին 'ի տախտակս
պղնձիս, նորոգել զհին բարեկամութիւնն զոր ուխտեցին
հաստատեցին առ Յուդա՝ և առ Յովնաթան եղբայր նո-
րա: 19Եւ իբրև բերին՝ ընթերցան առաջի ժողովրդոցն Ե-
րուսաղեմի: Եւ ա՛յս պատճէն հրովարտակացն զոր առա-
քեցին Սպարտիացիք. 20Սպարտիացւոց իշխանք և առաջ-
նորդք՝ մեծաւ քաղաքաւն հանդերձ, առ Շմաւոն մեծ քա-
հանայ՝ և առ ծերակոյտդ Իսրայէլացւոց՝ և առ քահա-
նայս, և առ ամենայն գունդդ Հրէից եղբարս մեր՝ ողջոյն:
21Հրեշտակք որ արձակեցան 'ի ձէնջ առ մեզ, պատմե-
ցին մեզ վասն փառաց և պատուի ձերոյ. և ուրա՛խ եղ-
եաք 'ի գալստեան դոցա: 22Եւ գրեցաք մեք զպատգամս
ձեր 'ի մատեանս խորհրդոց գնդի մերոյ՝ օրինակ զայս.
Նումենիոս զԱնտիոքեան, և Անտիպատրոս Յասոնեան
հրեշտակք Հրէից, որ եկին առ մեզ նորոգել զբարեկա-
մութիւնն ընդ ազգի մերում: 23Եւ հաճո՛յ թուեցաւ ամե-
նայն Սպարտացւոց ընդունե՛լ զարսն մեծաւ փառօք, և
զպատճէն բանից նոցա դնել 'ի տեղի յերևելի 'ի մատեանս
խորհրդոց գնդի Սպարտիացւոց: Եւ պատասխանի՛ արա-
րին հրովարտակացն առ Շմաւոն մեծ քահանայ: 24Դար-*

---

33 Ոմանք. *Եւ շինեաց աշտարակս:* 37 Յօրինակին պակասէր. *Եւ զօրհնութիւնդ* որ *ետուք:* Որք ոմանք. *Եւ զօրհնութիւնն զոր ետուք:* 38 Այլք. *Ձեզ իսկ լիցին:* 39 'Ի բազումս պակասի. *Մեղք* կամայ և *ակամայ:* Ոմանք. *Մաքս ելանէ յԵրուսաղէմ:* 40 Ոսկան. *Ե-թէ ոքք պիտա՛... և արժանք իցեն:* 42 Ոսկան. *Առաջնորդի և զօ-րավարի ազգին:* 46 Ոսկան. *Զի մի՛ դատեսցէ զնոսա:* 48 Ոմանք. *Բիւր ազգի ազգի գոր՛:* 49 Ոմանք. *'Ի միջնաբերդն էին... ո՛չ գին, և ո՛չ:* 50 Յօրինակին պակասէր. *Եւ սրբեաց* նա *զմիջնա՛:* Ոմանք. *Յա-մենայն պղծութեանց նորա:* 51 Ոմանք յաւելուն. *'Ի քսաներորդ* երրորդ *ամսոյն:* Ոսկան յաւելու. *Եօթանասներորդի* առաջներորդի *մտանէր:* **14.**1 Ոմանք. *Եւ Պարթևաց խնդրել իւր ան՛:*

3 Ամենայն Գրչագիր օրինակք համաձայն միաբան ունին՝ *'Ի կապանս ոստիկանս:* Իսկ Ոսկան 'ի կարգին գանց արար-եալ՝ *ոստիկանս,* 'ի լուսանցսն այսպէս կարգէ զբանն. *Եկն և կալաւ զԴեմետր, և էած առաջի ոստիկանս:* Օրինակ մի. *Ոստի-կանս, և դնել 'ի բերդի:* 4 Ոմանք. *'Ի խաղաղութիւն երկիրն... և յաւելոյր 'ի բարիս 'ի բարեաց 'ի վերայ ազգին իւրոյ:* 7 Ոմանք. *Եւ ակառեանց.* կամ *ակառնանց:* 9 Այլք. *Ծառ արկեալ զբանից:* 10 Ոսկան. *Պատրաստութեամբ զարդու ամրութեամբ զինու:* 12 Ո-մանք. *Ընդ այգեաւ իւրեանց:* Իսկ Ոսկան. *ընդ որթով իւրէ՛:* 14 Ո-մանք. *Ժողովրդեան իւրոյ, խնդրել.* կամ *խնդրեաց զվրէժ օրի՛:* 16 Ոմանք. *'Ի Հռոմ քաղաք, մինչև 'ի կողմանս Սպարտիացւոց:* 17 Ոմանք. *Կայր 'ի գլուխ քահանա՛:* 21 Ոմանք. *Եւ պատուոյ ձերոյ:* 22 Թերևս յառաջին գաղափարս սխալմամբ գրչին աղաւաղեալ և միամտաբար հետևեալ 'ի միմեանց ընդօրինակելոյ, երևի այսօր յամենայն գրչագիրս որ առ մեօք՝ միաբան այսպէս գրեալ բանս. *'Ի մատեանս խորհրդոց գնդի մերոյ օրինակ զՆումենիոս զԱնտիոքեան, և այլն:* Որ մեր ուղիղ երևեալ երկուց գրչագրաց. որք 'ի վերայ կարգի գրելոյն անտի առդագրեալ նովին գրչաւ՝ յաւելուածնին. *Օրինակ զայս. Նումենիոս զԱնտիո՛.* ապա զուգեն ընդ պատշաճի, որպէս և ունի Ոսկան. Թէպէտ և թողեալ զնախդիրն զ 'ի վերայ *Անտիոքեան.* որպէս ունին ամենեքեան. զոր և ոմանք յաւելուն և 'ի վերայ *Անդիպատրոսի:*

ձեալ յետ այսց ժամանակաց, Շմաւոն հրեշտակս առնէր
անդրէն ’ի Հռոմ մեծաւ պատարագաւ, և ոսկւով վահանաւ
’ի հազար քանքարէ. զի երթիցէ հաստատեսցէ զառաջին
բարեկամութիւնն և թիկունս: [25]Իբրև լուան զայն գունդն
Հռոմայեցւոց, սկսան խորհե՛լ և ասել. Իսկ արդ զի՞նչ ե-
րախտեաց երախտիս դարձուցուք Շմաւոնի՝ և որդւոց
նորա. [26]զի հաստատեաց նա և եղբարք իւր և տուն հօր
իւրոյ զայն որ առ մեզ բարեկամութիւն. հարկանելով եհա՛ր
զթշնամիս իւր. և հաստատելով հաստատեա՛ց զմեզ ընդ
իւր ’ի բարեկամս և ’ի թիկունս: Եւ հաստատեցին նմա
ազատութիւն, և գրեցին զայս ’ի տախտակս պղնձիս: Եւ
կանգնեցին նմա արձա՛ն ’ի լերինն Սիոն: [27]Եւ ա՛յս պատճէն
գրոյն զոր գրեցին. Յամին հարիւրորդի եւթանասներորդի,
որ օր ութուտամն էր ամսոյն, ’ի վերայ ամին երրորդի առ
քահանայապետութեամբն Շմաւոնի, ’ի Սամարէք՝ [28]առա-
ջի մեծաց ժողովրդոց՝ քահանայից՝ ժողովրդեան՝ իշխա-
նաց՝ ազգաց՝ և ծերակոյտ գաւառաց բազմաց: Ա՛զդ եղև
մեզ՝ քանզի բազում մարտք պատերազմի մղեցան յերկ-
րի անդ: [29]Այլ Շմաւոն որդի Մատաթեայ քահանայապե-
տի որդւոցն Յովարիմ, եղբարքն հանդերձ ե՛դ զգլուխ իւր
’ի կշիռս, և ետ զանձն իւր ’ի ճգնութիւն մարտի պատե-
րազմի. դիմակա՛լ եղև թշնամեաց ազգի նոցա, զի սրբու-
թիւնքն իւրեանց և օրէնքն մի՛ պղծեսցին. և փառօք մեծօք
փառաւորեաց զազգս նոցա: [30]Եւ ժողովեաց Յովնաթան
զազգսն նոցա, և եղև նոցա քահանայապետ, հանգեաւ նա՝
և ժողովեցաւ առ հարս իւր: [31]Եւ կամեցան թշնամիք նո-
ցա հասանե՛լ ’ի վերայ երկրի նոցա, և ձգե՛լ զձեռս իւր-
եանց ’ի սրբութիւնս նոցա: [32]Յայնմ ժամանակի յարեա՛ւ
Շմաւոն, և ետ մա՛րտ պատերազմի ’ի վերայ ազգին իւր-
եանց, և ծախեաց նա գանձս բազումս յիւրմէ և արար նա
հանդերձս զինու զարդու արանցն պատերազմողաց ազգին
իւրում, և կուտեաց նա համբարս և թոշակս զօրականին:
[33]Եւ ամրացոյց զքաղաքսն Հրէաստանի: Զբեթսուրա՝ որ
’ի սահմանս Հրէաստանի էր, ուր հանդերձեալ դնէր զզէնն
ամենայն՝ զէն և զա՛րդ առաջին զօրաց թշնամեաց նո-
ցա. և կացոյց նա անդ արս Հրէաստանեայս պահապանս:
[34]Եւ զքաղաքսն Յոպպէացւոց ամրացոյց՝ որ ’ի վերայ ծո-
վուն էր. և զԳազարայ՝ որ ’ի վերայ սահմանաց Ազովտա՛յ
էր, զոր յառաջ թշնամիքն ունէին. և բնակեցոյց անդ արս
Հրէաստանեայս, և որինչ միանգամ պէտք էին իւրեանց՝
հաստատութեամբ յօրինեաց զնոսա: [35]Իբրև զայս ամենայն
զգործս տեսին Շմաւոնի ժողովուրդքն, և զփառսն զոր
խորհէր ’ի վերայ ազգին, և կացուցին զնա իշխան քա-
հանայապետ՝ զի զայս ամենայն արարեալ էր նորա նոցա.
և զարդարութիւնն և զհաւատն զոր պահէր նա ’ի վերայ
ազգին իւրոյ, և խնդրէր նա յամենայն հանգամանս բարձ-
րացուցանե՛լ զժողովուրդ իւր: [36]Եւ յաւուրս նորա աջողեցաւ
’ի ձեռս նորա ջնջե՛լ հեթանոսացն յերկրէ նորա, այնոցիկ
որ ’ի միջնաբերդին էին յԵրուսաղէմ. ելանէին մտանէին և
պղծէին յոյժ շուրջ զսրբութեամբն, և հարուածք մեծամեծք
լինէին ’ի սրբութեան անդ, արգե՛լ զնոսա և ջնջեաց զնո-
սա: [37]Նստո՛յց և ամրացոյց անդ պահապանս վասն զգու-
շութեան երկրին և քաղաքին, և բարձրացո՛յց զնա: [38]Սա-
կայն և Դեմետր արքայ բարձրացոյց զքահանայապետու-
թիւն նորա. [39]վասն այսր ամենայնի ընդ բո՛ւն բարեկամս
փառաւորեաց զնա ’ի փառս մեծութեան: [40]Զի լո՛ւ եղև
նմա եթէ անուանեալ կոչին Հրէայքն բարեկամք Հռոմա-
յեցւոց, եղբարք և թիկունք և նիզակակիցք. և զի ընկալան
զհրեշտակսն Շմաւոնի փառաւորութեամբ: [41]Զի Հրէայքն
ինքեանք և քահանայքն հաճեցան, յանձն առին՝ իշխան
քահանայապետ կացուցանել զնա յաւիտեանս ժամանակի.
մինչև կանգնեսցի մարգարէ հաւատարիմ. [42]զի լիցի նոցա
զօրավար յառաջնորդութեան. և զի փո՛յթ լիցի նմա վասն
սրբոցն. և կացուցանել ’ի նորա ձեռանէ ’ի վերայ գործոց
նոցա, ’ի վերայ գաւառաց նոցա, ’ի վերայ զինու զարդու
նոցա, և ’ի վերայ ամրոցաց նոցա: [43]Վասն զի փո՛յթ լի-
ցի նմա վասն սրբոցն. և հնազանդեսցին նոցա ամենայն
ազգք, և յանուն նորա կնքիցին ամենայն մուրհակք աշ-
խարհի: Զի իշխա՛ն լիցի արկանել ծիրանիս, և զարդա-
րել ոսկւով: [44]Եւ մի՛ ոք իշխեսցէ ’ի ժողովրդոց անտի կամ
’ի քահանայից ընդդէմ դառնալ հրամանաց նորա, և կամ
ժողովել ժողովս յերկրի նորա առանց նորա. և կամ զգե-
նուլ ծիրանիս, կամ արկանել շիգղ ոսկի: [45]Զի եթէ ոք մի
ինչ յայսցանէ անցցէ և կամ անարգեսցէ՝ մահապա՛րտ լի-
ցի: [46]Եւ հաճո՛յ թուեցաւ ’ի ժողովրդեանն առնել Շմաւոնի
ըստ բանիցս այսոցիկ: [47]Ա՛ռ յանձն Շմաւոն, և հաճեցաւ
կա՛լ ’ի գլուխ քահանայապետութեան. լինել սպարապետ
զօրավար՝ գնդին Հրէաստանի, և կալ գլո՛ւխ քահանայից,
և առաջնորդել ամենեցուն: [48]Եւ զգիրս զայս գրել ’ի տախ-
տակս պղնձիս, և հրամայեցին դնել յամրի ’ի նշանաւոր և
յերևելի՛ տեղւոջ ’ի մէջ սրբութեանցն. [49]և զպատճէնս նոցա
դնե՛լ ’ի գանձ. զի Շմաւոն և որդիք նորա զայն առ իւր
ունիցին հանապազ:

15 Եւ առաքեաց Անտիոքոս որդի Դեմետրեայ արքայի՝ Լ
հրովարտակս ’ի կղզեա՛ց անտի առ Շմաւոն քահանայա-
պետ՝ և կուսակալ ազգին Հրէից՝ և առ ամենայն ազգս
նորա. [2]և էին հրովարտակքն օրինակ զայս. Արքայ Ան-
տիոքոս՝ առ Շմաւոն մեծ քահանայապետ՝ և առ կուսա-
կալ ազգին Հրէից՝ ողջո՛յն: [3]Քանզի ոմանք անօրէնք եկին՝
բո՛ւռն եղեն արքայութեան հարցն իմոց. և արդ՝ ես ա՛ւա-
սիկ ’ի խնդիր եմ անդրէն շինել կանգնե՛լ հաստատել զնոյն
արքայութիւն որպէս էր զառաջինն: Արդ ես՝ զօրաժողո՛վ
եմ զօրօք բազմօք՝ պատրաստեալ նաւս պատերազմի, [4]ե-
լանել խնդրել զվրէժ հարցն իմոց յազգաց վնասակարաց
երկրին մերոյ, և որ աւերեցին զքաղաքսն մեր զմեծամեծս:
[5]Արդ հաստատեալ իմ զքեզ, զամենայն ուխտ հարկին զոր
թողին ձեզ թագաւորքն առաջինք, և որ ինչ այլինչ հա՛ս օ-
րէն հարկի իցէ՝ թողեա՛լ լիցի քեզ: [6]Եւ հրաման ևս տուաք,
զի իշխա՛ն լիցիս հատանել առանձինն դահեկան յաշխարհի
քում. [7]և Երուսաղէմ: Եւ սրբութիւնդ ազա՛տ լիցին յամե-
նայնէ. և զէնդ և զարդ զոր գործեցեր, և զամուրսդ որ
ամրացուցեր՝ քե՛զ լիցին այդ: [8]Եւ ամենայն պարտք ար-
քունի, հասք և օրէնք որ այտի գային՝ քե՛զ լիցին յայսմ
հետէ մինչև յաւիտեանս ժամանակաց: [9]Այլ իբրև հասցուք
’ի տէրութիւն մեր, փառաւորեսցուք զքեզ և զազգդ քո, և
զտաճարդ ’ի փառս մեծութեան. զի յայտնի լիցին փառքն
ձեր ընդ ամենայն երկիր: [10]Յամին հարիւրորդի եւթա-
նասներորդի չորրորդի՝ եկն եհաս Անտիոքոս յերկիրն հարց
իւրոց: Ժողովեցան առ նա ամենայն զօրք, և սակաւք ինչ
մնացին առ Տրիփոնեայ: [11]Եւ հալածեաց զնա Անտիոքոս,
և ած արկ զնա ’ի Դովրա ծովեզերեայց. [12]և թողին զնա ա-
մենայն զօրքն. և իբրև տեսին զչարիսն որ անցին ընդ նա:
[13]Անտիոքոս եկն բանակեցաւ շուրջ զԴովրաւ երկոտասան
հազարաւ՝ մարտիկ պատերազմօղ արամբ, և ութ հազար
հեծեալ սպառազինաւ. [14]և զծովակողմն փակեաց նաւօք. և
’ի նե՛ղ արկ զքաղաքն ’ի ծովէ և ’ի ցամաք կուսէ. և ո՛չ զոք
թողուին ելանել:
[15]Եւ եկն Նումէնիոս և որ ընդ նմա էին, բերին հրո- ԼԱ
վարտակս ’ի Հռովմ քաղաքէ առ թագաւորս երկրին, յորս
գրեալ էր այսպէս. [16]Ղևկիոս հիւպատոս Հռոմայեցւոց՝ առ
արքայ Պտղոմէոս ողջոյն: [17]Ծերքդ ’ի Հրէաստանէ եկին
առ մեզ նորոգել զառաջին սէր բարեկամութեան, նիզա-
կակիցս և թիկունս մեզ. զորս արձակեալ առ մեզ Շմա-
ւոնի քահանայապետի՝ և գնդին Հրէից. [18]բերին մեզ վա-
հան ոսկի ’ի հինգ հազար քանքարէ: [19]Վասն այսորիկ հա-
ճո՛յ թուեցաւ մեզ գրել առ թագաւորս երկրիդ՝ և ամե-
նայն ազգացդ, զի մի՛ ոք ինչ յոռի խորհիցի ’ի վերայ
նոցա. և մի՛ տայցեն մա՛րտ պատերազմի ընդ քաղաքս
դոցա՝ և ընդ երկրի. զի մի՛ դոքա ընկեր լիցին մար-

26 Ոմանք. Զայն առ մեզ բարեկա՛... ’ի լերինն Սիոնի: Ոսկան. Եւ հաստեցին նմա ազատ՛՛: 27 Ոսկան յա–ելո–. Եօթանասներորդի երկրորդի: 28 Ոմանք. Առաջի մեծաց ժողովոց: 29 Ոմանք. Յորդւոցն Յովարիմ... և եդ զանձն իւր: 34 Ոմանք. Եւ զքաղաքսն Յոպպեցւոց... ’ի վերայ ծովուն է... Ազովտայ է, զոր: 35 Ոմանք. Տեսին զՇմաւոնի... զոր խորհէր նա ’ի վերայ ազ՛՛... իշխանքն քահանայապետ: 36 Ոմանք. Եւ այնոքիկ որ ’ի միջնաբերդն էին: 42 Ոմանք. Զի փոյթ լիցի նոցա... և ’ի վերայ ամրոց նոցա:

44 Ոմանք. Կամ զգենուլ... շինկղ ոսկի: 46 Ոմանք. Հաճոյ թուեցաւ ժողովր՛՛: 49 Ոմանք. Դնել ’ի գանձի: Ոսկան. Զայն առ իւրեանս ունիցին: 15.1 Ոմանք. Եւ առ ամենայն ազգս նոցա: 2 Ոսկան. Եւ ունէին հրովար՛՛: Ոմանք. Զօրինակ զայս... առ կուսակալ: 3 Ոմանք. Աւասիկ խնդրեմ շինել: 5 Օրինակ մի. Արդ պատրաստեալ իմ զքեզ: Ո–ր Ոսկան. Հաստատեալ եմ քեզ զամենայն: 6 Ոմանք. Յաշխարհի քում (7) յԵրուսաղէմ... ազատ լիցի յամենայնէ... զոր ամրացուցեր՝ քեզ լի՛՛: 11 Ոմանք. Եւ արկած զնա ’ի Դով՛՛: 13 Ոսկան. Մարտիւ պատերազմօղ ա՛՛: 14 Յօրինակին. Փակեաց նոքօք և ’ի նեղ արկ զցամաքն ’ի ծովէ և ’ի ցա՛՛... թողին ելանել: Ոմանք. Թողուին ելանել կամ մտանել: 15 Ոմանք. Առ թագաւորն երկրին: 16 Ոսկան. Ղուկիոս հիւպատոս: 18 Ոմանք.

տի թշնամեաց: 20Հաճոյ թուեցաւ մեզ առնուլ զվահանն
'ի դոցանէ: 21Արդ եթէ իցեն ոք արք անօրէնք փախուց-
եալք յերկրէ նոցա՝ 'ի ձեռս տաջիք Շմաւոնի քահանայա-
պետի. զի խնդրէ՛ վրէժ մարթացէ զվրէժ ըստ օրինացն իւր-
եանց: 22Եւ այսպէս գրէր առ Դեմետր արքայ, և առ Աթա-
ղա, և առ Արիարէթ, և առ Արշակ: 23Յամենայն գաւառս՝
որ ինչ բարւոք թուիցի Սպարտիացւոց, և 'ի Դեղոս, և 'ի
Միդոնիա, և 'ի Սիկիոնիա, և 'ի Կարադա, և 'ի Սամոն,
և 'ի Պամփիլա, և 'ի Լիդիա, և 'ի յԱղիկառնակոս, և 'ի
Ռոդոն, և 'ի Փասեղիդա, և 'ի Սիդէն, և 'ի Սարադոն, և
'ի Պորտնիա, և 'ի Կնիդոս, և 'ի Կիւպրոս, և 'ի Կիւրէն:
24Եւ 'ի պատճէն հրովարտակացն գրեցին առ Շմաւոն քա-
հանայապետ:
ԼԲ 25Եւ Անտիոքոս արքայ եկն պաշարեաց զԴովրա. և 'ի
վաղիւ անդր մատուցանէր առ նա մենքենայս, և ձեռն
արկանէ 'ի նա. և 'ի ներքս արգելեալ պաշարեալ պա-
հէր զՏրիփոն, և ոչ ել ումեք գոյր 'ի ներքուստ արտաքս՝
և ոչ մուտ արտաքուստ 'ի ներքս: 26Եւ յղեաց Շմաւոն
'ի թիկունս նմա արս ընտիրս մարտիկ պատերազմօղս՝
երկու հազար սպառազէնս, և պատարագս հանդերձեալս
յոյժ՝ ոսկի և արծաթ: 27Այլ անարգեաց զամենայն բանսն
որ ուխտեաց նմա, և օտարանայր 'ի նմանէ: 28Եւ առաք-
եաց նա զԱթենոբիոս՝ մի 'ի բարեկամաց իւրոց, խօսս 'ի
մէջ առնել ընդ նմա՝ և ասել. Դուք իշխեալ զօրացեալ
ունիք զքաղաքս թագաւորութեան իմոյ. զքաղաքն Յոպ-
պէացւոց, և Գազարացւոց, և զմիջնաբերդն Երուսաղեմի:
29Զսահմանս նոցա աւերեցէք դուք, և հարուածս մեծամեծս
հասուցէք 'ի վերայ երկրին նոցա, տիրեցէք դուք կողմանցն
բազմաց, և գաւառս բազումս հատէք զիմոյ տէրութեան:
30Արդ տուք 'ի դուրս զքաղաքս և զգաւառս և զկողմանս,
և զհարկս նոցուն. և որ ինչ միանգամ բռնութեամբ կալեալ
է ձեր 'ի մէնջ արտաքոյ սահմանացն Հրէաստանի: 31Ապա
թէ ոչ՝ տուք փոխանակ այնորիկ հինգ հարիւր քանքար
արծաթոյ, և զխափանած հարկաց քաղաքացն, որ ցայս-
օր խափանեցէք՝ այլ հինգ հազար քանքար: Ապա թէ ոչ՝
եկեսցուք հարցուք վանեսցուք զերկիրն սատակեսցուք: 32Եւ
իբրև եկն Աթենոբիոս բարեկամ արքայի յԵրուսաղէմ, ե-
տես զփառսն Շմաւոնի, և զսպաս զոսկւոյ և զարծաթոյ, և
զհանդերձս պատրաստութեան զօրաց բազմաց, յոտն կայր
առաջի նորա, և շքով տայր զպատգամ թագաւորին: 33Պա-
տասխանի ետ նմա Շմաւոն՝ և ասէ. Ոչ յերկիր օտար
ուրուք մտեալ եմք, և ոչ 'ի բաժին յուրուք տարապար-
տուց ձեռն բռնութեամբ մխեալ է. զվիճակս ժառանգու-
թեան հարցն մերոց վտարանդի լեալ յանպարտ թշնամեաց
տարապարտուց, 34քաջութեամբ ժամանակ գտեալ խնդրե-
ցաք: 35Այլ վասն Յոպպէացւոց քաղաքին, և Գազարայ զոր
դուքն խնդրէք, վնաս բազում գործեցին 'ի մէջ աշխար-
հին մերոյ, վրէժ խնդրեցաք. վասն այնորիկ տուժեսցուք
հարիւր քանքար: Եւ ոչ ետ նմա բանիցն պատասխանի.
36և դարձաւ բարկութեամբ առ թագաւորն, և պատմեաց
նմա զփառսն Շմաւոնի, և զամենայն պատրաստութիւն
զոր ետես սպասուց նորա: Եւ բարկացոյց յոյժ զթագաւորն:
37Եւ Տրիփոն փախեաւ յՈրթոսիա: 38Եւ թագաւորն գու-
մարեաց զԿենդէբոս ծովեզերեայց սպարապետն, և զօրս
բազումս հեծեալս և հետևակս ընդ նմա. 39պատուէր ետ
նմա զի բնակեսցէ դէմ յանդիման Հրէաստանի. և շինես-
ցեն զամուրսն 'ի պատրաստութիւն մարտի պատերազ-
մի ընդ զօրսն Իսրայէլացւոց: Եւ ինքն թագաւորն զհետ
էր Տրիփոնեայ: 40Խաղաց գնաց Կենդէբոս, եկն եհաս 'ի
կողմանսն Յամնեայ, և սկսաւ գրգռել զզօրսն, և մխել 'ի
Հրէաստան, գերել և սպանանել: Եւ շինեաց նա զԿեդրոն,
41և գումարեաց անդ հեծելազօրս բազումս, զի մխեսցին 'ի
Հրէաստան, և պաշարեսցեն զճանապարհս նոցա որպէս
հրամայն ետ թագաւորն:
16 Եւ ել Յովհան 'ի Գազարայ, և եկն պատմեաց Շմա-
ւոնի հօր իւրում. որպէս և գնայր Կենդէբոս: 2Եւ կոչեաց
Շմաւոն զերկոսին որդիսն զՅուդայ և զՅովհան, և ասէ
ցնոսա. Ես և եղբարք իմ և տուն հօր իմոյ՝ մարտ պատե-
րազմի տուաք ընդ թշնամիսն Իսրայէլացւոց, 'ի մանկութե-
նէ մերմէ մինչև ցայսօր ժամանակի, և աջողեցան գործքն
ամենայն 'ի ձեռս մեր, փրկել զբազումս զազգսդ Իսրա-
յէլացւոց: 3Բայց արդ ծերացայ, և դուք հերիք էք յամս
իմ, փոխանակ իմ և եղբօր իմոյ. արդ ելէք մարտերուք
'ի վերայ ազգիդ մերոյ. և զօրութիւն օգնութեանց յերկ-
նից եղիցի ընդ ձեզ: 4Եւ ընտրեաց նա յաշխարհէ ան-
տի իբրև քսան հազար հեծեալ սպառազէն, և խաղաց
'ի վերայ Կենդեբեայ: 5Եւ եկին ագան այն օր 'ի Մովդի-
իմ. ընդ առաւօտն կանխեալ՝ լինէին դաշտամուխ: Անդ
տեսանէին զօրս բազումս հեծեալս և հետևակս, որ գա-
յին ընդդէմ նորա. և հեղեղատ մի էր 'ի մէջ երկոցունց:
6Եւ ճակատեցաւ յանդիման նոցա ինքն և զօրքն: Իբրև
հայեցաւ ետես զզօրսն թէ դանդաղեցան անցանել ընդ
հեղեղատն, յառաջ՝ ինքն նախահատակեցաւ, հապա՝ զօրքն
միագունդ զկնի փողեցան: 7Եւ բաժանեաց յերկուս գունդս
զհեծելազօրն 'ի մէջ հետևակացն. և էր հեծելազօրն կա-
րի յոյժ: 8Փող հարին՝ խրախոյս բարձին, 'ի վերայ յար-
ձակեցան. 'ի պարտութիւն մատնեցաւ Կենդէբոս. և ան-
կաւ 'ի նոցանէ յաւուր յայնմիկ վիրաւորք բազումք: Եւ որ
մնացեալ էին փախստեայ անկանէին յամուրսն: 9Յաւուր
յայնմիկ խոց մնայր Յուդա. բայց Յովհան զհետ լինէր
փախստեայցն, մինչ ածէր արկանէր զնոսա 'ի կողմանս
Կեդրոնայ զոր շինեաց: 10Եւ մեկնեցին նոքա ընդ բրգունսն
'ի կողմանսն Ազովտայ: Եւ հրձիգ արար զնոսա. յայնմ ամ-
րի այրեցան արք 'ի հրոյ իբրև երկու հազար: Եւ ինքն
դարձաւ 'ի կողմանս Հրէաստանի խաղաղութեամբ:
11Եւ Պտղոմէոս Աբբուբեանց՝ էր կացուցեալ 'ի կող- ԼԳ
մանցն դաշտին յԵրեքով. և ունէր նա արծաթ և ոսկի յոյժ.
12զի էր նա փեսայ քահանայապետին: 13Եւ հպարտացաւ
'ի սիրտ իւր, մեծամտեաց 'ի խորհուրդս իւր, և կա-
մէր տիրել 'ի վերայ կողմանցն գաւառին. և խորհուրդ
խորհէր նենգութեամբ 'ի վերայ Շմաւոնի և որդւոց նո-
րա, ջնջել զնոսա 'ի միջոյ: 14Եւ Շմաւոն շրջէր 'ի կողմանս
գաւառացն. խնամէր և տեսանէր զպէտս նոցա. և եկն
էջ յԵրեքով, ինքն և Մատաթի և Յուդա՝ և որդիք նորա.
յամին հարիւրորդի եւթանասներորդի եւթներորդի, յամս-
եանն մետասաներորդի՝ այս ամիս շաբաթ է: 15Եւ ընկալաւ
զնոսա Պտղոմէոս 'ի մեծարանս նենգութեամբ 'ի քաղաքի
անդ Դովրայ զոր շինեաց, և արար ուրախութիւն կոչնոցն:
Անդ՝ 'ի դարանի առնէր արս: 16Եւ իբրև կերան և ար-
բին Շմաւոն և որդիք իւր, արբեցան. յարեաւ Պտղոմէոս
թաքուցելովքն հանդերձ, առին զէնս իւրեանց, և մտին 'ի
վերայ Շմաւոնի. և սպանին անդէն 'ի տաճարի անդ զնա
և զորդիս իւր՝ և զծառայսն որ ընդ նմա էին: 17Եւ ա-
րարին անօրէնութիւն մեծ. և հատուցին չար փոխանակ
ընդ բարւոյ: 18Եւ գրեաց Պտղոմէոս առ արքայն զի զօր 'ի
թիկունս արձակեսցէ նմա, զի 'ի ձեռս տացէ նոցա զքա-
ղաքսն իւրեանց՝ և զհարկն: 19Զկէսն արձակեաց 'ի կողմն
Գազարայ՝ բառնալ անտի զՅովհաննէս: Եւ գրեաց նա առ
զօրագլուխսն զի եկեսցեն՝ և առցեն 'ի նմանէ ոսկի և ար-

Վահան ոսկի 'ի Ռ քանքարէ:

19 Ոմանք. Խորհիցի 'ի վերոյ դոցա: Ոսկան. Ընդ քաղաքս դո-
ցա՝ և ընդ երկիր: 21 Ոսկան. Եթէ իցեն արք անօրէնք: Այլք. Յերկ-
րէ դոցա: 23 Ոմանք. Եւ որ ինչ բարւոք... և 'ի Սիդոնիայ և 'ի
Սիկոնիայ... և 'ի Պորտինայ... և 'ի Կիարոս: 24 Այլք. Եւ պատ-
ճէն հրովար": 25 Ոմանք. Եւ ձեռնարկէր 'ի նա: 26 Ոմանք. Եր-
կուս հազարս... և 'ի պատարագս հան": 27 Ոսկան. Զոր ուխտեաց
նմա: 28 Յօրինակին. ԶԱբենոբիոս՝ մի 'ի բա": Ոմանք. Խօսս 'ի մէջ
առնել նմա... զքաղաքսն Յոպպայեցւոց... Երուսաղեմի: 29 Ոմանք.
Հասուցէք դուք 'ի վերայ: 31 Ոսկան. Փոխանակ այնոցիկ հինգ...
զորս ցայսօր խափանեցիք՝ այլ ևս հինգ հա": 32 Յօրինակին. Եկն
Աթենաբիոս: 33 Ոսկան. 'Ի բաժին ուրուք... բռնութեամբ մխեալ
եմք: 35 Ոմանք. Վնասս բազում գործեցին 'ի մէջ աշխարհին մե-
րում: 39 Ոմանք. Զի բանակեսցէ դէմ յանդի": 40 Ոմանք. 'Ի կող-
մանս Յամնեայ:

16.2 Ոմանք. Զորդիսն զՅուդա և զՅովհաննան... մինչև յայսօր
ժամանակի, և յաջողէ"... զբազում զազգս Իսրայէլացւոց: 3 Ոմանք.
Հերիք էք յամս ձեր... արդ ելէք և մարտերուք... օգնականու-
թեան յերկնից: 4 Ոսկան. 'Ի վերայ Կենդեբոսեայ: 5 'Ի լու-ս. Գա-
յին ընդդէմ նոցա. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: 6 Ոսկան. Հայեցաւ
և ետես զզօրսն եթէ... զկնի փոխեցան: Ո-ք ոմանք. Զկնի նորա
փողեցան: 8 Ոսկան. Եւ անկան 'ի նոցանէ: 9 Բազում-մք. Յամուրսն:
յայնմիկ խոց մնայր և Յուդա: 10 Ոսկան. Եւ մեկնեցան նոքա ընդ:
Ոմանք. Յայնմ այրեցան արք 'ի հրոյ իբրև արք եր": 11 Ոմանք.
Աբուբբեանց՝ էր կացուցեալ կողմանց: Ո-ք Ոսկան. Դաշտին Ե-
րիքովի: 13 Ոմանք. Եւ հպարտացաւ սիրտ իւր: 14 Ոսկան. Այս է
ամիս շաբաթու: 15 Ոմանք. 'Ի քաղաքի անդ Դովքեայ՝ զոր... անդ
'ի վարանի առնէր արս: 16 Ոմանք. Կերան արբին Շմաւոն որդիք
իւր՝ և արբե"... առին զզէնս իւրե": 17 Ոսկան. Փոխանակ բար-
ւոյ: 18 Ոմանք. Նմա. և 'ի ձեռս տացէ նոցա... և զհարկս: (19)
Զկէսս արձակեաց:

ծախ և պարգևս բազումս: [20]Եւ այլս արձակեաց յԵրուսաղէմ, զի աճապարեսցեն՝ հասցեն առցեն զլեառն տաճարին: [21]Այր մի պնդեցաւ յառաջագոյն 'ի Գազարա, գոյժ ետ Յովհաննու՝ թէ կորեաւ հայր նորա և եղբարք իւր, և զքեզ ևս յղեալ է նենգութեամբ զի սպանցէ զքեզ: [22]Իբրև լուաւ՝ զարմացաւ յոյժ և յիմարեցաւ, և ըմբռնեաց զարսն զայնս և անդէն սպան զնոսա, իբրև գիտաց թէ նենգութեամբ եկեալ են կորուսանել զնա: [23]Եւ այլ ինչ բանք որ իցեն զՅովհաննէ՝ վասն մարտի պատերազմաց կամ այլոց քաջութեանց, կամ շինուածոց պարսպաց, կամ գործոցն բարութեան. [24]այն ամենայն գրեալ է 'ի մատեանս քահանայից, յորմէ հետէ եկաց նա քահանայապետ զկնի հօր իւրոյ:

Կատարեցաւ Առաջին Մակաբայեցւոցն:

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱԿԱԲԱՅԵՑՒՈՑՆ

Բազումք 'ի հրէից իջին յեգիպտոս ոչ միայն 'ի մնացելոցն յորժամ գերեաց Նաբուքոդոնոսոր, այլ և յետ դարձին զկնի յոլով ժամանակի. նախ քան զցրուիլն նոցա յերեսաց երևելոյ Անտիոքայ՝ Պտղոմէոս Ղագոսեանց զբազումս 'ի հրէից խարդախութեամբ իջոյց յեգիպտոս, առ որս զայս գրեն 'ի Հրէաստանէ: Իսկ ժամանակս զոր յետ սկզբան գրոցս նշանակէ, թուի թէ նոյն է Յունացն զոր և Առաջին գիրքն 'ի կիր առնու. կամ թէ աստ զեգիպտացւոցն ասէ, որ տասն ամաւ յառաջ սկսանի յետ մահուն Աղէքսանդրի: Այլ Դեմետրիոս՝ Ասորւոց թագաւորեաց. յետ Անտիոքայ Եպիփանեայ և որդւոյ նորա: Իսկ Յասոն՝ եղբայր Ոնեայ առ Անտիոքաւ Եպիփանեաւ շորթեաց զքահանայութիւնն յՈնեայ, զոր յետոյ յիւրում տեղւոջ պատմէ: Քանզի զժամանակս զոր իսկզբան աստ դնէ ոչ զիրացն լինելոյ, այլ զգրոցս գրելոյ պարտ է իմանալ. վասն որոյ զկանուխ եղելոց իրացն՝ յետ ժամանակի գրելովս 'ի կարճոյ նշանակէ: Իսկ Արիստաբուղոս հրեայ և փիլիսոփոս վարդապետ էր Փիլոմետոր Պտղոմեայ Եգիպտացւոց արքայի, որ առ Անտիոքօք և Դեմետրեաւ Ասորւոց թագաւորօք, և ևս աւելի եկեաց. և որք ընդ Արիստաբուղեայ, առ որս զայս գրեն 'ի Հրէաստանէ: Նախ՝ 'ի կարճոյ յիշեցուցանեն զվիշտսն զոր հասոյց Անտիոքոս Եպիփանէս՝ կողոպտելով և պղծելով զտաճարն, զոր և Առաջին գիրքն պատմեաց, և այս գիրք յիւրում տեղւոջն պատմելոց է: Բայց զոր ասէս թէ սատակեցին զմտեալսն 'ի տաճարն զառաջնորդն գնդաւն, ոչ զԱնտիոքոս, այլ 'ի նորայոցն զայլ ոք: Իսկ իբրև պղծեաց զտաճարն Անտիոքոս յետ երից ամաց ամայութեանն՝ 'ի չուելն Անտիոքայ 'ի Պարսս՝ ուստի ոչ դարձաւ. իբրև յաղթեաց Յուդա զօրաց նորա՝ սրբեաց զտաճարն, զոր մօտ 'ի սկիզբն գրոցս յիշէ աստ 'ի կարճոյ. և դարձեալ յիւրում տեղւոջն պատմելոց է ըստ առաջնոյ գրոցն: Եւ զի յիշէ աստ 'ի սկզբանս զհանգամանս հրոյ սեղանոյն վառման, զայն ասէ, զոր յետ դարձի գերութեանն նախ քան զշինել զտաճարն՝ միայն սեղան կանգնեալ, ջրովն վառեցաւ հուրն, որպէս առ Մովսիսիւ և Սողոմոնիւ: Իսկ Նէեմին, զոր աստ ասէ, ոչ այլ Նէեմի է. կամ զՅեսուայ Յովսեդեկեանց ասէ, թերևս երկանուն էր, կամ մանաւանդ զԵզրէ է կարծել, զորմէ ասէ թէ զամենայն մատեանս մարգարէիցն և զպատմութիւնս 'ի մի վայր գումարեաց. ըստ որում և յետոյ Յուդա Մակաբէ յետ սրբելոյ զտաճարն՝ ժողովեաց զգրեանսն, զորս օրինակ տալ ասէ պատմագիրս որոց յեգիպտոս հրէից. զի ակն ունէին ժողովելոյ ցրուեալ հրէիցն: Յայս վայր հասուցեալ զպատմութիւնս, խոստանայ այժմ պատմագիրս վասն Յուդայի Մակաբեայ և եղբարց նորա. զորոց ոչ այս Յասոն 'ի հինգ գիրս բովանդակեալ զպատմութիւնս, 'ի մի գիրս աստ համառօտել վասն դիւրահասութեան: Սկիզբն առնէ 'ի ժամանակէն Ոնեայ քահանայապետի և Սելևկեայ Ասորւոց արքայի, որ մետասան ամ թագաւորեաց նախ քան զԱնտիոքոս Եպիփանէս: Զի զայս մետասան ամս կանխագոյն սկսանի այս պատմագիրս քան զԱռաջին գրոցն Մակաբայեցւոց, այսինքն՝ զժամանակս Սելևկեայ. ուստի իջուցեալ զգրոյցն յԱնտիոքոս Եպիփանէս, է ինչ զոր համաձայն Առաջնոյ գրոցն պատմէ, և է ինչ, զոր աւելի, որպէս զԵղիազարայ քահանայի, և զեւթն որդւոցն Շամունեայ, և զայլ քաջութիւնս Յուդայ մինչև ցսպանումն Նիկանովրայ 'ի պատերազմին, զոր մղեաց Յուդայ, ուր և աւարտէ զգիրս զայս. զի ոչ հասուցանէ զպատմութիւնս մինչև ցՅոփաթան և ցՇմաւոն՝ որք յետ Յուդայի տիրեցին:

Գլուխք Երկրորդ Մակաբայեցւոց

Ա. Աղօթք հրէաստանեայց 'ի վերայ հրէից որք յեգիպտոս:
Բ. Զի յաւուրս Դեմետրի գրեցին վասն չարեացն Յասոնեայ որ առ Անտիոքաւ, և պղծելոյ զտաճարն. զոր սրբեալ տօնեցին, զի և նոքա տօնեսցեն զքսան և հինգն Քասղև ամսոյ:
Գ. Վասն հրոյն զոր թաքուցին 'ի ժամանակի գերութեանն և տապանակին. և թէ որպէս գտաւ և վառեցաւ 'ի սեղանն յետ դարձին, և զի ցանգեաց Կիւրոս զտեղին:
Դ. Զի 'ի մի՛ գիրս աստ ժողովէ զհինգ գիրսն Յասոնի վասն Մակաբեանց:
Ե. Զի զառաջինն պատուէր զտաճարն Սելևկիոս արքայ, իսկ 'ի բանսարկելոյ անօրէն Սիմոնի՝ խորհրդով Ապողոնի, առաքեն զհեղիոդորոս կողոպտել զտաճարն. և եթէ զինչ անցք յԱստուծոյ անցին ընդ հեղիոդորոս: Եւ զի դեռ ևս Սիմոն ընդ հակառակս էր Ոնիայ արդարոյ, մինչև արգելուլ զնա յամուրն Դափնէ:
Զ. Թագաւորեաց անօրէն Անտիոքոս, 'ի նմանէ Յասոն եղբայր Ոնիայ ա՛ռ իշխանութիւն չքահանայութեան. և զհրէայսն ինքն 'ի հեթանոսական օրէնս մարզէր. զոր և Առաջին գիրքն պատմէ:
Է. Անտիոքոս յետ յաղթելոյ Փիղոմետոր Պտղոմէի իբրև դարձաւ՝ եհան զքահանայութիւնն 'ի Յասոնայ և ետ Մենեղաւեայ եղբօր Սիմոնի, և Յասոն փախստեայ յԱմոնացիսն անկանէր:
Ը. Անօրէն Մենեղաւոս կաշառեաց զԱնդրոնիկոս և սպան զՈնիա. իսկ 'ի բողոքել բազմաց վասն այնր առ Անտիոքոս՝ հատին զգլուխն Անդրոնիկեայ:
Թ. Զի 'ի ձեռն Լուսիմաքեայ մեծամեծ չարիս գործէր Մենեղաւոս. ընդ որում 'ի սուտ համբաւ զԱնտիոքայ վստահացեալ Յասոն, 'ի մարտ եկեալ ընդ Մենեղեայ, մեծամեծ չարեաց պատճառք հրէից լինէին. յորում և Յասոն փախստեայ յեգիպտոս սատակիւր:
Ժ. Մեծամեծ չարիքն զոր հասոյց Անտիոքոս հրէից և տաճարին սպանմամբ և վաճառելով, և յաւուր շաբաթու կոտորմամբ:
ԺԱ. Յուդա Մակաբէ փախստեայ լինի յանապատ. և Անտիոքոս բռնադատէր զազգն 'ի կռապաշտութիւն:
ԺԲ. Վկայաբանութիւն Եղիազարու. և եւթն որդւոցն Շամունի:
ԺԳ. Զօրս ժողովեալ Յուդա հարկանէր զթշնամիսն ընդ Տիմոթեայ և Գէորգեայ, և Նիկանովրայ ճակատ տուեալ յաղթէր. յորմէ Նիկանովր փախստեայ եղեալ՝ պատմէր զօգնութիւնն Աստուծոյ առ զօրսն հրէից:
ԺԴ. Անտիոքոս վատթարեալ դառնայր 'ի Պարսից սպառնալով հրէից. և 'ի բարկութենէ Աստուծոյ որդնեռա՛ց ախտիւ հարեալ, գրէ աղաչանս առ Եբրայեցիս. և ինքն դառն մահուամբ սատակի:
ԺԵ. Սրբեաց Յուդա զտաճարն յետ երից ամաց պղծութեանն. զութ օր տօնելով ըստ աւուրց տաղաւարահարացն:
ԺԶ. Թագաւորեաց Անտիոքոս Անտիոքեան. և Մակաբէ եհար զԵդովմայեցիս և քակեաց զամուրս նոցա: Եւ ընդդէմ Տիմոթեանց ճակատեալ՝ երկնաւոր նիզակակցօք յաղթէր, և զՏիմոթէոս կալեալ սպանանէր:
ԺԷ. Գա՛յր Լիւսիաս ութ բիւրուք 'ի վերայ Երուսաղեմի. և անդէն հրեշտակ հասեալ՝ զօրացան Մակաբեանք. Լիւսիաս մազապուր փախստեայ եղեալ՝ միջնորդ հաշտութեան առ թագաւորն՝ և խաղաղութեան թղթոց առիթ հրէիցն լինէր, զոր և հռոմայեցիք որ անցին առ Անտիոքոս զնոյն հոգացան:
ԺԸ. Իշխանքն Անտիոքու ոչ տային հրէիցն հանգչել. և Յոպպէացիք դաւաճանեալ զհրէայսն որ ընդ ինքեանս 'ի ծով ընկլուզին. իբրև գիտաց Յուդա, այրեաց զնաւահանգիստն Յոպպէացւոց և զՅամնէացիս:
ԺԹ. Դիմեալ Յուդա 'ի վերայ Տիմոթեայ՝ արար ընդ հանդիպեալ Տաճիկսն խաղաղութիւն, և զքաղաք մի Դեկասպ անուն չարաւ սատակեաց, և զզօրսն Տիմոթեայ հարեալ՝ զՏիմոթէոս ձերբակալեաց. իսկ նա խոստացեալ՝ բարի առնել հրէից զերծաւ. և ստեալ ուխտին չար ընդ բարւոյ հատոյց:
Ի. Հարկանէ Յուդա զԵփրոն քաղաք, յորում էր Լիւսիաս. և ապրեցուցանէ զՍկիւթուպօլիս զերախտաւորս հրէից:
ԻԱ. Պատերազմեալ Յուդայ ընդ Գէորգեայ՝ բազում կոտորածք եղեն, և 'ի թաղելն զդիակունս հրէիցն՝ գտին 'ի սպանեալսն՝ յուռութս ուլունս և այլ բժժանս հեթանոսաց. և 'ի յոյս յարութեան վասն մեղացն այնոցիկ տայր պատարագս յԵրուսաղէմ:
ԻԲ. Հրէաստան հասեալ Անտիոքոս՝ զՍիմոն հրեայ մոխրաւ հեղձուցանէ, և ինքն կամէր ջնջել զհրէայս. զորոյ զդէմ ունի հզօրապէս Յուդա, մինչև լուեալ Անտիոքայ զապստամբելն Փիլիպպոսի՝ հաշտեալ ընդ հրէայս պատուեա՛ց զտաճարն և զՅուդա, և դարձաւ անդրէն:
ԻԳ. Դեմետր արքայ դիմեալ 'ի վերայ Անտիոքու, Աղկիմոս մերժեալն 'ի քահանայութենէ, չարախօսէր առ նա զՅուդայէ. և նա առաքէ զՆիկանովր ըմբռնել զՅուդա, և ունել զաշխարհն:

21 Այլ. Զի սպանցեն զքեզ: 'Ի վախճանի ոմանք. Կատարեցաւ Գիրք Առաջին Մակաբայեցւոց. Եւ ոմանք. Կատարեցաւ Առաջին գլուխս Մակաբէացւոց:

Պարտեալ Նիկանովր 'ի Յուդայէ փեսայացոյց զնա՝ նենգաւ
ըմբռնել. և յոչ կարելն զգուէր գքահանայսն, և սպառնայր տա-
ճարին. ուր և վասն նախանձու տաճարին Հուդսն զիւրովի
չոգաւ. այլ պատերազմ տուեալ Յուդայի և յաղթեալ սպանաւ
Նիկանովր, և կախեցաւ ձեռն նորա զաշտարակէ տաճարին:

ԳԻՐՔ ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱԿԱԲԱՅԵՑՒՈՑ

Ա 1 Առ եղբարս Հրէաստանեայս, որ 'ի կողմանս Եգիպտաց-
ւոցդ էն. յեղբարց Հրէից՝ յԵրուսաղեմացւոց, և յեղբարց
Հրէաստանեայց առ ձեզ ողջոյն. խաղաղութեամբ բազմաւ
²առատասցի 'ի ձեզ Աստուած. և յիշեսցէ նա զուխտն զոր
էդ ընդ Աբրահամու, ընդ Սահակայ, ընդ Յակոբայ, ընդ
Հաւատարիմ ծառայս իւր: ³Եւ տացէ ձեզ սիրտ յամենայնի
պաշտե՛լ զնա, և առնել զկամս նորա յանձինս մտադեւրս,
և 'ի սիրտս կամակարս. ⁴բանալ զաչս և զականջս սրտից
ձերոց յօրէնս իւր և 'ի հրամանս, առնել խաղաղութիւն՝
⁵և լսե՛լ խնդրուածոց ձերոց. հաճեսցի՛ ընդ ձեզ, և մի՛ 'ի
ձեռաց թողցէ զձեզ 'ի ժամանակս նեղութեան: ⁶Եւ արդ՝
այժմիկ կանխե՛մք մեք յաղօթս մեր վասն ձեր:
Բ Յամս թագաւորութեանն Դեմետրի՝ ⁷յամին հարիւրորդի
վաթսներորդի իններորդի. մեք Հրէայք գրեցաք զայս առ
ձեզ, 'ի նեղութեանն որ հասեա՛լ էր 'ի վերայ մեր: 'Ի ժա-
մանակի անդ յորում եկա՛ց յետս Յասոն և որ ընդ նմա էին
'ի սուրբ գետնոյ և յարքայութենէ անտի. ⁸և հրձի՛գ արա-
րին զդուռնն, և հեղին զարիւն անբիծ, աղօ՛թս մատուցաք
մեք Տեառն, և լուա՛ւ մեզ. և մատուցաք մեք ուխտս և
խունկս՝ և պատարագս նաշհօք, և եդաք մեք զհացն
յաճախաց առաջի: ⁹Եւ արդ՝ արասջի՛ք դուք զաւուրսն տա-
ղաւարահարաց յամսեանն Քասղեւ: ¹⁰Յամին ութսներորդի
ութերորդի՝ որ յԵրուսաղեմացւոց, և 'ի ծերակոյտ Հրէ-
աստանեայց, և 'ի Յուդայէ՝ առ Երիստաբուղոս վարդա-
պե՛տ Պտղոմեայ արքայի, որ է ինքն յազգէ քահանայիցն
օծելո՛ց սակի, որ էն 'ի կողմանս Եգիպտացւոց Հրէայք.
ողջո՛յն ընդ ձեզ և խաղաղութիւն: ¹¹'Ի մեծամեծ վշտացս
ապրեալքս յԱստուծոյ, մեծապէս գոհանամք զնմանէ. որ-
պէս զի՝ զիա՛րդ 'ի մարտ պատերազմի պատրաստեալ էաք
ընդ առն թագաւորի. զի նա ինքնին եռացոյց, և եհեղ
զայնոսիկ ¹²որ եկեալ պատեալ պաշարեալ պահէին զսուրբ
քաղաքն: Քանզի 'ի ժամանակի իբրև դիմեաց ինքնին իշ-
խանն 'ի կողմանս Պարսից, ¹³անթիւ անհամար զօրօքն
հանդերձ. և անդէն անկան կործանեցան շուրջ զՆանեայ
տաճարաւն. 'ի խորհուրդ յիմարութեան խորհեցան նոքա
զՆէէմեայ տաճարաւն: ¹⁴Զի իբր բնակութեամբ իմն հաս-
եալ կայր 'ի տեղի անդր ինքնին Անտիոքոս՝ և որ ընդ
նմա բարեկամքն էին առնուլ զգանձսն ամենայն իբրև 'ի
պատճառս վարձկանաց համարի: ¹⁵Առաջի արարին քահա-
նայք տաճարին զամենայն: Եւ նա յօժարեաց գալ մտանել
սակաւուք 'ի ներքս. իբրև եղև միջամուտ սրահիցն՝ հա-
մարձա՛կ զդրունսն առին զարտաքինս պարսպացն ընդ որ
եմուտ Անտիոքոս. ¹⁶և բացին զպատուհանսն գաղտնիս որ
ընդ առաստաղակալօքն էին, և ընդ այնոսիկ սկսան հոսել
վիրգս մեծամեծս, և անդէն զառաջնորդն գնդա՛ւն հան-
դերձ սատակեցին: Իբրև զնոսա 'ի ներքս յօշեցին, հանին
զկառափոնսն և ընկեցին 'ի պարսպէն 'ի մէջ զօրացն:
¹⁷Վասն այսր ամենայնի օրհնեա՛լ է Աստուած որ ետ 'ի
ձեռս զամպարիշտս: ¹⁸Արդ մեք իբրև կամեցաք 'ի քսանե-
րորդի հինգերորդի 'ի Քասղեւ ամսեանն սրբել զտաճարն.
լա՛ւ համարեցաք զայս և ձեզ ցուցանել, զի և դուք ա-
րասջիք զայս իբրև զօրէնս տօնիցն տաղաւարահարացն.
և հրոյն որպէս շինեաց Նէեմի զտաճարն և զսեղանն, յո-
րում մատուցանէր զպատարագսն ողջակիզացն:
¹⁹Քանզի 'ի ժամանակի յորում վարեցան հարքն մեր 'ի Գ
կողմանս Պարսից որ ա՛յնց ժամանակաց պաշտօնասէր
քահանայք էին, առին 'ի սեղանոյ անտի զհուրն 'ի ծա-
ծուկ, և տարան թաքուցին 'ի խորշս կողմանցն անջրո՛ւր
ջրհորոցն. անդ զգուշութեամբ զտեղին հետախաղա՛ղ ծած-
կէին, զի ամենայն տեղին աներևո՛յթ լիցի: ²⁰Իբրև անցին
ա՛մք բազումք, իբրև կամք եղեն Աստուծոյ, առաքեաց Նէ-
եմի զհրոյն՝ հրամանաւ Պարսից արքային, զթոռունս քա-
հանայապետիցն այնոցիկ. որոց ծածկեալ էր թաքուցեալ
զհուրն զի բերցեն: Նոքա իբրև եկին, պատմեցին և ա-
սեն. Բայց հո՛ւր ինչ մեք անդր ո՛չ գտաք, բայց գտաք մեք
անդ ջուր դանդաղամած թանձրացեալ: ²¹Ապա ետ նոցա
հրաման երթալ մխոցա՛ւ առնուլ և բերել: Եւ իբրև եղև
ժա՛մ պատարագացն ողջակիզաց, հրաման ետ քահանա-
յապետն Նէեմի ցանե՛լ զայն 'ի վերայ փայտիցն և պա-
տարագացն: ²²Եւ իբրև զայս արարին՝ փոքր մի ժամա-
նակ անց 'ի վերայ. և արեգակն շո՛ղ ամպագոյն 'ի վերայ
ծագեաց, բորբոքեցաւ բոց հրոյն 'ի վերայ փայտից սեղա-
նոյն՝ և մաշեա՛ց զողջակէզսն, զի սքանչացեալ էին ամե-
նեքեան: ²³Զա՛յն առին՝ սկսան օրհնել քահանայքն մինչդեռ
ողջակէզքն կատարէին. բայց առաջնորդէր Յովնաթան իբ-
րև 'ի բերանոյ Նէեմեայ, և այլքն զկնի կցէին: ²⁴Եւ էր աղօ-
թիցն օրինակ՝ ա՛յս: Տէր Տէր Աստուած ամենայն արարա-
ծոց, ահեղ, հզօր, ճշմարիտ, արդա՛ր և ողորմած. դո՛ւ մի-
այն թագաւոր քաղցր. ²⁵դու միա՛յն ես որ մատակարարես
ամենայնի զամենայն. դու միայն ես արդա՛ր և ճշմարիտ,
ամենակա՛լ յաւիտենից. որ ապրեցուցանես զԻսրայէլ յա-
մենայն չարեաց, որ արարեր զհարսն ա՛յնպէս ընտրեալս,
և սրբեցեր զնոսա: ²⁶Ընկա՛լ զպատարագս զայս փոխանակ
ամենայն ժողովրդեան քոյ, և պահեա՛ դու զժառանգու-
թիւն քո: ²⁷Սրբեա՛ և ժողովեա՛ զցրուեալս գերութեան մերոյ.
ազատեա՛ զայնոսիկ որ կան 'ի ծառայութիւն անարգելոց
և պղծոց. հայեա՛ց 'ի ծառայս քո. ծանիցեն հեթանոսք՝ թէ
դո՛ւ ես Աստուած մեր: ²⁸Հա՛ր հարուածովք քովք զայնոսիկ
որ բռնադատեցին զմեզ՝ հեթանոսք պիղծք և անարգեալք,
որ այժմ հպարտացեալ և ամբարտաւանեա՛լ են 'ի վե-
րայ մեր: ²⁹Եւ տնկեա՛ դու զժողովուրդ քո 'ի տեղի սրբու-
թեան քոյ, որպէս ասա՛ցն Մովսէս: ³⁰Եւ քահանայքն օրհնէին
զօրհնութիւնս իւրեանց: ³¹Եւ ողջակէզքն տակաւ վառեալ
բորբոքեալ մաշէին: Եւ իբրև վախճան եղև պատարագացն,
զջուրն մնացեալ հրամայեաց Նէեմի զվիմօքն արկանել: ³²Եւ
իբրև ա՛յս եղև, առաւել բոցն 'ի վերայ բորբոքեցաւ. և իբրև
բոցոյն նշոյլք եղեն, դարձեալ միւսանգամ վառեցաւ բորբո-
քեցաւ սեղանն, և որ ինչ էր մնացեալ՝ և այն մաշեցաւ: ³³Եւ
իբրև իրքն այն համարձա՛կ յայտնեցան, և բանքն 'ի թա-
գաւոր անդր հասին, և եկին տեսին զտեղին յորում զհուրն
թաքուցեալ էր քահանայիցն գերելոց, ջո՛ւր բղխեաց. ուս-
տի և քահանայքն որ զՆէէմեան էին՝ զողջակէզսն իւր-
եանց կատարեալ սրբեցին: ³⁴Ապա իբրև եհաս թագաւորն
յիրացն հաստատութեան վերայ՝ հրամայեաց շուրջ փակե՛լ
զտեղին, և տաճար շինեցին: ³⁵Եւ ում կամէր շնորհս առ-
նել թագաւորն՝ անտի՛ տայր պարգև. և ում տայր՝ բա-
զում ինչս մատուցանէին նմա: ³⁶Եւ անո՛ւն եդին նմա որ
զՆէէմեան էին՝ Նեփթէ, որ թարգմանեալ կոչի սրբի՛չ: Այլ
կարդային զանուն նորա բազումք, Եփրաթա:
2 Եւ գտանի այս գրեալ 'ի մատեանս առաջինս. ե-
թէ Երեմիա մարգարէ հրաման ետ առնուլ 'ի հրոյ ան-
տի յայնմանէ յետո՛յ նոցա՝ որպէս ցուցանի. և ետ պատ-
ուէր մարգարէն զաւակի նոցա որ յետ նոցա էին: ²Եւ օ-

Զմերնագիր Գրոցս ամենայն օրինակք ունին համեմատ մե-
րումս, բայց 'ի միոջէ որ ունէ՝ Գլուխ Երկրորդ Մակաբէաց-
ւոց: 1.1 Յօմանս պակաս. Հրէից՝ յԵրուսաղեմացւոց, և յեղ-
բարց Հրէաստանեայց առ ձեզ ողջոյն: Ոմանք. Խաղաղութիւն.
բազմաւ (2) առատասցի առ ձեզ... և ընդ Յակոբայ: 3 Ոմանք.
Եւ տացէ ձեզ սիրտ յամենայնէ պաշ՛՛... մտադիւրս: 4 Ոմանք.
Սրտից մերոց... և 'ի հրամանս իւր: 10 Ոմանք յաւելուն. Յա-
մին հարիւրերորդի ութսներորդի: Որ և այլով Գրչաւ նշանակի
'ի լուսանցս մերումս: Ոմանք. Առ Արիստաբուղոս... և որ էն 'ի
կող՛՛: 11 Ոմանք. 'Ի մեծամեծաց վշտացս ապրեալքս Աստուծոյ...
զի նա ինքն եռա՛՛: 13 Ոմանք. Շուրջ զՆէէմեայ տաճարաւն: 14 Ո-
մանք. 'Ի պատճառս վարձանաց համարի: 16 Ոմանք. Եւ ընդ այն
սկսան հոսել զվիրգս: 'Ի լուս. Հարին զկառափոնսն:

18 Ոմանք. 'Ի հինգերորդի Քասղեւ ամս՛՛... արասջիք իբրև զօ-
րէնս տօնիցն և տաղ՛՛: Յօրինակին. Շինեաց Նեմէէի: 19 Ոմանք.
Թաքուցին 'ի խորս կողմանց... զի ամենևին տեղին անե՛՛: 20
Այլք. Որոց ծածկեալ թաքուցեալ էր: Ոմանք. Զի բերիցեն... մեք
անդ ո՛չ գտաք. բայց գտաք մեք անջուր դան՛՛: 21 Ոմանք. Եր-
թալ մխոց առնել և բե՛՛: 22 Ոմանք. Եւ արեգակն շողամպագոյն
'ի վերայ ծագ՛՛: 23 Ոմանք. Զայն առին՝ սկսան օրհ՛՛: 25 Ոմանք.
Որ Մատակարարես ամենայն զամենայն... զհարսն զայնս ընտ-
րեալս: 27 Ոմանք. 'Ի ծառայութեան անարգէ՛՛... և ծանիցեն: 29 'Ի
բազումս պակաս. Քոյ, որպէս ասացն Մովսէս: 32 Ոսկան. Բոցն 'ի
վեր բորբոքեցաւ: 33 Ոմանք. Եւ բանքն 'ի թագաւորէ անդր հա՛՛: 34
Ոմանք. Հաստատութեամբ 'ի վերայ: 36 'Ի լուս. Նեփթա. համա-
ձայն ոմանց 'ի բնաբ: Ոմանք. Այլ կարդացին զա՛՛: 2.1 Ոմանք.
Յետնոց նոցա, որպէս ցուցանէ... որ յետ նոցայն էին:

րէնս եդ նոցա զի մի՛ մոռասցին զհրամանս Տեառն, և
մի՛ մոլորեսցին 'ի խորհուրդս իւրեանց, յորժամ տեսանի-
ցեն կուռս քանդակեալս, պատկերս կերպարանեալս ոսկե-
ղէնս և արծաթեղէնս, և որ զնոքօք զարդ ինչ իցէ. 3աղա-
չէր պատուիրանօքն, մի՛ մոռանալ զօրէնս 'ի սրտից իւր-
եանց: 4Եւ էր՝ գրեալ 'ի մատեանս անդ՝ այսպէս. իբրև զի
զվրան ժամուն՝ և զտապանակ կտակարանացն հրամայ-
եաց մարգարէն ըստ երկնաւոր հրամանին ընդ իւրեանս
շրջեցուցանել. իբրև ելանէր Մովսէս 'ի լեառն անդր տե-
սանել զժառանգութիւնն Աստուծոյ: 5Արդ եկն եհաս Երե-
միա մարգարէ 'ի տեղի՛ անդր. և անդ եգիտ այրս ամուրս
անտառախիտս. զվրան ժամուն, և զտապանակն կտակա-
րանաց, և զսեղանն խնկոց անդ տարեալ դնէր 'ի ներքս,
և զդրունսն ինքնին առարկանէր: 6Եւ անդէն մատեան որ
ընդ նմա՛յն իսկ էին նշանակել զտեղին, և ամենևին ճանա-
պարհ 'ի տեղի անդր ո՛չ կարացին գտանել: 7Իբրև զգաց
Երեմիա՝ պատուհասել սկսաւ զնոսա՝ և սաէ. Ի՞բր ո՛չ գի-
տէք՝ եթէ անծանօթ հրաման է զտեղիդ կացուցանել, մին-
չև հաճեսցի Տէր տերանց ընդ արարածս իւր, և ժողովել
հրամայեսցէ Աստուած զժողովս ժողովրդեան իւրոյ: 8Եւ ա-
պա Տէր յայտնեսցէ զայս. և երևեսցին փառքն Տեառն 'ի
սիւն ամպոյ, որպէս 'ի ժամանակսն Մովսիսի: Որպէս և
Սողոմոն աղաչեաց զի տեղին սրբեսցի մեծապէս Տեառն:
9Յայտ իմն այսպէս առնէր, թէ իմաստութեան խորհրդով
մատուցին զպատարագս նաւակատեաց և զկատարելեաց
տաճարին: 10Որպէս և Մովսէսն եկաց յաղօթս առ Տէր, և
էջ հուր յերկնից և մաշեաց զփայտն, և զողջակէզս պատա-
րագացն. սո՛յնպէս և Սողոմոն եկաց յաղօթս, և էջ հուր՝
և մաշեաց զողջակէզսն 'ի վերայ սեղանոյն: 11Զի Մովսի-
սի չէր հրամայեալ ուտելի առնել զվասն մեղացն, իջա-
նէր հուրն և մաշէր զպատարագսն. 12սոյնպէս և Սողո-
մոն առնէր զայն զութ օրն 'ի գլուխ: 13Եւ խնդրէին 'ի հին
մատեանսն 'ի գիրս հարցափորձից, որ առ ամօքն Նեէմեայ
եղեալ. և իբրև զի՛ւր եդեալ զայս ամենայն ժողովէր, և զա՛յլ
մատեանս թագաւորաց և մարգարէից, և զԴաւթի՛ ինքն
'ի գլխովին, և զա՛յլ հրովարտակս թագաւորաց՝ որ վասն
ինչ ինչ 'ի պատիւ տաճարին տուեալ էր, զամենայն 'ի մի
վայր կուտէր: 14Սոյնպէս և Յուդա զամենայն կործանեալն
'ի պատերազմաց անտի և զցրուեալն 'ի մի վայր ժողով-
եաց. և այժմ առ մեզ բովանդակեալ պահի: 15Եւ արդ որ-
պէս զիարդ և պիտո՛յ իցէ ձեզ՝ յղեսջի՛ք, և մեք տացուք
բերել ձեզ: 16Եւ զա՛յն ինչ բարի գործեսջի՛ք, եթէ զաւուրս
տօնիցն համապազորդ առնիջիք: 17Այլ ինքն Աստուած որ
փրկեաց զամենայն ժողովուրդ իւր, և դարձոյց զամենայն
'ի ժառանգութիւն, զարքայութիւն և զքահանայութիւն՝ և
զսրբութիւն. 18որպէս և խոստացան 'ի ձեռն կտակարա-
նացն. յուսամք 'ի Տէր եթէ հուպ ընդ հո՛ւպ ժողովեսցէ 'ի
սուրբ տեղին: 19Զի փրկեա՛ց իսկ զմեզ 'ի մեծամեծ չարեաց,
և զտեղին 'ի սրբութի՛ւն դարձոյց:
Դ 20Այլ վասն Յուդայ Մակաբեանց, և եղբարցն սորին,
և տաճարին մեծի՛ սրբութեան, և սեղանոյն նաւակատ-
եաց. 21և կամ վասն ընդ երևեալ Անտիոքայ, կամ ընդ
քաջահայր որդի նորա ճակատամարտս. 22կամ որ ինչ
յերկնից յայտնութիւնք եղեն. ա՛յն որ ինչ վասն քաջու-
թեան պնդութեան օրինացն, և կամ որ զքաջութիւն 'ի
մտի դնել. և սակաւուք զբազումս որ զաշխարհս յաչս դնէ-
ին, զխուժադուժ ազգս հալածել: 23Կամ զհոյակապ ընդ
ամենայն տիեզերս զչքեղ տաճարն վերստին շինել, կամ
զմեծ քաղաքն ամենայնիւ յամենայնէ յազատութիւն հասա-
նել. կամ զի ամենայն քաղցրութեամբ հեզութեամբ, խա-
ղաղութեամբ Տեառն Աստուծոյ ընդ մեզ հա՛ճ լինել: 24Զա՛յն
ամենայն որ ինչ միանգամ 'ի ձեռն Յասոնեայ Կիւրենացւոյ
'ի հինգ գլուխս դպրութեան ցուցեալ է. զայս ամենայն
ջանասցուք 'ի մի գլուխ հրովարտակիս կարճ 'ի կարճոյ
ցուցանել: 25Զի հայեցաք մեք 'ի խուռն մեծաթիւ համարոյ
բանիցդ, և որ 'ի ներքս ծանրութիւն թուիցի՝ որ կամիցին
մխել 'ի բանս մատենիցդ. 26այդրէն 'ի դո՛յն թաւալել վասն
թանձրութեան հիւթոյ խորութեան բանիցդ. հոգացա՛ք մեք
առնել ընթերցանելեացն զբօսանս իմաստնոցն՝ յիշատակ
առանց աշխատութեան, և ամենեցուն աներծ անարատու-
թեան: 27Եւ մեզ՝ որ զաշխատութիւնս զայս յանձն առաք
վասն համառօտ բանիս, մի՛ դիւրին ինչ ջան համարիջիք,
կամ սակաւ քրտանց և տքնութեանց արժանի: 28Որպէս ոք
զի պատրաստիցի առնե՛լ ուրախութիւն կոչնոց ընկերաց.
մեծահա՛ց գործիցէ զընկերացն ուրախութիւն, և ո՛չ զիւր
դիւրութիւն խորհիցի. սակայն վասն բազմացն հաճութեան
ջա՛ն յանձն առաք: 29Զճշդէ՛ն և զճշմարտե՛ն՝ զայն ա-
ռաջնոյն թողաք. զեղչե՛ն և զբազկե՛ն, և զկարճառօտ
բանն 'ի համառօտ կացուցանել, զայն մեք ո՛չ դանդա-
ղեցաք: 30Որպէս վասն հասարակաց շինութեան ապարա-
նից՝ բազմաց զգործ բաժանեալ, բայց սկի՛զբն և կատա-
րածն շինուածոցն 'ի բո՛ւն ճարտարապետ անդր հայի. այլ
ծեփե՛ն և գունե՛ն և արծնե՛ն և նկարե՛ն, այն 'ի զարդարի՛չ
անդր հայի: 31Սո՛յնպէս և մերս. հարցանե՛ն և փորձե՛ն և
քննե՛ն, և զհե՛տ վարել ճշմարտութեան բանիցն, և զխորին
խորհուրդս խորագիտութեամբ 'ի վե՛ր բերել. որ առաջ-
նորդ եղև այնց դպրութեանց՝ 'ի նմանէ՛ խնդրելի է. 32այլ
զհամառօտ կարճառօտ բանից՝ որպէս այժմիկ պատմե-
լոյ յանձն առեալս իցէ, յինէ՛ն պահանջելի է: 33Արդ՝ աստ՛
սկիզբն արասցուք բանիցդ պատմել խոստացելոց, ա՛յս-
չափ ինչ զօդեսցուք յառաջին անդր: Բայց սակայն և
ա՛յս անագորոյն մտա՛ց է, զճառս մատենին յառաջագոյն
երկայնել, և զմատեանն 'ի գլխովին համառօտ կարճառօտ
պատմել:
3 Սրբոյ քաղաքին ամենայն խաղաղութեամբ բնակելոյ, և Ե
օրինացն ճշմարտութեան, իբրև զի գեղեցի՛կ իմն պահեցե-
լոյ՝ վասն Ոնեա՛յ քահանայապետի բարեպաշտ չարատեաց
սրբութեանն: 2Զի իբրև հարկ իմն լինէր և թագաւորա՛ցն
ինքնին մեծարել զերևելի տաճարն, հրովարտակօք պա-
տարագօք և տրօք բազմօք: 3Մինչև Սելևկոս արքայ կող-
մանցն Ասիացւոց 'ի սպաս պաշտաման կայր, և յիւրոց
մտից զամենայն սպաս պաշտաման 'ի պատարագս ողջա-
կիզացն ծախէր: 4Սիմոփս ոմն անուն 'ի Բաղգեղ գնդէ ան-
տի առաջնորդէր տոհմին իւրոյ, ընդ հակառակս ել քահա-
նայապետին՝ վասն իւր 'ի քաղաք անդր անօրինելոյ: 5Իբ-
րև յաղթել ինչ և առնել Ոնեայ ո՛չ կարաց, եկն եկա՛ց առա-
ջի Ապողոնի Դրասեանց՝ որ ըստ այնմ ժամանակի Ստորին
Ասորւոց և Տաճկաստանի սպարապե՛տ էր. 6և պատմեաց
նմա եթէ բազում են այն գանձք՝ որով լցեալ պահեն զտուն
գանձուցն յԵրուսաղէմ, և ազգի ազգի գանձիցն զթի՛ւ իսկ
և զհամար՝ ո՛չ մարթէ՛ ոք ունել. և պարտ՝ ա՛յնպէս էր՝ ա-
սէ, ընդ ձեռամբ արքայի 'ի սպաս զոհիցն պաշտել զայն:
7Յանձն առին Ապողոնիոս և թագաւորն, որպէս և նմա՛
պատմեցաւ վասն գանձուցն ցուցանել: Նա յառաջ կոչ-
եաց զՀեղէոդորոս զհանդերձապետ իւր, հրամա՛ն ետ նմա՝
զայսչափ գանձս հանել բերել 'ի քաղաքէ անտի: 8Վաղվա-
ղակի չո՛ւ առնէր խաղայր գնայր Հեղէոդորոս, պատճա-
ռանօք իբրև Ստորին Ասորւոցն և Տաճկաստանի քաղա-
քացն զաշակերտութեամբ շրջել, բայց 'ի սրտէ զհրաման
թագաւորին վաղվաղակի կատարէր: 9Իբրև եկն եհաս յԵ-
րուսաղէմ, անդ սիրով քահանայապետն և քաղաքն ամե-
նայն առատութեամբ ընկալան զնա: Սկսաւ նա պատմել

2 Ոմանք. Եւ օրէնս ետ նոցա: 3 Ոմանք. Աղաչէր պատուիրա-
նաւն: 4 Ոմանք. Իբրև զվրան ժա՛... ընդ իւրեանց շրջեցուցանել: 5
Ոմանք. Անդր տարեալ դնէր... ինքնին առականէր: 6 Ոսկան. Ճա-
նապարհի տեղի անդր: 7 Ոմանք. Իբրև ո՛չ գիտէիք եթէ: Ոսկան.
Եթէ յանծանօթ հրամանէ: 8 Ոմանք. 'Ի սիւն ամպոյն՝ որպէս և
'ի ժամանակս... սրբեսցի Տեառն: 13 Այլք. Եւ զԴաւթի ինքնին
գլխովին: Ոմանք. Հրովարտակս 'ի թագաւորաց... 'ի պատիւ թա-
գաւորաց 'ի տաճարին եդեալ էր: 'Ի լուս. Տաճարին տուժէր.
համեմատ ոմանց 'ի բնաբ. որ ո–նին՝ տուժեալ էր: 14 Ոմանք.
Եւ զցրուեալսն... և այժմ բովանդակեալ պարհի: 16 Ոմանք. Բա-
րի գործիջիք: 18 Ոմանք. Որպէս խոստացաւ նա 'ի ձեռն: 21 Ո-
մանք. Եւ վասն ընդ երևել Անտիոքայ: 22 Ոմանք. Որ զաշխարհ
յաչս դնէին, զխուժ դուժ ազգս:

23 Ոմանք. Յազատութիւն հանել: 25 Ոմանք. Թուեսցի, որ կամի
մխել: 26 Ոմանք. Այդրին ընդ դոյն թաթաւեալ վասն թանձ՛: 30
Ոմանք. Զգործ բաժանել... և կատարածն շինածոյն: 31 Ոմանք.
Որ առաջնորդ եղեն այցն: 32 Այլք. Բանից, որ այժմիկ: 33 Ոս-
կան. Համառօտ և կարճա՛: 3.1 Ոմանք. Բնակելոց. կամ՝ բնակե-
ցելոյ... պարհեցելոց... 'ի բարեպաշտ չարատ՛: Ո–ր Ոսկան. չար-
եաց սրբութեան: 2 Ոսկան. Եւ գրովք բազմօք: 4 Ոմանք. 'ի լու-
սանցս 'ի վերայ՝ Բաղգեղ, նշանակէն՝ Բենիամինի: 5 Ոմանք. Ապո-
ղոնիայն Դրասէ՛: Ո–ր Ոսկան. Դրասեանցն ըստ այնմ ժա՛... որ
և Տաճկաս՛: 6 Ոմանք. Բազում են գանձք... ընդ բռամբ արքա-
յի: 7 Ոմանք. Յանձն առ Ապողո՛... որպէս նմա պատմեցաւ վասն
գանձիցն... զայսչափ գանձ:

նոցա որպէս ցուցին արքայի՝ և ասէ. Ո՛, կամ ընդէ՛ր, և
կամ ո՞րպէս ամբաստան եղեն զձէնջ առ արքայի, և կամ
արդարև ա՛յնչափ գանձք իցեն զոր ասացի՞ն: 10 Եկա՛ց յա-
ռաջ քահանայապետն՝ և ասէ. Ա՛յս ե՞ն արդարև աւանդք
այրեաց և որբոց 'ի պա՛հ եդեալ: 11 Իցե՞ն և՝ և Որկանեայ
Տուբեանց առն աւագի. այլ ո՛չ եթէ ա՛յնչափ որչափ ամ-
բաստանող նամակագիրն անօրէն Սիմոն խօսեցաւ: Ընդ
ամենայն թէ քա՛ռ իցեն քանքարք արծաթոյն չորեքհարիւր,
և քանքարք ոսկւոյ երկերիւր: 12 Այլ զրկել զհաւատացեալս՝
վասն մեծապատիւ շքեղ ընդ ամենայն աշխարհ ամուր ան-
խա՛բ տաճարին չի՛ք ինչ հնար: 13 Նա իբրև լուաւ զբանս
քահանայապետին՝ զարքունի զհրամանն 'ի մէջ առնոյր՝ և
ասէր. 'Ի սպա՛ս և 'ի պէ՛տս արքունի երթալ հրամա՞ն է
գանձիդ այդմիկ: 14 Օր և ժամ յայտ առնէր, մտանել հա-
մարել առնո՛ւլ պատրաստէր ըստ հրամանին արքունի: Եւ
անդ լինէր ո՛չ սակաւ ջա՛ն և վտանգ խռովութեան քա-
ղաքին: 15 Քահանայքն ինքնին թաւալեալ անկանէին առա-
ջի սեղանոյն նովին սրբութեան պատմուճանաւն. աղաչէին
զայն՝ որ վասն աւանդապահ զգուշութեան զօրէնս հաս-
տատեաց. որ զայս ո՛ղջ անարատ յիւրաքանչիւր աւանդա-
տուս հասուցանել մարթասցեն: 16 Անդ էր տեսանել զտեսիլ
քահանայապետին, և զհալել 'ի միտս իւր. զի տեսիլն և
գո՛յն երեսացն ցուցանէր զսրտին թախծութիւն: 17 Զի իջ-
եալ մածեալ պատեալ պաշարէր զնա ահ և երկիւղ և սոս-
կումն մարմնոյ. յա՛յնմ ամենայնէ յայտնի էր տեսանելեացն
զսրտին տագնապ: 18 Դարձեալ յիւրաքանչիւր ապարանիցն
դասադաս մտանէին 'ի համաշխարհի խնդրուածս. զի մի՛
յարհամարհանս՝ պատիւ մեծի տաճարին գնասցէ: 19 Եւ կա-
նայք քրձազգածք ընդ հրապարակս աշխարէին. արգելա-
կանք կուսանաց 'ի կուսաստանաց անտի 'ի դրունս և 'ի
պարիսպս ընթանային. և կէսք ընդ պատուհանս արտաքս
կարկառէին: 20 Եւ ամենեքեան առ հասարակ աղօթի՛ց բար-
բառով զձեռս համբարձեալ յերկինս մատոյնս տատանէին:
21 Եւ անդ էր ողորմ տեսիլ տեսանել. զի առ հասարակ ան-
կեալ մարդկանն՝ զաղօթս թաւալելով յերկինս մատուցա-
նել. զմեծապէ՛ս սքանչելի շտա՛պ տագնապի ըստ քահանա-
յապետին կարծեաց: 22 Եւ նոքա ա՛յնպէս թաւալելով անկեալ
առ Ամենակալն կարդային, զաւանդս հաւատացելոցն՝ 'ի
հաւատացելումն ո՛ղջ անարատ հասուցանել: 23 Եւ Հեղիոդո-
րոս զյայտնութեան վճիռն գտանէր: Եւ մինչդեռ նա սպա-
սաւորաւն հանդերձ ընդ գանձի տուն շրջէր. 24 որ 'ի վե-
րայ ոգւոց և ամենայն իշխանութեանց զօրութիւն 'ի ձեռս
իւր ունի, երևո՛յթ մի նշանի մեծ արար, զի ամենեքեան
որ իշխեցին մտանել ընդ նմա, լուծան քան ընդարմացան՝
'ի պարտութիւնս վատթարութեան մատնեցան յԱստուծոյ
զօրութենէ անտի: 25 Զի երևեցաւ նոցա յանկարծակի ե-
րիվար մի մեծաշո՛ւք հեծելով հանդերձ, երևելի զարդու
'ի զէն ոսկի վառելով. 26 և այլ երկու արք երիտասարդք
հզօրեղք 'ի զարդ գեղեցիկ զարդարեալք առաջի հեծելոյն.
որք մատեա՛ն վաղվաղակի յաջմէ և յահեկէ, 'ի մեծամե՛ծ
հարուածս հարկանէին զՀեղիոդորոս, 27 մինչև անկեալ յան-
զգայ թմբրեալ մե՛րձ 'ի մահ, բառնային զնա 28 որ այնչափ
շքով և պատուով և սաստիւ և սպասաւորօք մտեալ ճեմէր
'ի տան գանձին. արդ բարձեալ բերէին յանզգայ՝ զչափ
առեալ. 29 զի յայտնապէս զօրութիւնքն Աստուծոյ 'ի վերայ
հասեալ՝ անմռունչ անբարբառ պակասեալ յամենայն յուսոյ
փրկութեան, ընկեցեալ յերկիր կիսամահ դնէր: 30 Իսկ որ
շուրջ զՈնեաւն էին, զՏէր օրհնէին. որ յամենայնի փա-
ռաւորէր զիւր տեղիսն սրբութեան: Եւ զայն որ փոքր մի
յառաջ խռովութեամբ լցեալ էր զտաճարն. յերևել փառաց
ամենակալ Տեառն, խնդութեամբ և ուրախութեամբ լնոյլ,
և անպակաս զուարթութեամբ: 31 Յայնժամ փութապէս ո-
մանք յեկելոց անտի բարեկիրք՝ աւագք ընկերք զօրավա-
րին, յո՛տս հասանէին Ոնեայ՝ խնդրե՛լ 'ի Բարձրելոյն՝ գոնէ
զշունչն շնորհել նմա. ա՛յնպէս անկեալ չարաչար 'ի վերայ
յետին ժամանակի այրն ցամաքեալ դնէր: 32 Խորհո՛ւրդ կա-
լաւ քահանայապետն՝ գուցէ կարծի՛ս ինչ տացէ թագա-
ւորին, իբրև դաւո՛վ ինչ 'ի նմանէ, կամ 'ի հրէից անտի
զայրն փասեալ. 'ի խնդրուածս լինէր, պատարագս մա-
տուցանէր վասն առնն փրկութեան: 33 Ա՛յն ինչ քաւութիւնքն
'ի ձեռս քահանայապետին մատչէին՝ վաղվաղակի նոյն ե-
րիտասարդք գային իջանէին առաջի Հեղիոդովրայ՝ նո-
վին հանդերձիւ զարդարեալ, և ասէին. Բազո՛ւմ շնորհս
դու Ոնեայ քահանայապետի կալջի՛ր. վասն նորա քեզ Տէր
'ի ձեռն նորա զոգիդ շնորհեաց: 34 Այլ դու վասն նորա
ա՛յդչափ տանջանօք պատուհասեալ, պատմեսջի՛ր զայդ-
չափ մեծութիւն զօրութեանցն Աստուծոյ առ ամենեսեան:
Եւ զայս իբրև ասացին՝ անդէն վերացան: 35 Հեղիոդորոս
իբրև անձին զգաց՝ յո՛տն կացեալ վաղվաղակի, ողջակէզս
պատարագաց մատուցանէր Տեառն. ո՛ւխտս և աղօթս մե-
ծամեծս կատարէր Տեառն՝ որ շնորհեաց նմա զոգին. և
անդէն 'ի նո՛յն չափ յառաջինն զօրացոյց: Եւ զքահանա-
յապետն զՈնիա մեծապատիւ մեծապարգև մեծարէր. և
ինքն չո՛ւ արար խաղաց գնաց անդրէն առ թագաւորն. 36 և
ընդ ամենայն տեղիս լնոյր զսքանչելիսն Աստուծոյ վկայու-
թեամբ, զոր ինքն իսկ իւրովք աչօք տեսեալ լինէր: 37 Թա-
գաւորն իբրև սկսաւ հարցանել զՀեղիոդորոս. թէ ո՞րպէս՝
զի՞արդ՝ յոր գործ երթեալ էիր զի՞նչ վճարեցեր: Սկսաւ տալ
զրոյցս քանքատելով՝ և ասէ. ՈՀ. յԵրուսաղէմ երթեա՛լ եր-
թիցէ 38 որ ոք ձե՛ր թշնամի և իրաց մեծա՛ց ձերոց փնա-
սակա՛ր իցէ, զնա հրամայեսջիք յղել. և գտջիք զնա անտի
այսր գանալի՛ց չարագան, թէ ապրել միայն կարասցէ: 39 Զի
ա՛յնպէս ճշմարիտ մեծ զօրութիւն նստի անդ: Զի ինքն իսկ՝
որոյ զօրութիւնն յերկնից երկինս է, այցելո՛ւ և օգնական է
նմա. և որ միանգամ թշնամութեամբ, կամ թէ արհամար-
հանօք յայն տեղի հասէ, մեծամեծ հարուածովք հարեալ՝ թէ՛
արձակեսցէ և եթ: 40 Վասն Հեղիոդորայ և գանձին տանն
պաշարելոյ ա՛յսչափ բանք եղեն:

4 Այլ վասն Սիմոնի՛ որ գանձին և գաւառին նամակագի՛ր
էր, առաւել ևս յաճախէր՝ ամբաստան լինէր վասն Հոնի-
եայ, եթէ նա՛ ինքնին զկոսվին որ զՀեղիոդորոսն շարժեաց
և լկեաց. և ամենայն չարեաց ինքն է առաջնորդ և գոր-
ծելի: 2 Եւ զբարերար քաղաքին և զայցելու, և զերախտա-
ւոր զազգին, զնախանձայոյզ զվրէժխնդի՛ր զօրինացն, իբ-
րև զփասակա՛ր իրաց արքունի իշխէր 'ի ներքս արկանել
կշտամբելով: 3 Եւ ա՛յնչափ վարէր զհե՛ռ զնախանձ թշնա-
մութեան, մինչև ոմանց՝ զոր 'ի գո՛րծ կացուցեալ էր Սի-
մոն մահո՛ւ պա՛րտ առնէր նոցա զսուրբն: 4 Իբրև զա՛յնչափ
անհնարին տեսանէր հակառակութեամբ Հոնիա, դարձեալ
'ի մոլորութիւն անդր հայէր Ապողոնիա՝ որ Ստորին Ասոր-
ւոց և Տաճկաստանի սպարապե՛տն էր, զի և նա՝ չարեաց
ընկեր գործոց կցորդէր Սիմոնի. յա՛յնչափ զմիտս թագաւո-
րին բորբոքէին: 5 Անհնարին համարեցաւ այնուհետև զհա-
սարակաց օգուտ 'ի մէջ մատուցանել առանց օգնականու-
թեան թագաւորի առն հրամանի. 6 մանաւանդ զի տեսանէր
զՍիմոն անդադա՛ր 'ի վերայ խարդախութեանց խորաման-
գութեամբ անհանգի՛ստ ջանացեալ:

7 Իբրև Սելևկոս փոխեցաւ յաշխարհէ, և ա՛ռ զթագաւո- Ձ
րութիւնն Անտիոքոս, որ անուանեալն կոչէր Երևեալ. Յա-
սոն անուն ոմն՝ եղբայր Հոնեայ, ջանացաւ շնութեամբ
մտանել հանել զքահանայապետութիւնն յՈնեայ. 8 խոստա-

---

9 Ոմանք. Եւ քաղաքն ամենայն ընկալան զնա ամենայն առա-
տութեամբ: 11 Ոմանք. Եւ քանքարս ոսկւոյ: 12 Ոմանք. Աշխարհա-
մուր անխաբ տաճարիդ չիք: 13 Ոմանք. Նա իբրև լսէր զբա՛: 15
Ոմանք. Ի՛ւքնին անկեալք թաւալէին... աւանդատուրս: Ո–ր օրինակ
մի. աւանդուս: 16 Ոմանք. Եւ զհալելի միտս իւր: Իսկ օրինակ մի. Եւ
զհայել 'ի միտս իւր: 17 Ոմանք. Զսրտին տաղտկութիւն: 18 Ոմանք.
Դաս դաս մտանէին 'ի համար աշխարհի խն՛: 19 Ոմանք. Արգելա-
կանք կուսանաց անտի 'ի: Յօրինակին. 'Ի դրուն՝ և 'ի պարիսպս
ըն՛: 24 Ոմանք. Նշանի մեծի արար, զի ամենեքին: 25 Ոսկան. Յան-
կարծ երիվար մի: 26 Ոմանք. Երիտասարդք զօրեղք: 28 Ոմանք.
Շքով և սաստիւ և սպասաւորաւ: 30 Ոմանք. Իսկ որ զՆէեմեան
էին... զիւր տեղին սրբութեան... և անպակաս զօրութեամբ:
31 Ոմանք. Յետին ժամանակի այնր ցամա՛: 33 Ոմանք.
Հեղիոդորեայ. նովին հանդերձով: 34 Ոմանք. Անդրէն վերա-
ցան: 35 Ոմանք. Անդրէն 'ի նոյնչափ յառաջինն... մեծարեաց. և
ինքն չու արարեալ խաղաց: 36 Այլք. Զոր ինքնին իսկ իւրովք: 37
Ոմանք. Քանքատելով և ասէ. ՈՀ՝ յԵրուսաղէմ երթալ. (38) որ ոք
ձեր թշ՛: Ո–ր օրինակ մի՝ ընդ Ոսկանայ. Քանքարտալով և ասէ...
(38) ձեր թշնամի իցէ և: 39 Ոմանք. Նստի 'ի տեղւոջ անդ... որոյ
զօրութիւն յերկինս երկնից է... օգնական է նորա... հարեալ է, ե-
թէ արձակէ ևեթ: Այլք. Յայն տեղի հասանէ... թէ արձակէ: 4.1
Ոմանք. Վասն Սիմոնի և գանձին... լինէր վասն Հոնեայ... նա ինքն
զկոսվին: Ոսկան. Շարժլեաց և լկեաց... առաջնորդ և գործօղ: 2
'Ի լուս. 'Ի ներքս առնել կշտամ՛. համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: 3
Ոմանք. Եւ յայն չափ վարէր զհեռ նախանձ թշնամութեամբ... կա-
ցուցեալ էր Շմաւոնի՝ 'ի մահու պարտ առնէր նոցա: սուրբն իբ-
րև: 4 Ոմանք. Ընկեր գործակից լինէր Սիմոնի: 5 Ոմանք. Անհնար
համարեցաւ: 6 Ոմանք. Տեսանէր Սիմոնին անդա՛: 7 'Ի լուս. 'ի

ցաւ տա՛լ յարքունիս վաթսուն քանքար 'ի վերայ երեք Հար-
իւր քանքարոյ. և յայլոց մտից ութսուն քանքար. 9և ա՛յլ ևս
Հարիւր ևս մատուցից ասէ՝ եթէ գործն աջողեսցի. զքա-
ղաքն 'ի ձեզ նուաճեցից, թեատրոնս և կրկէսս շինեցից
ասէր, և Երուսաղեմացւոցն 'ի ձե՛ր անուն Անտիոքացիս
գրեցից: 10Իբրև յա՛նձն առ թագաւորն, եգի՛տ նա զիշխա-
նութիւնն զոր խնդրէր՝ Հետ ընդ Հետ վաղվաղակի 'ի Յու-
նաց 'ի Հեթանոսութիւն անդր զընտանի օրէնսն դարձու-
ցանէր: 11Զպարգևսն զառաջինսն զարքունի որ 'ի ձեռն
Յովհաննու, և Փտողոմեայ Հօր 'ի ժամանակի Հրեշտա-
կութեանն՝ որ վասն Հասարակաց սիրով օգնականութեան
կատարեցան և զկրօնսն օրինաւորս 'ի բա՛ց քակեցին, և
անօրէնութեան նո՛ր օրէնս 'ի ներքս արկանէր: 12Զի 'ի
ներքս ընդ բերդա՛ւն իսկ թեատրոնս և երիտասարդանոցս
շինէր. ժիրաժիր մանկունս ընտրանաւ՝ զայն յուսումն ար-
ուեստականացն տայրն: 13Եւ այնպէս իմն եռա՛նդն ածէ-
րն, սկի՛զբն արարեալ այլազգութեանն և Հեթանոսութեանն
վասն ամպարիշտ և չքահանայապետ Յասոնեայ անՀնա-
րին մոլորութեանն: 14Զի այնուհետև թողեալ էր զպաշտօն
պատարագաց սեղանոյն, և զսպասս տաճարին, և ար-
համարհեալ էր զողջակէզս պատարագացն. յօժարագոյնս
տային զանձինս իւրեանց ազգք քահանայիցն 'ի մարձիչս
և 'ի բռնամարտիկս, և յանօրէնս բաշխոյս կաքաւչաց,
և արդնընկէց տէգընկէց ձայնատու ժամանակաւն: 15Եւ
զՀայրենի՛ պատիւն առ ոչինչ Համարէին, բայց զանօրէն
Հեթանոսութեան փառս քան զօրՀնութեան փառս լա՛ւ Հա-
մարէին: 16Վասն այսորիկ իսկ և վա՛ղ Հասանէին 'ի վե-
րայ նոցա նեղութիւնքն որ շուրջանակի Հասեա՛լ պատեա՛լ
պաշարեալ պաՀէին: Զի որոց ընդ բա՛րս և ընդ գնացս
նախանձէին, և կամէին ամենայնիւ նմանել նոցա, զնո-
սին իսկ դաՀիճս և թշնամի՛ս և տանջիչս անձամբ անձին
ինքեանք իսկ պատրաստեցին: 17Զի անօրինել ոք յաստ-
ուածեղէն օրէնսն դիւրին մի՛ Համարիցի. այլ զայս ամե-
նայն ժամանա՛կդ որ առաջի կայ յայտնապէ՛ս պատմեսցէ:
18Արդ էր ժամանակ եկեալ Հասեալ՝ էր դից պաշտօնն
Հինգամեակ պաշտաման 'ի Ծուր քաղաքի առաջի թա-
գաւորին: 19Յայն պաշտօն՝ անօրէն Յասոն խաղալիկս և
Հանդիսականս 'ի սուրբ յԵրուսաղէմ քաղաքէ անուանեալս
Անտիոքացիս յղէր. 'ի ձեռն տայր նոցա երեք Հարիւր սա-
տեր 'ի գինս զոՀից ՎաՀագնի պաշտաման: Իբրև եկին բե-
րին որ բերէինն՝ աղաչեցին զի մի՛ խառնեսցեն զայն ար-
ծաթ 'ի զոՀս կռոց պաշտաման. զի ո՛չ էր պարտ և պատ-
շաճ 'ի սուրբ տեղւոջէ անտի գանձ՝ երթալ զոՀից կռոց
դի՛ց պաշտաման: 20Նոքա որ առինն՝ առնուլ առին վասն
այնորիկ որ եւոն բերել յանուն զոՀիցն պաշտաման. բայց
վասն բերելեացն աղաչելոյ՝ անդր ինչ ո՛չ խառնեցին, այլ
ետուն 'ի գործ արքունի վարձ նաւաց գործելոյ:
Է 21Այլ յետ Հրեշտակութեանն Ապողոնեայ Մենեսթեանց
յերկիրն Եգիպտացւոց ա՛նց Փտողոմէոս թագաւորն Եգիպ-
տացւոց, և ա՛ռ զթագ փոխանակ նորա Անտիոքոս. և իբ-
րև օտարացեալ իմն Համարէր զանձն կողմանցս այսոցիկ:
Դա՛րձ արար՝ խաղաց գնաց՝ եկն 'ի քաղաքն Յոպպէաց-
ւոց. անտի եկն յԵրուսաղէմ. 22և անդ մեծապէս մեծարեցաւ
'ի Յասոնէ՝ և 'ի քաղաքէ անտի, մեծամե՛ծ պքանչելեօք՝
ջաՀիւք և բոցաճաճանչ սպասուք. ապա անտի խաղաց
գնաց 'ի կողմանս Տաճկաստանի ամենայն զօրօքն Հան-
դերձ: 23Ապա յետ երից ամաց ժամանակի, արձակեաց
Յասոն զՄենեղաւոս զեղբայր մոլեկան Սիմոնի, 'ի ձեռն
ետ նմա տանել առ արքայ զգանձս զարքունի: 24Նա՝ իբ-
րև յանդիման եղև արքային, և մեծարեցաւ 'ի նմանէ,
յա՛նձն իւր սկսաւ կորզել զքաՀանայութիւնն. և զյանցանել
զՅասոնեաւ՝ յաւել ևս 'ի սակ գանձին ա՛յլ ևս երեք Հար-
իւր քանքար. 25և առեալ գայր զՀրաման իշխանութեանն
զարքունի: Եկն եՀաս. քաՀանայապետութեան ինչ արժանի
գործ ո՛չ գործեաց, այլ սրտմտութիւն դառնութեան՝ չա-
րաչար գազանապէս վարեալ բերէր: 26Եւ Յասոն որ դա-
ւով զիւրոյ եղբօր զքաՀանայութիւնն ինքն շնացաւ, դար-
ձեալ զնորա քաՀանայութիւնն նոյնպէս ա՛յլ տարաւ. և նա
փախստեայ յերկիրն Ամոնացւոց Հալածական անկանէր:
27Իսկ Մենեղաւոս առնուլ ա՛ռ 'ի ձեռս զիշխանութիւն Ը
քաՀանայութեան. բայց զայն ինչ որ թագաւորին խոստաց-
եալ էր ողջ՝ ո՛չ կարէր առնել: Իբրև ստիպե՛լ տագնապել
պաՀանջել սկսաւ Հազարապետն դղեակ բերդին. 28զի նմա՛
էր յա՛նձն Հանել Հարկ զաշխարՀին. վասն այնորիկ իսկ և
երկոքին 'ի միասին 'ի դուռն կոչեցան: 29Եւ իբրև ետես
Մենեղաւոս թէ չէ՛ զՀարկն 'ի դուրս Հատուցանելոց, եմուտ
ընդ փոխանակաւ, և կացոյց փոխանակ զԼիւսիմաքոս զեղ-
բայր իւր. և Սուստրատոս կա՛յր 'ի վերայ գործոցն Կիպ-
րացւոց: 30Իբրև ա՛յս իրք ա՛յսպէս Հաստատեալ կային, դէպ
եղև Տարսացւոց և Մաղովտացւոց ժամանակն 'ի գրգի՛ռ
վայրի դիպել. վասն զի տուեալ էր զնոսա յուտեստ Ան-
տիոքիդեայ Հարճի թագաւորին: 31Փո՛յթ կալա՛ւ չո՛ւ առ-
նել Հասանել ցածուցանել զնոսա. և թո՛ղ 'ի տեղւոջ իւ-
րում փոխանակ իւր զԱնդրոնիկոս 'ի նմին պատուի: 32Իբ-
րև ժամանա՛կ իւր պարապոյ գտեալ Մենեղաւոս, մեղմով
սպաս ոսկի գողացաւ 'ի տաճարէ անտի. և ետ նա Անդ-
րոնիկեայ. նա և ա՛յլ ևս վաճառեալ էր նորա 'ի Ծուր և
յայլ քաղաքսն որ շուրջ զնովաւ էին: 33Որպէս յանդիմա-
նութեամբ յայտ առնէր Ոնիա յամրէ անտի, յոր անկեալ
էր 'ի Դափնա Անտիոքացւոց. 34վասն այնորիկ Մենեղաւոս
իբրև ի՛ւր արարեալ զԱնդրոնիկոս՝ աղաչէր զնա, և նո-
վաւ ջանայր զբռա՛մբ արկանել զՈնիա: Նա գնա՛ց եկն առ
Ոնիա, և Հաւատացուցանէր զնա նենգութեամբ՝ և դաշինս
Հաւատարիմս կռէր ընդ նմա ծա՛նր ծա՛նր երդմամբք. սա-
կայն Հաւանեցոյց զնա ելանել յամրէ անտի, թէպէտ և
է՛ր ինքն 'ի միտս կասկածոտս: Եւ անդէն իբրև եՀան՝
խողխողեաց, ամենևին ո՛չ զանգիտեաց յիրաւանցն արդա-
րութենէ: 35Վասն այսորիկ ո՛չ միայն Հրէայք՝ այլև Հեթա-
նոսք բարկացեալ էին. և կարի՛ առաւել՝ վասն առնն տա-
րապարտուց մաՀուանն: 36Այլ թագաւորն իբրև դարձաւ 'ի
կողմանցն Կիլիկեայ, առաջի՛ անկանէին քաղաքա՛ց քա-
ղաքաց Հրէայքն, և Հեթանոսք սրտացաւութեամբ, վասն
առնն զո՛ւր մեռելոյ, տարապարտո՛ւց կորուսելոյ: 37Յայնր
վերայ սրտի մտօք Անտիոքոս դժգմեցաւ, 'ի գո՛ւթ դարձաւ
և արտասուեա՛ց յոյժ 'ի վերայ սրբութեան և բազում ի-
մաստութեան առնն: 38Եւ ջեռաւ բորբոքեցաւ 'ի սրտմտու-
թիւն բարկութեան իւրոյ. և անդէն Հրամայեաց զգլխո՛վ ա-
ծել զծիրանիսն Անդրոնիկեայ. և զԱնդրոնիկոս մերկացեալ
'ի Հանդերձէ իւրմէ, շո՛ւրջ ածեալ զքաղաքաւն, և 'ի նմին
տեղւոջ ուր զՈնիա՛յն անօրինեցին՝ Հրամայեաց զկառափն
Հարկանել զանօրէն մաՀապարտին. 'ի Տեառնէ զարժան
տանջանս 'ի վերայ չարագործին Հասուցելոյ:
39Իբրև բազո՛ւմ գաղտագողօնք լինէին գանձին 'ի ձեռն Թ
Լիւսիմաքեայ Մենեղեայ խորՀրդով, և Համբաւն 'ի դուրս
յաճախէր, ժողովեցան զօրքն 'ի վերայ Լիւսիմաքեայ. քան-
զի բազում նուագս ոսկիս կորուսեալ 'ի միջոյ Համարուէն:
40Իբրև սկսան զօրքն տագնապել, և լի բարկութեամբ 'ի
վերայ յարձակել. վառեցոյց Լիւսիմաքոս արս իբրև երիս

վերայ՝ Երևեալ, նշանակն՝ Եպիփան: Ո–ք ոմանք. Կոչէր յԵրևելի: Ոմանք. Հանել զքաՀանայութիւնն:

9 Այլք. Եւ այլ Հարիւր ևս մատոու": Ոմանք. Թատրոնս... շինեցից ասէ: Յօրինակին պակասէր. 'Ի ձեր անո–ն Անտիոքա": 10 Յօրինակին. Վաղվաղակի 'ի Յոնեայ 'ի Հեթանո". որ 'ի լո–ս. ո–ղղագրի Համաձայն այլոց եղեալ՝ Յունաց: 11 Օրինակ մի. Զառաջինսն դարձուցի որ 'ի ձեռն ՅովՀ": Ոմանք. Սիրոյ օգնակա"... նոր կրօնս 'ի ներքս ար": 13 Ոմանք. Եւ չքաՀանայապետութեան 'ի Յասոնայ: 14 Այլք. Զի յայնմ Հետէ թողեալ էր: 'Ի լո–ս. 'Ի մարզիչս և 'ի բռնա". Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: Ո–ք ոմանք. Եւ 'ի բռնամարտիկ մարտիկս, և յանօրէն բաշ"... ձայնատուր ժամանակաւն: 16 Ոմանք. Վասն այնորիկ իսկ... անձին իսկ ինքեանց պատրաս": 17 Ոմանք. Արդ զայս ամենայն ժամանակդ: 18 Ոսկան. Արդ է ժամանակ եկեալ: 19 Ոմանք. 'Ի ձեռս տայր նոցա... սատեր գինս զո": Ոսկան. Կռոց դիւացն պաշտա": 20 Ոսկան. Վասն բարեացն աղաչէ": 21 Ոմանք. Համարեալ զանձն իւր 'ի կողմանցս այսո": 'Ի լո–ս. 'Ի կողմն Յոպպէացւոց. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ:

23 Ոմանք. Սիմոնի մոլեկանի: 24 Ոմանք. Եւ զանցանել զՅասոնաւ: 25 Ոմանք. Գործ ո՛չ գործէր... գազանապէս վարարեալ բերէր: 26 Ոմանք. Եւ Յասոն այն որ դաւով... փախստական անկանէր: 27 Ոմանք. Ա՛ռ 'ի ձեռն զքաՀանայութիւնն: 28 Ոմանք. Վասն այնորիկ և երկոքին: 29 Ոմանք. 'Ի դուրս Հատուցանելոյ... և կացոյց փոխանակաւ: Յօրինակին. Եւ Սուտրատոս: 30 Ոմանք. Եւ Մաղովտացւոց ժամանակին: 33 Յօրինակին պակասէր. Անկեալ էր 'ի դափ": 34 Ոմանք. Իբր իւր արարեալ... նմա նենգութեամբ... առնէր ընդ նմա... և անդրէն իբրև եՀաս... և ամենևին ոչ: 35 Ոմանք. Բարկացեալ և կարիս առնէին վասն առն: 36 Ոմանք. Սրտցաւութեամբ: 37 Ոմանք. Դժդմեցաւ. Իսկ Ոսկան ունի. Դժդմնեցաւ: 38 Ոմանք. Եւ անդրէն Հրամայեաց... զծիրանիսն՝ զԱնդրոնիկոս մերկացեալ... ետ շուրջ ածել զքա"... 'ի Տեառնէ զարժանի տանջ"... Հասուցանելով: 39 Ոմանք. Կորուսեալս 'ի միջոյ

Հազարս: Սկսաւ ձեռն 'ի գործ արկանել, և սկիզբն առ-
նել գործոցն չարութեան. արամբ միով որ խուժադուժ
ևս էր տեսանելով քան զմտօքն թանձրութեան: 41 Իբ-
րև տեսին զկիսիմաքեայ զդաւն և զնենգութիւն որ ե-
ղև՝ խռնեցան վաղվաղակի, ձեռն 'ի գործ առնէին, ոմն
վէմս, ոմն վիրգս, կէսքն զաւազն զխիճն հողախառն առ
հասարակ յարձակելոցն 'ի վերայ արկանէին: 42 Զոմանս
վիրաւորս, զոմանս կառափնատս արձակէին, զբազումս
սպանանէին, և զամենեսին առ հասարակ 'ի փախուստ
դարձուցանէին. զնոյն ինքն զսեղանազերծ զտաճարակա-
պուտ՝ զգանձի տամբն արկանէին փախստեայ: 43 Վասն
այսր ամենայնի լինէին դատաստանք ընդ Մենեղայայ:
44 Իբրև եկն էջ թագաւորն 'ի Ծուր, յանդիման նորա իսկ
էին դատաստանք. զի եկին արք երեք 'ի ծերակոյտ ժողո-
վրդենէ անտի ցուցանել զիրաւունս: 45 Իբրև 'ի պարտու-
թիւն մատնեցաւ Մենեղաւոս, խոստացաւ գանձ բազում
տալ Փտողմեայ, զի հաճեսցէ զմիտս նորա: 46 Վասն այսո-
րիկ առեալ զթագաւորն մեկուսի՝ իբրև զբօսանաց պատ-
ճառաւ՝ շրջեաց զմիտս նորա. 47 զամենայն չարեացապարտ
Մենեղաւոս արձակել 'ի պարտեաց անտի: Եւ զայն տա-
ռապեալս, որ թէպէտ առաջի Խաղտեաց դատ վարէին,
իրաւ գտանէին, արձակեալք՝ գտեալք անպարտք երթա-
յին, զնոսա մահապարտս արարին: 48 Եւ վաղվաղակի զան-
իրաւութեան պատիժս զնոքօք արկանէին, որ վասն քա-
ղաքին և գնդին և սպասուն սրբութեան գուժել եկեալ է-
ին: 49 Եւ վասն այսր ամենայնի Ծուրացիքն չարատեացք
առատապէս սրտացաւութեամբ հանդերձեցին զնոսա, 50 և
յղարկեցին զՄենեղաւոս վասն իշխանացն ռըժդութեան և
ագահութեան: Հաստատեալ կայր չարախօսութիւն մեծ,
եղեռն վնասու քաղաքացւոցն իւրոց կացուցանէր:
5 Եւ ժամանակօք երկրորդ գալստեանն Անտիոքու յերկիրն
Եգիպտացւոց առաքէր 'ի կողմանցն Անտիոքացւոց: 2 Իբ-
րև դէպ լինէր ընդ ամենայն քաղաքն յաւուրց քառասուն
երևել ընդ երկինս և ընդ երկիր, արս հեծեալս տիգաւորս,
'ի զարդ ոսկի 3 վառեալս՝ զարդարեալս, արշաւեալս յար-
ձակեալս խառնեալս ընդ միմեանս. անդ էր լսել թընդիւն
վահանաց, շկահիւն զաղեղանց, շողիւն սուսերաց, շաչիւն
նշանաց, շառաչիւն նետից, զփայլիւն զոսկեղէն վառելոց:
4 Եւ ամենեքեան անկեալ աղաչէին զայն նշանս 'ի բա-
րի ինչ կատարել: 5 Իբրև շռինդն իմն յանկարծուստ համ-
բաւի հարկանէր, իբրև թէ Անտիոքոս փոխեալ իցէ յաշ-
խարհէ. առնոյր Յասոն ոչինչ պակաս քան զքսան հա-
զար վառեալ, և յարձակէր 'ի վերայ քաղաքին. և նո-
քա վասն յանկարծ դաւոյն 'ի պարսպէ անտի մերժէին:
Եւ Մենեղաւոս արշաւեալ 'ի քաղաք անդր հասանէր.
6 ուր Յասոնն մոլեգին յանխնայ անկեալ գործէր մեծա-
մեծ կոտորած քաղաքացեացն իւրոց, իբրև 'ի մէջ թշնամ-
եաց գործէր. և ոչ ածէր զմտաւ զտոհմային քաղաքակից
ընկերութեանն բարեկանդանութիւն, զի 'ի թշուառութիւն
դարձուցանէր. այլ համարէր իբրև 'ի մէջ թշնամեաց ան-
կեալ սպէպ ստէպ տագնապել, և 'ի վերայ միատոհմի
գնդին իբրև 'ի վերայ թշնամւոյ նշան յաղթութեան կանգ-
նել: 7 Ապա իշխանութեան ինչ ոչ կարաց հասանել, բայց 'ի
կատարած զամօթ դաւոյն ժառանգէր. և ինքն փախստ-
եայ անկանէր 'ի կողմանս Ամոնացւոց. 8 յորմէ չարաչար
կատարած վախճանի ընդունէր, արգելեալ 'ի բանտի Ա-
րետայ Արաբացւոց արքայի: Դարձեալ 'ի քաղաքէ 'ի քա-
ղաք փախստեայ լինէր, ատելի հալածական յամենեցունց՝
իբրև ապստամբ յօրինացն, պղծեալ գարշեցեալ՝ իբրև գա-
ւառի և քաղաքի և գնդի՝ մատնիչ և դահիճ, յերկրին Ե-
գիպտացւոց եռացեալ թքաւ: 9 Բազումս և անթիւ յիւրմէ
աշխարհէ օտարացոյց, և ինքն օտարացեալ 'ի մէջ օտա-
րաց կորեաւ. 10 անսուգ, անխնամ, անհանդերձ, և գերեզ-
մանացն հայրենեաց չեղև արժան:
11 Իբրև ազդ եղև արքային վասն իրացն եղելոց, ա- Ժ
պըստամբ համարեցաւ թագաւորն զհրէաստան յիւրմէ.
վասն այսորիկ փութացաւ գնաց յերկրէն Եգիպտացւոց
գազանացեալ սրտիւ, եկն՝ առ զքաղաքն 'ի սուր սայր
սուսերի՝ և 'ի տէգ նիզակի. 12 և հրաման ետ զօրացն՝
որ 'ի բուռն անկանիցին՝ յանխնայ կոտորեսցին, և որ
յապարանս ամրասցին՝ անդէն 'ի ներքս սատակեսցին:
13 Եւ անդ լինէր տղայոց և ծերոց առ հասարակ կոտորած,
կանանց և մանկանց առ հասարակ սատակումն, կուսից
և կուսանաց առ հասարակ կոտորած: 14 Եւ ութ բեւր յայն
երիս աւուրս միանգամայն կոտորեցին. և չորս բեւրս 'ի
վաճառի ոչինչ պակաս լաւութեամբ քան զսպանեալսն վա-
ճառեցին: 15 Եւ իբրև այսու չարեօք ոչ յագեցաւ, իշխեաց
ձեռնամուխ լինել 'ի սուրբսն ամենայն աշխարհաց, իշխեաց
մտանել 'ի տաճար անդր. առաջնորդ 'ի ձեռն ունէր զՄե-
նեղաւոս, որ օրինացն և աշխարհին և գնդին մատնիչ
և դահիճ եղեալ էր: 16 Եւ պիղծ և անօրէն ձեռօք զսուրբ
սպաս սեղանոյն, և որ յայլոց թագաւորաց և յայլոց քա-
ղաքաց եդեալ էր 'ի սրբութիւն՝ յաճումն և 'ի փառս տեղ-
ւոյն, զայն առեալ պղծոց բաշխէին: 17 Թերևս հպարտացեալ
յամառեալ էր 'ի միտս իւր Անտիոքոս՝ և ասէր. Եթէ վասն
մեղաց անօրէնութեան բնակչաց քաղաքիս բարկացեալ է
սոցա Տէր, վասն այսորիկ եղեն արհամարհանք 'ի վերայ
տեղւոյն սրբութեան: 18 Զի եթէ ոչ մեղօք մեծօք պաշարեալ
էին, լինէր որպէս հեղիոդորոսն որ առաքեցաւ 'ի Սելևկեայ
արքայէ. զի նա առաքեցաւ համար առնել գանձուն. և սա
արդեաք վաղվաղակի մտեալ՝ կործանէր 'ի հպարտութենէ
իւրմէ: 19 Այլ ոչ վասն տեղւոյն զազգն, այլ վասն ազգին
զտեղին ընտրեաց Տէր: 20 Քանզի և տեղին ինքն ժառան-
գեաց զազգին խոտորութիւն, որպէս և յետոյ բարեացն
կցորդ լինիցի, 'ի միւսանգամ հաճել մեծի Աստուծոյ փա-
ռօք ուղղութեան: 21 Այլ Անտիոքոսն ութհարիւր քանքար 'ի
վերայ ինն հարիւրոյն բարձեալ բերէր 'ի տաճարէ անտի.
արագ հասանէր 'ի քաղաքն Անտիոքացւոց, հպարտաց-
եալ մտօք համարէր զծով՝ 'ի ցամաք, և զցամաք՝ 'ի ծով
փոփոխել: 22 Եւ անդ թողոյր վարդապետս խիստս, չար-
չարել զմնացորդսն Երուսաղեմացւոց, և զՓիլիպոս յազգէ
Փրանգ, բայց 'ի բարուց խժդժագոյն ևս էր քան զայն որ
եթող զնա անդ: 23 Եւ 'ի Գարգարիզին՝ զԱնդրոնիկոս. և
'ի վերայ սոցա զՄենեղաւոս, որ չարաչար ևս քան զնո-
սա 'ի վերայ հասեալ դատէր զքաղաքն: 24 Բայց զի ու-
նէր սակաւ մի գումն ընդ հրէայսն, առաքեաց նա մաշուէ
զԱպողոնիոս երկուք բիւրուք զօրօք, թող զհազարն զառա-
ջին. զի զամենայն մարդ հասարակաչափ կոտորեսցէ, և
զկանայս և զմանկունս վաճառեսցէ: 25 Սա իբրև եկն յԵրու-
սաղէմ, նախ զառաջինն խաղաղութեամբ դաւով եմուտ, և
եղև անդ մինչև յօրն սուրբ՝ յօրն շաբաթուց. իբրև յաւուրն
շաբաթուց եգիտ զհրէայսն դատարկացեալս, հրաման ետ
զօրացն իւրոց վառել: 26 Որ միանգամ 'ի զնին տեսլեանն
եկին, սուր 'ի վերայ եդեալ կոտորեաց. և ընդ քաղաքն
ընդ ամենայն զինու հանդերձ այսր անդր վառեալք ընթա-
նային, առ հասարակ տարածեալ դիթաւալ կացուցանէին:
27 Եւ Յուդա Մակաբէ՝ որ տասներորդն եղեալ էր, փա- ԺԱ
խըստեայ լինէր՝ յանապատ ելանէր, գազանակեաց կեանս
'ի լերինս անցուցանէր. և այնպէս զնդաւն որ ընդ նմա
էին խոտաբուտ կերակուր կերակրեալ անցուցանէին զժա-

համարին էին:

40 Ոմանք. Արս իբրև վեց հազարս... ձեռն 'ի գործ առնել... զմտօքն թանձրութեամբ: 41 Ոմանք. Ձեռն 'ի գործ արկանէին, ոմն վէմ: 42 Ոմանք. Եւ զամենեսին հասարակ: 44 Ոմանք. 'Ի ծերակոյտ ժողովրդենէն: 45 'Ի լուս. Զմիտս թագաւորին: 46 Ոմանք. Զբօսանաց պատճառանաւ: 47 Օրինակ մի. Զամենայն չարեաց անպարտ զՄենեղաւոս: Ոմանք. Իրաւունս գտանէին ար": 48 Ոմանք. Զանօրէնութեան զպատիժսն զնոքօք: 49 Ոմանք. Սրտցաւութեամբ: 50 Ոմանք. Եւ յուղարկեցին զՄենեղաւոս վասն իշխանացն գժդութեան... մեծեղեռն վնասու: 5.1 Ոմանք. Եւ ժամանակօք երկրորդ գալստեանս: Անտիոքոս յերկիրն ե": 2 Ոմանք. Իբր դէպ լինէր: Ոսկան. Յաւուրս քառասուն: 5 Ոմանք. Իբրև շռինդն իմն... իբրև Անտիոքոս փոխեալ յաշխարհէ... քան զհազար վառեալ: 6 Ոմանք. Քաղաքացւոցն իւրոց... ընկերութեան բարեկամութիւն... 'ի մէջ թշնամեաց անկանել... միատոհմն գնդին:

8 Ոմանք. Յումմէ չարաչար կատարած... պղծեալ գարշացեալ... եռացեալ թքեաւ: Ո–ր Ոսկան. Հեռացեալ թաքեաւ: 9 'Ի լուս. 'Ի մէջ օտարաց մեռաւ. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: 10 Ոմանք. Չեղև հայրենեացն արժանի: 11 Ոմանք. Եւ 'ի տէգս նիզակաց: 12 Ոմանք. 'Ի բուռն անկցի՝ յանխնայս կոտոր"... անդէն սատակեսցին: 15 Ոմանք. 'Ի սուրբս ամենայն աշ"... որ օրինաց աշխարհին... մատնիչն և դա": 17 Ոմանք. Հպարտացեալ յիմարեալ էր 'ի... և անօրէնութեան քաղաքիս բնակ": 18 Ոմանք. Համար առնել գանձին, զի սա արդեւք: 20 Ոմանք. Եւ տեղին ինքնին... կցորդ լինիցին... մեծի փառօք ուղղութեամբ: 21 Ոմանք. Արագ արագ հասանէր 'ի քա": 22 Ոմանք. Յազգէ Փրանք. կամ Փրանքս. և նոր օրինակ մի՝ Ֆռանկ: 23 Օրինակ մի. Եւ 'ի Գարգիզին զԱնդր": Ո–ր Ոսկան. և 'ի Գարիզին: 24 Ոմանք. Երկու բիւրուք. թող զհազար զօրն զառաջինն. զի զամենայն մարդ հասակաչափ կո": 25 Ոմանք. Եւ իբրև յօրն շաբաթուց եգիտ:

մանակն, զի մի՛ 'ի պղծութիւնս մերձեսցին:

6 Յետ բազում ժամանակաց առաքեա՛ց թագաւորն զԱթենեբիոս ծերունի, ստիպե՛լ տագնապել զՀրէայսն, անցանել զՀարցն օրինօք, և յօրէնսն Աստուծոյ այլ մի՛ ևս յամենալ. [2]և պղծել զտաճարն Երուսաղեմի, և անուանել զնա յայնմՀետէ յանուն որմզդական դիցն Ողոմպիացւոց որ 'ի Գարգարիզին էին. որպէս որ զտեղին բնակեալ նստէին. Հիւրասէր որմզդական դիցն վանատրի: [3]Եւ չարաչա՛ր դժուարին նեղութիւն չարեաց 'ի վերայ Հասուցանէին: [4]Զտաճարն սուրբ պղծութեամբք արուեստականօք Հեթանոսաց լնոյր, և սրբութեան սրաՀն արամբք և կանամբք միմեանց խառնակութեամբք յաղտեղութիւն դարձուցանէին. և որ ինչ ո՛չ ևս արժան ինչ էր՝ զայն 'ի ներքս Համարձակ տանէին. [5]և զսեղանն ինքնին 'ի գլխովին անարգելովք յօրինացն և խոտելովք լնուին: [6]Եւ անդ էր ո՛չ զօրէնս շաբաթուց տեսանել, և ո՛չ զտօնս տարեկանաց զՀայրենիս պաՀել, և ո՛չ բնաւ ամենևին Հրեա՛յ անուն անուանե՛լ իշխել: [7]Վարէին ածէին ստէպ ստէ՛պ տագնապաւ յամսաւոր յօր տօնի ծննդեան թագաւորին՝ զի զոՀեսցեն: Իբրև տօն Հասանէր սպանդարամետական պաշտամանն, տագնապէին զնոսա՝ պսակեալս թա՛ւ ոստօք սպանդարամետին կաքաւե՛լ: [8]Հրամա՛ն առաքեցին յամենայն մօտաքաղաքս պաշտօնաւորս լինել. և իբրև բանս 'ի բերան եդին Փտողոմայեցիքն, յոր Հասա՛ւ իցեն զոՀիւք զպաշտօնն պաշտիցեն: [9]Եւ այն՝ որ ո՛չ յանձն առնուցուն զոՀե՛լ՝ անդէն սուր 'ի վերայ դնել: Եւ անդ էր տեսանել չտա՛պ տագնապի տառապանս չարչարելոցն: [10]Նամակագի՛ր եղեն զերկուց կանանց՝ վասն զորդիս իւրեանց թլփատելոյ. ածի՛ն վաղվաղակի՝ զմանկունսն զստեանցն կախեցին զմարցն, և զնոսա ընդ Հրապարակն առաւակէ՛ շրջեցուցանէին. ապա 'ի պարսպաց անտի 'ի վա՛յր Հոսեցին: [11]Կէսքն երթեալ գաղտուկ յայրսն մօտաւորս՝ զշաբաթուց աւուրսն անցուցանէին. իբրև 'ի վերայ Հասանէին, կենդանւոյն խանձատեալս Հրով սպանանէին. վասն երկիւղածութեան աւուրն փափկութեան և օրինացն սրբութեան: [12]Այլ ես՝ աղաչէ՛մ զամենեսեան, որ զգիրսդ յակն արկանիցէք՝ մի՛ ինչ վասն ազգին խղճիցէք, և զվիշտս զայս ամենայն առ սատակման տոՀմին Համարիցիք, այլ 'ի խրա՛տ ազգին մերոյ: [13]Եւ ո՛չ առ բազում ժամանակս ինչ թողուլ զանօրէնս. այլ վաղվաղակի զնշանս իւր և զարուեստս իւր յայտնէ: [14]Զի ո՛չ եթէ որպէս առ այլ Հեթանոսս երկայնամիտ լինի Աստուած՝ մինչև լցցեն զչափ մեղաց իւրեանց, և եկեսցեն Հասցեն 'ի դատաստանս անՀնարինս. [15]այնպէս և առ մե՛զ կատարէ զամենայն, զի Հասցուք մեք 'ի տեղի դատաստանի. [16]այլ մօտ առ մօտ խրատէ, և արագ արա՛գ ածէ 'ի վերայ զողորմութիւն: [17]Զայս բանս ընդ ձեզ վասն յիշատակի բանիցդ խօսեցաք. արդ անդրէն 'ի գլուխ պատմելոյն մատիցուք:

ԺԲ [18]Եղիազարո՛ս այր մեծ ընդ առաջինսն 'ի գնդի անդ. լցեա՛լ աւուրբք՝ ծերացեալ Հասակաւ, գեղեցիկ երեսօք. ածեալ գա՛յլ 'ի բերան ստիպէին ուտել խոզենի: [19]Նորա 'ի մտի՛ եդեալ՝ յամառեալ պնդեալ սրտիւ՝ յանձն առ ընդունել զմաՀ քաջ անուամբ՝ քան զկեանս խղճիւ, և ընկերաց ըստգտանելով: Ընտրեաց ինքնակա՛մ Հասանել 'ի տանջանս. ձեռներէ՛ց լինէր, թքանե՛լ անարգե՛լ զպաշտօնս նոցա. [20]որպէս օրէ՛ն է Համբերողաց բացէ 'ի բա՛ց անարգել ինչ՝ զոր ո՛չ է օրէն յանձինս մատուցանել: [21]Իսկ այն՝ որ պատրաստեալ եկեալ էին, ինքեանք առ տկարութեան մտացն, վասն անՁնասէր բարոյից զոՀից 'ի պաշտօն, ծանօ՛թ ևս էին առնն աւագութեան. առեալ մեկուսի՝ իւրեա՛նց տկարութեան մտօքն զՀաստատեալ միտսն 'ի Հրապո՛յրս ցոփութեան դարձուցանել ջանային: Յանձն առ-

առեն զՀրաման թագաւորին՝ [22]և քեզ ա՛յլ միս մատուցցուք զի լուծցես զկարծիսն, և 'ի մաՀուանէդ ապրեսցի՛ս: [23]Նա գեղեցիկ խորՀուրդս Հաստատուն յանձին եդեալ, զարժանի Հասակին՝ ըստ ծերութեան մեծութեանն, ըստ երևելի՛ վայելչութեանն, ըստ զուարթածաղիկ ալեա՛ցն զուարճացելոց, ըստ գեղեցիկ 'ի մանկութենէ մինչև յաւագո՛յթ մնդեանն. մանաւանդ առաւել ըստ աստուածագործ սրբութեան օրինադի՛ր կրօնից, ամենայն կարգօք լի, արագ արա՛գ առնէր զպատասխանին: [24]Ո՛չ արժան՝ ո՛չ պատշաճ, ասէ՝ մերոյ չափոյ Հասակի՝ կեղծաւորութի՛ւն մտանել ընդ սրբութեան խոստովանութիւն: Իցեն բազումք 'ի մանկտւոյ այտի՝ որ ընդ ակա՛մբ Հայիցին. կարծի՛ս 'ի մտի դնիցեն և ասիցեն. Եթէ Եղիազարոս՝ իննսնամեան անցեալ ծերութեամբ Հասեալ 'ի դուռն վախճանի, յայլազգութիւն դարձաւ: [25]Եւ նոքա վասն ի՛մ կեղծաւորեալ գայթագղեսցին. և զայս՝ խի՛ղճ մտաց և կե՛ղտ անուն ծերութեանս յաշխարՀի թողից: [26]Իսկ արդ՝ եթէ ամենևին նո՛յնչափ ժամանակս կենաց շնորՀիցեն ինձ, և 'ի ձեռս մարդկան բնաւ այլ ո՛չ մատնիցիմ. սակայն յաւիտենից 'ի միտսջենաւոր ձեռա՛ց անտի՝ ո՛չ կենդանւոյ և ո՛չ յետ կենդանութեան ուրեք փախչել կարիցեմ: [27]Վասն այսորիկ քաջութեամբ փոխեցայց յաշխարՀէ աստի, զի արժանի՛ իմոյ ծերութեանս երևեցայց: [28]Եւ օրինակ բարեա՛ց և առաքինութեան մանկտւոյ թողից, զի յօժարութեամբ և քաջութեամբ 'ի վերայ սրբութեան օրինացն մաՀո՛ւ չափ ջանալ մարթասցեն: Զայս ամենայն իբրև ասէր՝ ինքնակամ դիմագրաւ կամակար 'ի վիշտս մաՀուն և տանջանացն դիմէր: [29]Նոքա որ յառաջագոյն շո՛ւրջ մատուցեալ մխիթարէին, զբանս մխիթարութեանն 'ի թշնամութիւն դարձուցանէին, և զիմաստութեան խորՀուրդսն իբրև մոլորութիւն Համարէին. առաւե՛լ մատուցեալ 'ի տանջանս տագնապէին: [30]Նա իբրև մերձ եղև 'ի տանջանաց անտի 'ի վախճան, եբաց զբերան իւր Հեծեծելով, սկսաւ խօսել 'ի Տէր որ ունի զգիտութիւն սրբութեան խորՀրդոց՝ և ասէ. Այս մի ինչ յայտ եղև, եթէ 'ի ձեռս ի՛մ էր արձակել 'ի մաՀուս վտաց. զայս խստութեան տանջանս մարմնոյ ընկալեալ Համբերեմ. այլ Հոգւով քաջ քաղցրութեամբ վասն աՀի սաստիցն Տեառն ընդունիմ: [31]Եւ սա՝ զայս օրինակ պատերազմեալ՝ յաշխարՀէ փոխեցաւ:

7 Դէպ եղև եղբարս եւթն մարբն Հանդերձ կալեալս, ածե՛լ յատեան թագաւորին, 'ի խոշտանգանս գանի տագնապէին ուտե՛լ խոզենի: [2]Մի 'ի նոցանէ նաՀատակեցաւ յառաջագոյն, սկսաւ խօսել և ասէ. Զի՞ կայք անցեալ, կամ զմեզ զի՞նչ Հարցանելոց էք. մեք պատրա՛ստ եմք 'ի մեռանել՝ քան անցանել ըստ օրէնս Հայրենիս: Ակար [3]Բարկութեամբ սրտմտութեամբ լի՛ եղև թագաւորն. Հրամայեաց ջեռուցանել տապակս, և կատսայս, և անիւս, և պէսպէ՛ս գործիս տանջանաց պատրաստել: Զայն իբրև վաղվաղակի ջեռուցին պատրաստեցին, [4]Հրամայեաց զնաՀատակն յառա՛ջ կացուցանել. և նախ զլեզուն կտրեցին, և զգլխոյն մորթն զերեսօքն դարձուցին. ապա զոտս և զձեռս առաջի մօրն և եղբարցն ծայրաքա՛ղս առնէին: [5]Եւ ապա իբրև 'ի բանի՛ց և 'ի ձեռաց անպիտան առնէր՝ Հրամայէր կենդանւո՛յն 'ի տապակսն ջեռուցեալս իջուցանել: Ապա իբրև ճենճերն ընդերկար՝ ա՛յնպէս 'ի տապակէ անտի ելեալ դիզացեալ ծառանայր, սկսան եղբարքն ընդ միմեանս մա՛րբն Հանդերձ մխիթարե՛լ և ասել. Քաջութեամբ մեռցուք, զանուն և զոգի՛ս ժառանգեսցուք. [6]Հայի՛ Տէր Աստուած 'ի ճգնութիւն պատերազմիս մերոյ, և 'ի ծառայս իւր մխիթարի՝ որպէս յա՛յտ յանդիմանութեամբ ասաց Մովսէս յօրՀնութեան իւրում. և 'ի ծառայս իւր մխիթարի: [7]Իբրև առաջինն զօրինա՛կ զայս յաշխարՀէ փոխեցաւ. Զերկրորդն 'ի տեղի տանջանացն մատուցանէին, և զգլխոյն մորթն Մակար

6.1 'Ի լուս. Յետ ո՛չ բազում ժամանակաց. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: Ոմանք. ԶԱթենոբիոս: 2 Ոմանք. Ողմպացւոց, և որ 'ի Գարգա՞: Ո–ր Ոսկան. Ոլիմպիացւոց որ 'ի Գարիզին: Ոմանք. Դից վանաւորի: 4 Ոմանք. Արժանի էր ինչ՝ զայն 'ի: 5 'Ի լուս. Եւ խոտորելովք լնուին. Համաձայն այլոց 'ի բնաբ: 7 Ոմանք. Իբրև տօն Հասեալ էր սպա՞ն": Ո–ր Ոսկան. Սպանդարամետական... սպանդարամետին: 8 Ոմանք. Լինել. իբրև բանս... Պտողոմէացիքն: 9 Ոսկան. Եւ այնք որք ո՛չ յանձն: 10 Ոմանք. Ընդ Հրապարակն առակէ շրջե՞": 11 Ոմանք. Զշաբաթու աւուրս... խանձատեալ սրով սպա՞": 12 Ոմանք. Յակն արկիցէք... և վիշտս: 13 Ոմանք. Թողուլ զօրէնս. և ոմանք. թողու զանօրէնսն: 19 Ոմանք. Եւ նորա 'ի մտի... յանձն առեալ զմաՀ քաջ: 20 Ոմանք. Ի՞նչ՝ զոր ինչ ո՛չ է օրէն. կամ ինչ որ զինչ ո՛չ է օ՞":

23 Ոմանք. Նաև զգեղեցիկ խորՀուրդն. կամ՝ խորՀուրդս Հաստատունս յան": 24 Ոմանք. Եւ ո՛չ պատշաճ է ասէ... կեղծաւորութեամբ մտա՞... իննսնամեայն... և Հասեալ 'ի դու": 26 Ոմանք. ՇնորՀիցին ինձ... սակայն 'ի յաւիտենից: 28 Ոմանք. Բարեաց և քաջութեան մանկտւոյ թողից, և յօժարութեամբ... 'ի վերայ սրբութեանց: 30 Ոմանք. Զբերան իւր Հեծելով. սկսաւ խօսել զտէրունի զգիտութիւն սրբութեան... եթէ 'ի ձեռս էր իմ: 7.1 Ոմանք. 'Ի խոշտանգանս տագնապի գանէին ուտել: 2 Նորանոր 'ի լուսանցս ամենայն Գրչագիր օրինակաց մերոց նշանակին անուանք նաՀատակ եղբարցն մարբն Հանդերձ. զոր և մեք պարտ Համարեցաք դնել ըստ այնմ կարգի: Ոմանք. Մեք եմք պատրաստեալք 'ի: 3 Ոմանք. Հրաման ետ ջեռուցանել... տանջանաց պատրաստեալ: 5 Ոմանք. Անպիտանս առնէր: 6 Այլք. Եւ 'ի ծառայս իւր մխիթարեսցի:

վարսիւքն Հանդերձ զերեսօքն արկանէին. և անդէն Հար-
ցանէին. Կերիցե՞ս խոզենի միս, մինչչև զամենայն մարմինդ
անդամ անդամ լուծեալ է: [8]Նա ետ պատասխանի իւրեանց
բարբառովն՝ և ասէ. Ո՛չ: Վասն այսորիկ և սա 'ի նոյն
տանջանսն տանջեալ վախճանէր: [9]Իբրև յոգւոցն պարզել
ապաստան եղև. սկսաւ խօսել՝ և ասէ ցթագաւորն. Այ
սէգ Հպարտ և ամբարտաւան, դու զմեզ յայսց կենաց աշ-
խարհիս կարճե՛լ համարիս. իսկ այն որ աշխարհաց թա-
գաւորն է՝ թէպէտ և մեռանիմք մեք վասն օրինացն, 'ի
կեանսն յաւիտենից 'ի միւսանգամ ծննդեանն ժամանա-
կի՝ կենաց 'ի կեանս դարձուցանէ: [10]Յետ նորա զերրորդն
Խո-րէն ածին, և զլեզուն խնդրէին. Նա վաղվաղակի մատուցա-
նէր, և զձեռսն քաջասիրտս տարածանէր: [12]Զի և թա-
գաւորն ինքնին իսկ զարմացեալ լինէր վասն պատանւոյն
ուշի մտացն, և սրտին քաջութեան. զի առ ոչինչ զցաւսն
Խոր-սէն Համարեցաւ: [13]Եւ սա իբրև փոխէր՝ Չորրորդն 'ի տեղի
մատուցեալ, 'ի նոյն տանջանս չարչարէին: [14]Իբրև շունչն
վախճանի Հասանէր, խօսել սկսաւ այսպէս. Մեզ լա՛ւ է
զի փոխիմք աստի 'ի մարդկանէ. և յուսոյն անն ունիմք
միւսանգամ ծննդեանն յարութեան մեռելոց, քան քեզ 'ի
կենդանիս. զի արգելեալ փակեալ է 'ի քէն յարութիւն մե-
Ամի-նա-դաբ ռելոց: [15]Յետ սորա զհինգերորդն մատուցին 'ի տանջանս
չարչարանացն. իբրև զաչս 'ի վեր եբարձ՝ Հայեցաւ ընդ
թագաւորն, սկսաւ խօսել ընդ նմա՝ և ասէ. [16]Իշխանու-
թիւն առեալ մարդկան, և դու մա՛րդ մահկանացու՝ գործե՛ս
զինչ և կամիս. բայց մի՛ 'ի վատութիւն ինչ և զմեր ազգս
Համարիցես, կամ լքեալ թողեալ ինչ 'ի ձեռաց Աստու-
ծոյ Համարիցիս: [17]Կա՛ց մնա՛ դու՝ և տեսցես զզօրութիւնս
մեծամեծ սքանչելեացն. որպէս զի զքե՛զ և զազգատոհմն
քո չարաչա՛ր Հարուածովք չարչարիցէ: [18]Յետ այսորիկ ած-
Գա-դիէ եալ եղև վեցերորդն.և իբրև մե՛րձ եղև 'ի մեռանել՝ ա-
սէ. Զի՞ մոլորեալ ես տարապարտուց. ընդ մեզ ա՛յս անցք
որ անցանեն վասն մե՛ր մեղաց. զի մեղանչեմք առ Աստ-
ուած արժանի՛ զարմանալոյ. [19]բայց դու մի՛ ակնունիցիս
ողջանդամ բարեմիտ ապրել յաստուածամարտ մատուց-
Շա-մունի եալ: [20]Եւս առաւել բարեա՛ց յիշատակաց արժանի՝ մայրն
սքանչելի. որ զայնպիսի զեւթն որդի յիւրմէ կորուսեալ 'ի
միում աւուր 'ի միում ժամանակի՝ վասն յուսոյն Աստուծոյ
[21]քաջալերեալ սրտապնդեալ զմի՛ մի՛ 'ի նոցանէ քաջալե-
րէր մխիթարէր իւրեանց բարբառովն, և զսիրտն և զմիտսն
զիգութեան առնապէ՛ս վառեալ. [22]քաջութեամբ յառաջ մա-
տուցեալ՝ ասէր. Չգիտե՛մ որպէս բնաւ դուք յարգանդիս ե-
րևեցարուք. և ո՛չ ես ինչ զոգիսդ՝ կամ զկեանսդ ձեր շնոր-
Հեցի, և ո՛չ զկերպարանսդ ձեր զիւրաքանչիւր ես նկարե-
ցի, և ո՛չ զՀասակսդ ձեր ծնեալ և սնուցեալ: Այսուհետև
ես իմ ինչ՝ ո՛չ Համարեցայց. [23]այլ որ աշխարհի արարիչն
է, որ ստեղծ զծնունդս մարդկան, զկեանսդ և զոգիսդ 'ի
գալստեան իւրում իւրով ողորմութեամբք 'ի ձե՛զ դարձու-
ցանէ: [24]Անտիոքոս թէպէտ և արՀամարՀեա՛լ զինքն Համա-
րեցաւ վասն բարբառոյ նախատակացն, սակայն մինչդեռ
Գա-դդէ ոգիքն կրտսերոյ մանկանն առ իւր կային,սկսաւ ո՛չ մի-
այն բանիւք մխիթարութիւն մատուցանել, այլև արդեամբք
Հաստատէր՝ 'ի մեծութիւնս յաւագութիւնս Հասուցանել, ե-
րանելի՛ առնել յաշխարհի. միայն թէ 'ի նախնեացն օրի-
նաց փոփոխեսցի. գո՛րծ 'ի ձեռին տալ՝ և բարեկամ ան-
ուանել թագաւորաց: [25]Իբրև ետես թէ ամենևին պատա-
նին 'ի բանս թագաւորին ո՛չ խոտորեցաւ, կոչեաց թա-
գաւորն զմայրն, և աղաչէր լինել պատանւոյն կենաց նո-
րին խորհրդական՝ զի փրկեսցի: [26]Իբրև կարի՛ շատ ստիպ-
եաց, յանձն առ խօսել ընդ որդւոյն. խոնարհեցաւ 'ի նա,
[27]սկսաւ ծա՛ղր առնել զՀպարտ զամբարտաւան թագաւորն,
և ասէ: Ողորմեա՛ց ինձ որդեակ իմ. յո՛ւշ լիցի քեզ զի
կրեցի զքեզ ինն ամիս յարգանդի, և սնուցի զքեզ զերիս
ամս 'ի գիրկս ստեամբք, և Հասուցի զքեզ յայդչափ մե-
ծութիւն Հասակի: [28]Արդ աղաչեմ զքեզ որդեակ, Հայեցե՛ս
դու յերկինս և յերկիր, և որ 'ի նոսա արարա՛ծք իցեն.
յուշ լիցի քեզ զի յոչնչէ արար զնոսա Աստուած. նո՛յնպէս
և ազգք մարդկան ստեղծան 'ի նմանէ: [29]Մի՛ զարհուրիր
դու 'ի չարաշուք դահճէ այտի, այլ եղբարցն արժանի՛ եղ-
եալ՝ ընտրեա՛ զմահ քան զկեանս աշխարհի. զի ընդ ա՛յն
եղբարս ընկալայց զքեզ 'ի ձեռս ողորմութեան մեծին Աս-
տուծոյ: [30]Եւ մինչդեռ մայրն զայն մխիթարութիւնս մատու-
ցանէր 'ի միտս Հաստատունս, սկսաւ խօսել պատանեակն՝
և ասէ. Ո՞ւմ կայք, զի՞ յապաղէք. չե՛մ ինչ լսելոց Հրամա-
նի թագաւորիդ. այլ Հրամանաց Հնազանդեալ եմ օրինաց
Հարցն մերոց որ տուան 'ի ձեռն Մովսիսի: [31]Այլ դու՝ որ
զամենայն ինչ չարիսդ խորամանգեցեր 'ի վերայ որդւոցդ
Եբրայեցւոց, դու ո՛չ ապրեսցիս 'ի ձեռաց Աստուծոյ: [32]Զի
եթէ առ խրատու պատուհասի [33]կենդանի Տէր մեր առ
փոքր մի ինչ բարկացեալ իցէ, դարձեալ Հաճեսցի ողոր-
մութեամբ ընդ ծառայս իւր: [34]Այլ դու անօրէն, ապստամբ,
պիղծ, վատարանց. զի՞ զուր Հպարտանաս յուսով քոյով
մնոտեաւ 'ի վերայ ծառայից նորա: [35]Սակայն չե՛ս ինչ ապ-
րելոց յամենագէտ յամենակալ դատաստանացն Աստուծոյ:
[36]Զի այժմիկ մեր եղբարք սակա՛ւ ինչ ցաւոց Համբերեալ
վասն կենացն յաւիտենից, և 'ի վերայ ուխտի կտակարա-
նացն Աստուծոյ, անկեալ կան մահո՛ւ տարածեալ: [37]Այլ ես
Հաւասա՛ր եղբարցն իմոց զշունչ և զմարմին մատնել պատ-
րաստեա՛լ ունիմ 'ի վերայ Հարցն օրինաց. յուսացեալ կար-
դամ առ Աստուած, քաւութիւն ազգին ամենայնի գտանել.
և զքեզ մեծամեծ տանջանօք Հեծեծութեամբ խոստովանել՝
զի նա՛ միայն է Աստուած, և այլ ոք՝ չիք. [38]Ինև և եղբարքն
իմով զամենայն նիւթեալ սրտմտութիւն բարկութեան Ջնջե՛լ
և 'ի բա՛ց անցանել: [39]Յա՛յնչափ քաջութեան սրտի ման-
կանցն իւթանեցունց՝ սրտաբե՛կ լինէր թագաւորն, առաւե՛լ
'ի վերայ կրտսերոյն դառնապէս տանջանս մատուցանէին:
[40]Սակայն և սա՛ անարատութեամբ և սրբութեամբ յուսաց-
եալ 'ի Տէր մեկնեցաւ յաշխարհէ: [41]ԶՀետ որդւոցն և մայրն
երանելի 'ի նոյն օրէնս կատարեցաւ: [42]Ա՛յն որ ինչ վասն
Հարցմանց զոհիցն, և վասն անՀնարին տանջանացն՝ ցա՛յս
վայր ցուցեալ լիցի:
8 Այլ Յուդա Մակաբէ՝ և որ ընդ նմա էին. ոք աստ ԺԳ
անդ գաղտագողացեալ մտանէին 'ի գեղս՝ 'ի քաղաքս՝
և յագարակս. յինքն արկանէին զազգատոհմն, և նուաճէր
զՀրէայսն որ կացեալ էին Հաստատութեամբ յուխտին իւր-
եանց. գո՛ւնդ լինէին յաւելուին բազմանային, լինէին իբ-
րև վեց Հազար այր. [2]կարդային առ Տէր ա՛յց առնել
Հայել 'ի ժողովուրդ անդր որ կոխեա՛լ եղև 'ի Հեթանո-
սաց, գթա՛լ 'ի վերայ տաճարին որ յամպարշտաց ձեռացն
պղծեցաւ: [3]Ողորմե՛լ 'ի վերայ քաղաքին որ յապականու-
թիւն և 'ի սատակումն յատակացն Հասուցանելոց էր, և
Հայել 'ի գոչումն արեանցն. [4]յիշել զանմեղ մանկանցն կո-
րուստ տարապարտուց. ածե՛լ զմտաւ զՀայՀոյանս անուանն
սրբոյ: [5]Իբրև կազմէր՝ լինէր զօրաժողով Մակաբէ, դի-
մակալ ինչ ո՛չ լինէին նմա Հեթանոսքն. զի սրտմտութիւն
բարկութեան մեծութեանցն աստուածութեան յողորմութիւն
դարձաւ: [6]Հասանէ՛ր 'ի վերայ գիւղից և քաղաքաց, Հրձի՛գ
առնէր զամուր ամո՛ւր տեղիս թշնամեացն. անդրէն նուա-
ճէ՛ր դարձուցանէր զըմբռնեալսն 'ի թշնամեացն. մեծա-
մեծ սաստիկ Հարուածս 'ի վերայ թշնամեացն Հասուցանէր:
[7]Մանաւանդ զգիշե՛ր ևս իւր օգնական գործակից գտանէր.
և Համբաւ քաջութեանն ընդ ամենայն կողմանս ընթանայր:

---

7 Ոմանք. Տանջանացն մատուցին... կերիցես խոզի միս: Ոսկան. Մինչև ամենայն մարմինդ: 9 Ոմանք. Յայսց կենաց յաշխարհէս... յաւիտենից միւսանգամ ծննդեան ժամանակ կենաց 'ի կեանս դարձուցանել: 10 Ոմանք. Յետ սորա զերրորդն ածէին... և նա: 12 Բաղդ–մդ. Ուշիմ մտացն: 14 Ոմանք. Եւ իբրև շունչն: 15 Այլք. Եւ իբրև զաչս: 17 Ոմանք. Եւ տեսցես... որպէս զքեզ և զազգատոհմն քո չարչարիցէ: 18 Ոմանք. Ածեալ զվեցերորդն... զի՞ մոլորեալ ես ընդ մեզ 'ի տարապարտուց: 20 Բաղդ–մդ. 'Ի միում աւուր ժամանակի: 22 Ոմանք. Չգիտեմ բնաւ որպէս դուք յարգանդի իմ երևեց"... զկեանսդ ձեզ շնորհեցի... և զՀասակդ ձեր... ես ինչ ո՛չ Համարեցայց: 23 Բաղդ–մդ. Ողորմութեամբ 'ի ձեզ դարձուցէ: 24 'Ի լուս. Վասն բարբառոյ նախատանացն. Համայայն ոմանց 'ի բնաւք: Ո–ր և ոմանք. 'Ի բարբառոյ: Բաղդ–մդ. Այլ և երդմամբ Հաստա": Ոմանք. Գործ 'ի ձեռն տալ. և բարեկամ առնել թագաւորաց:

27 Յօրինակին պակասէր. Ծաղր առնել զՀպարտ զամբարտա": Ոմանք. Զինն ամիս յարգան"... յայդ չափ մեծութեան: 29 Ոմանք. Ընտրեալ զմահ: 31 Ոմանք. Զչարիս խորամանկեցեր: 32 Ոսկան յաւելու. Պատուհասի՝ վասն մեղաց մերոց կրեմք: Կեն": 34 Ոմանք. Պիղծ, վատ արանց... յուսովդ քով մնոտով: 36 Ոմանք. 'Ի վերայ ուխտին կտակա": 37 Ոմանք. Եւ զմարմին մատնեալ պա": Ոսկան. Հեծութեամբ խոստո": 38 Բաղդ–մդ. Եւ 'ի բաց անցուցանել: 39 Ոմանք յաւելուն. 'Ի վերայ կրտսերոյ որդւոյն դառնա": 42 Ոմանք. Այն ինչ որ վասն Հարցմանց: 8.1 Ոմանք. Եւ որ ընդ նմայն ոք էին, աստ... 'ի գեւղս և 'ի քա"... զազգատոհմն: Յօրինակին պակասէր. Գունդ լինէին յաւելուին՝ բազմանային: 2 Ոմանք. Կարդային առ Աստուած... որ և կոխան եղև 'ի Հե"... որ յամպարշտաց ձեռն պղծեցաւ: 6 Ոմանք. Տեղիս թշնամւոյն... 'ի վերայ թշնամւոյն Հասուցանէր:

[8]Իբրև զայն տեսանէր Փիլիպպոս, զի գամ՝ քան զգամ՝ ի՛րք
առնն յառաջադէմ՝ աջողէին, արքունի հրովարտակօք առ
Պտղոմէոս սպարապետ Ստորին Ասորւոց և Տաճկաստա-
նի՝ հրեշտակս առնէր, օգնական 'ի թիկունս զօրս 'ի ձեռն
հասուցանել: [9]Նա վաղվաղակի իբրև առնոյր զհրովար-
տակն՝ զՆիկանովր Պատրոկղեանց զառաջին սիրելի ա-
ւագաց իւրոց 'ի ձեռն գումարէր ո՛չ ինչ պակաս քան զքսա-
նասուն հազարաւ առ հասարա՛կ բառնալ 'ի միջոյ՝ ջնջել
զազգն Հրէից: Յանդիմանեաց նմա զԳորգի սպարապետ՝
զայր քա՛ջ իրաց պատերազմի, տեղեակ ամենայնի հմուտ:
[10]Յանձն առ Նիկանովր՝ զհարկն առաջին զոր տային Հռո-
մայեցւոց հարիւր քանքար՝ 'ի Հրէից գերութենէ անտի
լնուլ: [11]Անդ հրաման տայր շուրջ զծովեզերօքն, կոչէր
զվաճառականսն մարդագին 'ի Հրէաստան. խոստանայր
ինն՛սուն ինն՛սուն մա՛րդ տալ նոցա 'ի քանքար մի. յայն ինչ
ո՛չ հայէր որ յերկնից դատաստանն յԱմենակալէն կանխեալ
պատրաստեա՛լ կայր 'ի վերայ նորա: [12]Յուդայի՛ էին ոմանք
որ գուշա՛կ լինէին վասն Նիկանովրայ արշաւանին: [13]Նո-
քա առ վատասրտել իւրեանց՝ ա՛յսր անդր խուսափէին. [14]և
որ ինչ իւրեանց մնացեալ էր վաճառէին. և առ հասարակ
զՏէր ամենակա՛լ աղաչէին, ապրե՛լ յանօրէն յանարժան ձե-
ռանէ Նիկանովրայ. որ մինչև՛ տեսեալ էր նորա, ընդ
վաճառականսն՝ անձանց նոցա գինս հատանէր: [15]Իսկ արդ
եթէ ո՛չ իսկ վասն նոցա, բայց սակայն վասն ընդ հարսն
ուխտիցն և կտակարանացն, և վասն մեծի և սրբոյ
անուանն իւրոյ փրկէր զնոսա 'ի նմանէ: [16]Զօրաժողո՛վ լի-
նէր Մակաբէ որ զիւրեանն էին արամբք իբրև վեց հա-
զարաւ. մխիթարէր զնոսա՝ զի մի՛ պակասիցեն յայնչափ
զօրաց բազմութենէ, և մի՛ վհատեսցին զո՛ւր տարապար-
տուց 'ի վերայ եկելոց կուտելոց բազմութեան հեթանո-
սաց գնդին. այլ կա՛լ և մարտնչել քաջութեամբ: [17]Նա-
խանձ 'ի մտի դնել զսրբութեան տեղւոյն զկատարեալ
անարգանսն, և զհարեալ քաղաքին գերութեան զչարչա-
րանսն. զնախնեաց սրբութեան զվարատել օրինացն: [18]Եւ
նոքա ասէ՝ 'ի զէնս յուսացեալ են և 'ի զօրութիւնս իւր-
եանց. մեք յամենակալն Աստուած որ կարող է զայնո-
սիկ որ զմեզ յաչսն դնեն և զաշխարհ ամենայն, 'ի մի
շռնչ ոգւոյ զօրութեան սատակել: [19]Եւ սկսաւ յո՛յշ առ-
նել զմիոյ միոյ զառաջնոցն զքաջութիւնս, և զօգնականու-
թիւնս որ եղեալ էին 'ի Տեառնէ: Յիշեցէ՛ք զՍենեքերիմ,
և զութսուտան բիւրոն սատակումն միանգամայն: [20]Յո՛յշ
լիցի ձեզ պատերազմն Հռոմայեցւոց ընդ Գաղատացիս.
զի ամենեքին առ հասարակ 'ի գո՛րծ անդր հասեալ է-
ին երկոտասան բիւրու. սոքա ելին վեց հազարաւ, առ
հասարակ 'ի միում՝ ժամանակի զերկոտասան բեւրն առ
հասարակ կոտորեցին, օգնականութեամբ լցեալ Բարձրե-
լոյն: [21]Եւ այսու մխիթար քաջալե՛ր բանիւք վառէր պատ-
րաստէր զնոսա 'ի վերայ օրինացն և աշխարհին իւր-
եանց՝ մտադե՛ւր մարտնչել՝ համարձա՛կ մեռանել: [22]Յե-
րի՛ս գունդս զզօրսն բաժանէր, երկոցունց գնդացն՝ զեր-
կուսին զեղբարսն զՇմաւոն և զՅովսէպ զօրավա՛ր կացու-
ցանէր: [23]Դարձեալ առ քաջալերութեան առ մխիթարու-
թեան զօրացն՝ բերեալ զսուրբ զԵզրեայ մատեանսն ա-
ռաջի՝ ընթեռնոյր: Իւրաքանչիւր զօրացն յանուն Տեառն
նշանս բաշխէր. և առաջնոյ գնդին ինքնին զօրագլուխ
պատրաստեալ, յարձակէր 'ի դիմի՛ հարկանէր Նիկանով-
րայ: [24]Իբրև օգնականութիւն յԱմենակալէն՝ նոցա 'ի վերայ
իջանէր, հասանէին հարկանէին 'ի զօրաց անտի թշնամ-
եացն աւելի քան զինն հազար սպառազէն, յառաջնում՝
յարձակե՛լ անդ պակա՛ս առնէին: Եւ զայն խոց և խեղս և
վիրաւորս առնէին. և շուրջ զբանակաւն՝ պա՛հ արկանէին:
[25]Եւ զինչս և զգանձս մարդագին վաճառականացն՝ իւր-
եանց առնուին. և զմնացեալ զօրսն Նիկանովրայ առաջի
իւրեանց փախստականս առնէին, մինչ օրն տարաժամէր:
[26]Իբրև ժամ՝ աւուրն 'ի տարաժամել անկանէր, այսրէն
վաղվաղակի տագնապաւ դառնային, և ո՛չ ընդերկար հա-
լածէին զնոսա զի 'ի վաղիւ անդր շաբա՛թ էր: [27]Այլ հաս-
եալ այսրէն՝ ունէին զճակատո՛ւն տեղի. զզէնս քաղէին
զանկելոցն, դիազերծ առնէին զվիրաւորսն. և ինքեանք
շաբաթուն պատրաստէին: Օրհնէին խոստովա՛ն լինէին՝
փառաւո՛ր առնէին զՏէր, զի փրկեաց զնոսա 'ի նոցանէ
յաւուր յայնմիկ: Զա՛յն օր ողորմութեան առնէին՝ և նշան
յաղթութեան: [28]Յետ շաբաթուն՝ նեղելո՛ց և այրեա՛ց և
որբո՛ց մա՛սն առնէին յաւարէ անտի. և ապա ինքեանք ընդ
բաժինս աւարին խառնէին: [29]Իբրև զայս գործեցին՝ առ
հասարակ աղօթս անկեալ մատուցանէին առ ողորմածն
Աստուած. աղաչէին մինչ 'ի վախճան հա՛շտ լինել ընդ ծա-
ռայս իւր: [30]Տիմոթէոս և Բաղիգէս յոր գործ հասեալ էին.
հասանէին բախէին հարկանէին սպանանէին 'ի նոցանէ ա-
ւելի՛ քան զերկուս բեւրս. ամուրս բազումս և զբարձունս
քաջութեամբ ունէին, բազում գանձս ընչի՛ց և ստացուածոց
նոցա յաւարի՛ տանէին. բաժանակի՛ցս իւրեանց զտնանկս
և զորբս և զծերս աւարին իւրեանց առնէին: [31]Զզէնս
սպանանելոցն քաղէին, 'ի պիտոյս տեղիս թողուին. և ինք-
եանք աւարաւն յԵրուսաղէմ՝ առ նահապետս ազգացն գա-
յին: [32]Անդ սպանեալ լինէր նոցա զՏիմոթէոս, որ բազում՝
չարչարանս 'ի վերայ ազգին Հրէից հասուցանէր: [33]Ժո-
ղովեցին զմարդիկ գաւառացն. օր ուրախութեան առնէ-
ին, նշան յաղթութեան կանգնէին. այրէին զԿալիսթենէս
փախստեա՛յ և որ զնովաւ էին, որոց զդրունսն լուցեալ էր՝
կենդանւոյն այրէին: [34]Իսկ յամենայն կողմանց թշուառաց-
եալ Նիկանովր. որ զհազար վաճառականսն 'ի մարդագին
ածէր որդւոց Հրէիցն. [35]մեծա՛ւ տառապանօք թշուառու-
թեամբ անկեալ 'ի փառացն հանդերձ հրամանաւ Տեառն,
գձձեալ ընդ մուրօղս անկեալ, մե՛ծ սուգ առեալ վասն զօ-
րացն կորստեան, փախստեա՛յ կորացեալ 'ի քաղաքն Ան-
տիոքացւոց անկանէր: [36]Եւ որ զՀռոմայեցւոցն խոստա-
նայր զհարկն յԵրուսաղեմացւոց գերութենէ անտի լնուլ,
ինքնին նովին բերանով պատմէր՝ թէ յայտնի Աստուած
է նոցա օգնական. վասն այսորիկ ողջանդամք և առանց
խոցոտելոյ 'ի պատերազմէ ելանեն. զի հաստատութեամբ
ուրեմն պահեն զօրէնս որ 'ի նմանէ կալեալ է:
9 Ընդ այն ժամանակս դէպ եղև դառնալ Անտիոքայ ԺԴ
մեծաւ անարգանօք 'ի կողմանցն Պարսից. քանզի էր եր-
թեալ նա 'ի քաղաքն 'ի բռնն նոցա, խորհեցաւ ձեռն ար-
կանել զգանձիւն. և թէ Ենարեսցի զքաղա՛քն իսկ աւերել
ջանայր: Իբրև զա՛յն զգացին զօրք քաղաքին, առ հասա-
րակ 'ի զէնս իւրեանց ընթացան. և զա՛յն որ մեծաւ սաստ-
կութեամբ 'ի վերայ երթեալ էր. անարժան կորակո՛ր յան-
ձանց 'ի բա՛ց մերժէին: [2]Իբրև չո՛ւ առնէր խաղայր գնայր
ամօթալից Անտիոքոս 'ի կողմանցն Պարսից, գայր հա-
սանէր 'ի կողմանս Եկբատանայ. ա՛զդ լինէր նմա որ ինչ
անցք անցեալ էին ընդ նա: [3]Զմտաւ ածէր զստահակութիւն
քաղաքացւոցն որ զնա 'ի փախուստ դարձուցին: [4]Լցեա՛լ
սրտմտութեամբ՝ զերկոցունց կողմանցն զմտաւ ածէր յԵ-
րուսաղեմացիս անդ յագեցուցանել զսրտմտութիւն բար-
կութեան իւրոյ. վասն այսորիկ հրաման տայր կառավա-
րին, ստէպ տագնապաւ անդադար տայր վարել. միտ եդ-
եալ ճանապարհին: Զայն ինչ ո՛չ ածէր զմտաւ, թէ յերկնից
իրաւունք ինչ ո՛չ երթային. բայց ինքն մեծամեծս փքայր 'ի
հպարտութիւն ամբարտաւանութեան իւրոյ, և ասէր ան-
մարդի՛ զԵրուսաղէմ՝ Հրէից հասուցանել: [5]Իսկ ամենակալ

---

8 Ոմանք. Զօրս 'ի ձեռս հասուցանել: 9 Յօրինակին. Պատ-
րողկեանց: Ոմանք. Զհրովարտակն. զՆիկանովրայ զՊատրոկ″…
յաւագաց իւրոց… քան զքառասուն հազար: Ոմանք. Տեղեակ ա-
մենայնի: Ընդ մուտ (10) յանձն առ: 11 Ոմանք. Անդր հրաման
տայր… խոստանայր իննսուն մարդ տայր նոցա… որ երկնից
դա″… կայ 'ի վերայ նորա: 14 Ոմանք. Ապրել 'ի յանօրէն… ձե-
ռացն Նիկա″… գին հատանէր: 15 Ոմանք. Իսկ եթէ ո՛չ վասն նո-
ցա, բայց սակայն վասն ուխտիցն հարցն և կտա″: 16 Ոմանք. Որ
զիւրեն էին… զի մի՛ պակասեսցեն. Եւ ոմանք. զի մի պակիցեն
յայնչափ զօ″: 17 Ոմանք. Եւ զվարատել: 19 Ոմանք. Որ եղեալ են 'ի
Տեառնէ… և զերկուսեան բիւրոն. Այլ ոմանք Գրեն՝ և զԲԺ-ան
բիւրոն: 21 Ոմանք. Եւ այսու մխիթարէր, և քաջալեր բանիւք վա-
ռէր: 22 Բազումք. Եւ զՅովսէփ զօրավար: 'Ի լուս. Եւ զՅովնա-
թան զօրա″: 23 Ոմանք. Առ քաջալերութիւն զօրացն: 24 Ոմանք. 'Ի
զօրաց անտի 'ի թշնամեաց: Ոսկան. Եւ զայլսն խոցս և խեղս:
25 Ոմանք. Յիւրեանս առնուին… փախստականս տանէին: 26
Բազումք. Եւ այսրէն վաղվաղակի: 27 Ոմանք. Զայն օր ողորմու-
թեան հաստէին: 30 Ոմանք. Տիմոթէոս իւր և Բա″: 31 Բազումք.
Զզէնս սպանելոցն քա″: Յօրինակին. 'Ի պիտոյս տեղիս թողէին: 33
Յօրինակին. Զդրունսն լցեալ էր՝ կեն″: 35 Ոմանք. Զգեալ ընդ
մուրօղս անկեալ: 36 Ոմանք. Ինքն նովին բերանով… 'ի պատե-
րազմէ ելանէին: 9.1 Այլք. Անտիոքայ մեծաւ. կամ՝ մեծիւ կորանօք
'ի կողմանցն: Ոմանք. Էր երթեալ նորա 'ի քա″… և թէ Ենարեսցէ
զքաղաքն… իբրև զայն զգային… սաստկութեամբ 'ի վերայ ըն-
թացեալ էր, անար″: 3 Բազումք. Զմտաւ ևս ածէր զստահ″: 4 Ո-
մանք. Զմտաւ ևս ածէր յԵրուսաղեմ″: 'Ի լուս. Եւ միտ եդեալ
ճանապարհին: Զայն ինչ ածէր զմտաւ, թէ յերկնից իրաւունք ինչ

Բարձրեալն Տէր Աստուած Իսրայէլի եհար զնա աներևոյթ
Հարուածովք. այն ինչ բանքն 'ի բերան նորա էին, ցաւք
սաստիկք և անՀնարին ոսկերաց 'ի վերայ Հասանէին, և
դառնութեան խիթք 'ի փոր անկանէին: 6Կարի՛ յիրաւունս.
զի որ բազում նորանոր չարաչար ցաւս յայլոց մարմինս
տանջանօք Հասուցանէր, նոյն սաստկութեան ցաւք զնո-
վաւ անկեալ պաշարեալ պաՀէին: 7Սակայն և այնպէս ո՛չ
կասէր 'ի Հպարտութենէ անտի, այլ առաւել բորբոքէր ամ-
բարտաւանութեամբ բարկութեամբ 'ի վերայ Հեբրայեցւոց.
ստիպէ՛ր ճեպել 'ի ճանապարՀ, մինչ դէպ եղև նմա անկա-
նել 'ի կառաց անտի՝ մինչդեռ գայր նա տագնապաւ: Ա՜նդ
անկանէր 'ի չարաչա՛ր տանջանս. զի ամենայն ոսկերքն առ
Հասարակ խորտակէին: 8Եւ այն՝ որ ա՛յնինչ կամէր 'ի վե-
րայ ալեաց ծովու սաստել վասն անօրէն Հպարտութեանն,
և զվերին լերանցն ներքին առնել, և զներքին վերին. զնա
ինքն յերկիր Հողեալ, շալակա՛ւ շրջեցուցանէին. յայտնապէս
Աստուծոյ զօրութեանցն երևեցելոց: 9Մինչև յաչա՛ց անտի
անօրինին եռանդն որդանց բղխեալ սորսորել. և կենդա-
նութեամբ իւրով ախտին ցաւոց զանդամսն 'ի միմեանց
յօշել: Եւ 'ի նեխո՛յն Հոտոյ զօրացն ամենայնի նեղել տագ-
նապաւ: 10Եւ որ յառաջն Հպարտացեալ մտօք զաստեղս
երկնից ամփոփե՛լ Համարէր, այսր անդր շրջշրջել ո՛չոք կա-
րէր վասն նեխոյն Հոտոյ տագնապի: 11Յայնմ վայրի սկսաւ
բեկանել 'ի Հպարտ յամբարտաւան խստութենէ անտի, և
'ի միտս իւր իջանէր առ տանջանացն Աստուծոյ. միով մի-
ով ցաւօք 'ի վերայ Հարեալ մարմնոյն զայրացելոյ. 12զի
և ինքն իսկ ո՛չ կարէր ժո՛յժ ունել 'ի նեխոյ Հոտո՛յ ան-
տի: Սկսաւ ա՛յսպէս խօսել. Պա՛րտ և պատշա՛ճ է Հնա-
զանդ լինել Տեառն Աստուծոյ, և մի՛ 'ի մարմինս մաՀ-
կանացուս աստուածակէ՛րպ օրինակ բարձրանալ: 13Աղա-
չէ՛ր, ո՛ւխտս դնէր առ ա՛յն որ չէ՛ր նմա ողորմելոց: 14Վասն
զսուրբ քաղաքն Հարթ յատա՛կ և անմարդի՛ կացուցանել,
զայն մարդաշա՛տ և ազատ ցուցանել: 15ԶՀեբրայեցիսն ո-
րոց սպառնայր՝ ո՛չ պատանաց և ո՛չ թաղելոյ արժանի
առնել, այլ կանամբք և մանկտւով 'ի Հաւակերի՛ դնել
գազանաբե՛կս արարեալ, զնոսա քաղաքակի՛ցս իւր՝ Հաւա-
սա՛րս Աթենացւոց գրով մուրՀակօք կացուցանել: 16Եւ զտա-
ճարն սուրբ՝ զոր յառաջ սպառնայր կապո՛ւտ կողոպո՛ւտ
թողուլ, գեղեցի՛կ պատարագօք զարդարեցից. և զզարդ և
զսպաս տաճարին որ յառաջ անտի տարեալ իցէ, բազմա-
պատի՛կ անդրէն դարձուցանել. և զկարգս մտից պիտոյ
պատարագաց յարքունո՛ւստ լնուլ: 17Եւ 'ի վերայ այսր ա-
մենայնի Հեբրայեցի՛ ևս լինել. և յամենայն մարդաշէն տե-
ղիս Հասանել պատմե՛լ զզօրութիւն մեծութեանցն Աստու-
ծոյ: 18Իբրև ո՛չինչ էր Հնա՛ր ցաւոցն դադարել, զի Հասեա՛լ էր
'ի վերայ նորա պատուՀասն 'ի Տեառնէ արդա՛ր դատաս-
տանաւ. իբրև ա՛կն ինչ ո՛չ կալաւ այնուՀետև ապրելոյ իւ-
րոյ. Հրովարտա՛կս առնէր առ Եբրայեցիսն մեծա՛ւ խոնար-
Հութեամբ՝ օրինակաւս այսուիկ: 19Առ քա՛ղցր Հեբրայեցիս.
առ ընկերս եղբարս քաղաքակիցս, ողջո՛յն յոյժ: 20Շնո՛րՀ
յոյժ ունիմ վասն ձեր յԱստուծոյ: 21Եւ ես 'ի տկարութեան
իմում յանՀնարին Հիւանդութեան մեծա՛ւ գթով յիշեցի զձեզ:
Դարձեա՛լ եմ ես 'ի կողմանց Պարսից, և անկայ 'ի Հիւան-
դութիւն դժուարին. և այսպէս լա՛ւ Համարեցայ 'ի մտի ի-
մում վասն օգտի Հասարակաց և շինութեան: 22Եւ իմ՝ ո՛չ
եթէ յո՛յս ինչ Հատեալ է վասն կենաց, այլ ա՛կն ունիմ ապ-
րել 'ի դժուարին Հիվանդութենէ աստի: 23Բայց և յա՛յն վայր
Հայեցայ, եթէ Հայրն 'ի ժամանակի յորում վերակողմն կող-
մանն չուեալ գնացեալ երթայր՝ ցո՛յց նա զփոխանակն իւր.
24զի եթէ որ ինչ անցք անցցեն ընդ նա, կամ Համբաւ ինչ
դժուարին եկեսցէ՝ գիտիցեն ում պաՀեալ կայ՝ և յանձն
է տեղին, և մի՛ խռովեսցին: 25Եւ թո՛ղ զայս՝ Հայեցայ ես
շուրջ զմեւք 'ի մերձաւորս արքայութեան մերոյ, և որ շուրջ
զմեւք՝ ընդ ակամբ Հայէին 'ի մեզ. յա՛յտ արարի ես զորդի
իմ զԱնտիոքոս 'ի տեղի իմ թագաւորութեան. զոր բազում
անգամ արդեւք իբրև չա՛ւ արարեալ իմ գնայի, 'ի վերին
կողմանս երթանայի. բազմա՛ց ումեք 'ի ձէնջ յանձն արար-
եալ՝ և 'ի ձեռն եդեա՛լ երթայի: Այլ ես՝ և առ նոսա գրե-
ցի պատճէնիւդ այդուիկ, զոր առ ձեզդ 'ի ներքոյ գրեցի:
26Արդ աղաչե՛մ զձեզ՝ յիշե՛լ ձեզ զերախտիսն զառ Հասարակ
բարեացն. և սէր օգուտ առ իւրաքանչիւր՝ պաՀել ընդ իս
զՀաւանութիւն միաբանութեան՝ և առ որդիդ իմ: 27զի զայս
ինչ Հաստատեա՛լ Հաւատացեալ գիտեմ, թէ քաղցրագոյն
մարդասիրագոյն ևս յանկիցէ 'ի ձեզ՝ զիմոց բարուց զկնի՛
Հայեցեալ: 28Եւ մարդախողո՛ղն՝ անօրէն ՀայՀոյիչն, զա՛յս օ-
րինակ անկեալ կործանեալ սատակամա՛Հ լինէր, յօտար լե-
րինս չարաչար տանջանօք զոր ընդ այլս անցոյց՝ կարճէր
'ի կենաց անտի: 29Իսկ Փիլիպպոս դայեկորդի իւր որ առ-
եալ տանէր զմարմին նորա՝ երկեա՛ւ յորդւոյ անտի. առ
Պտղոմէ՛ոս յերկիրն Եգիպտացւոց Հատուածով փախստեա՛յ
լինէր:

10 Մակաբէոս և որ ընդ նմա էին յօգնականութենէ Տեառն ԺԵ
զօրացեալ, գերեդա՛րձ առնէին քաղաքին և տաճարին: 2Եւ
զբագինսն որ 'ի մէջ քաղաքին էին, որ յայլազգեացն ա-
րարեալ էր, և զտեղիս պաշտամանց քակէին. 3և զտաճարն
սրբէին, և ա՛յլ սեղան շինէին սրբեալ զվէմսն Հրով. և դար-
ձեալ 'ի նոցունց Հուր առնուին, և մատուցանէին զողջա-
կէզսն պատարագաց՝ յետ երկեամ ժամանակի. ճրագունս
և խունկս, և զդնել զնուէրս Հանապազո՛րդս յաճախա՛ց Հա-
ցին: 4Եւ զայս իբրև արարին, անկեա՛լ տարածեա՛լ 'ի վե-
րայ երեսաց իւրեանց զՏէր աղաչէին՝ զի այլ մի՛ կրկնես-
ցին 'ի վերայ նոցա նոյն չարիք. այլ թէպէտ և երբէք
յանցանիցեն ինչ՝ 'ի ձեռն ի՛ւր Հեզութեամբ խրատել, և
մի՛ 'ի ձեռն ՀայՀոյիչ խուժադուժ Հեթանոսաց մատնե՛լ
զմեզ: 5Արդ յորում աւուր տաճարն 'ի ձեռս Հեթանոսաց
պղծեցաւ՝ դէպ եղև 'ի նմին աւուր 'ի նոյն ժամանակի
զսրբութիւնն անդրէն նորոգել, 'ի քսաներորդի Հինգերոր-
դի ամսոյն որ անուանեալ կոչի Քասղև՝ 6ցնծութեամբ և
ուրախութեամբ առնել զտօն աւուրցն զութ օր, ըստ բա-
նի աւուրցն տաղաւարաՀարաց: Զի յո՛չ լիցի նոցա՝ որպէս
յառաջ զտօնս տաղաւարաՀարացն 'ի լերինս պաշտէին՝
յայրս և 'ի քարածերպս, զօրէն երէոց խոտաճարակ շրջել:
7Վասն այսորիկ ոստս առեալ գեղեցիկս 'ի թա՛ւ ծառոց,
և ոստս արմաւո՝ ա՛յնմիկ որ աջողեաց նոցա սրբել զիւր
տեղին: 8Հրամա՛ն տուաք ածել զաւուրս զայս 'ի տօն տա-
րեկանաց բարեկենդանութեան ցնծութեամբ և ուրախու-
թեամբ՝ 'ի Հասարակաց Համարուէ ազգին Եբրայեցւոց՝ ա-
ծե՛լ զայս տօն տարեկանաց 'ի կարգի աւուրց իւրոց: 9Այլ
վասն Անտիոքայ Եպևեայն անուանելոյ մաՀուանն՝ ա՛յսչափ
բանք: 10Բայց վասն Հօրամոյն Անտիոքայ անօրէն զաւակի,
ցուցցո՛ւք Համառօտ որ ինչ անցք ընդ քաղաքսն անցանէ-
ին:

11Իբրև ա՛ռ թա՛գ Անտիոքոս, կացոյց 'ի վերայ իրացն ԺԶ
արքունի կողմանցն Ստորին Ասորւոց և Տաճկաստա-
նի զԼիւսիաս, 12և զՊտղոմէոս՝ որում բարձրանձնն ասէ-
ին. զիրաւունս Հաստատո՛ւն պաՀէր առ Եբրայեցիս, վասն
ուխտիցն եղելոց՝ և իրաւանցն գրկելոց՝ ջանայր խաղա-
ղութեամբ անցանել: 13Վասն այսորիկ ամբաստան լինէին
զնմանէ ընկերքն իւր առ Անտիոքոս. և մատնի՛չ կոչէին
զնա յայն սակս, զի կողմանքն Կիպրացւոց 'ի ձե՛ռն է-
ին նորա 'ի Փիղովմիտովրայ Հրամանէ. թո՛ղ զնա և ե՛կն

երթային, Համաձայն ոմանց 'ի բնաք: Ո—ր Ւ ոմանք. Իրաւունք
ինչ ո՛չ օգնէին:

5 Ոմանք. Այն ինչ նորա բանք 'ի բերան լինէին: 7 Ոմանք. Բոր-
բոքէր յամբարտաւանութեան... ճեպել զճանապարՀն... 'ի չարա-
չար տանջանաց: 8 Ոմանք. Եւ զներքին վերին առնել... Աստու-
ծոյ զօրութեանց երևելոց: 10 Ոմանք. Վասն նեխութեան Հոտոյ. Ւ
օրինակ մի. Վասն Հոտոյն նեխի: 11 Ոմանք. Յայսմ վայրի... ի-
ջանել առ տանջանաց... Հարեալ մարմնոցն զայրացելոց: 12 Ո-
մանք. Աստուածակերպ օրինակաւ բարձրա՛: 13 Ոմանք. Աղաչէր՝
և ուխտս: 14 Ոմանք. Վասն զի զսուրբ քա՛... յարթյատակ... և
ազատացուցանել: 15 Ոսկան. Զի զնոսա քաղաքակիցս: Ոմանք.
Քաղաքակիցս Հաւասար Ա՛... մուրՀակացն կա՛: 16 Ոմանք. Զոր
յառաջ անտի: 18 Ոմանք. ՊատուՀաս... դատաստանօք: 19 Ոսկան.
Եղբարս քաղաքացիս: 21 Այլք. Գթով յիշէի զձեզ: 23 Ոմանք. Եթէ
Հայրենի ժամանակի յորում վերնակողմ կոչման չու առեալ գնաց-
եալ էր՛՛:

25 Ոմանք. Նայէին 'ի մեզ... գնացի, 'ի վերին կողմանս երթայի,
բազմաց: 26 Ոմանք. Զառ Հասարակացն բարեաց: 27 Ոմանք.
Յանկ իցէ... զիմոց բարուցս: 29 Ոմանք. Դայեակորդի իւր... առ
Պտղոմեայ... Հատուած փախստեայ լինէր: 10.1 Օրինակ մի.
Մակաբայեայ, և որ ընդ նմա: 2 Ոմանք. Որ այլազգեացն արար-
եալ էր: Ո—ր Ոսկան. Զորս այլազգ՛՛: 3 Ոմանք. Յաճախեաց Հա-
ցին: 4 Ոմանք. Եւ մի՛ 'ի ձեռս ՀայՀոյիչ: 5 Յօրինակին պակասէր.
Դէպ եղև 'ի նմին աւուր 'ի նոյն ժամանակի: Ոմանք. Հինգերոր-
դի ամսեանն: 6 Ոմանք. Ըստ տօնի աւուրցն տա՛: 7 Ոմանք. Որ
յաջողեաց նոցա զիւր սուրբ տեղին սրբել: 8 Ոմանք. Ածել զօրս
զայս 'ի տօն: 9 Ոմանք. Եպևելին անուանելոյ: 12 Ոմանք. Հաստա-
տուն պաՀէր ընդ Եբրայեցիսն: Այլք. Եդելոց՝ և իրացն գրկելոց:

առ Անտիոքոս. Նա իբրև ո՛չ Համբերէր Նախատանացն,
դէ՛րս ա՛ռ անձամբ իւրով և մեռաւ: [14]Գորգիաս զօրա-
վար վայրացն զօրաժողո՛վ լինէր Եդովմայեցւոցն Հան-
դերձ, Հասանե՛լ Հարկանե՛լ խուզե՛լ զամուր ամուր կող-
մանսն: [15]Ընդելանէին ընդելուզանէին փախուցանել զնո-
սա յԵրուսաղեմէ, գո՛ւնդ գործէին, մարտի՛ պատրաստէին:
[16]Իսկ որ զՄակաբէացւոցն էին՝ խնդրուածս առ Աստ-
ուած առնէին, օգնական ՚ի ձեռն կոչէին. զի ինքեա՛նք
կանխեսցեն Հարկանել զամուրսն Եդովմայեցւոց: [17]Իբրև ե-
կին Հասին պատեցին, խո՛ւմբ արարին, առ Հասարա՛կ ՚ի
վերայ յարձակեցան, զամուրսն փլուցին, Հարին կոտորե-
ցին, զոր ՚ի ձե՛ռն առին առ Հասարա՛կ սատակեցին: [18]Է-
ին ոմանք որ փախստեա՛յ գնացին, և եկին ամրացան ՚ի
բերդս երկուս ամուրս: Եւ Նոքա ընդ իւրեա՛նս ունէին զա-
մենայն կահ մենքենայից, շուրջ պա՛Հ եդին, և զմենքենայսն
առ պարիսպսն կանգնեցին: [19]Եւ Մակաբէոս եթող ՚ի վերայ
բերդին զՇիմոն, և զՅովսէպ, և զՋաքէ, և որ ընդ Նոսա
զօրք էին՝ վասն բերդիցն պաշարման. և ինքն գնաց: [20]Իսկ
Շիմոնեանք որ զբերդան Նստէին՝ ՚ի պատգամս անկա-
նէին, կաշառագնաց լինէին. առնուին յամրականաց անտի
եւթն բեւր սատեր կրկին արծաթոյ, և թո՛յլ տային Նոցա ե-
լանել սփռել յամրոցաց անտի: [21]Իբրև ա՛զդ եղև Մակաբեայ
վասն իրացն որ եղեն, ժողովէր զիշխանսն ամենայն, ամ-
բաստան լինէր, յայտ առնէր՝ զի արծաթոյ վաճառեցին
զեղբարսն, և արձակեցին զթշնամիսն: [22]Զայնոսիկ որ ա՛յն-
պէս մա՛տն եղեն օրինացն, ածին սատակեցին զնոսա. և
ինքեա՛նք ՚ի բե՛րդն արշաւեցին. [23]Հասին պատեցին պաշա-
րեցին, զի յաջողումն ՚ի ձեռն Նորա լինէր. և յայնմ աւուր
կոտորեցին աւելի քան զքսան Հազար: [24]Եւ Տիմոթէոս որ
յառաջ ՚ի պարտութիւն մատնեցաւ ՚ի ձեռաց Հեբրայեց-
ւոցն. դարձեալ զուարթանայր, դարձեալ զօրաժողով լի-
նէր յօտարակողմն կուսաց. բազում զայրուձի զԱսիացւոցն
կուտեալ, ՚ի մտի՛ եդեալ՝ գա՛յր ՚ի տէգս Նիզակաց վարե՛լ
՚ի գերութիւն զերկիրն Հրէաստանի: [25]Իսկ որ զՄակաբեա-
յեցւոցն էին՝ ընդ մերձենա՛լ Նոցա ՚ի խնդրուածս պնդէին
առ Աստուած. Հող ՚ի գլո՛ւխ քրձազգած լինէին. [26]առա-
ջի սեղանոյն անկեալ զաշտիճանօքն թաւալէին. խնդրէ-
ին յայսմ Հետէ Հա՛շտ լինել ընդ Նոսա, վանե՛լ զթշնամիս
Նոցա. Հակառա՛կ կա՛լ ընդ Հակառակորդս Նոցա. և զա-
մենայն աղօթս որպէս օրէնքն Հրամայէին՝ աղաչէին: [27]Իբ-
րև զաղօթսն կատարեցին՝ առ Հասարակ ՚ի զէ՛ն դար-
ձան, վառեցան կազմեցան պատրաստեցան, Հարո՛ւստ մի
ըստ քաղաքն արտաքս ելին. իբրև մե՛րձ եղեն ՚ի գունդն
թշնամեաց, կարգեցա՛ն կազմեցան օրինօք ճակատեցան:
[28]Ա՛յն ինչ վարդագո՛յն ծայրակարմիր արեգակն ընդ եր-
կիր ծաւալել կամէր, և Նոքա կողմանքն երկոքին ընդ միմ-
եանս խառնէին. կիսոցն՝ օր բարենշա՛ն՝ զուարթութեամբ
պատրաստեալ, զյաղթութիւն զուարճացեալ մատուցանէր.
զի փառքն զօրութեանց յերկնից օգնականութեան Տեառն
իւրեանց լուսով իջեալ շուրջանակի պատեա՛լ Հաստատ-
եալ պաՀէին: Կիսոցն սրտմտութիւն բարկութեան ըստ Հը-
պարտութեան զօրավարացն ածեալ պնդեա՛լ շտա՛պ տագ-
Նապի ՚ի տեղին Հասուցանէին: [29]Ա՛յն ինչ լինէր Նորա զա-
Նաչա՛ռ զանողորմ ձեռն պատերազմի ՚ի գո՛րծ արկանել. և
երևեցան յերկնից արք Հինգ Հեծեալ սպառազէն վառեալ
՚ի զէ՛ն ոսկի՝ և ՚ի զարդ ոսկի, որ եկին իջին առ գնդան
թշնամեացն. գային խառնէին ՚ի գունդ Եբրայեցւոց: [30]Որք
՚ի մէջ առեալ զՅուդա Մակաբէ, յառա՛ջ խաղային իւր-
եանց զինուքն ծածուկ վառեալ, առաւել յառաջ տանէին
քան իւրով զինուն. զի յամենայն կողմանց Նետք և տէգք
որ գային ՚ի վերայ՝ առ Հասարակ ՚ի բա՛ց թօթափէին. և
ինքեանք իւրեանց Նետիւք լի բարկութեամբ զաչս թշնամ-
եացն՝ բուռն դէպ կալեալ առ Հասարակ ՚ի կուրութիւն
դարձուցանէին. և խռովեալ զօրքն թշնամեացն ընդ միմ-
եանս խառնէին: [31]Յա՛յնժամ յա՛յնմ աւուր անկեալ գտա-
Նէր ՚ի գնդէ անտի թշնամեացն առաջի Նոցա քսան Հա-
զար և Հինգ Հարիւր սպառազէն: [32]Եւ ինքն Տիմոթէոս
պրծեալ ընդ ամբոխն ՚ի փախուստ դառնայր. եկն անկաւ
՚ի Գազարա քաղաք մի ամուր, ուր ինքնին Քերէաս զօրա-
գլուխ էր: [33]Եւ Մակաբէ զօրօքն եկն փակեաց պաշարեաց
զամուրն ՚ի չո՛րս աւուրս: [34]Իսկ այն որ ՚ի Ներքս անդ է-
ին, յամրութիւն քաղաքին յուսացեալ էին, ա՛յպն կատա՛կ
լինէին Եբրայեցւոցն. և բանս կսկծելիս թշնամանաց առ
իւրեանց չարի ՚ի Նոսա՛ արձակէին: [35]Իբրև օրն Հինգօրեայ
շաբաթուց լուսանա՛լ կամէր, արք ընտիրք քսան ՚ի գնդէ
անտի Եբրայեցւոցն՝ Մակաբէիւ Հանդերձ՝ լի՛ Նախանձու
բարկութեամբ զէ՛նս առեալ ընդ դուռն քաղաքին ՚ի Ներքս
յարձակեցան քաջութեամբ գազանաբար: Զորս առ դրա՛նն
գտին առ ո՛տս իւրեանց կոտորեցին: [36]Եւ զօրքն առ Հա-
սարակ շուրջ զպարսպօքն յարձակեցան. և զայն աղմուկ և
զաղաղակ ՚ի վերայ քաղաքին Հասուցանէին, զի որ զօրք
պարսպապաՀ ՚ի վե՛ր անդ կային, որ ՚ի Ներքս՝ որ ար-
տաքս՝ քան զտեղ քան զտարափ թանձր և արագ վե-
րուստ ՚ի վայր թօթափէին. և ինքեանք առ Հասարակ ՚ի
Ներքս անկանէին. զաշտարակս բերդին և զամենայն փայ-
տակերտ քաղաքին Հրձի՛գ առնէին. զդրունսն այրէին և
զմենքենայսն. և զամենայն երևելի և երևելի՛ գործի՝ ՚ի
բա՛ց ապականէին: Ապա խարոյկս ՚ի մէջ քաղաքին արկա-
նէին, և զՀայՀոյիչ թշնամանօղսն ՚ի Նմա այրէին: [37]Եւ զա-
մենայն զինչս և զստացուածս և զօրէնս և զկարգս քաղա-
քին, զայն ՚ի ձեռն առնուին. մինչև զՏիմոթէոս եկին գտին
փախուցեալ թաքուցեալ ՚ի գբի միոջ. զնա և զՔերէոս եղ-
բայր Նորա, և զԱպողոփանէս ՚ի նո՛յն գուբ փողոտեցին:
[38]Զայս ամենայն իբրև գործեցին կազմեցին՝ օրՀնութեամբ
գնծութեամբ գոՀութեամբ ուրախութեամբ օրՀնէին զՏէր,
որ մեծաւ քաջութեամբ քաջ անուամբ զյաղթութիւն պատ-
րաստեաց ՚ի ձեռն Իսրայէլի:

11 Յետ սակա՛ւ ժամանակաց Հազարապետն արքայի Լիւ- ծէ
սիաս իբրև լուաւ, մեծա՛ւ բարկութեամբ՝ լի՛ Նախանձու
ծանրացեալ տրտմէր ՚ի վերայ գործոցն եղելոց: [2]Զօրա-
ժողով լինէր, կուտէր ութսուն Հազար. և զամենայն զօրսն
Հեծելազօր՝ ո՛ւթ բիւրուն Հանդերձ ընդ իւր առնոյր. ընդ
իւր առեալ խաղայր ՚ի վերայ Եբրայեցւոցն, ՚ի մտի՛ եդ-
եալ զքաղաքն գլխաւոր բնակութիւն առնել Հեթանոսաց:
[3]Եւ զտաճարն սրբութեան դրամաժողով ՚ի վարձո՛ւ կա-
ցուցանել իբրև զայլ մեՀեանս. և զքաՀանայապետութիւնն
ինքնին վարձկան գանձուն կացուցանել ամ յամէ: [4]Զմտաւ
ինչ ո՛չ ածէր զզօրութիւնն Աստուծոյ՝ Հպարտացեալ մտօք
՚ի բեւրս բիւրուց զՀետևակն և զՀեծելազօրն, և զփիղսն
աղխաղխեալ տանէր: [5]Այլ իբրև ՚ի Հրէաստան մխեցաւ,
և մե՛րձ եղև յամուրսն Բեթսովրայ որ մերձ է յԵրուսա-
ղէմ իբրև ասպարիսօք Հինգ, պատէր բիւրուքն, և ՚ի Նե՛ղ
մեծ զամուրն Հասուցանէր: [6]Իբրև ա՛զդ եղև Մակաբէաց-
ւոցն պաշարումն ամրոյն իւրեանց, ողբո՛վք և արտաս-
ուօք անկեալ ժողովրդովքն Հանդերձ աղաչէին զԱստուած,
Հրեշտակ բարութեան առաքել ՚ի փրկութիւն Իսրայէլաց-
ւոց: [7]Եւ ինքն Մակաբէ Նախ յառաջագոյն ՚ի զէ՛ն ընթա-
նայր. և զօրացն Հրամա՛ն տայր վառել կազմել պատրաս-
տել՝ աշխատութիւն յանձն առնուլ, լինել օգնական եղ-
բարցն որ ՚ի Նեղութեանն էին. [8]յայնմ ժամանակի՝ միաբան
միաՀաւան վառեալ պատրաստեալ յառաջ մատչէին: Ա՛յն
ինչ լինէր Նոցա մերձ ՚ի կողմն քաղաքին Երուսաղեմաց-
ւոց Հասանել. եկն է՛ջ առաջի Նոցա այր մի սպիտակաձի
յոսկիազէն վառեալ, ճօճէր զնիզակն և պատրաստէր յար-

13 Ոմանք. ՚Ի ձեռն Նորա էին ՚ի ՓիղէտիմիտովրայՀրամանէն: 15 Ոմանք. Ընդելուզանէին ընդելուցանէին փախուցանէին զնոսա: 17 Ոմանք. Զամուրսն փլուզին: 19 Ոմանք. ՚Ի վերայ բերդին զՇմաւոն և զՅովսէփ և զՋակքէ: 22 Ոմանք. Որ այնպէս մատնեալ եղեն օրինաց... ՚ի բերդսն արշա՛": 23 Այլք. ՚Ի ձեռս Նորա լինէր, և յայն ամուրս կոտորեցին: 24 Ոմանք. Վարել ՚ի գերութեան: 25 Ոմանք. Քրձազգեաց լինէին: 26 Ոմանք. Խնդրէին յայնմ Հետէ: 28 Ոմանք. Բարենշան զօրութեամբ պատեալ, զյաղթութիւնն զուարճացուցեալ մատու": Այլք. Շտապ տագնապաւ ՚ի տեղի Հասու": 29 Այլք. Ա՛յն ինչ լինէր Նոցա... երևեցան յերկ"... գային և խառնէին առ գունդն Եբրայ":

30 Ոմանք. Յառաջ տանէին զնոսա իւրեանց զինուքն... և տէգք որոգայթին առ Հասարակ... բուռն դէտ կալեալ առ Հասարակ: 32 Ոմանք. ՚Ի Գազար անուն քաղաք մի... զօրագլուխ է: 34 Ոմանք. Այպնակատակ լինէին Եբրայեցւոց ՚ի բանս կսկծ"... առ իւրեանց չարին ՚ի Նոսա յարձակէին: 36 Ոմանք. Եւ զօրքն ամենայն առ Հասարակ... զի որ զօր պարսպա"... ՚ի վերուստ ՚ի վայր թօթա"... և զամենայն երևելի երևելի գործ ՚ի բաց ապա": Ո–ր օրինակ մի. Եւ զմեքենայսն յերևելի գործ: 37 Ոմանք յա–ել–ն. Եւ զամենայն զինչս Ն– պ–ան– և զստաց": 11.1 Ոմանք. Յետ սակաւ ժամանակի: 2 Ոմանք. Եւ զամենայն զզօրսն Հեծելազօրս: 3 Ոմանք. Ինքն վարձկան գան": 4 Ոմանք. Եւ զմտաւ ինչ ո՛չ ա"... այլ Հպարտացեալ: 5 Ոմանք. Եւ ՚ի Նեղ մեծ զամուրսն: 6 Ոմանք. Պաշարումն ամրացն իւր": Ուղղ. Հրեշտակ բարկութեան առաքել ՚ի բարկութիւն Իսրայէլաց":

ձակել: [9]Եւ առ Հասարակ ամենեքին խրախոյս բարձեալ
օրՀնէին զողորմածն Աստուած. և այնպէս քաջալերեալք
և զօրացեալք էին, 'ի մտի եդեալ յարձակեալ երթային.
իբրև ո՛չ եթէ մարդկան 'ի դիմի Հարկանելոց երթային,
այլ թէ և գազանք ինչ՝ անՀնարին պատաՀեսցեն, և կամ
պարիսպք երկաթիք, Հարկանել սաստակել կործանել թափ
անցանել, [10]Համարձա՛կ յարձակէին. նիզակակից զերկնա-
ւորն ողորմութեամբ իւրով յանձինս ընկալեալ: [11]Եւ այն-
պէս վարազախառն առիւծաբար յա՛ր արձակեցան 'ի վե-
րայ գնդին թշնամեաց. և անդէն 'ի նմին տեղւոջ Հարին
տապաստ արկին մետասան Հազար զընտիր զօր, և Հա-
զար Հեծեալ 'ի վերայ Հազարացն: [12]Եւ զամենայն զօրսն 'ի
փախուստ դարձուցանէին. և բազումք 'ի նոցանէ խո՛ց վի-
րաւորք՝ և ապիկար մերկանդամք փախստեայք ապրեցան:
Եւ ինքն Լիւսիաս կորակոր փախուցեալ մազապո՛ւր լինէր:
[13]Իբր ո՛չ եթէ անմիտ ինչ լինէր յանձն իւր վասն իւրոյ վատ-
թարութեանն. 'ի մտի՛ եդեալ խօսէր անՀնարինս առ յաղ-
թութիւն ասէր զԵբրայեցիսն, Հզօրին Աստուծոյ օգնական
լինել նոցա. և առաքեաց զնոսա: Եւ յղեաց զկնի նոցա
Հաշտութիւն առնել 'ի վերայ ամենայն իրաւանցն: [14]Եւ թա-
գաւորն ևս յանձն առ. և զթագաւորին միտս Հաճեաց, բա-
րեկամ լինել ընդ նմա: [15]Յանձն առ Յուդա զոր միանգամ
Լիւսին աղաչեաց զնա, վասն օգտի ուխտի խորՀրդոցն Հա-
սարակաց. և որչափ միանգամ Մակաբէ նամակեաց Լիւ-
սիաս վասն Հրէիցն, թողացո՛յց նոցա արքայն: [16]Եւ էին առ
Հրէայս թուղթք գրեալ օրինակաւս այսուիկ. Լիւսիա՛ս առ
գունդն Հրէից ողջոյն: [17]ՅոՀաննէս և Աբեսաղոմ որ առ
մեզ 'ի ձէնջ առաքեցան, մատուցին մեզ իբրև 'ի ձէնջ
գիրն էր, և աղաչէին որ ինչ 'ի նմա գրեալ էր: Եւ որչափ
ինչ թողուլ արժան էր՝ թողի՛. [18]և որչափ ինչ ցուցանել էր
թագաւորին՝ ցուցի. զի թոյլ լիցի ձեզ վասն ձերոց իրաց.
[19]ինչ որ գրեալ էր մեզ ընդ ձեզ խնամ՛ անկցի: Եւ յայսմ
Հետէ առաւե՛լ ևս ջանացայց լինել ձեզ պատճառք բար-
եաց. [20]և որ յապա ինչ իցէ, պատուէր տուաք խօսել ընդ
ձեզ. [21]և դուք ո՛ղջ լինիք: Յամին Հարիւրորդի քառասնե-
րորդի ութերորդի, յորմզդական տօնին, որ օր քսանևչորք
էին: [22]Իսկ Հրովարտակք արքունի գրեալ էր այսպէս. Ար-
քայ Անտիոքոս՝ առ եղբայր Լիւսիաս՝ ողջո՛յն: [23]Հայրն
մեր իբրև 'ի դիցն պաշտօն փոխեցաւ, կամեցաք զի որ
ընդ մերով թագաւորութեամբ իցեն՝ առանց խռովութեան
լիցին: [24]Զո՞ այլ զոք առաւել քան զՀրէայսդ. զի նախ նո-
քա՛ ո՛չ Հաճեցան զՀօրն 'ի Հեթանոսութիւն դառնալոյ. վասն
այսորիկ աղաչեցին թողութիւն առնել զօրէնսն իւրեանց:
[25]Յանձն առաք և զայս ազգ առանց խռովութեան լի-
նել. Հրամա՛ն տուաք՝ զտաճարն անդրէն նոցին դարձու-
ցանել, և զնոսա գրգել ըստ օրէնս նախնեաց իւրեանց:
[26]Արդ լա՛ւ և բարւո՛ք արասցես. առաքեսցե՛ս դու առ նո-
սա, ո՛ւխտ արասցես, և դաշինս կռեսցես. զի գիտասցեն
նոքա զմե՛ր առ իւրեանս զխնամ կամաց, և խրախամիտ
լիցին. մտադիւրագո՛յն շրջիցին, օգնականութիւն գտեալ
զիւրեանցն օրինաց: [27]Հրովարտակն արքունի օրինակաւս
այսուիկ գրեալ էր. Արքա՛յ Անտիոքոս՝ առ ծերակոյտն Հրէ-
ից, և առ զօրս և առ գունդս Հրէից ընտանի՛ ողջոյն:
[28]Ո՛ղջ լինիք. և եղիցի ամենայն որպէս և մեք կամիմք.
և մեք իսկ ո՛ղջ եմք: [29]Եցո՛յց այսպէս մեզ Լիւսիաս, եթէ
կամիցիք դուք իջանել առ Հրէայսդ որ են յԵրուսաղէմ.
[30]ա՛յն որ այժմիկ գնա՛ւ ունիցին՝ մինչև յերեսուննն ԱՀեկանի
ամսեան ձեռն տուեալ լիցի. դաշինս Հաստատեալ [31]թողու-
թեան դիւրութեան քաղցրութեան՝ ընդ Հրէայսն, կա՛լ զոցա
յիւրեանց օրէնս և 'ի կրօնս որպէս յառաջն, և մի՛ ումեք
նեղել զնոսա մի՛ով իւիք օրինակաւ: [32]Այլ մեք արձակեցաք
զԼիւսիաս, և զՄենեղաւոս՝ մխիթարե՛լ զձեզ. և դուք ո՛ղջ
լինիք: [33]Յամին Հարիւրորդի քառասներորդի ութերորդի,
յամսեանն ԱՀեկանի, որ օր Հնգետասա՛ն էր: [34]Առաքեցին
և Հռոմայեցիքն օրինակաւս այսուիկ. Կոյինդոս Մեմիոս,
Տիտոս Մանիոս՝ գլխաւորք Հռոմայեցւոց, առ ժողովուրդ
Հեբրայեցւոց ողջո՛յն: [35]Վասն որոյ իրաց Լիւսիաս եղբայր
թագաւորին թողութիւն արար ձեզ, Հաճեա՛լ եմք և մեք:
[36]Այլ ինչ որ զինչ արժա՛ն է 'ի մէնջ մատուցանել արքայի
ինչ՝ տուք արագագոյն բերել խորՀեցեալ իմաստութեամբ,
զի դիցուք օրէնս մի որպէս արժան իցէ օգտե՛լ վասն ձեր.
զի մեք աւադիկ յառաջագոյն երթամք 'ի քաղաքն Անտի-
ոքացւոց. [37]վասն այսորիկ փութացարո՛ւք, և յղեցէ՛ք դուք
զոք, զի և մեք գիտասցո՛ւք յորպիսի խորՀուրդս կայք դուք:
[38]Ո՛ղջ լինիք: Յամին Հարիւրորդի քառասներորդի ութերոր-
դի, յորմզդական տօնին եղան դաշինքս այս:
12 Լիւսիաս անց գնաց անդրէն առ թագաւորն. Հրէայք՝
անդրէն զգործովք զարաւրով, զարդեամբք պատաղեցան:
[2]Որ զօրացն զօրավարքն էին՝ Տիմոթէոս և Ապողոնի- ԺԸ
ոս Քաջեան, և Յերոնիմոս, և Դիմոփոն, և 'ի վերայ սո-
ցա Նիկանովր՝ ամենևին ո՛չ տային դլա՛լ և դադարել նո-
ցա: [3]Այլ Յոպպէացիքն այնչափ ինչ Համարձակեցան ա-
նօրէնութիւն գործել. եկին բարեխօսք՝ ստիպէին որ շուրջ
զնոքօք Հրէայք էին՝ կանամբք և մանկտւով ածե՛լ զնոսա
նաւուք՝ [4]առ Հասարա՛կ քաղաքին միաբանութեամբ: Եւ նո-
քա յանձն առին իբրև թէ 'ի խաղաղութիւն միաբանու-
թեան ածել զնոսա. սոքա յանձն առին՝ իբր ո՛չ ինչ կաս-
կած կամ կարծիս 'ի մտի ունել. ածին զնոսա՝ ընկլուզին 'ի
ծով ոչինչ սակաւ քան զերկերիւր մարդ: [5]Իբրև զգա՛ստ ե-
ղև Յուդա վասն անօրէն խակութեան վնասին որ եղև, ե՛տ
պատուէր զօրացն որ զիւրեաւն էին, կարդալ առ արդար
դատաւորն: [6]Յա՛յն վայր վաղվաղակի Հասանէր 'ի վերայ
մաՀապարտացն, և գիշերայն զնաւաՀանգիստն Հրձի՛գ ա-
րարին, և զնաւսն այրեցին, և որ 'ի նոսա ապաստան
եղեն՝ անդէն խոցոտեցին: [7]Եւ զամուրսն 'ի պաՀ զգու-
շութեան փակեալ. դարձեալ ժամակալ լինէր 'ի դարձին
միւսանգամ առ Հասարակ սատակել զազգն Յոպպայեց-
ւոց: [8]ԵՀա՛ս նա և 'ի վերայ Յամնէացւոցն, իբրև զնոյն գործ
կամէին գործել և 'ի վերայ իւրեանց քաղաքակից Հեբրա-
յեցւոցն: [9]Գիշերախառն Հասանէր 'ի վերայ Յամնէացւոցն
և զնաւաՀանգիստն նաւուքն Հանդերձ Հրձի՛գ առնէր. մին-
չև ճառագայթք Հրոյն յԵրուսաղէմ երևէին. զի էր անտի
անդր վտաւանք իբրև չորեքՀարիւր ութսուն:
[10]Եւ անտի կարթեցին իբրև քսան վտաւանաւ 'ի վերայ ԺԹ
Տիմոթէի, և անկանել կամեցան. ընդ առա՛ջ եղեն նմա
Տաճիկք իբրև Հինգ Հազար և Հինգ Հարիւր Հեծեալ: [11]Եւ
իբրև մարտն սաստկացաւ, գունդքն 'ի միմեանս Հասին,
գունդն Յուդայեան յուսացեալ յօգնականութիւն Տեառն
զբարէնշան նշա՛ն յաղթութեան առաջի աչաց տեսանէին:
Իբրև 'ի պարտութիւն մատնեցան Արօտականքն, առաջի՛
կացին գնդին Յուդայեան, և Հնազանդեալ առաջի անկեալ
դաշինս Հաստատել խնդրէին. և խոստացան ևս խաշինս
տալ նոցա. և 'ի բազում պէտս պէտս օգտակա՛ր լինել նո-
ցա: [12]ԽորՀեցաւ Յուդա եթէ շա՛տ ինչ իրք են յորում օգո՛ւտ
են նոքա նոցա. յանձն առ, ներեաց և արար ընդ նոսա
խաղաղութիւն: Նոքա իբրև դաշինս Հաստատեցին, յիւրա-
քանչիւր բանակս սփռեցան: [13]Նոքա ասպատա՛կ եդին 'ի
կողմն մի, զքաղաք մի ամրացեալ պարսպօք, լցեալ պէս-

8 Ոմանք. Յառաջ մատնուին... եկն եկաց էջ առաջի նո-
ցա: 9 Ոմանք. Եւ զօրացեալ լինէին... կործանել թափանցանց ե-
լանել: 10 Ոմանք. Նիզակակից զողորմածն զերկնաւորն յանձինս
ընկալեալ: 11 Այլք. Առիւծաբար յարձակէին... և վեց Հարիւր Հեծ-
եալ 'ի վերայ Հազարացն: 12 Ոսկան. Մազապուրծ լինէր: 14 Ո-
մանք. Եւ զթագաւորին ևս զմիտս Հաճել: 15 Ոմանք. Վասն օգտի
խորՀրդոցն Հասարակաց: Այլք. Մակաբէ նամակ ետ ցԼիւսիաս: 17
Ոմանք. 'Ի ձէնջն առաքեցան... իբր 'ի ձէնջ: 'Ի բազումս պակասի.
Գրեալ էր. և որչափ ինչ թողուլ արժան էր՝ թողի: 21 Յօրինակին
Բռ–ագրով Գրի այսպէս. Որ օր ԻԴ էին: 22 Ոմանք. Իսկ Հրովար-
տակն արքու՛: 24 Ոմանք. Ոչ Հաճեցան Հօրն 'ի Հեթա՛... այլ վասն
այսորիկ աղա՛: 26 Ոմանք. Զի գտցեն նոքա զմեր... խրախամիտ
լինիցին: 27 Ոմանք. ԶՀրովարտակն արքունի օրի՛: 29 Ոմանք. Եթէ
կամիջիք դուք իջանել առ Հրէայսն: 30 Ոմանք. Մինչև յերեսունս
ԱՀեկանի ամսեանն... դաշինս Հաստատել (31) թո՛:

31 Ոմանք. Թողութիւն դիւրութեան... նեղել զդոսա: 34 Ոմանք
յառելուածով. Եւ Հռոմայեցիքն առ նոյին օրինակաւս... Կային-
դոս: 35 Ոմանք. Վասն որոց Լիւսիաս եղ՛: 36 Ոմանք. Այլ որ ինչ
զինչ արժան իցէ 'ի մէջ մատուցանել: 37 Ոմանք. Վասն այսորիկ
փութարուք և: 38 Ոմանք. Տօնին եղեն դաշինքս այս: 12.1 Ոմանք.
Եւ Հրէայքն անդէն զգործով զարարով զարդեամբ: 2 Ոմանք. Քաջ-
եանն... և Դեմոփոն, և 'ի սոցա վերայ Նիկանովր... դղալ և դա-
դարել: Ո–ր օրինակ մի. դողալ և դա՛: 3 Ոմանք. Այնչափ ինչ Հա՛...
կանամբք և մանկամբք ա՛: 5 Ոմանք. Որ զիւրև էին, կարդալ առ
դատաւորն: 6 Ոմանք. 'Ի գիշերայն զնաւաՀանգիստն Հրձ՛: Այլք.
Անդէն խոցեցին: 7 Ոմանք. Փակեաց. դարձաւ ժամկալ լինէր 'ի
դարձէ միւսանգամ սատակել առ Հասարակ: 8 Այլք. ԵՀաս նա 'ի
վերայ: 9 Յօրինակին. Վտաւանք իբրև ՆԶ: 11 Ոմանք. Եւ իբրև 'ի
պար՛... արատականքն... գնդին Յուդայեանց... 'ի բազում պէտս
իւրեանց օգտա՛:

պէս խառնիճաղանճ ազգաւն բնակեցեալ զօրօք՝ Դէկասպ
անուն. և զայն պատեալ պաշարեալ պաՀէին: [14]Իսկ որ 'ի
ներքս անդ էին՝ 'ի պարսպացն ամրութիւն յուսացեալ էին,
և 'ի Համբարոցն բազմութիւն Հայէին. Հպարտագոյնս ար-
ՀամարՀանօք ընդ Յուդա և ընդ զօրսն Հայէին. և բանիւք
ևս նախատանաց կսկծելեօք ՀայՀոյէին զնոսա, և խօսէին
զա՛յն ինչ զոր ո՛չ էր արժան: [15]Իսկ նոքա զամենազօրն
զմեծն՝ զՀզօրն երկնից և երկրի օգնական կոչէին. որ ա-
ռանց Հոյոց մանգղոնից մեքենայից զԵրեքովն կործանեաց
'ի ժամանակս Յեսուայ որդւոյ Նաւեայ: Խումբ արարին,
առ Հասարակ 'ի վերայ պարսպացն գազանաբար յարձա-
կեցան, [16]Հասին առին զամրացեալ քաղաքն կամօքն Աս-
տուծոյ. և անդ 'ի նմա բազո՛ւմ կոտորածս զօրացն գոր-
ծեցին. մինչև ծովակն որ զնովաւ շուրջ էր, զի էր ինքն
որչափ քան զերկուս վտաւանս՝ խառնեա՛լ արեամբ ե-
րևէր: [17]Եւ անտի պարզեցան մեկնեցան 'ի կողմն Քարա-
յի, իբրև վտաւանօք Հինգ Հարիւր և յիսուն, առ անուա-
նեալ Տուբէական Հրէայսն մերձանային: [18]Եւ անդ գտա-
նէին զՏիմոթէոս՝ ո՛չ ինչ գործ 'ի ձեռս յաջողեալ, լուծեալ
լքեալ 'ի զօրութենէ իւրմէ. սակայն թողեալ էր պաՀա-
պանս զօրս 'ի տեղւոջ միոջ ուժգին ամրացեալ: [19]Ապա՝
Դովսիթէոս և Սոսիպատրոս արք Հզօրք զօրավարք 'ի Մա-
կաբայեցւոց գնդէ անտի, իբրև արտաքս ըստ զօրսն ել-
եալ շրջէին գնդաւն իւրեանց, եկին դիպեցան ամրոյն այն-
միկ, Հարին սպանին կոտորեցին 'ի նմա իբրև աւելի՛ քան
զտասն Հազար այր: [20]Իսկ Մակաբէոս զզօրն ամենայն 'ի
գունդս գունդս բաժանէր. և ինքն իւրով գնդաւն 'ի վե-
րայ Տիմոթէոսի Հասանէր: Եւ զնովաւ էին զօրք վաՀան 'ի
ձեռին երկոտասան բեւր, և Հեծեալք իբրև երկու Հազար
և Հինգ Հարիւր: [21]Տիմոթէոս իբրև զգայր զարշաւանն Մա-
կաբէացւոց 'ի վերայ նորա, արձակեաց վաղվաղակի զկաՀ
և զգանձ, և զկին և զմանուկ զօրացն որ ընդ իւրն է-
ին, յամուր անդր Կառնացւոց յուղարկէր. և ինքն ամուրն
անՀնարին էր առ պաշարել վասն դժուարամատոյց նեղու-
թեան ամրութեան վայրացն: [22]Այլ իբրև երևեցաւ գունդն
Յուդայեան, յառաջ զեռեալ սկսան զօրքն թշնամւոյն. զի
ա՛Հ Ամենակալին 'ի վերայ անկեալ, սրտաթափս անդէն
և անդ մրրկեալ ընդ միմեանս պողէր պղտորէր. և առ
Հասարակ ընդ ամենայն կողմանս 'ի փախո՛ւստ դար-
ձուցանէր: Եւ այնք բազո՛ւմ էին՝ որ առ աՀին յիմարու-
թեան ընդ իւրեանց զէնս ելանէին: [23]Իսկ գունդն Յու-
դայեան սաստկագոյն Հալածանօք բուռն 'ի վերայ եդ-
եալ զփախստեայսն տանէր, խառն խոցել խառն Հար-
կանել. 'ի նմին տեղւոջ տապաստ արկանէին իբրև ե-
րիս բեւրս ա՛յր պատերազմի 'ի մարտիկ զօրէ անտի:
[24]Եւ ինքն Տիմոթէոս դիպէր առաջի գնդին Դովսիթեան և
Սոսիպատրեայ: Արդ 'ի ձեռն անկեալ նոցա՝ աղաչէր զնո-
սա մեծաւ դիւրութեամբ թողո՛ւլ զնա կենդանի. զի ասէր.
Բայ՝ բազմաց 'ի ձէնջ են ընտանիք առ մեզ և եղբարք. զա-
մենեսին զնոսա ո՛ղջս բովանդակս փոխանակ միոյ գլխոյ
իմոյ 'ի ձե՛զ արձակեցից: [25]Եւ այնու բանիւք Հաստատեալ,
փոխանակ իւր զբազումս արձակելոյն. թոյլ ետուն նմա
վասն եղբարցն փրկութեան: [26]Նա իբրև ե՛լ անկաւ յամուր
անդր, կշիռ 'ի բնի 'ի շրջնչանան վերայ, ած կոտորեաց
յայնցանէ զոր խոստացան արձակել աւելի՛ քան զերկուս
բեւրս մարդկան:

Ի [27]Նոքա նոյն Հետա՛յն արշաւեցին 'ի քաղաք մի ամուր
Եփրոն անուն. յորում էր բնակեալ ինքնին Լիսիաս: Եւ
Հովսաղեցիք բազումք արտաքոյ պարսպացն ապաստան
յամուրն և 'ի Հանդերձս մեքենայից նետիցն և 'ի զինուն
պատրաստութիւն Հաստատեալ կային, մտադիւրագոյնս
ներքուստ արտաքս մարտնչէին: [28]Իսկ սոքա զամենակա՛լ
Հզօրն յօգնականութիւն կոչէին, որ կարող է խորտա-
կել զպատերազմողաց զօրութիւն. վաղվաղակի զքաղաքն
ամրութեամբքն Հանդերձ 'ի ձե՛ռն առնուին. անդ 'ի ներքս
Հարկանէին կոտորէին տապաստ արկանէին՝ իբրև երկուս
բեւրս և Հինգ Հազար այր: [29]Անտի՝ ապաստակ դնէին 'ի
քաղաք մի Սկիւթացւոց՝ որ 'ի բացեայ էր յԵրուսաղե-
մէ իբրև վեց Հարիւր վտաւանաւ. որք զանձինս իւրեանց
երախտաւորս Համարէին առ ազգն Հրէից: [30]Եւ ինքեանք
ևս Հրէայքն որ 'ի ներքս բնակալ էին՝ վկայութիւն տա-
յին երախտեացն որ նոցա 'ի քաղաքացեացն գտեալ էր 'ի
ժամանակի նեղութեան իւրեանց: [31]Նոքա իբրև խաղաղու-
թեան պատաՀար 'ի Մակաբայեցւոց գնդէ անտի աջողե-
ցաւ, ձայն բարձեալ 'ի գունդ անդր. յայսմ Հետէ յառաջ
առաւել ևս յազգս նոցա Հնազանդութիւն պաՀելոյ: Սոքա
զանցին զնոքօք փութացեալ 'ի քաղաքն Երուսաղեմացւոց.
զի տօնք եւթներորդ շաբաթակրօնիցն մե՛րձ 'ի վերայ Հաս-
եալ կային:

[32]Այլ իբրև կատարեցաւ տօն պենտակոստէիցն. դիմեցին ԻԱ
նոքա 'ի վերայ Գորգեայ, որ կողմնապա՛Հ կայր կողմանցն
Եդովմայեցւոց: [33]Նա՝ ել ընդ առաջ նոցա երիւք բիւրուք
վաՀանաւոր զօրու, և չորիւք Հազարօք Հեծելազօր գնդաւ:
[34]Իբրև յայսկոյս յայնկոյս միմեանց ընդդէմ ճակատեցան.
դէպ եղև սակաւուց յԵբրայեցւոց գնդէ անտի անկանել
'ի մէջ երկուց ճակատուցն: [35]Դովսիթէոս ոմն անուն 'ի
Տովբեկենացւոց գնդէ անտի, ա՛յր Հզօր սպառազէն պա-
տերազմօղ, յարձակեալ գայր 'ի վերայ Գորգեայ. և այն
ինչ կամէր զանօրէնն ձերբակալ կալեալ կապեալ առաջի
Մակաբէացւոց գնդին պատարա՛գ մատուցանել. և անտի
վառեալ մի 'ի Թրակայ գնդէ անտի զուս Հարկանէր, 'ի
վայր քարշէր. և զԳորգին 'ի ձեռաց նորա թափէր, մա-
զապուր ճողոպրեալ յամուրն Միմարէն փախստեայ ան-
կանէր: [36]Այլ եզրեայ նոցա իբրև երկայնագոյն լինէր նո-
ցա մարտ պատերազմի, և բազում կոտորածք 'ի միջի լի-
նէին: Յայնմ ժամանակի գունդն Մակաբայեցւոց զամե-
նազօրն զամենակալն Աստուած յօգնականութիւն կոչէին,
երևե՛լ առաջնորդել պատերազմին: [37]Եւ ա՛յնպէս խրախոյս
բարձեալ իւրեանց բարբառովն, ձեռն 'ի գործ առնէին.
և 'ի նմին ժամանակի զԳորգի Հանդերձ զօրօքն 'ի փա-
խո՛ւստ դարձուցանէին: [38]Եւ Յուդա զզօրսն առնոյր, 'ի
քաղաք մի Սոդոմ անուն Հասուցանէր. և իբրև շաբաթն
մերձենայր՝ ըստ իւրեանց օրինացն սրբեալք և լուացեալք
զշաբաթն անցուցանէին: [39]'Ի վաղիւն գային ընդ կողմն
Հրէաստանի ամփոփել զմարմինս անկելոցն 'ի պատերազ-
մի. և տոՀմային եղբարքն Հանդերձ յիւրաքանչիւր շիրիմս
առ Հարսն իւրեանց ծածկիցեն: [40]Եւ իբրև Հասանէին 'ի
ճակատուն տեղի, գտանէին զիւրեանց եղբարց դիակունս,
և 'ի ներքոյ Հանդերձից նոցա յուռո՛ւթ ուլունս, և բժժանս
յամենայն կռոց, ուխտադրժո՛ւթ ունէին. ուստի մանաւանդ
գարշէին օրէնքն, և զՀեբրայեցիսն յայնպիսի գործոց ամե-
նևին 'ի բա՛ց մերժէին: Ապա իբրև զա՛յն գտին, ստուգեցին
'ի միտս իւրեանց եթէ կոտորած նոցա յա՛յնց պատճառաց
լեալ իցէ: [41]Ապա ամենեքին առ Հասարակ օրՀնէին զար-
դար զդատաւորն զՏէր, որ զգաղտնի ծածկեալսն 'ի յայտ-
նութիւն դարձուցանէ: [42]Եւ անկեալ խնդրուածս առնէին,
զեղեալ անցեալ զմեղսն զայն սրտի մտօք թողո՛ւլ նոցա:
Քաջի՛կ ևս Յուդա մխիթարէր զզօրսն, և աղաչէր զգո՛յշ
լինել վասն նորին մեղաց. Զի ձերովք աչօք տեսէք ասէ՛
զպատուՀասդ եղեալ վասն մեղա՛ցն եղելոց: [43]Քաջութեամբ
խորՀրդովք չորս սատերս կրկին ժողովէր, և տայր տա-

---

13 Ոսկան. *Խառնիճաղանջ ազգօք բն"... Դեկկասպին ա-*
նուն: 14 Ոմանք. *'Ի պարսպացն յամրութիւն... և 'ի Համբարացն*
բազ"... և բանիւք ևս նախատանօք և կսկծելովք... զայն ինչ զոր
ինչ ո՛չ էր: 15 'Ի լուս. *Որ առանց խոյոց մանգ":* 16 Ոմանք. *Որ*
զնովաւ շրջէր... արեամբ երևեալ: 19 Ոմանք. *Արտաքս ընդ զօրսն*
եղեալ: 20 Ոմանք. *Եւ ինքն իւրով զօրաւն Հասանէր 'ի վերայ Տի-*
մոթէոսի. և որ զնովաւ էին զօրք բազումք վաՀանաւոր երկոտա-
սան բեւր: 'Ի լուս. *ՎաՀանաւոր 'ի ձեռին.* Համաձայն ոմանց 'ի
բնագ. 21 Ոմանք. *Զօրացն որ ընդ իւր էր... անՀնարին էր պա-*
շարեալ վասն... նեղութեան վայրացն: 22 Ոսկան. *Յառաջ զեռալ*
սկսան: Ոմանք ո–նքն լոկ. *Ընդ միմեանս պողէր.* Ն– ոմանք լոկ.
Ընդ միմեանս պղտորէր: 23 Ոմանք. *Խառն Հարկանել... տապաստ*
արկանել իբրև: 'Ի լուս. *'Ի մարտիկ զօրաց անտի.* Համաձայն ո-
մանց 'ի բնագ. 24 Ոմանք. *Արդ 'ի ձեռն եկեալ նոցա, աղաչէր*
զնոսա մեծաւ թողութեամբ. կամ *դիւրողութեամբ թողուլ:* 26 Ո-
մանք. *'Ի շրնչանան 'ի վերայ ած և կոտոր":*

27 Ոմանք. *Եւ 'ի Հանդերձ մեքե"... և զինուն պատ":* 28 Յօրի-
նակին. *Անդ 'ի ներք Հարկանէին:* 29 Ոմանք. *Որ 'ի բացէ էր:* Ոս-
կան. *Առ ազն Հրէից:* 30 Ոմանք. *Որ նոցա 'ի քաղաքացն գտեալ*
էր: 31 Ոմանք. *Իբրև խաղաղութեամբ էին պատաՀար... յայնմ*
Հետէ յառաջ... Հնազանդ պաՀելոյ... շաբաթու կրօնիցն մերձ 'ի
վերայ կային: Ո–ր ոմանք. *Շաբաթկրօնիցն:* 34 Ոմանք. *Երկուց*
ճակատացն: 35 Ոսկան. *Այր ոմն Դօսիթէոս Հզօր սպառա"... մա-*
զապուրծ ճողոպրեալ յամուր մի Մարէս: 'Ի լուս. *'Ի Թրակաց*
գնդէ անտի, զուս Հատանէր: Օրինակ մի. *Յամուր Միմարեան:* 36
Ոմանք. *Երևել առաջնորդ պատերազմի:* 39 Ոմանք. *'Ի վաղիւ անդր*
գային... շիրմի առ Հարսն իւրեանց ծածկէին: 40 Օրինակ մի.
Յուռություլունս... և զՀեբրայեցիսն յայնպէս գործոց: 42 Ոմանք.

նել յԵրուսաղէմ, մատուցանել պատարագս վասն մեղացն.
կարի բարւոք իմաստութեամբ. զի վասն յարութեան մեռե-
լոց խորհէր առնել զոր առնէր: 44Զի եթէ յարութեան ակն
ոչ ունէր, անկելոցն 'ի պատերազմէն զո՛ւր տարապարտուց
լինէր վասն մեռելոցն աղօթս մատուցանել: 45Այլ հայէր նա
ուղիղ, 'ննջեցելոցն գեղեցիկ պահեալ զշնո՛րհս պարգեւաց.
46արութեամբ քաջութեամբ վասն մեռելոցն զմտա՛ւ ածէր
մա՛յց լինել մեղացն թողութեան:

ԻԲ 13 Յամին հարիւրորդի քառասներորդի իններորդի. դէպ
եղեւ առ ժամանակօքն Յուդայ, եկն Անտիոքոս բազում զօ-
րօք 2Լիւսիաւ հանդերձ 'ի հրէաստան՝ մետասան բիւրու
վահանաւոր զօրօք. հինգ հազար եւ երեք հարիւր հեծելազօր
գնդաւ, եւ քսան եւ երկու փղօք. երեք հարիւր գերանդաւէն
կառօք: 3Անկեա՛լ էր եւ Չիմոն 'ի նոսա 'ի խէ՛լս կերպա-
րանեալս՝ իբրեւ թէ բարեխօ՛ս էր 'ի խաղաղութիւն աշխար-
հին, բայց սրտի՛ խորհրդով ցանկացեալ էր քահանայապե-
տութեան աշխարհին: 4Իսկ արքայ՝ արքայից արքայ, յո՛յժ
յուզեաց զսրտմտութիւն բարկութեան Անտիոքայ 'ի վե-
րայ անօրէն Չիմոնի. մանաւանդ Լիւսի՛ եւս ցուցանէր, թէ
սա՛ է պատճառք ամենայն չարեաց որ լինին յաշխարհի
անդ. հրաման տայր ըստ օրինի 'ի նմին տեղւոջ կալեալ
կորուսանել: 5Եւ էր 'ի տեղւոջ անդ աշտարակ մի յիսուն
կանգուն շինեալ՝ լի՛ մոխրով, գործած բոլորշի՛ յամենայն
կողմանց. 6դուռն առ 'ի շեղ 'ի ներքսակողմ 'ի մոխի՛ր անդ
առ լեգ շինեալ, յո՛ր արկանէր զփասակար տաճարին. եւ
կամ զպա՛րտ այլոց մեծամեծ չարեաց ընկենուլ, հասարակ
հաւանութեամբ շուրջ լինել մէն ձե՛ռն մատուցեալ: 7Այսպի-
սի օրհասաւ հրամայեցին զանօրէն Չիմոն 'ի միջո՛յ ջնջել.
8զի մի՛ հողոյ եւ մի՛ պատանաց յիւրում բնակութեան աշ-
խարհին արժանի լիցի: Քանզի բազում չարիս էր ցուցեալ
նորա 'ի սեղան անդր, ուր հուրն սրբութեան կայր՝ եւ
աճիւնն. վասն ա՛յնորիկ մոխրահեղձո՛յց մահու զկատարած
իւր վախճանէր: 9Անտիոքոս արքայ՝ առաւել վայրենացեալ
խորհրդովք գայր՝ պատրաստեալ չարաչար տանջանս քան
որ առ հարբն եղեն՝ հասուցանել 'ի վերա՛յ հեբրայեցւոց:
10Իբրեւ զա՛յն զգայր Յուդա, պատուէր տայր ժողովրդոցն
ցայգ եւ զցերեկ կարդալ առ Տէր. զի որպէս այլ երբեք,
եւ արդ օգնական լիցի այնոցիկ, 11որ 'ի հարցն օրինաց
եւ 'ի սրբոյ տաճարէն մերժե՛լ կամին. եւ մի՛ յանձն առ-
ցէ հեթանոսաց անօրինաց 'ի ձե՛ռս տալ: 12Իբրեւ ամենե-
քին առ հասարակ միաբանութեամբ յա՛յսմ ուխտի կային
արտասուօք եւ պահովք, առաջի անկեալ թաւալէին ան-
պակաս զերիս աւուրս, մխիթարեա՛ց զնոսա Յուդա անձի՜ն
զգալ: 13Եւ ինքն առնոյր զծերակոյտ ժողովրդեանն առան-
ձինն՝ 'ի խորհուրդ մտանէր. Պնդեսցուք ասէ զքաղաքսդ,
մինչեւ՛ զօրաց թագաւորին 'ի ներքս 'ի հրէաստան մտեալ
է: 14Եւ մեք ելցուք քաջութեամբ կամօքն Աստուծոյ, մահո՛ւ
չափ մարտնչել 'ի վերայ օրինացն, քաղաքին եւ տաճա-
րին՝ աշխարհի՛ եւ տէրութեան: Իբրեւ զա՛յն ասէր՝ պնդէ-
ին վաղվաղակի 'ի կողմն Մովդիիմ քաղաքի զօրօքն հան-
դերձ: Բանա՛կ հարկանէր. 15զնշան բաշխէր. յանձն առ-
նէր Աստուծոյ զանձն եւ զզօրսն, եւ զյաղթութիւն գնդին:
Եւ առնոյր զԱրիստիդէս ընտի՛ր ընտիր երիտասարդ վա-
ռելովք. անկանէր գիշերի ընդ բանակս թագաւորին 'ի
ներքս զսրահակօքն, կոտորէր զգիշերապահ դռնապահն
իբրեւ չորս հազար այր. եւ զգլխաւոր փղացն փղապետան
հանդերձ անդէն սպանանէր. եւ այնպէս զդռնապահսն
տապաստ արկեալ այսրէն դիմէր: 16Յա՛յնմ ժամանակի
զամենայն բանակն խռովութեամբ եւ դողութեամբ լնո՛յր:
17Եւ ամենեքին լքեալք եւ լուծեալք եւ սպառեալք եւ տա-
րակուսեալք՝ յա՛յն առաւօտն հասանէին: 18Իսկ թագաւորն՝
վասն յերկնի՛ց օգնականութեանն, այսպիսի ճաշակս քա-
ջասրտութեան քաջութեան զեբրայեցւոց գնդին առնոյր՝
խելօք, միւսանգամ փո՛րձ փորձէր. 'ի կորէս ելանէր 19եւ 'ի
Բեթսո՛վր ապստակեալ, պահ պանէշ պաշարումն մա-
տուցանէր: Սակայն եւ անդ յարձակեալ մարտուցեալ 'ի
պարտութիւն մատնէր: 20Զի որ 'ի ներքս անդ էին, ինքնին
Յուդա՝ նետ եւ զէն եւ համբարս ընդ աներեւո՛յթ կող-
մանս 'ի ներքս մատուցանէր: 21Այսց խորհրդոց առ թշնա-
մի անդր՝ Ռոդոկ անուն 'ի հրէից գնդէ անտի մա՛տն եւ
գուշա՛կ լինէր. քննեցաւ, խնդրեցաւ, գտաւ, պատժեցաւ, 'ի
սո՛ւր սպառեցաւ: 22Իբրեւ ա՛զդ զգուշութեան եղեւ ամրա-
կանա՛ցն բռնութիւն թագաւորին. սկսա՛ւ թողեալ զզօրու-
թիւնն, նենգա՛ւ ջանալ ընդ ամրականսն. դաշինս կռէր, եւ
յառնո՛ւլ առնէր զամուրսն: 23Անդէն անդ՛ուստ յարձակէր 'ի
կողմն Յուդայեանց. եւ յերկոցունց կողմանց 'ի պարտու-
թիւն մատնեալ վատթարեա՛լ գտանէր: Ապա ա՛զդ եղեւ նմա
մոլեգին գնացքն Փիլիպպեայ, զի բռնութեամբ տիրաբար
'ի վերայ իրացն արքունի հասեալ շրջէր յաշխարհին. լուծաւ
լքաւ տրտմեցաւ, աղաչեաց զեբրայեցիս՝ եւ հաւանեցաւ նո-
ցա. ո՛ւխտ եդ, երդմնի՛ արար՝ զամենայն իրաւունս նո-
ցա անդրէն դարձուցանել, զխաղաղութիւն հաշտութեան
'ի մէջ հաստատեաց. մատո՛յց պատարագ, եւ մեծարեաց
զտաճարն. 'ի գո՛ւթ սէր քաղցրութեան մարդասէ՛ր լինէր
ընդ ամենայն տեղիս նոցա: 24Փառաւորեաց զՄակաբէ, եւ
ճոխագո՛յն եւս կացոյց զնա 'ի վերայ նոցա քան զառաջինն:
Եւ եթող անդ սպարապետ 'ի վերայ աշխարհին զհեգե-
մոնիդէս 'ի Դովրայ մինչեւ 'ի Գերար. 25ինքն եկն եմուտ
'ի Պտղոմայիս: Բարկացեալ յո՛յժ էին քաղաքացիքն վասն
ուխտիցն հաշտութեան. ո՛չ հանդարտէին, այլ 'ի նմին խռո-
վութեան կային, զի անդրէն լուծցէ զհաշտութիւն հաւանու-
թեանն: 26Մատեաւ ինքնին Լիւսիաս, առաջի եկաց իմաս-
տաբար, հաճեաց զմիտսն, մեղմացոյց: Դա՛րձ արար անդ-
րէն 'ի կողմանս Անտիոքացւոց: Ա՛յն արշաւան ապստակի
թագաւորին՝ այսպիսի դարձիւ վճարեցաւ:

14 Յետ երից ամա՛ց ժամանակի դէպ եղեւ դիմել Դեմետ- ԻԳ
րեայ Սելեւկեանց 'ի վերայ հեբրայեցւոց ընդ երե՛ք քա-
ղաքեան նաւահանգիստ՝ մեծա՛ւ գնդաւ, բազում զօրօք 'ի
ներքս 2յաշխարհամիջի անդր արշաւել, մերժել զԱնտիո-
քոս եւ զնորա՛ն եղբայր Լիւսիաս: 3Աղկիմոս ոմն անուն
էր քահանայապետ լեալ յառաջ, կամօք իւրովք պղծեաց
զառաջինն խառնակութեամբ ժամանակաց: Խորհեցաւ 'ի
միտս իւր եւ ասէ թէ՝ Որպէս եւ է, սակայն անհնա՛ր է
նմա գտանել փրկութիւն, եւ ո՛չ այլ գոյր նմա մերձե-
նալ առ սեղանն սրբութեան: 4Եկն եկաց առաջի արքա-
յի Դեմետրեայ 'ի հարիւրորդի յիսներորդի յառաջնում ա-
մի, մատուցանէր նմա պսակս ոսկիս եւ արմաւենիս, եւ
ոստս թաւս 'ի պատիւ մեհենին: Եւ զայն օր լո՛ւռ լի-
նէր. 5բայց ժամանակի՛ սպասէր իւրում անմտութեանն
օգնա՛կան գտանելոյ: Իբրեւ դէպ եղեւ օր մի 'ի խորհուրդ
կոչել զնա Դեմետրեայ. սկսաւ հարցանել զնա արքայն.
Յի՞նչ օրէնս, յի՞նչ կամս, յի՞նչ խորհուրդս կան ընդ մեզ
հեբրայեցիքդ՝ որ 'ի հրէաստանի են: 6Այսպէս ետ պա-
տասխանի. Ասիդացիքդ որ անուանեալ են 'ի մէջ հրէ-
իցդ՝ որոց սպարապետ եւ զօրավար Յուդա Մակաբէ համ-
բարձեալ է, զօրաժողո՛վ են՝ 'ի մա՛րտ պատերազմի պատ-
րաստեալ են, յուզեն հանապազ զժողովս նոցա. եւ ո՛չ տան

Վասն նորին իսկ մեղաց:

43 Ոմանք. Խորհրդովք ԺԲ-ան հազար սատեր... մեռելոց խորհեալ առնէր: 44 Ոսկան. Անկելոցն 'ի պատերազմի: 46 Ոմանք. Զմտաւ ածեալ այց լի՛: 13.2 Ոմանք. Բիւրաւ վահանաւոր զօրու, եւ հինգ հազար... եւ Յ գերանդա՛: 3 Ոմանք. Իբրեւ բարեխօսէր... բայց 'ի սրտէ խորհրդով ինքն անցեալ էր քահ՛: 4 Ոսկան. Իսկ արքայից արքայ՝ յոյժ: Ոմանք. Եթէ սա էր պատճառք... որ լինի յաշխարհի անդր... կալեալ կորուսանէր: Յօրինակին. 'Ի նմին տարւոջ կալեալ կո՛: 6 Ոմանք. Դուր քաշել 'ի ներքսակողմն 'ի մոխիր անդր առլեփ շինեալ... եւ կամ զպարտս այլոց... լեալ մէն: Ո–ր Ոսկան. Դուրս քարշել 'ի ներքսակողմէն 'ի մոխիր անդր... եւ զպարտականն այլոց մեծամեծ չա՛... շուրջ լեալ մենելաւուս ձեռն մատուցեալ: 'Ի լու–ն. Առ լեփ շինեալ. Համաձայն Յայսմաւ 'ի Բնաբ: Ո–ր օրինակ մի՝ առ լեբ: 7 Ոմանք. Եւ այսպէս օրհասաւ: 8 Ոմանք. Մի՛ լիցի արժանի... ցուցեալ նա 'ի սեղան... վասն այսորիկ մոխ՛: 9 Ոմանք. Քան առ հարբն որ եղեն հասուցանել հեբր՛: 10 Ոմանք. Զցայգ եւ... զի որպէս եւ յայլ ժամանակս՝ եւ արդ: 11 Ոմանք. Եւ 'ի սրբոյ տաճարէ անտի մեր՛: 12 Ոմանք. Թաւալէին զերիս աւուրս: 14 Ոմանք. Եւ տաճարին եւ աշխարհի:

15 Ոմանք. Եւ առնոյր զԱրստիդէս... դռնապանսն իբրեւ զչորս հազարս այր... եւ այսպէս զդռ՛: Ո–ր Ոսկան. զարս Տիդէս... դռնապահուն իբրեւ: 17 Ոմանք. Յայն յառաւօտուն հասանէին: 18 Ոմանք. Եւ միւսանգամ... եւ 'ի Կորէս: 21 Օրինակ մի. Եւ պատժեցաւ, 'ի սուր պատեցաւ... (22) եւ յառնուլ առնոյր զամուրսն: 23 Ոմանք. Կողմանց անտի 'ի պար՛... մոլեգին գնացն Փիլ՛... եւ աղաչեաց զեբրայեցիսն եւ հնազանդեցաւ նոցա... եւ զխաղաղ՛: 24 Յօրինակին. Զհեգեմոնիդէս 'ի Դովրայ: 25 Ոմանք. Եւ ո՛չ հանդարտէին: 26 Այլք. Առաջի եկաց իմաստնաբար: Ոսկան. Յայն արշաւան... այսպիսեաւ դարձիւ: 14.1 Յօրինակին պակասէր. Յետ երից ամաց ժամանակի: 2 Ոմանք. Յաշխարհամէջս անդր արշաւել, եւ մեր՛: 3 Ոմանք. Պղծեալ զառաջին խառնակութեան ժամանակաց խորհեցաւ 'ի միտս իւր, եւ ետես եթէ որպէս եւ է: 5 Ոմանք. Անմտութեան օգնական լինելոյ:

խաղաղութեամբ հնազանդել ձերում տէրութեանդ: [7]Վասն
այսորիկ իմ աւասիկ թողեալ 'ի բաց զփառսն Հայրե-
նի՝ զքահանայութիւն, եկեալ հասեալ եմ առ քեզ. [8]նախ՝
վասն իրացս արքունի սրտացաւութեամբ ցուցանել, և ա-
պա վասն մե՛ր. զի մեծաւ ծփանօք մտախո՛հ հասի առ քեզ
վասն արանցն անմտութեան. որպէս ամենայն ազգն մեր
յանպարտ՝ անպարտ կա՛ն 'ի խռովութեան: [9]Այլ որպէս ընդ
կողմանս կողմանս և ընդ աշխարհս ամենայն խորհուրդս
խաղաղութեան՝ և կամս մարդասէրս ունիք, զայն ամե-
նայն տեղեկացեալ գիտեմ: [10]Այլ մինչ Յուդա կենդանի է՝
անհնար է խաղաղութիւն առնուլ իրաց արքունի 'ի Հրէ-
աստանի: [11]Իբրև նա այսպէս սկսաւ խօսել վասն նորա,
այլ աւագանին որ թշնամութեամբ ոխս պահէին Յուդայ,
առաւել ևս շուրջ զայրացուցին զթագաւորն: [12]Մինչ անդ-
րէն վաղվաղակի հրամայեաց կոչել զփղապե՛տն Նիկանովր,
ե՛տ զօրս 'ի ձեռն, և կացոյց սպարապետ կողմանցն
Հրէաստանի. արձակեաց մեծաւ հանդերձաւ, [13]բազում
պատուիրանաւ զի զՅուդայ ինքնին 'ի գլխովին զբռամբ
արկանել, և զգունդն ամենայն յայսկոյս՝ յայնկոյս ցրել.
անդ կացուցանել զԱղկիմոս քահանայապետ մեծի տաճա-
րին: Այն որ 'ի Հրէաստանէ [14]անտի ազգքն փախստա-
կան գնացեալ էին վասն Յուդայ, գային պառակտեալք՝
և անդէն խառնէին 'ի գունդն Նիկանովրայ. զհրէիցն
թշուառութիւն իւրեանց փառաւորութիւն համարէին: [15]Սո-
քա իբրև լսէին զՆիկանովրայ զարշաւանն. և զայնչափ
յոյզսն հեթանոսաց. հող 'ի գլուխ լինէին, առաջի թա-
ւալէին, որ իսկզբանէ յաւիտենից հաստատեաց զիւր ժո-
ղովուրդ, և յամենայն ժամանակի յայտնապէս ձեռնկալո՛ւ
լինէր իւրոյ վիճակին: [16]Իբրև հրամա՛ն տայր զօրավարն՝
փութանակի ընդ առա՛ջ եղև նմա 'ի գեօղ մի Դեսաւոմ ա-
նուն՝ [17]Շմաւոն եղբայր Յուդայ, 'ի դիմի՛ հարաւ Նիկա-
նովրայ. և առ փոքր մի նիզակակցացն յանզգաստութենէ
'ի պարտութիւն մատնեալ: [18]Սակայն լուեա՛լ էր Նիկանով-
րայ զարանցն քաջութեան, և զմարտ պատերազմի 'ի վե-
րայ աշխարհին ճգնութեան քաջութեամբ, երկնչէր զիւս
դատաստանին արեամբ վճարել: [19]Վասն այսորիկ յղեաց
կոչեա՛ց նա զՊոսիդոնիոս, և զԹէոդոտոս, և զՄատա-
թէոս, տա՛լ և առնուլ՝ և կռել դաշինս: [20]Իբրև բազում
տարուբեր և խորհուրդք 'ի մէջ լինէին, և 'ի բազումս
ևս զօրագլուխն զխորհուրդն սփռէր. և զօրքն ևս մի-
աբանութեամբ միով հաւանութեամբ զհաշտութի՛ւն յանձն
առնուին: [21]Եդի՛ն զուխտն առաջի՝ և դաշինս կռեցին:
Ժամադի՛ր լինէին միմեանց, յորում աւուր 'ի մի՛ վայր հա-
եալ զուխտն հաստատեսցեն: Եկին առ միմեանս, աթո՛ռս
արկին, խորհո՛ւրդ խորհեցան, դաշի՛նս կռեցին: [22]Յու-
դա հրամա՛ն ետ իւրեանց գնդին՝ վառե՛լ պատրաստե՛լ
դարանամո՛ւտ լինել, զի մի՛ դա՛ւ ինչ չարագործութեան
նոցա 'ի թշնամեացն լինիցի: Եւ ա՛յնպէս զգուշութեամբ
զյօրինի դաշինս ընդ միմեանս հաստատէին: [23]Եւ մտեալ
շրջէր յԵրուսաղէմ ո՛չինչ անկարգ և անօրէն գնացիւք: Զայն
որ խառնիճաղանճ զօրս յինքն կուտեալ էր՝ յիւրաքան-
չիւր տեղիս արձակէր: [24]Եւ ունէր Նիկանովրայ զՅուդայ
գրգանօք փափկութեամբ՝ և մտադեւր սիրով: [25]Աղաչ-
եաց կի՛ն առնուլ 'ի նմանէ, զի գո՛ւթ անկցի, և զաւակ
խառնեսցի: Յանձն առ Յուդա, հաւանեցաւ, հաստատեաց,
ընտանեցաւ: [26]Իբրև ետես Աղկիմոս զնոցա ընդ միմեանս
հաւասարութիւն, և դաշինք որ 'ի մէջ կռեցան, վարեա՛ց
ե՛կն վաղվաղակի առ Դեմետրիոս. ամբաստա՛ն լինէր զՆի-
կանովրայ. և ցուցանէր՝ օտարաձա՛յն այլամիտ խորհուրդս
ունել նմա ընդ օրէնս արքունի. զի զթշնամակարն իրաց ար-
քունի՝ յորդէգիրս առեալ ժառանգ՝ իւր անձին փոխանակ
կացուցանէ: [27]Իբրև լսէր զբանս անօրէն բանսարկուին՝ 'ի
սրտմտութիւն բրդեցաւ թագաւորն. հրամա՛ն ետ թագա-
ւորն հրովարտա՛կս տալ, յա՛յտ առնել թէ չէ՛ հաճեալ ընդ
դաշինս հաւանութեանն: 'Ի նմի՛ն հրովարտակի հրամա՛ն
տայր՝ կապեա՛լ ոտիւք և կապեալ ձեռօք տա՛լ ածել զՄա-
կաբէ 'ի քաղաքն Անտիոքացւոց: [28]Իբրև ա՛յս ամենայն ա՛զդ
եղև Նիկանովրայ, խոնարհեալ կործանեալ՝ կայր տրտմեալ
'ի միտս իւր թէ ստութիւն ինչ մնցէ 'ի դաշինս անդր. և
ուխտքն եղիցին տարապարտուց, յոչինչ փնասու 'ի վերայ
առնն արդարոյ: [29]Բայց քանզի զհրամա՛ն ինչ ո՛չ անցանել
ըստ թագաւորին, սպա՛ս արար մարթանօք զհրամանն կա-
տարել: [30]Իսկ Մակաբէոս՝ իբրև ետես յայրատագո՛յնս իմն
մատուցեալ զնա Նիկանովրայ. և զօրէն նուաճութեանն
խստագոյնս և շինականագոյնս մերձենալ նորա 'ի նա.
ո՛չ լա՛ւ համարեցաւ զյանդգնութիւնն Նիկանովրայ. ան-
դէն յանդիման նորա շա՛տ զօք ընդ իւեարս չփոթեաց.
և ինքն ե՛լ գնաց յերեսաց Նիկանովրայ: [31]Իբրև ետես
Նիկանովր, թէ ա՛յնպէս զձեռօք ո՛չ կարաց ածել զա՛յրն որ-
պէս կամէր. ե՛կն եհաս 'ի վերայ քահանայիցն 'ի տաճա-
րին սրբութեան՝ մինչդեռ նոքա զպատարագսն մատու-
ցանէին, սաստէր նոցա՝ զայրն 'ի ձեռս տալ վաղվաղա-
կի: [32]Նոքա երդմամբ հաստատեցին՝ թէ ամենևին զայն
այր և տեսեալ չի՛ք մեր. ձգեա՛ց զձեռն իւր 'ի տաճա՛ր
անդր, [33]և ա՛յսպէս երդուաւ. Եթէ ո՛չ կապեալ ոտիւք և
ձեռօք զՅուդա 'ի ձեռս իմ տայցէք, զայդ տաճար Աս-
տուծոյ հա՛րթ յատակ արարից, և զսեղանդ կործանեցից,
և զտաճարդ զայդ նուիրեալ որմզդակա՛ն դից հաստատե-
ցից: [34]Եւ զայս իբրև ասաց՝ ե՛լ գնաց: Քահանայքն ձե՛ռս
բարձին յերկինս, կարդային առ որ յամենայն ժամանակի
օգնական և պաշտպա՛ն լինէր ազգին իւրեանց՝ և ասէին.
[35]Դու Տէր ամենայնի, աննիազ յամենայնէ, լի՛ ամենայնիւ.
քեզ կամք ա՛յնպէս եղեն, հաստատել զտաճար բնակութեան
քոյ 'ի միջի մերում: [36]Եւ արդ՝ յամենայնի սրբութեամբ
Տէր, պահեա՛ դու յաւիտեան զայս նորոգապէս սրբութեամբ
զտաճար քո: [37]Հռա՛քս ոմն անուն՝ 'ի ծերակոյտ ժողո-
վրդենէ անտի 'ի զօրացն Երուսաղեմի ա՛յր ընդընկերասէր,
մարդասէր յոյժ, բարենշան բարեհամբաւ, ըստ խնամոտ
մտաց՝ հա՛յր կարդացեալ Եբրայեցւոց: [38]Զի յառա՛ջ ժամա-
նակի անդ՝ զանխառն զանապակ օրէնսն օրինադի՛ր լինէր
հրէութեան ոգւով և մարմնով. յառաջ տուեալ էր զան-
ձրն ամենայն ազատութեան: [39]Իբրև կամեցաւ Նիկանովր
յա՛յտ յանդիմանութեամբ զթշնամութիւն յայտնել զոր ու-
նէր ընդ հրէայսն, հատոյց զօր աւելի քան զհինգ հարիւր,
երթալ 'ի բուռն առնուլ զնոսա: [40]Զի ա՛յսպէս ասաց, թէ
այդք ևս ամաչեցեալք դարձցին, գործ մեծ գործեցից 'ի
վերայ քաղաքիդ: [41]Իբրև հասին զօրքն, զաշտարակն պա-
տեցին, և :'ի վերայ դրանն գո՛ւն գործեցին. ձա՛յն տա-
յին միմեանց հո՛ւր մատուցանել՝ զի զդուռն հրձի՛գ արաս-
ցեն: [42]Իբրև այնչափ 'ի վարան տագնապի մտանէր այրն,
ո՛ւշ առնէր, անձին հրամայէր, դնէր սուսեր ընդ պորտով,
կամէր ազատօրէն մեռանել քան անկանել 'ի ձեռս ան-
օրինաց, և պղծել զանձին ազնուութիւն: [43]Եւ սրովն ուղ-
ղո՛րդ 'ի ներքս երթայր վասն ճեպոյն վտանգի: Եւ զօրացն
ընդ դրունսն խուժելոյ. կամէր ելանել 'ի վեր և զանձն 'ի
բարձուէ ընդ պարիսպն հոսել: [44]Նոքա իբրև յիւրեանս ա՛յսր

---

6 Այլք. Յուդա Մակաբէ համարձակեալ է: Ոմանք. Եւ պատրաստեալ են յուզել... ձերոյ տէրութեան: 8 Ոմանք. Վասն իրացդ արքունի սրտցաւութեամբ... յանպարտ պարտական 'ի խռո″: Ո–ր Ոսկան. Անպարտական 'ի խռովու″: 10 Ոմանք. Անհնար է խաղաղութիւն առնել իրացդ ար″: 11 Ոմանք. Իբր նա այնպէս սկսաւ: 12 Ոմանք. Մինչ անդէն վաղվա″... կոչեաց զփղապետ Նի″... և արձակեաց: 13 Ոմանք. ԶՅուդայն ինքնին գլխովին զբռամբ... և անդ կացու″: Ոմանք. Այն որ 'ի Հրէաստանի (14) ազգքն փախստական գնացեալ էր վասն Յուդայի, գային... փառաւորութիւն համարեալ առնէին: 15 Ոմանք. Լինէր յիւրում վիճակին: 17 Ոմանք. Եւ Շմաւոն եղ″... 'ի դիմի հարեալ Նիկա″: 18 Ոմանք. Նիկանովրայ՝ զօրացն զքաջութիւն... ճգնութեան քաջութեան: 19 Ոմանք. ԶՊիսիդոնինիոս, և զԹիոդոտոս և զՄատաթիաս: 20 Ոմանք. Միաբան միով հաւանութեամբ: 22 Ոմանք. Վառեալ պատրաստեալ... զօրինի 'ի դաշինս ընդ: 23 Ոմանք. Խառնիճաղանճ զօրն իւր կու″: 24 Ոմանք. Եւ ունէր Նիկանովր զՅու″... և փափկութեամբ և մտադիւր: 25 Ոմանք. Եւ աղաչեաց:

26 Ոմանք. Օտարաձայնս և այլա″... յորդէգիրս ա՛ռ 'ի ժառանգ իւր: 27 Ոմանք. 'Ի սրտմտութիւն բարկութեան բրդեցաւ թա″: 29 Ոմանք. Բայց քան զհրամանաւ ինչ ո՛չ անցանել զթագաւորին: 30 Յօրինակին պակասէր. Մատուցեալ զնա Նիկանով″... խստագոյնս և շինականագոյնս մերձե″: Ոմանք. Մատուցանէր զնա Նիկանովր, և զօրէն սորին նուաճութիւն... մերձենալ նորա առ նա. ո՛չ 'ի լաւ համա″... ընդ միմեանս չփոթեաց: 31 Ոմանք. 'Ի տաճարն սրբութեան: Յօրինակին պակասէր. Զայրն 'ի ձեռս տալ վաղվաղակի: 32 Ոմանք. Հաստատէին եթէ ամենև″: 33 Ոմանք. Եւ այնպէս երդուաւ... 'ի ձեռս իմ տացէք, զայս տաճար: 34 Ոմանք. Եւ կարդային առ այն որ յամենայն: 36 Ոսկան. Յամենայնի սրբութեան Տէր... զսրբութեան տաճար քո: Յօրինակին. Յաւիտեան զանորոգապէս սրբ″: 37 Օրինակ մի. Առաքս ոմն անուն: Այլք. Այր ընկերասէր մար″: 38 Ոմանք. Զի յառաջին ժամանակի... զանապական օրէնսն: 39 Ոսկան. Հատոյց զօրս աւելի: 41 Ոմանք. Զի զդրունսն հրձիգս ա″: 43 Ոմանք. Ուղղորդ 'ի ներքս երթալ վասն ճեպիցն վտան″... ընդ պարիսպն հոսել:

անդր խուճապեցան, և 'ի նմանէ ամբոխն փարատեցաւ.
եդ զուսերն և չոգաւ զիւրովին. 45 և կանգնեցաւ ան-
դէն, մինչև զօրն և ոգիքն անդէն կային. եկն յայտ անդր
զայրագին լի՛ բարկութեամբ, մինչև արիւնն գունդագունդ
արտաքս հոսէր, և վէրքն չարաչար պատառեալ էին, և ամ-
բոխն առաջի անդ յայսկոյս յայնկոյս փարատէր: 46 Ել եկաց
'ի վերայ վիմի միոջ, յանդիման կողմանցն երկոցուն. խո-
նարհեցաւ ա՛ռ 'ի գիրկս իւր զաղիսն արեամբն հանդերձ, և
ցո՛յց 'ի վեր յերկինս, կարդա՛ց զՏէր կենդանութեան զօգւոց
և զմարմնոց՝ և ասէ. Զսո՛յն հատուցումն հատուսջիր դու
նմա: Եւ նա զա՛յս օրինակ փոխեցաւ յաշխարհէ:

15 Իսկ Նիկանովր՝ իբրև ա՛զդ եղև նմա վասն Յուդայ-
եանց 'ի կողմանցն Շամրտացւոց, խորհեցաւ պատրաստե-
ցաւ յաւուր պահոց շաբաթու անկանել 'ի վերայ: 2 Եւ հրէ-
այքն՝ որ ընդ նմա էին, բռնադատեալ տանէր Նիկանովր,
սկսան աղաչել և ասել. Քա՛ւ քեզ Տէր, մի՛ այդպէս խիստ
և խըժաբար կատարեր զկամս քո. այլ տո՛ւր փառս, և դի՛ր
պատիւ աւուրս որ պատուեցաւ 'ի պատիւ հանգստեան
յամենակա՛լ սրբոյդ: 3 Սկսա՛ւ անդէն հարցանել անօրէնն՝
և ասէ. Եւ գո՞յ Աստուած ամենակալ յերկինս որ հրամայ-
եաց ձեզ փափուկ ունել զօրն շաբաթուց: 4 Նոքա պատաս-
խանի ետուն՝ և ասեն. Այո՛, գոյ Տէր ամենազօր կենդա-
նի՛, որ հրամայեաց փափուկ ունել զեւթներորդ շաբաթուց:
5 Եւ ժանտաժուտն ասէ արհամարհանօք, ասէ. Հզօրն երկ-
րիս է. որ տայ գործել զինու և զարդու, և գործել զգործ
արքունի: Եւ սակայն ո՛չ մեղմացաւ անօրէնն 'ի հպար-
տութենէ անտի: 6 Եւ Նիկանովր ամենայն հպարտութեամբ
խստապարանո՛ց գնացեալ, համարէր հասանել 'ի վերայ
Յուդայեանց. հասանե՛լ սատակե՛լ՝ և նշան յաղթութեան
կանգնել: 7 Իսկ Մակաբէոս յամենայն ժամ յուսացեալ էր
'ի Տէր, որ հանապազօր զօգնութիւն իւր ո՛չ առնէր պա-
կաս 'ի նմանէ: 8 Մխիթարէր զայնոսիկ որ ընդ իւրն էին,
մի՛ ձանձրանալ՝ մի՛ զանգիտել յանօրէն հեթանոսաց. յար-
ձակել, և դնել 'ի մտի զգործսն քաջութեան զառաջինս: Եւ
որ օգնականութիւնքն ձեզ յերկնից գտան. և արդ՝ ակն
ունել զնոյն 'ի Տեառնէ զյաղթութիւն և զմխիթարութիւն:
9 Եւ մխիթարէր զնոսա յօրինացն և 'ի մարգարէից. առ
յիշեցուցանել նոցա զմարտ պատերազմաց որ 'ի ձեռս նո-
ցա կատարեցաւ. 10 ընդասրտեալ յօժարագո՛յնս ևս առնէր
զնոսա, զհեթանոսացն ևս ստութիւնս 'ի մէջ բերելով, և
զուխտիցն անցանել, և զերդմանցն անարգել: 11 Եւ զմի՛ մի
'ի նոցանէ առաւել վառէր մխիթարութեան բանիւք, քան
զինուքն՝ տիգօք և ասպարօք: Եւ երա՛զ ևս սկսաւ պատ-
մել նոցա արժանի ժամանակին, զի առաւել զուարթացոյց
զամենեսեան: 12 Եւ էր տեսիլ երազոյն օրինակ ա՛յս. Ոնիա
ոմն որ յայնժամ լեալ էր քահանայապետ. գեղեցիկ հայելով,
շքեղ տեսանելով, հեզ բարոյիւք, և հանդարտ սրտիւ. եկեալ
խօսս արկանէր գեղեցիկ, որպէս սովո՛ր էր 'ի մանկութե-
նէ, զամենայն զանձին քաջութենէ. համբարձեալ զձեռս իւր
աղաչէր 'ի վերայ ազգացն հեբրայեցւոց հաստատութեան:
13 Ապա դարձեալ տեսանէր զծերութիւն փառաւորութեան
սքանչելի՛ և կարի՛ վայելուչ իմն, որ շուրջ զնովաւ բա՛կ
առեալ ունէր՝ և ասէ. 14 Անդուստ խօսել սկսաւ Ոնիա՝
և ասէր. Եղբայր ծերս այս. սա՛ է որ բազում աղօթս
անպակաս յաճա՛խ մատուցանէ Աստուծոյ Երեմիա՛ մար-
գարէ Աստուծոյ: 15 Եւ ձգէր զաջ ձեռն իւր Երեմիա, և
տայր ձեռն 'ի ձեռն ցՅուդայ սուսե՛ր մի ոսկեհանդերձ.
և ընդ տալն՝ ասէր ա՛յսպէս. 16 Ա՛ռ զսուսերդ զայդ սուրբ
պարգև՛ 'ի Տեառնէ, զի դովաւ սատակեսցես զթշնամիս
ամենայն: 17 Մխիթարեցան 'ի բանից անտի Յուդայ՝ 'ի զօ-
րեղ և 'ի գեղեցիկ, և բարձրացան յոյժ քաջալերութեամբ.
և անձինք երիտասարդաց վերստին նորոգեցան: Եդին 'ի
մտի այնուհետև ո՛չ այսր անդր սայթաքել, այլ հաստա-
տուն զօտս 'ի բո՛յս հարկանել, յենուլ 'ի համբերութիւն,
պնտել 'ի պատերազմի. ժառանգե՛լ զանուն քաջութեան,
հաստատե՛լ 'ի վերայ իրաց ուխտին հաւատարութեան, առ-
նուլ յանձն զճգնութիւն 'ի վերայ քաղաքին. 18 'Ի վերայ
կանանց և մանկանց, և եղբարց հարազատաց, 'ի վե-
րայ դայեկաց բնակաց տոհմային քաղաքացւոց: Եւ առա-
ւե՛լ քան զայս ամենայն ճգնութիւն պատերազմի էր նո-
ցա 'ի վերայ մեծի՛ տաճարին սրբելոյ: 19 Է՛ր սակայն և 'ի
ներքս քաղաքացւոցն ո՛չ թեթև վիշտ պատերազմի, կար-
ծիք վշտագին դատաստանին: 20 Այլ իբրև կողմանք զօ-
րացն երկոցունց 'ի միմեանս հասանէին, փող հարկա-
նէր, պատրաստութիւն լինէր, ճակատ յարդարէր, զփիղսն
վառեալս գնդաց գնդաց 'ի գլուխ յօրինեալ կացուցանէին,
զհեծելազօրն յա՛ջ յահեա՛կ թևս գործէին: 21 Զայն ահեղ տե-
սիլ՝ Յուդա հայեցեալ տեսանէր՝ զգնդացն դրօշու դրօշու
պատրաստութիւն, զզինուցն զպէսպէս սրբութիւն, զնշա-
նացն փողփողել, զմեծամեծ գազանացն զանհնարին գա-
զանութիւն, զձեռս յերկինս համբարձեալ՝ 'ի նշանագործ
Տէրն կարդայր. որ ո՛չ թէ ըստ կամս մարդկան, այլ ըստ
կամս իրաւանց իւրոց տայ զյաղթութիւն արժանեաց իւ-
րոց: 22 Եւ սկսաւ ասել յաղաչելն իւր ա՛յսպէս. Դո՛ւ Տէր տե-
րանց՝ առաքեցեր զհրեշտակ քո 'ի ժամանակս Եզեկիայ
արքայի, և սատակեցեր դու 'ի զօրաց անտի Սենեքերի-
մայ հարիւր ութսուն և հինգ հազար հեծեալ սպառազէն:
23 Եւ արդ Տէր ամենազօր որ բնակեալ ես յերկինս, ա-
ռաքեա՛ զհրեշտակ քո առաջի մեր, յա՛հ յերկեւղ 'ի դո-
ղումն, 'ի զօրութիւն բազկի քոյ, զի զահի հարցին՝ և
պակիցեն, 24 որ հայհոյութեամբ հասեալ են 'ի վերայ ժո-
ղովրդեան քոյ: Եւ սա զբանս իւր վախճանեաց: 25 Իսկ
Նիկանովր՝ մեծաշուք 'ի գոչիւն փողոյ, բազում արուես-
տականաց ձայնիւ զճակատն յառա՛ջ մատուցանէր: 26 Սոքա
աստի բազում աղօթիւք խնդրուածոց 'ի վերայ յարձակե-
ին. 27 զձեռս 'ի գո՛րծ արարեալ, և զսիրտս առ Աստուած
աղօթիւք յերկինս: Հասանէին հարկանէին գունդն Մակաբ-
եան Յուդայ 'ի զօրացն հեթանոսաց, ո՛չինչ պակաս յերից
բիւրուց և 'ի հինգ հազարէ. մեծապէս զուարճացեալք յե-
րևել օգնականութեան մեծութեանցն Աստուծոյ: 28 Եւ ա՛յս-
պէս զգործս ուրախութեան վճարեալ խնդութեամբ դառ-
նային: Անդ գտանէին անկեալ զՆիկանովր առաջի գնդին
կոտորելոց՝ զինուն զարդուն նշանօք հանդերձ 'ի մէջ
երկուց ճակատոցն: 29 'Ի ձա՛յն բարձր գոչման մեծ աղաղա-
կաւ զամենազօրն Աստուած յիւրեանց հայրենի բարբառն
օրհնէին: 30 Հրաման տայր որ զօրութեամբն հաստատու-
թեամբ՝ առ հասարակ քաջութեամբ նահատակութեամբ՝
մտադեւր հաւանութեամբ 'ի վերայ ազգին նահատակ-
եալ՝ հրամայեաց զգլուխն հատանել զՆիկանովրայ, և զաջ
ձեռն թիկամբն հանդերձ, և տանել յԵրուսաղէմ: 31 Իբրև
եկն խնքն՝ եհաս, կոչեաց զազգատոհմն, զքահանայսն ա-

45 Ոմանք. Անդրէն, մինչդեռ զօրն և ոգ″... եկն 'ի յայտ անդր... մինչ արիւնն գունդա″... առաջի անդր յայսկոյս: 46 Ոմանք. Ել եկաց 'ի վիմի միոջ... և եցոյց 'ի վեր... և կարդաց զՏէր: 15.1 Ոմանք. Վասն Յուդայեան կողմանցն Շա″... անկանել 'ի վերայ նորա: 2 Ոմանք. Աղաչել և ասեն. Քաւ քեզ: Օրինակ մի. Խիստ և դժուարաբար կատարեր... որպէս պատուեցաւ 'ի պա″... յամենակալ սրբոյն: 3 Ոմանք. Սկսաւ անդրէն հարցա″... փափուկ ունել զեւթներորդ օր շաբա″: 4 Ոմանք. Զեւթներորդ օր շաբաթուց: 5 Ոսկան. Ասէ արհամարհանօք. Հզօրն երկ″: 7 Ոմանք. Զօգնականութիւն իւր ո՛չ առնէ պակաս: 8 Ոմանք. Եւ մխիթարէր... և մի՛ զանգիտել յանօրէն հեթանոսացդ... ձեզ յերկնից գտանել: 9 Ոմանք. Առ 'ի յիշեցուցանել նոցա զմարտ պատերազմողաց... կատարեցան: 10 Ոսկան. Պատրաստեալ յօժարագոյն ևս առնէր: Ոմանք. Եւս ստութիւն 'ի մէջ բերեալ՝ և: 11 Ոմանք յաւելուն. Եւ տիգօք և ասպարօք մխիթարեալ զնոսա: Եւ երազ: 12 'Ի բազումս պակասի. Ոնիա ոմն որ յայնժամ: Ոսկան. Հեզ բարուք: 13 Ոմանք. Բակառեալ ունէր՝ և ասէր: 14 Ոմանք. Խօսել սկսանէր Ոնիա... յաճախ մատուցանէր Երեմիա: Նշանոր՝ 'ի բազում Գրչագիրս Համեմատ միւրումն օրինակի, Թէպէտ և պարզաբանաբար, բայց Թուի Թէ վրիպակաւ իմն յաւելեալ Գրի բանս՝ Եղբայր ծերս այս, սա է և այլն: Ո՛ր երկու օրինակէ նաեւ Համեմատ Բնագրին Յունաց ոմնին. Եղբայրասէրս այս, սա է, և այլն:

17 Ոմանք. 'Ի զօրեղ և գեղեցիկ... այսր անդր սայթաքել: Յօրինակին պակասէր. Եւ բարձրացան յոյժ քաջալե″: 18 Ոմանք. Եւ 'ի վերայ դայեկաց: 19 Ոմանք. Ոչինչ թեթև վիշտս: 20 Ոսկան. Այլ իբրև կողմանց զօրացն երկոցունց պատրաստութիւն լինիւր, ճակատ յարդարէր՝ 'ի միմեանս հասանէին. փող հարկանէր. զփիղսն վարեալս... յաջ և յահեակ: 21 Ոմանք. Զինու զպէսպէս սրբութիւն... զձեռս յերկինս բարձեալ 'ի նշանագործ Տէրն կարդային... զյաղթութիւն արժանաւորաց իւրոց: 22 Ոմանք. Սենեքերիմի՝ հարիւր: Յօրինակին Թուագրով տնի. Սենեքերիմայ ՃՁԵՌ: 23 Ոսկան. Եւ 'ի դողումն: Ոմանք. Բազկի քո զահի հարցին և պա″: 25 Ոմանք. Եւ բազում արուեստականաց ձայնից զճակա″: 26 Ոմանք. Սոքա ուստի բազում: 27 Ոմանք. Եւ զսիրտս աղօթիւք առ Աստուած յեր″... Մակաբեան Յուդայի զօրացն: 28 Ոմանք. Զգործս ուրախութեամբ վճարեալ... երկուց ճակատացն. կամ ճակատուցն: 29 Ոմանք. Մեծաւ աղաղակաւ զամենակալն Աստուած յիւր″: 30 Ոսկան. Նահատակեալ, զգլուխն հատանել Նի″:

ուաջի սեղանոյն. և ետ ածել զամրապահ միջնաբերդին զակառանց. [32]և ցոյց նոցա զանօրէն զհայհոյիչ զՆիկանովրայ զգլուխն, և զձեռն զոր իշխեաց ձգել 'ի տաճար անդր յամենակալի Աստուծոյ պարծանօք հպարտութեամբ: [33]Եւ զլեզուն հրամայեաց զանօրէն Նիկանովրայ հատանել. և ասէ. Մանր մանր կոտորեալ զայս թռչնոց գէշագէշ ջամբեցից: Եւ զանմտութեան բազուկն յանդիման տաճարին հրամայեաց կախել: [34]Այլ ամենեքին յերկինս օրհնէին զերևելին Աստուած՝ և ասէին. Օրհնեա՛լ որ պահեաց անարատ զսուրբ տեղի իւր: [35]Եւ կախեաց զՆիկանովրայ զգլուխն զբարձրամուր աշտարակէն յայտ յանդիման ամենեցուն. և յայտնապէս օգնականութեան Տեառն նշա՛ն յաղթութեան կանգնեցաւ: [36]Ո՛ւխտ եդին առ հասարակ, հրամա՛ն ետուն ընդ ամենայն ազգն 'ի հասարակ կամաց հաւանութենէ առնել զօրն զայն օր տօնից տարեկանաց. զի մի՛ թողցեն աննշան զօրն զայն: [37]Եւ էր նշան աւուրն թիւ երեքտասաներորդ օր, երկոտասաներորդ ամսեանն Ադարայ, որ անուանեալ կոչի յԱսորւոց բարբառոյ անտի այսպէս. որ միով աւուրբ յառաջ էր քան զամիսն Մարդքէական: [38]Այն որ ինչ վասն Նիկանովրայ իրացն խօսք են, այսչափ: Եւ յայնց ժամանակաց յորում հասու եղեն հեբրայեցիք քաղաքին՝ 'ի նմին վայրի և ես զբանս վախճանեցից: [39]Եւ թէ իցեն 'ի կարգի՝ գովեցայց 'ի կարգել անդ. զայս և ե՛ս կամիմ. ապա թէ հետևակս ինչ՝ և տկարս ինչ խօսեալ իցէ, ես այդչափ ինչ կարող էի: [40]Զի որպէս զգինի ոք առանձինն ըմպիցէ՝ և դարձեալ զջուր առանձինն՝ անա՛րգ է. այլ զորօրինակ զջուր ընդ գինի ոք խառնէ, քաղցր և անո՛յշ առնէ զշնորհս նորա. սո՛յնպէս և բանից կազմութիւն զուարթացուցանէ զլսելիս որ ընդունին զսա: Յայսմ վայրի լիցի վախճան բանիցս:

Կատարեցաւ Գիրք Երկրորդ Մակաբայեցւոց:

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐՐՈՐԴ ՄԱԿԱԲԱՅԵՑՒՈՑ

Երևի Երրորդ Մակաբայեցիս երեսուն և աւելի ամօք յառա՛ջ գոլ քան զԵրկրորդն և զԱռաջինն. քանզի Փիղոպատովր Պտղոմէոս՝ առ որով իրքս այս՝ այլ ոք ո՛չ գոյ 'ի Պտղոմեանսն որք տիրեցին Եգիպտոսի: Այս Փիղոպատովր թագաւոր Եգիպտոսի էր առ Մեծն Անտիոքաւ Ասիացւոց և Ասորւոց թագաւորաւ. և ո՛չ առ կրցեր որդւով նորա Անտիոքու Եպիփանեաւ. յայտ է՝ զանցս աղէտիցս այսոցիկ զոր պատմեն Գիրքս այս, կանխագոյն կրեցին հրէայք 'ի Մեծն անուանեալ Անտիոքայ. և ապա երեսուն ամօք կամ քառասնիւք սուղ ինչ աւելի՝ յետոյ կրեցին յորդւոյ նորա Անտիոքայ Երևելւոյ, զոր ինչ Առաջին և Երկրորդ գիրքն պատմաբանեն:

Գլուխք Երրորդ Մակաբայեցւոց

Ա. Զի Փիղոպատովր թագաւորն Եգիպտոսի եկն 'ի մարտ պատերազմի ընդդէմ Մեծն անուանեալ Անտիոքայ Ասիացւոց և Ասորւոց արքայի. և դաւաճանեալ սպանաւ յոմանց. և առանց պատերազմի յաղթեալ Անտիոքոս, վասն որոյ դիցն պարգևս բաշխէր:

Բ. Եկն Անտիոքոս յԵրուսաղէմ, և 'ի պատճառս պատուոյ կամէր 'ի տաճարն մտանել, որոյ ընդդէմ կալով հրէիցն մեծանայր աղէտն. և յաղօթս գոչէին չտալ զսուրբ տեղին 'ի կոխ անօրինին. որ թէպէտ ժպրհեաց մտանել՝ պատժեալ յԱստուծոյ հազի՛ւ շնչով զերծանէր, ընդ որոյ մե՛ծ ևս թշնամութեամբ դառնայր նա ընդ հրէայսն:

Գ. Եկն եհաս նա յԵգիպտոս. և գիր սաստիկ առնէր զհրէից՝ զի թողցեն զօրէնսն: Ուր բազումք գայթագղէին, և յոլովք քաջանային. ծանրացոյց զհարկսն. և ո՛չ վարկաւ զայն բաւական, այլ գրեաց յամենայն աշխարհ՝ կապանօք ածել զամենայն հրէայս, և կորուսանել 'ի կոխումն տալով փղաց: Զորոյ ցասումնն 'ի գովք շրջեաց խնամքն Աստուծոյ, և հրէայք մեծապէս փառօք և պարգևօք արձակեցան:

Դ. Եւ զի 'ի գիր հրամանին մեծարանօք ընդունել զհրէայսն, և զինչս առեալս անդրէն տալ ցնոսա, և զյանցաւորս 'ի ձե՛ռս. արքայ Փիղոպատովր Պտղոմէոս գրէ՝ ինքն իսկ է Անտիոքոս, և գրէ իւր զանունն Պտղոմեայ. զի եմուտ ճոխութեամբ յաշխարհ նորա:

ԳԻՐՔ ԵՐՐՈՐԴ ՄԱԿԱԲԱՅԵՑՒՈՑ

1 Ա՛զդ եղև Փիղովպատովրայ 'ի դարձելո՛ց անտի վասն Ա
կողմանցն յորոց մերժէր զնա՝ և զզօրս իւր Անտիոքոս. ժամ տայր՝ հրաման հանէր ամենայն զօրաց իւրոց հետևակաց և հեծելոց, և առնոյր ընդ իւր զքոյր իւր զԱրսինոյէ. չո՛ւ առնէր, խաղայր գնայր գայր հասանէր 'ի կողմանս հռափիայեցւոց, ուր էին հասեալ բանակեալ Անտիոքոս ամենայն զօրօք իւրովք: [2]Թէոդոտոս ոմն անուն՝ գո՛րծ 'ի միտ արկանէր, առնոյր գունդ մի որ ընդ իւրով ձեռամբ էր, ծածո՛ւկ վառէր. հասանէր գիշերի 'ի վերայ խորանին Փտողոմեայ, 'ի նե՛րքս անկանել՝ և զնա անդէն սպանանել. և միայն անձամբ վճարել զգործ պատերազմին: Նմա պատահեալ առաջնորդէր Դովսիթէոս անուն յազգէ հրէայ, ուտարացեալ 'ի նախնեացն օրինաց. անդէն 'ի խորանի անդ արա՛գ արա՛գ շիջուցանէին. և ա՛յսպէս մարտն բորբոքէր, և իրքն Անտիոքայ առաւե՛լ յաջողէին: [3]Յառնէր վաղվաղակի Արսինոյէ, 'ի ձա՛յն ողորմ լալոյ, զգէսս արձակեալ առաջի զօրացն աղաչէր, այսուհետև 'ի վերայ անձանց և որդւոց մարտնչել: Եւ եթէ ինչ յաղթութեան հնա՛րս գտանել մարթասցեն, խոստանայր տալ նոցա յայր՝ երկուս երկուս մանեակս ոսկիս: Եւ ա՛յնպէս դէ՛պ լինէր թշնամին 'ի ձեռս Անտիոքայ և զօրացն ապականել բազումս կոտորելով, և բազումս 'ի գերութեան վարելով: [4]Իբրև այս խորհուրդք յաղթեցան, և գործս այն 'ի ձեռս իւր պատրաստեցաւ. ե՛դ 'ի մտի իւրում հասանել ինքն 'ի վերայ քաղաքաց որ շուրջ զիւրև էին, և տալ նոցա մխիթար: Զա՛յս առնէր կատարէր, ընդ ամենայն տեղիս պաշտամանց պարգևս բաշխէր. քաջալերեալս և մխիթարեալս ընդ իւրև՛ կացուցանէր: [5]Արձակեցին և հեբրայեցիքն 'ի ծերակոյտ ժողովրդենէ անտի հարցանե՛լ զողջոյն. մատուցանել պատարագս. յա՛յտ առնել զխնդալ վասն յաղթութեանն ուրախութեան. և նա եդ ինքն 'ի մտի իւրում յօժարել հասանել սիրով ուրախութեամբ 'ի մէջ նոցա:

[6]Իբրև եկն եհաս յԵրուսաղէմ մեծաւ շքով բազում պաշ- Բ
տամամբք, ողջակէզս պատարագաց մատուցանէր մեծին Աստուծոյ, գոհանայր և շնորհս մատուցանէր. և ինչ մի կամէր աւելի պաշտօն 'ի տեղի անդր ցուցանել: Իբրև եկն եհաս 'ի տեղին սուրբ, էր զարմացեալ ընդ գեղեցկութիւն վայելչութեանց տաճարին, և ընդ օրէնս սպասուցն. խորհեցաւ ցանկացաւ մտանել ինքն 'ի տաճա՛ր անդր: [7]Նոքա կացին առաջի և ցուցանէին, եթէ ո՛չ օրէն և պատշաճ է զայդ առնել. քանզի և հրէից իսկ ո՛չ է մարթ մտանել, և ո՛չ քահանայից ամենեցուն. բայց միայն միում քահանայապետին, սակայն և նմա տարոջէ՛ 'ի տարի, մի՛անգամ 'ի տարւոջ: [8]Նածուկայի ո՛չ ինչ թուլանայր. թէպէտ և բերէին զօրէնսն, առաջի ընթեռնուին. և այնպէս ո՛չ թուլանայր. յամառեալ պնդեալ էր զանձն 'ի ներքս մատուցանել. եթէ նոքա չիցե՛ն ասէ արժանի 'ի ներքս մտանել՝ սակայն ինձ արժան է զայդ պատիւ առնել: [9]Բայց աղէ՝ դու քե՛զ ասեմ. զիա՞րդ է զի յամենայն տեղիս պաշտամանց անխտի՛ր համարձակ մտանեմ. և ո՛չոք է որ արգել առնէ: Եւ ա՛յլ ոք անդուստ յանդգնագո՛յնս բարբառեցաւ՝ ասէ. Զի՞ պնդեալ

31 Ոսկան. Իբրև եկն և եհաս... միջնաբերդին զակառեանց: 32 Ոմանք. Եւ եցոյց նոցա... ամենակալի Աստուծոյ պարծանօք հպարտութեան: 33 Ոմանք. Զլեզուն... զանօրինի Նիկանովրայ... մանր կտրել զայն: 35 Ոմանք. Զբարձր աշտարակէն... նշան յաղթութեան կանգնեցին: 36 Ոմանք. Եւ հրաման ետուն... կամաց հաւասարութեան: Ի– ոմանք. կամաց հնազանդութենէ առնել: 37 Ոմանք. Եւ էր նշանաւորն թիւ... յերկոտասաներորդ ամս": Ոսկան. Զամիսն Մարդոքէական: 38 Ոմանք. Այն ինչ որ վասն Նիկա": 39 Ոմանք. 'Ի կարգել անդր զայս... ապա եթէ... ես այդչափ իսկ կարող էի: 40 Ոմանք. Անոյշ առնէ... որ ընդունի զնա: 'Ի վախճանի ոմանք. Կատարեցաւ Երկրորդ գլուխ Մակաբեանց. Ի– ոմանք. Կատարումն Երկրորդ Մակաբէացւոց:

1.1 'Ի լուս. Հետեաց և հեծելոց. Համաձայն այլոց 'ի բնաբ: 2 Ոմանք. Անդէն 'ի ներքս 'ի խորանի անդ: 3 Ոմանք. Գէսս արձակեալ վաղվաղակի առաջի զօ"... մարտնչել. թերևս յաղթութեան հնարս ինչ մարթասցեն. և խոս": 4 Ոմանք. Եդ 'ի մտի իւր հասանել 'ի վերայ քա": 5 Ոմանք. Անտի՝ առ նա հարցանել... և նա ինքն 'ի մտի իւրում յօժարեալ: 6 Ոմանք. Բազում պաշտամամբք... վայելչութեան տաճարին... ցանկացաւ ինքնին մտանել 'ի տաճար: 7 Ոմանք. Սակայն և նա տարւոջ 'ի տարի: 8 'Ի լուս. Նա ծուկայր ո՛չինչ թու". Համաձայն երկուց նոր օրինակաց 'ի բնաբ: Որք երեք հնագոյնք՝ համեմատ մերումս բնաբանի ունին այսպէս միահետ գրեալ. Նածուկայի. որպէս ունի և օրինակն Ոսկանայ, բերելով և անդրոյգ նշանակութեամբ: Ոմանք. Եւ յամառեալ

յամառեալ ես. իցեն ինչ արդեւք՝ վասն որոյ չիցէ՛ ար-
ժան մտանել: Նա ասէ. Այի՛, չի՛ք ինչ հնար. թէ կամիք,
և թէ ո՛չ կամիք. բայց թէ մտանե՛մ: [10]Անդ քահանայքն
ամենայն պատուական հանդերձիւքն իւրեանց, անկանէին
սողէին, աղաչէին զԱստուած օգնել նոցա, և փոխել զխոր-
հուրդն զայն 'ի նմանէ. աղաղակաւ արտասուօք զտաճարն
լնուին. և որ ինչ անդ դիպեալ էին քաղաքացիքն խռովեալ
յանկարծակի յա՛յն վայր հասանէին վաղվաղակի, զի՞նչ
իրք իցեն շշնջէին: Կոյսք 'ի կուսաստանաց մարբքն հան-
դերձ 'ի հրապարակսն հասանէին. հո՛ղ արկեալ զվարսիւք,
ճչի՛ւ աղաղակաւ զքաղաքամէջսն լնուին. [11]և որ ա՛րդ ևս
նորամուտ հարսունք առագաստեալք յօրինեալք նստէին,
զօրինաւոր զամօթն մոռացեալ, ընթացս յանդգնութեան
ընդ քաղաքամէջսն ընթանային: Սոյնպէս մատաղամարքն
մանկամբքն հանդերձ, զդարման մանկանցն թողեալ, և
ա՛յնպէս անզգայութեամբ ընդ անդաստանս առանց դար-
ձադարձի յաւագամեծար տաճար անդր պնդեալ ժողո-
վէին: Բիւրապատիկ իմն էին յայս և 'ի սոյն աղօթք
ժողովելոցն. վասն այսորիկ որ անօրէնութեամբն խորհէր
ձեռն յանձին հարեալ զինքն 'ի ներքս մատուցանել: Յայսր
վերայ քաղաքացիքն բարկացեալ չառնուին յանձն զայն-
չափ տարապարտուց զառնն բռնութիւն: [12]Իբրև տեսին
թէ պնդեալ հաստատեալ կայ զի՛ւր կամսն կատարել.
ձա՛յն ետուն միմեանց, և յիւրաքանչիւր զէնս գնացին,
վառել կազմել պատրաստել մարտնչել՝ մեռանե՛լ 'ի վե-
րայ կարգացն նախնեաց՝ և հայրենի օրինացն. և ան-
դէն վաղվաղակի մե՛ծ խռով 'ի տեղւոջն կացուցանէին.
մինչև հազի՛հազ ծերակոյտ ժողովրդեանն ցածուցանէին
զամբոխն. և զպատրաստեալսն 'ի մարտէ անտի անդրէն
'ի նոյն ժողովսն խնդրուածոց դարձուցանէին: Եւ զօրք
քաղաքին անդրէն 'ի նոյն խնդուածս դառնային: [13]Իսկ
որ զթագաւորանն ծերք և մեծամեծք ժողովրդեանն էին՝
ջանային զմի՛տսն հպարտացելոյն ցածուցանել. և զհես-
տեալ յամառութիւնն զիջուցանել. և նորա չէ՛ր ինչ հնար,
այլ պնդեալ յամառեալ էր զդոյն կամս կատարել՝ զոր
յառա՛ջն խորհեցաւ: [14]Նոյնպէս դարձեալ և որ զնովան էին՝
իբրև յառնն պնդութիւն հայեցան, այսրէն 'ի խնդրուածսն
դարձան, զամենազօրն աղաչել զԱստուած. այցելո՛ւ օգնա-
կան լինել. զի մի՛ արհամարհեսցէ, և մի՛ 'ի ձեռաց թողցէ,
և մի՛ ընդ ոտս տացէ հպարտութեան խորհրդոց՝ զօրէնսն
օրինաւորս: Եւ այնպիսի ստէպ ստէպ սրտի մտօք աղա-
ղա՛կ էր զօրացն ժողովելոց. անհնարի՞ն գոչիւն 'ի նմին
լինէր. զի կարծեալ ա՛յսպէս էր. եթէ ո՛չ միայն մարդիկն
աղաղակիցեն, այլ և պարիսպքն և յատակքն հնչիցեն. զի
ամենայն մարդկանն 'ի մտի եդեալ՝ զմահ ընդ կենաց փո-
խանակել, քան տեսանել զտեղին սրբութեան 'ի պղծութիւն
դարձուցեալ:
2 Սկսան աղաչե՛լ և ասել. Տէր Տէր թագաւո՛ր երկնից,
և Տէր Աստուած ամենայն արարածոց, սուրբ սրբոց, ա-
մենազօր ամենակալ, հայեա՛ց 'ի ցաւագնութիւնս մեր որ
'ի ձեռն անօրինին և պղծոյն՝ որ յանդգնութեամբ հպար-
տացեալ է: [2]Դո՛ւ ստեղծեր զամենայն. դու որ զամենայն
ընդունիս հեզութեամբ և արդարութեամբ. արդա՛ր ես դու
Տէր, և որ հպարտութեամբ և ամբարտաւանութեամբ ինչ
գործեն՝ դատիս զնոսա. դու՝ որ յառաջ զանօրէնութիւնսն
գործէին հսկայս՝ որ յանձանց զօրութիւն և 'ի քաջութիւն
յուսացեալ էին՝ ջնջեցեր, ածե՛ր 'ի վերայ նոցա զանչա՛փ
ջուրցն սաստկութիւն: [3]Դու՝ որ գործէին զամբարտաւա-
նութիւն զՍոդոմացիսն՝ յա՛յտ յանդիմանութեամբ չարեօքն
իւրեանց հանդերձ՝ խայտառակեցեր, 'ի հո՛ւր և 'ի ծծումբ
դատեցեր, և առակ խայտառակութեան յետնոց թողեալ:

[4]Դու՝ զյանդուգն զբուռն արքայն սաստիկ զփարաւոն՝ որ
արկ 'ի ծառայութիւն զժողովուրդ քո սուրբ զԻսրայէլ՝ պէս-
պէ՛ս հարուածովք կշտամբեցեր. ցուցեր զքո զօրութիւն, և
ցուցեր դու նմա զմեծութիւն զօրութեան քոյ, զի պատ-
րաստեալ զհետ հեծանէր ժողովրդեան քոյ բազում զօրօք՝
կառօք և երիվարօք, ընկլուզեր զնա 'ի ծով Կարմիր: [5]Բայց
զայնոսիկ որ հաւատացինն 'ի քեզ, 'ի վերայ ամենայն ա-
րարածոց զօրացեալս պահեցեր. որք իբրև տեսին զգործս
ձեռաց քոց, օրհնեցի՛ն զքեզ Տէր ամենակալ: Դու՝ թագա-
ւոր, որ ստեղծեր զանչափ զանքննին զերկինս ամենայն, և
ընտրեցեր քեզ զքաղաքս զայս, և սրբեցեր զտեղիս զայս
յանուն քո քե՛զ որ աննիա՛զդ ես յամենայնի: [6]Դո՛ւ ժողովե-
ցեր զսա 'ի փառս մեծութեան, և 'ի պատիւ անուան քոյ.
դո՛ւ սիրեցեր զտաճարս զայս, և խոստացար դու տանս
Իսրայէլի, բա՛մ, ինչ դէպք որ հասանիցեն, կամ՛ նեղութիւնք
որ գայցեն 'ի վերայ, գալ հասանել յայս տեղի սրբութեան
խնդրուածովք, լսելի՛ առնել զաղօթս մեր: Արդ հաւատարի՛մ
է բան քո՝ և ճշմարիտ. [7]քանզի բազում անգամ՛ յորժամ՛ նե-
ղեցան հարքն մեր՝ օգնեցե՛ր դու նոցա 'ի խոնարհութեան
իւրեանց, և փրկեցե՛ր դու զնոսա 'ի մեծամեծ չարեաց: Արդ
աւասիկ և մե՛ք սուրբ թագաւոր, վասն մեծամեծ և բազում
մեղաց մերոց չարչարեալք, հնազանդեալ եմք 'ի թշնամեաց
մերոց պարտասեալք և տարակուսեալք 'ի տկարութեան
մերում՛, և յաւուրս նեղութեան յայսմիկ. պիղծս հպարտս և
ամբարտաւանս սպրդէ հնարել 'ի նե՛րքս անկանել, թշնա-
մանել զտեղի սրբութեան զանուանի ընդ ամենայն երկիր
երևեալ տաճա՛ր փառաց անուան քոյ: [8]Թէպէտ և բնակու-
թիւն քո երկնից երկի՛նք են, աներևոյթ անձեռնհաս ձե-
ռին մարդոյ. սակայն վասն զի հաճեցար փառօք քովք ընդ
վայելչութիւն Իսրայէլի. սրբեցեր զտեղիս զայս. թէպէտ և
յանցաւո՛ր եմք քեզ, մի՛ խնդրեր զվրէժն զայն հեթանոսաց
պղծութեամբ. և մի՛ պարծեսցին անօրէնք յիւրեանց հպար-
տութիւնն, և մի՛ ցնծասցեն յամբարտաւանութիւն խօսից
իւրեանց. խօսիցեն՝ թէ մեք կոխեցաք զտաճարն սրբու-
թեան, զօրօրինակ կոխիցին խառնակոխ յատակք մեհենից:
[9]Ջնջեա՛ զմեղս մեր, և ցրուեա՛ զամենայն յանցանս մեր,
երևեցո՛ զողորմութիւնս քո ըստ ժամանակիս ըստ այսմիկ:
Վաղվաղակի ժամանեսցե՛ն մեզ ողորմութիւնք քո. և տո՛ւր
օրհնութիւն 'ի բերան կործանելոցս և չարչարելոց. և արա՛
ընդ մեզ խաղաղութիւն: [10]Իսկ սուրբն որ 'ի սուրբս բնակ-
եալ է, ամենազօրն ամենակա՛լն Աստուած լուաւ զօրինաւոր
զաղօթս խնդրուածոց ժողովրդեանն: Զայն՝ որ ա՛րդ ևս
հպարտութեամբ ամբարտաւանութեամբ մեծաւ 'ի վերայ
նոցա համարձակ սաստկացեալ էր. հարկանէր զնա աս-
տի անտի սաստիկ. տանէ՛ր և շարժէ՛ր զնա իբրև զեղէգն
'ի հողմոյ, և անդէն զգետնէր: Եւ նա ա՛յնպէս անկեալ դնէր
անզգայ ընդարմացեալ անմռունչ՝ անդամալոյծ լուծեալ
յամենայն յօդից. զի սաստիկ և արագ արագ հասանէր 'ի
վերայ նորա դատաստանքն հպարտութեան: [11]Բարեկամքն
և որ զնովաւ սպասաւորքն էին, իբրև տեսին թէ այն-
պէս արագ հասանէր 'ի վերայ նորա դատաստանն, զահի
հարկանէին, թէ գուցէ և ոգիքն սպառիցին. և վաղվա-
ղակի զնա 'ի ներքուստ արտաքս քարշէին. զարհուրեալք
'ի սաստիկ հարուածոց անտի: [12]Իբրև ժա՛մք հարուստ 'ի
վերայ անցին, և առնն միտք յի՛նքն եկին: Սակայն ո՛չ ե-
թէ զղջացաւ 'ի միտս իւր յե՛տ մեծի պատուհասին, այլ
սաստկագո՛յնս ևս սկսաւ սպառնալ:
Հրամայէր չու դարձս առնել: [13]Իբրև եկն եհաս յերկիրն Գ
Եգիպտացւոց. և զչարութիւնն և՛ս քան զևս յանձն իւր
աճեցուցանէր, տաճարակից ընկերովքն իւրովք՝ մեկնելովք
յամենայն իրաւանց. և ո՛չ միայն անթիւ աղտեղու-
թեամբքն չյագեցաւ, և յանչափ յանդգնութիւն հասա-
նէր, զի հայհոյութեամբ զտեղին լնոյր: Զի բազումք 'ի

էր պնդել զանձն:

9 Ոմանք. Զիցէ ինչ արժան... թէ կամիցիք թէ չկամիցիք: Ոս-
կան. Նա ասէ. Այո՛, չիք ինչ: 10 Ոմանք. Զխորհուրդն զայն 'ի նո-
ցանէ... և որ ո՛չ անդ դիպեալ էին քաղաքակիցքն խո՛': Յօրինա-
կին. Զքամէջսն լնուին. ո–ր 'ի լո–ւ. ո–ղղագրի զքաղաքամէջսն.
Համաձայն այլոց: 11 Ոմանք յա–ելո–ածով. Առագաստօք յօրին-
եալք... և այնպէս անզգայութեամբ յի–րաքանչի–ր Գործ Թողեալ
անզգայո–թեամբ ընդ անդաստ''... յայս և 'ի սոյն էին աղօթք: 'Ի
լո–ւ. Յայսր վերայ քաղաքակիցքն. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: 12
Ոմանք. 'Ի տեղւոջն կացուցին: 13 Ոմանք. Եւ զհեստել յամառու-
թեանն... զնոյն կամս կատարել, զոր յառաջնումն խորհէ՛': 14 Ո-
մանք. Եւ այնպէս ստէպ ստէպ: Այլք. Անհնարին գոչիւն իմն լի-
նէր: 2.1 Ոմանք. Հայեաց 'ի ցանկութիւնս մեր որ 'ի ձեռս ան-
օրինին... հպարտացեալ էր: 3 Ոմանք. Եւ 'ի ծծումբ դատեցար...
յետնոց թողեր:

5 Ոմանք. Թագաւոր, ստեղծեր զանքննին զեր''... աննիազդ
ես յամենայնէ: 6 Ոմանք. Իսրայէլի. բանք ինչ անդէպք որ
հասա՛': 7 Ոմանք. Չարեաց իւրեանց, աւասիկ... պատրաստեալք
և տկարացեալք... և յաւուրս 'ի նեղութեանս: 8 Ոմանք. Հեթա-
նոսաց ըստ պղծութեան. զի մի՛ պարծեսցին... յամբարտաւանու-
թեան խօսից իւրեանց, և ասիցեն թէ: 9 Յօրինակին պակասէր. Ըստ
ժամանակիս ըստ այսմիկ: Ոմանք. Ժամանեսցեն առ մեզ ո՛: 10
Ոմանք. 'Ի վերայ նոցա. Համբարձեալ սաստ''... սաստիկ հար-
ուածովք տանէր և շար''... իբրև զեղէգն 'ի հողմոց: 11 Ոմանք.
Տեսեալ բարեկամքն... այնպէս երագ հասա՛... և ոգիքն անդէն
սպառիցին: 12 Ոմանք. Ոչ եթէ զղջացաւ ինչ 'ի միտս իւր... չու
դարձի առնել:

բարեկամաց անտի իբրև ընդ թագաւորն նայէին՝ և ինքեանք զհետ երթային կամաց նորա: 14Գի՛ր առնէր՝ և ՚ի հրապարակս տայր տարածանել, բամբասանս՝ և հայհոյութիւնս: Եւ զսրահին շուրջ ՚ի վերայ աշտարակացն արձանս հրամայէր կանգնել, և գի՛ր հաստատել, հրամա՛ն տալ սաստկութեամբ: Ապա թէ իցէ ոք այնր՝ գտցի որ ո՛չ զոհիցէ. մի՛ իշխել ամենևին մտանել ՚ի տաճար անդր: Եւ զամենայն ազգն հրէից յաշխարհագի՛ր խառնել, ՚ի կարգս հարկի ծառայութեան օրինի: Եւ որ սակաւ մի խեռեալ ընդդէմ դառնայցեն, պատուհաս մահու ՚ի վերայ նոցա. և զոր ոչն սպանանիցեն, դրոշմեալս հրով նշանաւորս ոմզդական դիցն տոնի ոստս ՚ի ձեռն պսակաւորս կաքաւեցուցանել: 15Այլ զի մի՛ ամենեցուն իբրև զթշնամի երևեսցի, զա՛յս ևս հրամայեաց գրել ՚ի հրովարտակի անդ. ապա թէ իցեն ոմանք ՚ի նոցանէ որ յօժարիցեն զօրէնս արքունի յանձինս իւրեանց ունել, զսոսա քաղաքակի՛ցս Աղեքսանդրացւոց համարել: 16Բազումք ՚ի նոցանէ ծանծաղամիտք, որ յառա՛ջն իսկ գայթի գայթի կային յօրէնսն առաջինս, դիւրաւ տային զանձինս իւրեանց ՚ի ներքս. իբրև մե՛ծ ինչ անուն փառաց ժառանգել խորհէին, եթէ մտաց թագաւորին հնազանդեսցին: 17Բազումք ՚ի նոցանէ պնդեցան հաստատեցան ՚ի սիրտս իւրեանց. և ո՛չ դրդուեցան յօրինացն իւրեանց սրբութեան. արկին առաջի զգանձս իւրեանց՝ տա՛լ փոխանակ անձանց իւրեանց. զի յաներկե՛ւղս զանձինս իւրեանց փրկեսցեն ՚ի գրոյ անտի. և յուսո՛վ հաստատեսցին օգնականութիւն գտանել: Եւ որ մեկնէին ՚ի նոցանէ, խորշէին՝ գարշէին, և զնոսա պիղծս համարէին. որոշէին զատանէին յօրինացն հայրենի. և յազնուութենէ անտի սրբութեան զնոսա ՚ի բա՛ց մերժեցին:

3 *Իբրև ՚ի վերայ հասանէր անօրէնն՝ խորհրդոց նոցա, յայնչափ սրտմտութիւն բարկութեան բրդէր, մինչև հրամա՛ն տայր՝ ո՛չ միայն յԵրուսաղեմացւոցն ածել, այլ ընդ ամենայն երկիր ուր բնակեալ իցեն որդիք հեբրայեցւոց, հրամա՛ն տայր ածել ժողովել կուտել զնոսա, և չարաչա՛ր մահու սպանանել զկեանս նոցա յերկրէ: 2Իբրև այս հրաման դառնութեան սաստիկ ելանէր անօրէն, չա՛ր թուէր նոցա նեղութիւն փոփոխելոյ օրինացն քան զմահուն դառնութիւն: 3Իսկ որդիքն հեբրայեցւոց՝ զօրէնս միամտութեամբ ընդ արքային՝ արդա՛ր պահէին, և ՚ի Տէր Աստուած իւրեանց հաստատո՛ւն կային, և զօրէնսն տուեալս հաստատուն պահէին. մեկնութիւն առնէին յապստամբացն անօրէնութենէ. վասն այսորիկ շատի՛ց յաչաց ելանէին: 4Բայց վասն հաստատութեան գործոյ սպասուն օրինաց՝ առաջի ամենայն մարդկան փառաւորեալ կային. վասն այսորիկ զարգասիսն բարեաց ազգին՝ այլազգիքն ՚ի համար ո՛չ բերէին: Բայց զպաշտօնն և զօրէնս կերակրոցն ՚ի հակառակութիւն ապստամբութեան տանէին՝ ասէին. Առ հասարակ արքայի և զօրացն արքունի թշնամի՛ է ազգս այս: Եւ այսպիսի բանիւք հայհոյութեան վնաս արքունի և պատուհաս մե՛ծ ՚ի վերայ հասուցեալ դնէին: 5Իսկ որ ՚ի քաղաքի անդ հեթանոսք էին, իբրև տեսին զյանկարծակի խռովութիւն մարդկանն, և զա՛յնչափ հալածանսն յանկարծակի հասեալ ՚ի վերայ, օգնել ինչ ո՛չ կարէին, և ո՛չ ընդդէմ դառնալ հրամանացն արքունի: 6Բայց սակայն արգահատէին մխիթարէին քաջալերէին՝ և խնդրէին անցուցանե՛լ վաղվաղակի զժամն բարկութեան, և ասէին. Ո՛չ թողու Տէր Աստուած իւրեանց զայդպիսի գունդ տարապարտուց կորուսանել: Եւ որ ա՛յլ ոք բարեկամք և մերձաւորք՝ և վաճառակիցք էին, լռելեայն ո՛ւխտ դնէին օգնական լինե՛լ՝ որչափ ձեռնհա՛ս լինէին: 7Բայց անօրէնն ա՛յնչափ համբաձեալ էր ՚ի հպարտութիւնն առ ժամանակ մի անդր, և ամենևին ո՛չ հայէր ՚ի զօրութիւն մեծին Աստուծոյ. բայց ա՛յսպէս ածէր զմտաւ՝ թէ մշտնջեան իցէ իւրոց խորհրդոցն իշխանութիւն: Արդ՝ հրովարտակս առնէր ընդ ամենայն աշխարհ՝ օրինակ զայս:*

8Արքայ Անտիոքոս՝ կողմանցդ Եգիպտացւոց ՚ի տեղիս տեղիս, առ սպարապետս, և առ զօրավարս, և առ զօրս՝ ողջո՛յն. ո՛ղջ լիջի՛ք. և ես ինձէն իսկ ո՛ղջ եմ ամենայն իրօք, զօրօք, տէրութեան օրինօք: 9Ձեր ինքնին լուեալ իցէ վասն առնուձիոյ ճանապարհին, որպիսի՛ գնդաւ մտի ես դիցն օգնականութեամբ ՚ի ճանապարհին. ո՛չ զօրութեան բռնութեամբ, ո՛չ ՚ի տեղ նիզակաց, ո՛չ ՚ի հաստապինդ բռնութիւն աղեղանց. այլ հեզութեամբ և խոնարհութեամբ, մարդասէր խորհրդովք, իբրև դայեկաբա՛ր սնուցանել զամենայն կողմանս Ասորին Ասորւոց և Տաճկաստանի. ընդ ամենայնի ամենայն բարեաւ եղէ. 10մեծապատիւ մեծապարգև արարաք զամենայն կողմանս քաղաքացն: Եկաք իջաք և ՚ի քաղաքն Երուսաղեմացւոց, եկաք կամեցաք մտանել ՚ի տաճարն ՚ի չարագործա՛ց վայր անդր, որ ո՛չ կամէին կասել երբէք ՚ի խորամանգութենէ չարեաց իւրեանց: 11Նոքա վէր ՚ի վերոյ բանիւք խնդացի՛ն զմեր ՚ի նոսա հասանել, բայց արդեամբք խորամանգեցին չմերձենալ ՚ի մեզ. և ո՛չ զմեզ ՚ի տաճար անդր մերձեցուցին, և ո՛չ զերևելի դահամունս պատարագաց մերոց ՚ի տաճար անդր իւրեանց ընկալան, ՚ի հպարտութիւն ամբարտաւանութեան յեցեալ, յայն որ ՚ի հնոց ժամանակաց հետէ ունէին, արգելին զմեզ ՚ի ներքս մտանելոյ: Կարօտացա՛ն պակասեցան ՚ի մերմէ բարեաց մարդասէր զօրութենէ՝ զոր ունիմք առ ամենայն մարդիկ: 12Եւ զիւրեանց զանհնարին մտացն թշնամութիւն զոր ունէին ընդ մեզ, յայտնապէ՛ս կամեցան ցուցանել. իբրև միայն ՚ի մէջ ամենայն ազգաց կամեցան կնճանալ ելանել տիրել թագաւորել հպարտանալ՝ ամբարտաւանել յո՛ղն կալ, բարձրապարանոց երևել ՚ի վերայ երախտաւորաց իւրեանց: 13Մեք իբրև կամեցաք ըստ նոցա անմտութեանն զմեր միտս զնստուցանել, մեծաւ յաղթութեամբ դարձաք անտի ՚ի կողմանս երկրի՛ն Եգիպտացւոց: Զամենայն ազգս և զազինս մարդասէր հեզութեամբ խնամով՝ որպէս պա՛րտ պատշա՛ճ էր օրինի մերում նուաճեցաք: 14Եւ զազգատոհմն նոցա առանց ո՛խս ՚ի մտի ունելոյ, վասն բազմապատիկ յանդգնութեանն և ժպրհութեան նոցա. սակայն հրամայեցաք Աղեքսանդրացւոց քաղաքակից արժանիս առնել ՚ի համարի: 15Նոքա ևս վատթար յետսամիտ խորհրդովք՝ և տնկակից խորամանգութեամբք զայն բարիս յանձանց մերժեցին: Եւ քանզի հանապազ զմիտս իւրեանց ՚ի չարին հաւանութեան ունէին, ո՛չ միայն ՚ի բաց մերժեցին զերևելի պատիւ մեծարանաց ընկերութեանն. այլ գարշին և անարգեն, և պիղծ համարին բանիւք և լռութեամբ: Եւ զա՛յն ևս սակաւս որ ՚ի մեզ գթով նուաճեցան, խոտեն և անարգեն, և անկեաց կեանս շտապ տագնապաւ ՚ի վերայ հասուցանեն. կարճ ՚ի կարճոյ վաղվաղակի՝ կործանումն իրաց նոցա խոստանան ցուցանել: 16Յայսմ ամենայնէ հաստատեցաք նոցա ընդ մեզ թշնամութիւն. և խորհուրդս ՚ի մտի եդաք, եթէ գուցէ առ այնպիսի խորամանգ բարոյիւք նոցա յանկարծակի խռովութիւն ինչ ՚ի մեր վերայ հասանիցէ. և նոքա ըստ իւրեանց անօրէնութեան զթիկունս հա՛ստ առնիցեն, մատնստու ՚ի ներքուստ արտաքս առ թշնամիս անդր գտանիցեն: Հրամա՛ն տուաք՝ վաղվաղակի իբրև ՚ի ձեռն առնուցուք զայդ մեր առ ձե՛զ հրովարտակս. զմոլեկան չարագործդ կնաւ և մանկամբք հանդերձ մեծաւ թշնամանօք և աշխատութեամբ, ոտիւք ձեռօք պարանոցօք կապելովք, շուրջանակի պատեալ պաշարեալ պահապանօք, ահագին պատուհասիւք առ մե՛զ արձակել: 17Զի իբրև նոքա՝ խորամանգ ըստ անօրէն չարագործութեանն պատի՛ժ և պատուհաս ըստ իւրեանց արժանի գործոցն կրեսցեն. խաղաղագոյն և դիւրին մերոց իրաց կազմած հաստատութեամբ պատրաստեսցի: Ապա թէ գտցի՝ որ թաքուսցէ ոք ՚ի նոցանէ ա՛յր մի՝ կամ կին մի, կամ տղա՛յ մանուկ մի՝ յանցեալ ծերութենէ մինչև

---

14 Ոմանք. *Եւ ՚ի գիր հաստատել... իցէ ոք այն գտցի ոք... ոստս ՚ի ձեռս պսա՛:* 15 Ոմանք. *Յանձինս իւրեանց ցուցանել:* 16 Ոմանք. *Որ յառաջ իսկ գայթն ՚ի գայթին կային... իբրև մեծի ինն անուն:* 17 Ոմանք. *Զի աներկիւղ զանձինս... յօրինացն հայրենեաց. յազնուութենէ... ՚ի բաց մերժէին:* 3.1 Ոմանք. *Մինչ հրաման տայր ո՛չ միայն ՚ի վերայ Երուսաղեմացւոցն ածել զբարկութիւն. այլ ընդ ամենայն... և չարաչար մահուամբ սպառել զկեանս:* 2 Ոսկան. *Ելանէր յանօրինէն:* 3 Ոմանք. *Առնէին յապստամբ անօրէնութենէ:* 4 Ոմանք. *Եւ զօրէնսն կերակրոյն:* 5 Ոմանք. *Եւ զայնչափ հալածանս յա՛ն:* 6 Ոմանք. *Եւ այլ ոք որ բարեկամք:* 7 Ոմանք. *Այնչափ բարձրացեալ էր ՚ի հպարտութեան... այսպէս ածէր նա զմտաւ... ընդ ամենայն աշխարհս զօրինակ զայս:* Ոսկան. *Եթէ մշտնջենական իցէ իւրոց:*

8 Ոմանք. *Արքայ Անտիոքոսէ:* 9 Ոմանք. *Դիցն օգնականութեամբ զայն ճանապարհ խորհեցայ, ո՛չ զօրութեամբ բռնութեամբ, և ոչ:* 10 Յօրինակին պակասէր. *Իջաք և ՚ի քաղաքն:* Ոմանք. *Մտանել ՚ի տաճար անդր, ՚ի չա՛... որ ո՛չ երբէք կամին կասել:* 11 Ոմանք. *՚Ի մարդասէր զօրութենէ:* 12 Ոմանք. *Կնճանալ. զեզանել տիրել... յողնկալ. բարձ՛:* 13 Ոմանք. *Ըստ նոցա անզգամութեան զմեր միտս... պատշաճ էր ՚ի մերումն նուա՛:* 15 Ոմանք. *Յետսամիտ խորհրդով և տն՛... ՚ի կործանումն իրաց նոցա խոստանան անցուցանել:* 16 Ոմանք. *Եւ խորհուրդ ևս ՚ի մտի եդաք. թէ գուցէ առ*

'ի դիեցիկն 'ի գրկի, չարաչար տանջանօք պատուհասու մահու զնա տոհմաւ հարցեն: [18]*Ապա թէ ոք գտցի, որ զղօղեալն թաքուցեալն գուշակեսցէ, ինչքն և ստացուածքն գուշակելեացն լիցին, և յարքունի գանձէ նմա պարգև լիցի, և ազատութեան պսակաւ պատուեալ 'ի հրապարակս ե-կեսցէ կոչեցեալ:* [19]*Եւ ամենայն տեղի՝ ուր երևեսցի 'ի նմա՝ 'ի նոցանէ ոք ղօղեալ և թաքուցեալ, աւե՛ր հրձիգ և անա-պատ լիցի. և ամենայն ազգի մարդկան յամենայն պէտս՝ անպէտ կացցէ մինչև յափտեանս ժամանակաց:*

4 *Եւ հրովարտակն՝ արքունի օրինակ զայս գրեցաւ: Բայց ընդ ամենայն տեղիս ուր և հասանէր հրաման հրովարտակին, գաւառակոյտ քաղաքաժողով ուրախու-թիւն լինէր հեթանոսացն, մեծաւ ցնծութեամբ և ուրախու-թեամբ, զառագաստեալ խորամանգ նենգութեամբ զոխու-թիւն խորհրդոցն գաղտնեաց՝ յայտնութեամբ համարձա-կութեամբ զթշնամութիւն ցուցանէին:* [2]*Եւ քաջացն սուգ անհնարին՝ և գերարտօսրալից գոչմամբ եռանդն 'ի վե՛ր հասեալ զսիրտս ճմլէր: Յանկարծակի հրամանն դառ-նութեան որ 'ի սատակումն զամենեսեան առ հասա-րակ հրաւիրէր:* [3]*Քանզի զի՞նչ օրէնք կամ քաղաք, կամ բնա՛ւ ամենևին տեղի բնակեալ մարդկամբ, կամ ո՞ր անցք փողոցաց ընդ ամենայն քաղաքս, որ ո՛չ գուժիւ աղաղա-կաւ կոծով 'ի վերայ նոցա չէին լցեալ ճչելով:* [4]*Զի այս-պէս մեծաւ սաստիւ դառնութեամբ, և անողորմ հրամա-նաւ զազգն ընտրեալ 'ի քաղաքաց քաղաքաց ժողովեալ յուղարկէին 'ի ձեռն զօրավարաց գաւառացն, զի արտա-քոյ բնակութեան 'ի տար պայման հրամանին տարապար-տուց մեռանել: Եւ այնչափ աղէտ տարակուսի էր 'ի վե-րայ անհնարին վշտացն, մինչև սիրտն ոխակալ և ակն նախանձալից՝ վասն հաւասար գթոյն յայն ողորմ տեսիլ չարչարանաց մարդկանն, արտասուք քամէին: Զի յանկար-ծակի զթշուառութեան ճանապարհօքն՝* [5]*զի երթային տա-նէին զբազմութիւն ծերակոյտ ալեացն հնացելոց, հիւան-դաքայլ ոտիւք տարակուսեա՛լ տկարութեամբ 'ի հնութեան ժամանակի: Իսկ որ ա՛րդ ևս նորոգ ամուսնութիւնք 'ի միմեանս հասեալ թերալից ուրախութեամբ նորասէր առագաստիցն, չարաչար գուժիւ մերկացեալք, ուղղոյ լինէ-ին:* [6]*Եւ ամրածածուկ քօղաձիգ ծնկասէր հարսունք, վարս մերկացեալ՝ գո՛յժ առեալ՝ զիւղաթուրմ ցցունսն յանդգն-եալ հոլանեալ՝ հող 'ի գլուխ տանէին: Փոխանակ երգոցն ուրախութեան ձայնակի՛ց ընկերօք, անընդհե՛լ աշխատու-թեան տառապանօք, հերարձակ ցռեալք՝ և կապեալք ընդ հրապարակսն, մինչ 'ի նաւացն նաւահանգիստն բռնու-թեամբ քարշեալք երթային:* [7]*Եւ նոցին ամուսինքն՝ տոռն ընդ անձն փոխանակ երիտասարդութեան ցնծութեանն՝ ձեռակապօք խառնաձիգ 'ի մոլնչի՛ւն լալոյ վասն հաս-եալ ժամանակին, անդէն առ ոտս իւրեանց զօրհաս մա-հուն՝ դէմ յանդիման առ 'ի դժոխս նկարէին:* [8]*Եւ այսպէս զամենեսին իբրև զգազանս ինչ 'ի վայրէ երկաթակապս ածեալ, ընդ խե՛լս նաւաց զպարանոցս կապէին՝ և նովին շղթայիւք բևեռէին: Կիսոցն զոտիցն և զձեռաց կապելո՛ց առեալ՝ ընդ վերնակողմն տախտակամա՛ծ նաւին բևեռէին: Յամենայն կողմանց թմբրեալք և յիմարեալք, զի անձին ինչ հրամայել յերթալ նաւացն նենգութեամբ ինչ մի՛ կա-րասցեն:* [9]*Իբրև այնպէս զամենեսին զնոսա 'ի նա՛ւ անդր՝ ամացեալ տանէին. և ընդ հողմոյն աջողել ըստ հրամա-նի թագաւորին 'ի տեղի հասուցանէին: Հրաման եւտուն արտաքոյ քաղաքին յասպարիսի անդ՝ յընդարձակ տեղւոջ յաշխարհակոյտ վայրի վասն խայտառակութեան ազգին. զի ամենեցուն համարձակ իցէ տեսանել որ յայսկոյս յայն-կոյս շահատակէին. զառաջին քինու վրէժն զամենեցունց ընդ այն հանէին:* [10]*Իբրև այս ամենայն լինէր. դարձեալ լո՛ւ լինէր, թէ ազգակիցքն գաղտուկ ելանեն արտասուաց կցորդ լինել, վասն յանկարծակի թշուառութեանն 'ի վե-րայ ազգին հասելոյ: Իբրև այն ա՛զդ լինէր՝ 'ի սրտմտու-թիւն բարկութեան բրդէր թագաւորն. հրաման տայր և այ-նոցիկ որ 'ի ներքս 'ի քաղաքի անդ էին՝ ածել խառնել ընդ նոսա, և առ հասարակ 'ի նմին պատժի պատու-հասի արժանի մահո՛ւ առնել զամենեսեան. և ընդ մի-ով աշխարհամար գրովն զազգատոհմն ամենայն յանուանէ գրել:* [11]*Զի առ յառաջ սակաւ մի յայտնելոյ գործոցն վասն սրտացաւութեան պաշտամանն պատուիրեալ էր, սաստի՛կ պատուհասիւք մեծամեծ տանջանօք 'ի միում ժամանակի արագ արա՛գ կորուսանել:* [12]*Եւ նոցա գիր համարոյն այս-պէս դառնութեան սաստիկ հրամանին սրտացաւութեան պնդապէս յարևելից մինչև 'ի մուտս արևու անվախճան կատարած յաւուրս քառասուն ձգտէր:* [13]*Առաւե՛լ մեծա-պէս քան զօրէն հանապազորդ՝ թագաւորն լի՛ ցնծութեամբ հրամա՛ն տայր՝ մեծի տաճարին կոչնականս նուիրել յա-մենայն մեծամեծաց. մոլորեալ մտօք 'ի ճշմարտութենէ, ա-նօրէն պիղծ բերանովն զանշրշունչ զանձայն զանմռունչ կուռսն՝ յարգէր գովէր. և յօրինաւոր սրբութիւնսն խօսէր որ ինչ ո՛չ էր արժան:* [14]*Եւ յետ ժամանակեալ ժամադիր ժամուն, եկին մատուցին աշխարհահամար դպիրքն զգիրն առաջի թագաւորին. սկսան պաղատել, և անհնա՛ր հա-մարեցան առնել գիր զաշխարհամար հրէիցն. ասէ. Ո՛չ յաղթեմք վասն անչա՛փ բազմութեանն. զի բազում այն են ասէ, որ ցա՛ն ա՛ստ անդ ընդ աշխարհ անհամա՛ր մնաց-եալ են արտաքոյ ա՛յդր գրոյ անհամա՛ր կան. և որ 'ի տե-ղիս տեղիս՝ յապարանս ապարանս 'ի կողմանս երկրին Ե-գիպտացւոց անհամա՛ր կան:* [15]*Իբրև զա՛յն լսէր թագաւորն, պատուհասակո՛ծ առնէր զդպիրսն իբրև զկաշառաբեկս, իբրև զայն ինչ խելս մեքենայից խառնեալ՝ զի ապրեցու-ցանել մարթասցեն նոքա զնոսա:* [16]*Նոքա՝ հաստատէին և ասէին, յա՛յտ յանդիման ցուցանէին զքարտէսն պակասեալ, և զգրիչսն մաշեալս: Եւ այս ամենայն լինէր վասն օգնա-կանութեան Բարձրելոյն, որ ցուցանէր զգթութիւն խնամոց 'ի վերայ Եբրայեցւոցն:*

5 *Յա՛յնմ ժամանակի կոչէր նա զհերմոն փղապետ, մե-ծա՛ւ սաստկութեամբ վառել զփիղսն 'ի վաղիւ անդր. զի առանց յապաղելոյ պատրաստեսցէ զինեզէնս խնկա-լիցս՝ զայրացեալս կնդրկաւ՝ գազանացեալս անապակաւ, 'ի հրապարա՛կ ածել՝ թուով իբրև եւթն հարիւր. ա-ծե՛լ պատրաստել ահագին պատուհաս ազգին Եբրայեց-ւոց:* [2]*Եւ թագաւորն զայս հրաման տայր փղապետին, և ինքն յուրախութիւն դառնայր՝ բազում զօրօք մեծամեծ աւագանով, որ առաւե՛լ ևս թշնամութեամբ էին ընդ ազ-գին Եբրայեցւոց քան զթագաւորն:* [3]*Իսկ փղապետն իբ-րև լուա՛ւ զհրամանն սաստկութեամբ՝ կատարէր, 'ի ժամ անդ զփիղսն պատրաստէր. և ա՛յլ սպասաւորքն ելանէ-ին կապէին զտառապելոցն զոտս և զձեռս, և զա՛յլ պահ գիշերապահ շո՛ւրջ զնոքօք զգուշութեամբ բիւրազգի ածէին. ընդ միտս իւրեանց համարեալ, ընդ այգն ընդ առաւօտն վախճան սատակման ածեալ 'ի վերայ ազգին տեսանէին:* [4]*Իսկ հրէայքն յամենայն կողմանց զանձինս իւրեանց ան-զօր և առանց օգնականութեան գէ՛շ անկեալ հեթանո-սացն համարէին. զամենակալն Աստուած, և զամենայն զօ-*

այսպիսի... և ձեռօք և պարանոցօք... պաշարեալ պահպանօք:

17 Ոմանք. *Տանջանօք պատուհասաւ.* կամ *պատուհասիւ.* Եւ ոմանք. *պատուհաս մահու զնա:* 18 Ոմանք. *Թագուցեալն գուշակել:* 19 Բազումք. *Եւ ամենայն տեղի որ երևեսցի:* 4.1 Յօրինակին պակասէր. *Եւ հրովարտակն* արքունի *օրինակ զայս:* 2 Ոմանք. *Եռանդն 'ի վերայ հասեալ:* 3 Ոմանք. *Կամ բնակութիւն բնաւ տե-ղի մարդկան, կամ ո՞ր անցք:* 4 Ոմանք յաւելուածով. *Զի այն-պէս մեծաւ սաստիկ դառ"... 'ի ձեռն զօրավարաց* փաղանգացն եւ *գաւառաց... գթոյն յանողորմ տեսիլ չարչարանաց մարդկան ար-տասուօք քամէին, զյանկարծա":* 'Ի լուս. *'Ի տալ պայման հրա".* Համաձայն բազմաց 'ի բնագ: 5 Բազումք. *Ուղւոյ լինէին:* 6 Ո-մանք. *Վարս մերկացուցեալ... մինչև 'ի նաւացն նաւա":* Ոսկան. *Զիւղաթորմ ցցունսն:* 7 Ոմանք. *Եւ նոցուն ամուսինքն... ձեռա-կապօք խառնաձիգ... առ 'ի գլուխս նկատէին:* 'Ի լուս. *Առ 'ի դժոխս նկատէին.* Համաձայն ոմանց 'ի բնագ: 8 Ոմանք. *Թմրեալք անձին ինչ հրամայել երթալ նաւացն նենգութեամբ ինչ մի՛ արաս-ցեն:*

9 Ոմանք. *'Ի նաւ անդր ամրացեալ տա"... որ յայնկոյս յայն-կոյս շահատակեն, զի զառաջին քինու:* 10 Ոմանք. *Ելանէին ար-տասուակցորդ լինել... արժանի առնել:* 'Ի լուս. *Աշխարհահա-մար գր":* 11 Ոմանք. *Զի առ սակաւ մի յառաջ յայտնելոյ գոր-ծոյն վասն սրտցաւութեան:* 12 Ոմանք. *Յարևելից մինչև յարև-մուտս:* 13 Ոսկան. *Զանշշունչ զանձայն:* 14 Ոմանք. *Եւ յետ սա-կաւ ժամադիր ժամու... աշխարհամար... զի բազում են ասէ որ ցրուեցան աստ անդ:* 'Ի լուս. *Սկսան պատմել, և անհնար հա".* Համաձայն ոմանց 'ի բնագ: 15 Ոմանք. *Պատուհասակոծ արձակէր զդպ"... խելս մեքենայիցն խառնել:* 16 Ոմանք. *Եւ յայտ յանդիման ցու":* 5.1 Ոմանք. *Զայրացուցեալս կնդրկաւ, գազանացուցեալս ա-նապա"... ածեալ թուով... յահագին պատու":* 2 Ոմանք յաւելուն. *Բազում զօրօք* բարեկամօք *մեծամեծ:* 3 Ոմանք. *Իսկ փղապետն իբ-րև առնոյր զհրա"... և 'ի ժամ անդր զփիղսն... 'ի միտս իւրեանց հա"... ածել 'ի վերայ:*

րուԹեանց զօրացուցիչ զողորմածն Աստուած՝ անդադար
բարբառով արտասուօք կարդային: Անկեալ առ Հասա-
րակ աղաչէին՝ դարձուցանել շրջել զխորհուրդն անօրէ-
նութեան. մեծապէս յայտնութեամբ անցուցանել զօրհասն,
որ անդէն մօտաշուտ զոտիւք զձեռօք պատեալ է: [5]Փղա-
պետն զանողորմ գազանսն՝ գինեզէնս խնկալիցս զայրա-
ցուցեալ ընդ առաւօտն 'ի դուռն Թագաւորին Հասուցա-
նէր: [6]Իսկ այն որ յափտենից ժամանակաց գեղեցիկ ա-
րարածք, բարուք բաժին տունջեան և գիշերոյ վիճակ ել-
եալ յերկնաւոր 'ի պարգևատու յառատաձեռնն Աստու-
ծոյ, ելանէր պարգև մասն մի քնոյ՝ զոր առաքէր 'ի վե-
րայ Թագաւորին. և անդէն Թանձր և խորին, և քաղցր
և անոյշ քնով 'ի զօրութիւն Տեառն կապէր զԹագաւորն,
և զնա յանշարժ խորհրդոցն անտի խաբեալ վրիպեալ կա-
ցուցանէր: [7]Անդ որդիք Եբրայեցւոցն՝ զժամանակեալ զմա-
հաբեր զօրհասի ժամանակն զանցուցեալ, զսուրբն զերկ-
նաւորն Աստուած օրհնէին: Եւ դարձեալ անկեալ 'ի վե-
րայ երեսաց իւրեանց՝ աղաչէին կատարել զպարգևն 'ի
մեծազօր բազկէ անտի, 'ի մէջ հպարտացեալ հեԹանո-
սացն երևեցուցանել: [8]Իբրև ընդ մէջ լինէր ժամ տասնե-
րորդ. և սպաս տաճարին ամենայն պատրաստեալ էր,
և կոչնականքն յիւրաքանչիւր 'ի չափս յօրինեալ կային.
յանկարծակի խԹեաց ազդ արար, մերձ յանցանել լինել
ժամ ուրախութեան տաճարին: Զայն ժամ զուրախութեան
զմտաւ ածէր Թագաւորն, և անդէն բազմեալ վաղվաղա-
կի հրամայէր զկոչնականսն 'ի ներքս կոչել, սպասն առ-
նել տաճարին բարձիցն պատրաստութեան, զայր այր յիւ-
րաքանչիւր գահ հրամայէր մատուցանել. [9]'ի ձեռն առ-
եալ զուրախութիւն խրախունս առնէր տաճարին, զանա-
գան ժամուն ընդ ուրախութիւն զուարԹութեան անցու-
ցանել: Իբրև յերկարագոյն նուագօք զբանիւք անկանէ-
ին. կոչեաց զփղապետն ահեղ սաստկութեամբ դառնապէս
պատուհասէր. ընդէր կամ զմէ զժամադիր սաստիկ հրա-
մանի զօրահասաւ՝ անցեալ հրէայքն, և զայս օր կեցեալ
գտանէին: [10]Նա՝ կայր ցուցանէր նմա զհրամանն արքունի՝
գիշերախառն կատարեալ. և նոքին կոչնականքն վկայէին
բանիցն փղապետին: Ապա Թագաւորն զդառնութիւն գա-
զանութեանն ցածուցանէր՝ և ասէ. Երթ դու քեզ՝ զայս
օր քնոյ շնորհ կալցին նոքա: Բայց անվրէպ զվաղիւ օրն
պատրաստեսջիր 'ի նմին գազանութեան զփիղսն 'ի վերայ
անօրէն ազգին հրէից սատակման հասուցանելոյ: [11]Իբրև
զայն ասէր Թագաւորն. և ամենեքին լի ուրախութեամբ
ընդ մի բերան զհրամանն գովէին, յիւրաքանչիւր վանս 'ի
միմեանց բաժանեալք, վասն անագան ժամուն մեկնէին. և
սակայն այնչափ ոչ տային քնոյ զանձինս, որչափ զգիշերն
ամենայն զմտաւ ածէին մենքենայել զինչ նոր նոր չար-
չարանս 'ի վերայ տառապելոցն հասուցանել մարԹասցեն:
[12]Այն ինչ՝ հաւ խօսեցաւ, կանուխ ընդ առաւօտն գազա-
նացուցեալ՝ վառեալ զգազանսն 'ի գինի և 'ի խունկ, ած-
եալ պատրաստէր. և ինքն իջեալ 'ի մեծի սրահի անդ ճեմ
առեալ շրջէր: Իսկ որ 'ի քաղաքի անդ էին, առհասա-
րակ ելեալ հեղեալ՝ եկեալ ժողովեալ էին. դէտ ակն ու-
նէին Թշուառութեան տեսլեանն, որ ընդ այգն ընդ առա-
ւօտն 'ի վերայ հրէից սպառնացեալ պահէր: [13]Եւ հրէայքն
ժամ 'ի ժամ անցեալ զօրհասան, բազում արտօսր՝ պա-
հոց պնդութեան 'ի ձայն ողորմ ողբոց, զձեռս յերկինս
բարձեալ՝ զմեծ զամենազօրն Աստուած աղաչէին, միւ-
անգամ այցելու լինել փրկել զնոսա յանհնարին յօրհասէն:
[14]Զև լինէր արեգական ճառագայԹիցն յաշխարհ սփռեալ,
և Թագաւորն յարուցեալ դէտ ակն ունէր մեծամեծացն.
հասեալ 'ի դուռն փղապետին, աչօք ցուցանել զպատրաս-
տութիւն փղացն, որպէս վառեալ պատրաստեալ 'ի դուռն
հասեալ էր. [15]Թագաւորն շնորհակալ լինէր. զարմացեալ
էր ընդ պատրաստութիւնն: Դարձեալ միւսանգամ անդրէն
զառածանէր, զինչ իրք իցեն վասն անօրէն ճեպոյն. դար-
ձեալ զմիտս դարձուցանէր, պատուհաս 'ի վերայ փղա-
պետին կապէր, Թէ որ ինչ հրաման տուեալ էր, զայն ոչ
վաղվաղակի 'ի գլուխ հանեալ ցուցանէր: [16]Եւ այս ամե-
նայն լինէր 'ի հրամանէ Տեառն ամենակալի, զանհնարին
զօրհասին պնդութեան խորհուրդսն յապուշ դարձուցա-
նէր: Արդ մատուցեալ փղապետն զմեծամեծս յաւագանւոյն
'ի վկայութիւն տանէր. որպէս կանխաւ փիղքն վառեալ
և զօրքն պատրաստեալ, զհրամանն արքունի հաստա-
տուն 'ի գլուխ կատարեալ ցուցանէր: [17]Դարձեալ յայնմ
ժամանակի Թագաւորն ընդ մեծաւ բարկութեամբ վասն
մեծութեանց գԹոյն Աստուծոյ, զի կամէր ցրուել զխոր-
հուրդս նորա: Որ անդէն իսկ մեծաւ բարկութեամբ՝ սաս-
տիկ պատուհասիւք հայեցաւ ընդ փղապետն: Սկսաւ խօ-
սել՝ և ասէ. [18]Որ միանգամ հարք և մարք և որդիք 'ի
տեսանել իսկ եկեալ իցեն, գրեսցի կուր արկանել գազա-
նացն. և զքեզ ընդ նոսա փոխանակ անմեղացդ այդոցիկ,
որ իսկզբանէ նախնեաց մինչև 'ի նախնիս անարատ զար-
դարութիւն և զհաւատս՝ մեզ պահեալ է Եբրայեցւոցդ
այդոցիկ: Եւ եԹէ ոչ վասն դայեկատոհմ միաանունդ սիրոյն
էր, զքաղցր արևդ յաչացդ հատանէի, և զքեզ նենգաւոր
չարագործ 'ի միջոյ պակաս առնէի: [19]Փղապետն այս-
պէս յանկարծ ժամանակի յեղեռնաւոր պատուհասէն մա-
զապուր ելանէր. և յառաջին զուարԹութենէ անտի զիջեալ
տրտմագոյն երեսօք այր զարամբ զինքն 'ի միջոյ անտի 'ի
բաց մերժէր. և բարեկամքն իւրաքանչիւր գլուխ 'ի վայր
արկեալ, զամբոխն ժողովեալ յիւրաքանչիւր պէտս հրա-
ման տուեալ ցրուէին: [20]Որդիքն Եբրայեցւոց իբրև լուան
զԹագաւորին. զերևելին զՏէր Աստուած, զԹագաւորն Թա-
գաւորաց օրհնել սկսան. առաւել իբրև զայս օգնութիւն
ևս 'ի վերայ անձանց իւրեանց գտին: Եւ անդէն վաղ-
վաղակի Թագաւորն հրաման տայր կոչնականացն յուրա-
խութիւն դառնալ: [21]Կոչեաց զփղապետն դարձեալ մեծաւ
պատուհասիւ, սկսաւ խօսել ընդ նմա և ասէ. Քանիցս
անգամ քեզ վասն նոցա, այ Թշուառ՝ պատուէր տուեալ
է, վառել կազմել պատրաստել զփիղսն. գոնէ արդ՝ առ
վաղիւ պատրաստեսցես յեղեռնաւոր Թշուառական ազգին
հրէիցն: [22]Իբրև զայն լսէին բազմականքն ամենայն առա-
ւել զարմանային ընդ յեղյեղուկ միտս Թագաւորին: Եւ ա-
սեն. Ցերբ է այդ արքայ, ցերբ 'ի միտս քո փորձես զմեզ.
այդ՝ երիցս անգամ հրամայեալ է սատակել զազգդ ժպիրհ.
և դարձեալ միւսանգամ զքոյին հրաման անդրէն եղծա-
նես: Զիարդ վասն այսորիկ և քաղաքս ամենայն 'ի ժողովս
իւրեանց առաւել վշտացեալ են քան զայն չարագործս:
[23]Զայսմանէ ամենայնիւ վրիպակ արքայն լի եղեալ յիմա-
րութեամբ 'ի վարանս մտանէր. և յայն ինչ ոչ հայէր՝ որ
յերկնից այցելութիւն էր 'ի վերայ հեբրայեցւոց: Դարձեալ
սաստկութեամբ երդնոյր զերդումն անկատար, ասէ. Ա-
ռանց իրիք յերկուանալոյ՝ զնոսա 'ի դժոխս յուղարկեցից
առաԹուր կոխեալս անհնարին գազանացն. զօրաժողով լի-
նել առ հասարակ 'ի վերայ հրէաստանի, զփայտակերտն
հրով դատել, և զկաւակերտն ջուրբ լուանալ. 'ի գերութեան
վարել առ հասարակ, զինչս և զստացուածս, և զոր ինչ կայ
'ի նմա: Եւ զայն պահեստ 'ի մէնջ զտաճարն նոցա հրձիգ
առնել, և զնա տուն զոհից զամենայն աւուրս ժամանակաց
կացուցանել: [24]Յայնմ ժամանակի հաստատութեամբ բանս
լուեալ կոչնականքն, և բարեկամք տոհմային սիրելիք, հաս-
տատութեամբ զբանն լուեալ՝ զուարճացեալ գնային. հրա-
մանն տային զօրացն՝ յամուր վայրի արգելեալս, շուրջ գի-
շերապահս և խրամապահս կացուցանել: [25]Իսկ փղապետն
յանհնարին մոլութիւն զգազանսն վառեալ պատրաստէր.
խնգեալ գինւով կնդրկախառն յահեղ պատրաստութիւնն

---

4 'Ի լուս. Որ անդէն մօտալուտ զոտիւք. Համաձայն ոմանց 'ի բնաբ: 6 Ոմանք. Եւ գիշերոյ վիճակեալ յերկնաւոր... ելանէր պարգև մի մասն քն": Ոսկան. Թանձր և խորխորին և: 7 Ոմանք. Զժամակալ զմահաբեր զօր": 8 Ոմանք. Եւ անդրէն բազմեալ: 9 Ոմանք. Յերկարագոյն նուագքն... կոչեցեալ զփղապետն... և զայս օր կեցեալ գտանին: Ո–ր Ոսկան. և այսօր կե": 10 Ոմանք. Եւ ասէր. Երթ դու... զվաղուի օրն պատրաս": 11 Ոմանք. Իբրև զայս ասէր... ուրախութեամբ իբրև ընդ մի բե"... իւրաքանչիւր 'ի միմեանց բա": 12 Ոմանք. Այն ինչ հաւ խօսէր... ածեալ պատրաստեալ... 'ի մեծ սրահի... իսկ որ 'ի քաղաքին զօրքն էին, առ հասարակ եկեալ հեղեալ: 14 Ոմանք. Յաշխարհ սփռել... փղապետն, աչօք ցուցանէր զպատ":

16 Ոմանք. 'Ի մեծամեծ յաւագանին 'ի վկայութիւն ածէր: 17 Ոմանք. Զի կամէր ցրել զխոր": 18 Ոմանք. Կամ որդիք... գրեսցի կորուսանել գազա"... փոխանակ մեղացդ այդոցիկ... և զհաւատ պահեալ է առ մեզ հերբ": 19 Ոսկան. Մազապուրծ ելանէր: Ոմանք. 'Ի զուարԹութենէ անտի զիջեալ տրտմագին երեսօք այր ընդ արամբ: Ո–ր օրինակ մի. այլ զարամբ զինքն: 21 Ոմանք. Սկսաւ խօսել ընդ նա... այ Թշուառական, պատուիրեալ է վառել կազ"... ազգէն հրէից: 22 Ոմանք. Արդ երիցս անգամ... զազգն դժպիրհ... զքոյին հրամանս անդրէն: 23 Ոմանք. Յայսմանէ ամենայնիւ... լի եղև յիմարութեամբ... զօրաժողով լինել հասանել վաղվաղակի 'ի վերայ հրէաստանի առ հասարակ զփայտակերտն հուրբ դա"... և 'ի գերութեան վա"... և որ ինչ կայ 'ի նմա: Յօրինակին. Զամենայն աւուր ժամանակաց:

վառէր զդիւագին գազանսն առ վաղիւ անդր, անթիւ գէշ
անկեալ Հասեալ յասպարիսի անդ: Արդ՝ ե՛կն եմուտ 'ի
սրահ անդր, ստիպէր տագնապաւ զթագաւորն 'ի կո-
տորումն կապեալ ժողովրդեանն: 26Յայնմ ժամանակի ա-
մենայն զօրքն՝ անՀնարին գազանօքն դիմեալ գայր 'ի
դուրս թագաւորն, 'ի մտի եդեալ անգութ աչօք, անողորմ
սրտիւ, ինքնին տեսանել զվշտագին սատակումն թշուառա-
կան գնդին: 27Իբրև եկին Հասին փղօքն պատրաստելովք,
և զօրօք վառելովք 'ի դուռն քաղաքին. ա՛զդ լինէր Հրէ-
իցն թնդիւն զօրացն, փայլիւն զինուն. փոշին որ ելանէր
դիզանէր՝ յամպս Հասանէր. ամբոխն աղաղակէին գնդքօք
պատեալ, զմիտսն յապուշ դարձուցանէր. և զայս յետին
կատարած Համարեցան 'ի վերայ թշուառութեան կարծ-
եացն: Յողորմ գութ խանդաղատեալ Հարք և մարք, ուս-
տերք և դստերք, քորք և եղբարք, տոՀմային բարեկամք
սիրելիք, զմիմեանց պարանոցօք անկեալ փարեալ պատեալ
Համբուրէին: 28Եւ կէսք զմատաղածին մանկունս 'ի գի՛րկս
առեալ յետին զա՛յն ծուծ ստին 'ի բերան եդեալ տղայոցն՝
Համարէին: Եւ մինչդեռ յայնմ յաղէտս տարակուսի և 'ի
շտապ տագնապի երիթամածեալ կային, յիշեցին զառա-
ջին օգնականութիւնն որ եղև յերկնից. առՀասարակ մի-
աբան 'ի միմեանց մեկնէին, և 'ի տղայ մանկանցն բերա-
նոյ զստինսն 'ի բա՛ց կորզէին. և առ Հասարակ անկեալ
առաջի մեծութեանցն աստուածութեանն թաւալէին: Զա՛յն
բարձեալ մեծաւ բարբառով 'ի գոչիւն լալոյ, զամենազօրն
զամենակալն աղաչէին, 'ի գո՛ւթ դառնալ մեծաւ ողորմու-
թեամբ. փրկել զՀատեալս 'ի յուսոյ, զՀասեալ մերձեցեալսն
'ի դրունս դժոխոց:

6 Եղիազարոս ոմն անուն՝ ա՛յր երևելի 'ի գնդէ քաՀանա-
յիցն, յեցեալ 'ի ծերութիւն, զարդարեալ լուսաւորեալ ա-
մենայն քաջութեամբ և արդարութեամբ 'ի մանկութենէ,
Հազի՛ւ ինչ՝ ծերս քանի մի որ զիւրևն էին՝ Հանդարտե-
ցուցանէր, և առ ի՛նքն յարեալ 'ի սուրբն Աստուած ա-
ղօթս մատուցանէր, և ասէր այսպէս. 2Թագաւո՛ր մեծա-
զօր, բարձրեալ ամենակալ Աստուած. որ զամենայն վարես
և ուղղես 'ի գթութիւն ողորմութեանց քոց. Հայեա՛ց 'ի վե-
րայ ԱբրաՀամեան զաւակիս, 'ի սրբոյ ՍաՀակայ՝ յորդիս
Յակոբայ, 'ի բաժին ժառանգութեան քոյ՝ 'ի ժողովուրդ օ-
տար՝ յօտար երկրի 'ի կորուստ մատնեալ: 3Դու ա՛յն Աստ-
ուած ես, որ զփարաւոն բազմացեալ կառօք և երիվա-
րօք և զօրօքն Եգիպտացւոց, զՀպարտացեալ բարձրացեալ
մեծաբանեալ ամբարտաւան զօրօքն Հանդերձ՝ ծովամացս
'ի կորուստ յուղարկեալս ընկղմեցեր: 4Դու՝ որ զանթիւ
զօրսն պերճացեալ պարծեցեալս՝ Սանատրուկ արքայի Ա-
սորեստանեայց սատակեցեր, որ 'ի մի սայր սուսերի, և
'ի մի տեգ նիզակաց առեալ Հաւաքէր ամփոփել զերկիրն
ամենայն Հրէաստանի. Հպարտացաւ ևս Հասանել ծանր
բարբառով՝ յանդուգն սաստկութեամբ մեծա՛ւ նախատա-
նօք 'ի վերայ քաղաքին սրբոյ: Դու Տէր Հարեր բեկեր
կործանեցեր, յա՛յտ յանդիմանութեամբ ցուցեր զզօրութիւն
բազկի քոյ ամենայն Հեթանոսաց: 5Դու՝ և որ յերկրին Բա-
բելացւոց երեք մանկունքն ինքնակամ զանձինս 'ի Հուրն
մատնեցին՝ զի մի՛ երկի՛ր պագցեն սնոտի պաշտամանց,
փրկեցեր, զի և Հերոյ վարսից նոցա ո՛չ մեղանչէր Հուրն.
Ճարա՛կ ետուր Հրոյն զօրութեանց զթշնամիսն: 6Դու՝ և որ
'ի նախանձ նենգութեան 'ի գո՛ւբ արկեալ զԴանիէլ 'ի բե-
րան անՀնարին գազանացն, 'ի լո՛յս ածեր անարատ պաՀ-
եալ: 7Դու՝ և որ զՀե՛ւրն անդնդոց. որ տեսեր զի մաշէր
'ի պորտ ձկանն, անարա՛տ ածեալ, յանդիման ընտանեաց
իւրոց կացուցանէիր: 8Դո՛ւ Հայր և արդ ամբարտաւա-
նատեաց, բարեսէր, ողորմած, ապաւէն ամենայնի, արա՛գ
երևեա՛ց 'ի վերայ ազգիս Իսրայէլացւոց, որ 'ի ձեռս պղծոց
անօրինաց Հեթանոսաց անկեալ չարաչար կա՛ն 'ի պա-
տուՀասի: 9Ապա եթէ ըստ ամպարշտութեան կեանքս մեր
'ի վախճան մաՀու այսո՛ւ սաստիւք Հասեալ իցեն. 'ի ձե-
ռաց թշնամեացս միայն փրկեա՛ զմեզ. և որով կամիցիս
սաստիկ պատիժ պատուՀասիւք դատեսջի՛ր զմեզ. զի մի՛
ընդունայնամիտ զրախորՀուրդ Հեթանոսք պարծեսցին ա-
ռաջի սնոտեաց իւրեանց 'ի վերայ մերոյ կորստեան, և
ասիցեն թէ՝ Եւ ո՛չ Աստուա՛ծն իւրեանց փրկեաց զնոսա
'ի ձեռա՛ց մերոց: 10Այլ դու որ զամենայն զօրութիւնս՝ և
զիշխանութիւնս և զպետութիւնս յաւիտենից 'ի ձեռս քո
ունիս, անուշակ անմաՀ ողորմա՛ծ Աստուած՝ ողորմեա՛ց
գթա՛ 'ի մեզ, որ ա՛յսչափ անօրէն թշնամանօք զանկարգ
զանիմաստ պատուՀաս մաՀու յանձինս կրեալ 'ի կենաց 'ի
մաՀ՝ զօրէն չարագործաց յուղարկիմք: 11Հաշեսցէ մաշեսցէ
զՀեթանոսս զօրութիւն յաղթութեան քոյ. զի գո՛յ զօրու-
թիւն փրկութեան պատուի քում 'ի վերայ փրկութեան
Յակովբեան տոՀմիս: 12Անկեալ աղաղակէին աւասիկ ամե-
նայն աղածրի երա՛մ երա՛մ բազմութիւն տղայոց. և նոցունց
Հարք և մարք արտասուօք, զի ողորմութիւն քո յայտնի՛
լիցի ամենայն Հեթանոսաց, եթէ դու Տէր մեր ընդ մե՛զ
ես, և ո՛չ դարձուցեր զերեսս քո 'ի մէնջ. այլ որպէս յա-
ռա՛ջ իսկ խոստացար՝ թէ և յերկրի թշնամեաց նոցա զնո-
սա 'ի ձեռաց ո՛չ թողից. արդ զնո՛յն բան Հրամանի քոյ
կատարեսջի՛ր Տէր: 13Այն ինչ լինէր Եղիազարու զաղօթսն
առ Աստուած մատուցանել. և թագաւորն գազանօքն և
զօրօքն Հանդերձ 'ի տեղի Հանդիսին յասպարէս անդր մե-
ծա՛ւ բարկութեամբ Հասանէր: Զաչս 'ի վեր բարձին որդիք
Եբրայեցւոցն, իբրև զայն տեսին՝ 'ի ձա՛յն մեծ գոչման յեր-
կինս զաղաղակ բարձին: Յա՛յն ձայն գոչման առ Հասա-
րակ լերինք և Հովիտք անդրէն կրկնեալ բարբառով ընդ-
դէմ Հնչեցին. անՀնարին խռովութիւն յերկոցունց աղաղա-
կէ գոչմանն 'ի վերայ զօրացն Հասանէր: 14Յայնմ ժամա-
նակի Բարձրեալն փառօք՝ մեծապատիւ ամենակա՛լ Ճշմա-
րիտն Աստուած երևեցո՛յց զերեսս իւր. բաց նա զդրունս
երկնից. ուստի եկին իջին երկու աՀեղ փառաւորեալք ան-
երևոյթ Հրեշտակք. զի ո՛չ ումեք ո՛չ երևէին՝ բայց միայն
Հրէից: 15Եւ Հարան 'ի դիմի թշնամեացն, և լցին զզօրսն
խռովութեամբ, և լի՛ արարին աՀիւ և դողութեամբ. և առ
Հասարակ զամենեսեան անշարժ կապեալ պատեալ պա-
շարեալ պաՀէին: Եւ թագաւորին իսկ գլխովին՝ սոսկացեալ
դողացեալ քստմնեալ լինէին ոսկերք և մարմինքն. սաստն
խռովութեան գազանութեանն՝ և սրտմտութիւն բարկու-
թեանն անդէն յապո՛շ միտս եղծանէին: Եւ գազանքն ան-
դէն յետս 'ի վերայ վառեալ զօրացն յարձակէին, և զբա-
զումս 'ի նոցանէ առաթուր Հարեալ անդէն առ ոտս իւր-
եանց սատակէին: 16'Ի նմին տեղւոջ վաղվաղակի թագա-
ւորին բարկութիւնն 'ի գութ յարտասուս վասն առաջին
պնդութեան յամառութեան խստութեանն Հարկանէր. զի
իբրև լուաւ զգոչիւն բարբառոյն, և զմտաւ ած զկորուստն
բազմաց, զայրացաւ՝ Հարա՛ւ յարտասուս: Խօսել սկսաւ ընդ
բարեկամսն լի՛ բարկութեամբ՝ և ասէ. 17Անցէք զանցէք
ապաքէն, բռնացարուք, թագաւորել կամիք. և զիս իսկ
'ի վերայ ամենայն երախտեաց, 'ի մտաց խորՀրդոց՝ 'ի
տէրութենէ առ Հասարակ մերժե՛լ կամիք. գողացարուք ա-
ւադիկ զմիտս իմ խորՀրդականքդ առաքինիք. և զի՞նչ ո՛չ
է օգուտ տէրութեան մերում, զա՛յն առնել տալ մենքենա-
յիք: 18Ո՞ է որ զՀզօր զաշտարակդ Հաւատարիմ սասանէ,
զաւանդապաՀսդ ուխտից մերոց: Ո՞ է որ զնոսա յիւրա-
քանչի՛ւր տեղեաց բնակութենէ իբրև զգազանս չարագործս
յայս տեղի կապեալս կուտեալս պաշարեալս պաՀէ: Ո՞ է
որ զնոսա որ իսկզբանէ ընդ մեզ միաբանութեամբ և ար-

25 Ոմանք. Յանհնարին մոլորութիւն զգա՛... զաՀեղ պատրաս-
տութիւն... անթիւ զօրաց գէշ անկեալ... 'ի կատարումն կապ-
եալ ժողովրդեանն: 26 Ոմանք. Ամենայն զօրօքն անՀնա՛... գայր
'ի ներքս թագաւորն... թշուառական ազգին: 27 Ոմանք. Ամբոխ
աղաղակին գնդքօք պա՛... և զայն յետին կատա՛: 28 Ոմանք. Առ-
եալ զյետին զանծուծ ստին... և շտապ տագնապի էր՝ 'ի թաւ
մածեալ կային... մանկանց բերանոցն... զՀասեալս մերձեալսն 'ի
դրունս: 6.1 Ոմանք. 'Ի մանկութենէ իւրմէ. Հազիւ ինչ զծերսն և
զամենեսին որ զիւրևն... մատուցանէր. և յառաջ մատուցեալ ա-
սէր այսպէս: Որ օրինակ մի. Զծերսն քան զամենեսին 'ի մի
որ զիւրևն: 2 Ոմանք. 'Ի յորդիս Յակոբայ, 'ի բաժին սրբութեան
քո... յօտար երկիր 'ի կորուստ մատնել: 3 Ոմանք. Ամբարտաւան-
եալ զօրօքն Հանդերձ ծովաթացս 'ի կո՛: 4 Ոմանք. Սանատրկով
արքային Ասորես՛... աւագեալ ամփոփեալ զերկիրն... 'ի վերայ
քաղաքին սրբութեանց: 'Ի լուս. 'ի վերայ՝ Սանատրուկ, նշանա-
կի՝ Սենեքերիմ: Որ օրինակ մի. Սանատրուկ Սենեքերիմ արքա-
յի: Ոմանք յաւելուն. Դու Տէր ամենակալ Հարեր: 5 Ոմանք. Մնոտւոյ
պաշտամանց... ո՛չ մեղանչեաց Հուրն:

6 Ոմանք. ԶԴանիէլ 'ի բերանոյ անՀնարին գա՛: 7 Բազումք.
Դու և Հեւրն անդնդոց: 8 Յօրինակին. Արագ երևելեաց 'ի վե-
րայ ազգիս: 9 Ոմանք. Այս սաստիւ... 'ի ձեռաց միայն 'ի թշնամ-
եաց... և ասասցեն եթէ ո՛չ Աստուածն իւր՛: 10 Ոմանք. Յանձինս
կալեալ 'ի կե՛: 11 Ոմանք. 'Ի պատուի քում 'ի վերայ... տոՀ-
մին: 12 Այլք. Անկեալ աղաչէն աւասիկ: 13 Յօրինակին պակասէր.
Եւ Հովիտք անդրէն կրկնեալ: 14 Ոմանք. Զի ո՛չ ումեք երևէին: 15
Ոմանք. Սաստն խստութեան գազանութեանն... և գազանքն անդ-
րէն յետս: 16 Յօրինակին պակասէր. Վաղվաղակի Թագաւորին՝
բարկութիւնն: 17 Ոմանք. 'Ի մտաց 'ի խորՀրդոց:

դարութեամբ քան զամենայն ազգս և ազինս 'ի մէջ բա-
զում պատերազմաց և խռովութեան ժամանակի, Հաւա-
նութիւն արդարութեան պահեալ, այսպիսի անօրէն չա-
րաչար տանջանօք ածեալ կապեալ պատեալ պաշարեալ
պահէ: [19]Լուծէք արձակեցէք զանօրէն կապանսդ, յիւրա-
քանչիւր տեղիս խաղաղութեամբ յուղարկեցէք, զառաջին
զեղեալ ըկութիւնսն 'ի գրգութիւնս ողոքանաց. միխիթա-
րեցէք զորդիսդ ամենակալի Աստուծոյ երկնաւորի կեն-
դանւոյ, որ 'ի սկզբանն նախնեաց մինչև ցայսօր ան-
արգել տէրութիւն և Հաստատուն իրաւունք` տուեալ են
մեզ: Եւ թագաւորն յայսմ օրինակի զբանս իւր մերկա-
նայր: [20]Իսկ Հեբրայեցիքն վաղվաղակի յական թօթափել,
լուծեալք 'ի կապանաց անտի, զամենակալ փրկիչ զսուրբն
Աստուած իւրեանց օրՀնէին. այն ինչ մազապուր 'ի դրաց
մաՀուանէ չՀաւատալի զերծեալք: [21]Իբրև զայն դիւրութիւն
դիւրէր Հեբրայեցւոց` թագաւորն ինքն 'ի ներքս 'ի քա-
ղաքն դառնայր, կոչէ՛ր Հրամայէր զմտից դպիրն` և ասէ.
Հա՛պա, վաղվաղակի գինի՛ և նաշիՀ, և որ զինչ պիտի
յուրախութեան Հանդերձ Հրէիցն մատուցանել զեւթն օր:
Զի Հրամայեցաւ նոցա 'ի նմին տեղւոջ ուր Համարեցան
զեղեռնաւոր սատակումն անձանց իւրեանց կատարել, ան-
դէն զայն եւթն օր փրկութեան ուրախութեամբ անցուցա-
նէին: [22]Յայնմ ժամանակի` որ յառա՛ջ մատնցո՛յց նախա-
տանօք եկեալ Հասեալ 'ի մաՀ, մանաւանդ թէ մտեալ իսկ
էին ընդ դրունս դժոխոց. փոխանակ դառն այնր օրա-
Հասին` խնճոյս ուրախութեան կացուցեալ 'ի փրկութեան
տեղւոջն, ուր սատակմանն և վՀին ակն ունէին: Բազմա-
կանս բազմականս բաշխեալ լի՛ ուրախութեամբ յիւրաքան-
չիւր կողմանս բաժանէին: [23]Եւ փոխանակ արտասուալից
ողբոցն, երգս առեալ 'ի ձայն օրՀնութեան Հայրենի բար-
բառովն զնշանագործ փրկիչն զԱստուած օրՀնէին: Զլալ-
իւն և զՀեծեծութիւն 'ի բա՛ց մերժեցին. պա՛ր առեալ ու-
րախութեան խաղաղութեան ցնծութեան նշան կանգնէին:
[24]Սո՛յն օրինակ և թագաւորն վասն նոցա 'ի մեծի՛ տաճա-
րին ժա՛մ տուեալ ուրախութեամբ բազմաւ զկոչնականսն
Հրամայէր 'ի ներքս կոչել, անպակաս բերանով յերկինս
Հայեցեալ, բազմապատիկ 'ի վերայ յանկարծակի աքանչելի
փրկութեան ժողովրդեանն զԱստուած 'ի վե՛ր օրՀնէին: Եւ
որ յառաջն 'ի սատակումն գազանաբէշ Հաւակերի զժողո-
վուրդն նուիրէին խնդութեամբ, յոգւո՛ց ելանէին ամօթ և
վնաս յանձին կալեալ. և զՀրաշալի՛նչ բարկութիւնն իւրեանց
շիջուցեալ, ցնծութեամբ զուրախութիւն զուարթացուցանէ-
ին: [25]Իսկ Հրէայքն որպէս ասացաք յառաջագոյն` պա՛րս
ուրախութեան կազմեալ զեւթնօրեայ ժամանակն զուար-
թութեամբ ցնծութեամբ օրՀնէին զԱստուած: 'Ի Հաւասար
միաբանութենէ [26]օրէնս դնէին յամենայն տեղիս բնակու-
թեան իւրեանց` ածե՛լ զաւուրսն զայն ուրախութեան. ո՛չ
վասն Հպարտութեան, և ո՛չ վասն որկորստութեան, այլ
վասն գոՀութեան և փրկութեան զոր արա՛ր ընդ նոսա
Աստուած: [27]Կարգեցին խառնել զաւուրսն զայնս 'ի տօնս
տարեկանաց իւրեանց. և ապա խնդրեցին 'ի թագաւորէ՛
անտի արձակել զինքեանս յիւրաքանչիւր տեղիս: Յաշ-
խարՀաՀամար խառնէին 'ի Հինգերորդ քսաներորդ Պա-
քոնայ, մինչև 'ի չորրորդն Եպիփայ` աւուրս քառասուն:
[28]Դարձեալ Հրաման ևս արարին 'ի տեղւոջն առնել զե՛լս և
զծախս 'ի Հինգերորդէ անտի Եպիփայ մինչև յօր երրորդ
ամսոյ աւուրցն, յորում մեծապէս փառաւորեցո՛յց Աստուած
զողորմութիւն իւր, և փրկեաց զնոսա անարատս առ Հա-
սարակ. և ա՛յնպէս ուրախ լինէին 'ի Հրամանէ թագաւո-
րին: [29]Զի Հրամայեալ էր տալ զամենայն Հանդերձանս զու-
րախութեան, մինչև յօրն չորեքտասաներորդ, յորում գտին
զվճիռ արձակելոյն իւրեանց: Յանձն առ թագաւորն. Հրա-
մա՛ն ետ տալ Հրովարտակս 'ի քաղաքս քաղաքս` առ զօ-
րավար զօրավար օրինակ զա՛յս:

7 Արքայ Փիղովպատովր Պտողոմէոս` առ զօրավարս և Դ
առ ամենայն իշխանս` և պետս, որ 'ի վերայ իրաց ար-
քունի են` ողջոյն. դուք խրա՛խ լիջի՛ք, զի ո՛ղջ եմք մեք
որդւովք և եղբարբք, և ամենայն զօրօք Հանդերձ, որպէս
և աջողեաց Աստուած զիրս մեր, որպէս մեր իսկ միտք
խնդրէին: [2]Արդ ոմանք 'ի ներքին բարեկամաց աստի մե-
րոց` ըստ իւրեանց չարաբարութեան կանխեալ մերձենային
չարախօս լինել. գրգռէին զմիտս մեր, մինչև ածին 'ի Հա-
ւանութիւն` տալ Հրաման ժողովել զամենայն Հրեայ ազգ`
որ ընդ մերո՛վ իշխանութեամբ, խռնել 'ի մի՛ վայր` կոտո-
րել 'ի նորանշան տեսիլ տանջանաց: [3]Եւ ամենևին թոյլ ո՛չ
ետուն` պատճառս եդեալ զոխութիւն որ ունէին ընդ ամե-
նայն Հեթանոսս, մինչև ածին ժողովեցին. զորս և կապեալս
ևս ածին, բազում ըկութեամբ և չարչարանօք իբրև զա-
նաշխարՀիկս, մանաւանդ թէ իբրև զչարագործս. առանց
ամենայն Հարցափորձի քննութեան. յօժարեցին կոտորել
զնոսա միանգամայն: Քան զխուժ և զդուժս վայրենագոյն
ևս զգածեալ էր զիւրեամբք զգազանութիւնն: [4]Այլ մեք որ-
պէս սովո՛ր եմք` զնոսա խստագոյնս պատուՀասեցաք. այլ
որպէս և մարդասիրութիւն ունիմք ընդ մարդիկ, Հազիւ
մինչ նոցա զոգիսն շնորՀեցաք, և մեք զԱստուած երկնա-
ւոր ծանեաք, զի ճշմարտութեամբ այցելո՛ւ եղև Հրէիցն,
որպէս Հայր որդւոց լինիցի: [5]Եւ դարձեալ զսոցա սէր և
զմիամտութիւն, որպէս զի Հաստատուն ունէին ընդ մեզ 'ի
նախնեացն մինչև 'ի նախնիս. խորՀեցաք Հրաման տուաք
արձակել զդոսա. և թողաք դոցա զամենայն վնաս զոր ե-
դին 'ի վերայ: Եւ զայն ևս Հրաման տուաք, զի զամենեցուն
զդոցա` զոյր ինչ ուրուք և առեալ իցէ` յիւրաքանչիւր տէր
դարձուցանել, զի ոք 'ի նոցանէ ամենևին մի՛ զրկեսցի. և
մի՛ ոք իշխեսցէ նախատել զնոսա վասն իրացդ եղելոց:
[6]Զի զայս գիտասջիք. եթէ ինչ զդոսա խորամանգել կամ
տրտմեցուցանել յօժարեսցուք, ո՛չ առ մարդ մեղանչեմք, այլ
առ այն` որ ամենայն զօրութեանց և բարձրութեանց տիրէ
Աստուած. և ո՛չ եթէ 'ի մարդոյ միայն Հատուցումն գտանէ
այնպիսին, այլ անվրէպ ամենայն իրօք 'ի Բարձրելոյն
գտանէ: Եւ դուք ո՛ղջ լիջի՛ք: [7]Իբրև առին զՀրովարտակն
զայն` ո՛չ եթէ փութացուցանել վաղվաղակի, այլ մտեալ առ
թագաւորն անդր` աղօթս մատուցանել` և ասել. Յագգէ
աստի Հրէից` որ զսուրբն Աստուած խնքնակամն ուրացան.
և անցին ըստ օրէնսն Աստուծոյ, Հրամայել տա՛լ 'ի ձեռս
նոցա, ըստ արժանի օրինացն ածել զպատուՀաս 'ի վերայ
նոցա: Դնէին ևս 'ի վերայ և ասէին. Եթէ մարդք` որ վասն
պորտոցն աղետի և որկորոյն չարութեան յօժարեցին ան-
ցին ըստ օրէնս նախնեացն, երբէք նոքա յիրս արքունի ար-
դարանալ միամտութեամբ ո՛չ կարեն: [8]Իրաւա՛նս Համարե-
ցաւ թագաւորն, և ետ նոցա իշխանութիւն` զի սատակես-
ցեն զյանցաւորս օրինացն Աստուծոյ, ընդ ամենայն տեղիս
տէրութեան թագաւորին ուր և գտցեն` ամենայն Համար-
ձակութեամբ. և ոք ընդդէմ մի՛ դարձցի` մի՛ իւիք սաստիւք
արքունի: [9]Յա՛յնմ ժամանակի գոՀացան օրՀնեցին` որ-
պէս օրէնք էին քաՀանայիցն, և ամենայն ժողովուրդքն.
և գլուխ բանից բարբառոյն և վախճան` եդին զալէլուիա:
Ուքեանք ցնծութեամբ և ուրախութեամբ պագին երկիր,
և 'ի թագաւորէ անտի գնացին: [10]Իբրև անկան յուղի.

18 Ոմանք. Ո՛վ է որ... իբրև զգազանս ինչ չարա՞... ո՞վ է որ զնոսա խսկզբանէ... 'ի ժամանակի Հաւանութեան զարդարութիւն պարՀեալ... պատեալ պարշարեալ պաՀէ: 19 Ոմանք. Որ 'ի սկզբա-նէ նախնեաց մինչև... յայն օրինակ զբանս: 20 Ոմանք. Մազա-պուրք 'ի դրանց մաՀուանէ չաւատալի զերծեալ լինէին: 21 Ո-մանք. Եւ որ զինչ պիտոյ իցէ. կամ պիտիցի յուրախութիւն Հրէ-իցն... եւթն օր փրկութեամբ անցուցանել: 22 Ոմանք. Նախա-տանօք մերձեցեալ. մանաւանդ... փոխանակ դառնածաղր օրՀա-սին: 23 Ոմանք. Եւ փոխանակ արտօսրալից... և զՀեծութիւն 'ի բաց մեր՞... նշանակ կանգնեցին: 24 Ոմանք. Վասն նոցա մե-ծի տաճարին... 'ի վերայ սքանչելի փրկութեան... և որ յառա-ջին սատակումն գազանա՞: 25 Ոսկան. 'Ի Հաւասար միաբանու-թեան: 26 Ոմանք. Օրէնս դնէին ընդ ամենայն տեղիս: 27 Ոմանք. ՅաշխարՀաՀամար խառնէին զնոսա. և Հինգերորդ քսա՞... մինչ 'ի չորրորդն Իպիփայ: 28 Ոմանք. Զի փրկեաց զնոսա անա՞:

29 Ոմանք. Զի Հրամայեալ տալ զամենայն զՀանդերձս ուրա՞: 7.1 Ոմանք յա–ել–ն. Պտողոմէոս` 'ի կողմանս. կամ 'ի կողմանց Եգիպտացւոց առ զօրավարս... որ 'ի վերայ ամենայն իրաց արքունի... զի և մեք ողջ եմք որ՞... որպէս զի ուղղեաց Աստուած զիրս մերս: 2 Ոսկան. Իւրեանց չարաբարոյութեան: Ոմանք. Ընդ մերով իշխանութեամբ իցեն, խառնել 'ի մի վայր, կատարել 'ի նորատեսիլ տանջանաց: 3 Ոմանք. Որ ունիին ընդ ամենայն Հե՞... քան զխուժս և զդուժս: 4 Ոմանք. Զնոսա խստագոյնս պա՞... ունիմք ընդ ամենայն մարդիկ... զորդիսն շնորՀեաք: 5 Ոմանք. Եւ դարձեալ նորա զսէր և զմիամտութիւն, որպէս զի Հաստատուն ունելով մեզ 'ի նախնեաց մերոց մինչև թողաք դոցա զամենայն... և զայս ևս Հրաման տուաք, զի ամենեցուն դոցա զոր ինչ և ուրուք առեալ իցէ: 7 Ոմանք. Ոչ եթէ փութացան ելանել վաղվաղակի, այլ մատեան առ թագաւորն... ըստ արժանի գործոյն ածել զպատու՞... որ վասն պորտոյն և որկորոյն չարութեան յօժարեցին անցանել ըստ օրէնս նախնեացն. երբէք նորա յիրս ար՞: 9 Ոմանք. Որպէս օրէն էր քաՀանայիցն... և գլուխ բանից բարբառոյն եդին զալէլուիա:

որ միանգամ անցեալ էին ըստ օրէնսն, և անօրինեալ
պղծեալ էին յազգատոհմէ անտի, տանջանօք առակելով
սատակէին: Եւ յայնմ 'ի միում աւուր անդ սպանին աւե-
լի՛ քան զարս երեք Հարիւր. և զայն օր ուրախութեամբ
կատարէին. զի զպիղծս զանօրէնս գյանցաւորս օրինաց
իւրեանց՝ ձերբակալս ըմբռնեալ սատակէին. քանզի ինք-
եանք 'ի դրանց մաՀու յԱստուծոյ ողորմութեանցն զփրկու-
թիւն գտեալ լինէին: [11]Չուեցի՛ն խաղացին գնացին 'ի քա-
ղաքէ անտի ազգի ազգի՛ անուշութեամբ, և 'ի գոյնագոյն
ծաղիկս պսակեալք ուրախութեամբ և ցնծութեամբ և օր-
Հնութեամբ 'ի ձայն քաղցրութեան գոՀանային զԱստու-
ծոյ Հարցն նոցա, որ յաւիտենից՝ն է փրկիչ Իսրայէլի: [12]Եւ
իբրև եկին Հասին 'ի քաղաքն Փտողոմէացւոց՝ որ ան-
ուանեալ կոչի վասն տեղւոյն յայտնութեան՝ Վարդաբերք.
քանզի իսկ անցեալ կացեալ մնային նոցա նաւքն, որովք
եկեալ անդ՝ 'ի Հասարակաց Հաւանութենէ, երեկացին ա-
ւուրս եւթն: Ուրախ լինէին, զի Հրամա՛ն տուեալ էր նո-
ցա թագաւորին առատապէս Հանդերձս առնել 'ի պէտս
ճանապարՀին, մինչև երթիցեն յիւրաքանչիւր տեղիս: [13]Եւ
իբրև Հասանէին 'ի տեղի, ըստ արժանի իւր պարգևացն
գոՀանային: Դարձեալ եդի՛ն օրէնս, և զայն աւուրս ևս
խառնել 'ի տօն տարեկանաց իւրեանց, կատարել յու-
րախութիւն. նուէրս մատուցին, արձանս կանգնեցին ըստ
տեղեաց ուրախութեան. խառնեցին զօրն զայն 'ի տօնս
տարեկանաց: [14]'Ի մի՛ վայր ժողովեցան, աղօթս մատուցին
և գոՀացան. մեկնեցա՛ն 'ի միմեանց ողջք և անարատք,
ազատեալք, խրախամիտք, զուարթացեալք, ապրեալք ընդ
ծով և ընդ ցամաք և ընդ գետս՝ 'ի Հրամանաց Տեառն,
'ի Հրամանէ թագաւորին յիւրաքանչիւր տեղիս սփռեցան:
[15]Որ յառաջ ընդ ձեռամբ թշնամւոյն էին՝ ապա իշխանու-
թեան փառօք և շքով գնային, զի ամենևին զնոսա այն-
ուՀետև ո՛չ ոք կարէ խռովել: Եւ զիւրաքանչիւր ինչս և
զստացուածս՝ յաշխարՀագրին զամենայն ժողովեցին. զի
աՀիւ և դողութեամբ ամենեքին որ զինչ առ ումեք կայր՝
բերէին տային 'ի դո՛ւրս վասն փրկութեան մեծին Աստու-
ծոյ: ՕրՀնեա՛լ է Աստուած որ յամենայնէ փրկէ զԻսրայէլ
յամենայն նեղութեանց՝ և վշտաց: Նմա փա՛ռք և պատիւ և
զօրութիւն, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Կատարեցաւ Գիրք Երրորդ Մակաբայեցւոց:

ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ԵՊԻՓԱՆՈՒ
Եպիսկոպոսի Կիպրացւոյ՝ Յաղագս Երգոց Սաղմոսարանի:

Զամենայն ինչ զոր ասաց Հայրն մեր Աթանաս, զոր լուեալ էր նորա 'ի Հոգեկիր ծերոյն՝ բազում Համարեցաք պատմել, փոքր 'ի շատէ, և դնել 'ի տեղի առաջաբանի. քանզի Հոգեխառն միտք իմացաւ՝ որ ինչ շնորհեցաւ նմա յԱստուծոյ: Եւ ցոյց ամենեցուն որք կամիցին օգտել. զի և մե՛ր առեալ նպաստաւորութիւն 'ի Հոգեխառնութենէ նորա, որպէս ոմանք 'ի Հոգւոյն Մովսիսի, և Եղիսէէ յԵղիայէ, աղօթիւք ձերովք և յիս Հանգիցէ Հոգի շնորհացն Աթանասի մտանել 'ի պատմութիւն սաղմոսացս և ցուցանել զբազմադէմ և զդժուարագիւտ միտս սաղմոսարանիս: Արդ՝ որ ասեն թէ՝ Սաղմոս որդւոց Կորխայ, և կամ՝ Իմաստութիւն. զբանսն զոր մարգարէանայր Դաւիթ՝ որդիքն Կորխայ դասագլուխ եղեալ գյեղանակս ձայնիցն նուագէին գեղեցկապէս, զայն կոչէ Իմաստութիւն որդւոցն Կորխայ: Իսկ որ ասեն թէ՝ Սաղմոս յԱսափ, և Իդիթում և յա՛յլս ուրուք, և նոքա առաջնորդք դասուց պարուն, որք իւրաքանչիւր նուագարանօք և ձայնիւք առաջնորդէին, զոր Դաւի՛թ էր ասացեալ: Է զի և Դաւիթ ընդ նոսա երգէր. է զի զուսեալսն 'ի Դաւթայ առանց նորա երգեալ նուագէին. և է զի Հոգի շնորհացն յերգելն նոցա Հոգեխառնե՛լ, մարգարէախա՛ռն որպէս ընդ Դաւթին ասէին և նուագէին. զոր երանելւոյն Դաւթի 'ի վերայ Հասեալ 'ի վարդապետութենէ Հոգւոյն Սրբոյ, և զանուն ևս գրէր զնոցա. այլ Դաւիթ ինքնին իսկ էր պատճառք ամենայն սաղմոսարանիս, որպէս եղէգն գրողի՝ որ թացեալ և ներկեալ էր շնորհօք Հոգւոյն Սրբոյ, ըստ իւրաքանչիւր դիմաց և առակաց երգէր և մարգարէանայր: Իսկ որ ասեն թէ՝ Հանգիստ, քանզի քնարա՛ւ և ձայնիւ՝ և երբեմն կաքաւելով երգէր և սաղմոսէր: Իսկ յորժամ ձայնիւ լոկ նուագէր և սաղմոսէր, և կամ առանց կաքաւելոյ քնարաՀարութեամբ միայն, և կամ միով իւիք յեղանակաւ, զա՛յն կոչէ Հանգիստ: Իսկ որ ասեն, թէ՝ Սաղմոս յարձանագիր. ա՛յս է՝ զի արձան ո՛չ եթէ 'ի վերայ գերեզմանաց միայն արձանագիր, այլ և որք 'ի պատերազմունս յաղթութիւնս առնեն՝ կանգնեն արձանս, և գրեն զամենայն պատերազմացն յաղթութիւնս, որպէս և երանելին Դաւիթ առնէր, զի որք անտեղեակք իցեն, և որք ո՛չ գիտիցեն զգիրս՝ յարձանագրէն իմացեալ ծանիցեն, զա՛յս նշանակէ այժմ Արձանագիրս ասելով երանելին Դաւիթ. զի որպէս յարձանի՛ գրեալ մարգարէացաւ զյաղթութիւնս Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, 'ի վերայ կարծեցեալ անպարտելի թշնամւոյն, որպէս պատմեցաւ մեզ ամենեցուն: Եւ որ ասէ թէ՝ Սաղմոս 'ի կատարած վասն Հնձանաց, Եւթանասունն և երկու թարգմանիչքն՝ կատարած ասացին, և Ակիւղաս և Թէոդիտոն՝ յաղթաՀարութիւն ասացին. իսկ Սիմաքոս՝ յաղթութիւն ասաց. ա՛յս է՝ զոր 'ի վախճան ժամանակաց կատարեցաւ յաղթութիւնս Քրիստոսի առ թշնամին Աստուծոյ, և ամենևին ազատեալ մինչ 'ի սպառ զազգս մարդկան 'ի բռնութենէ Սատանայի, ա՛յս է ասելն 'ի կատարած: Իսկ՝ վասն Հնձանացն, Հնձան՝ զեկեղեցի՛ կոչեաց. քանզի և Տէրն ինքնին իսկ այգի՛ անուանեցաւ ասելով. Ես եմ այգի ճշմարիտ. իսկ որք Հաւատով յայգւոյ յայսմանէ կթեն զմեծ խորՀուրդ կազմեալ՝ մեծաւ ուրախութեամբ ճաշակեն գյօրինեալ գինին 'ի կողաՀոս աղբերէն: Իսկ որ՝ վասն ժառանգաւորին ասէ. որք զվերնագիրս մեկնեցին և թարգմանեցին՝ ժառանգաւոր կոչի Բանն Աստուծոյ, ա՛յս ինքն միածին Որդի նորա, և միաբանեալք ընդ նմա եկեղեցի իւր՝ կոչին ժառանգաւորք. քանզի է գլուխ Քրիստոս, և անդամք նորա եկեղեցի՝ մարդիկ որ ըստ աստուածպաշտութեան վարեն զկեանս իւրեանց սրբութեամբ Հոգւոյն. զի ասացեալ է Տեառն 'ի սուրբ Աւետարանին. Եկայք օրՀնեալք Հօր իմոյ ժառանգեցէք զարքայութիւն զպատրաստեալն ձեզ իսկզբանէ աշխարՀի:

Իսկ՝ Ալէլուիա ՃԴ սաղմոսին, ուսուցանէ օրՀնել զամենեցունն Աստուած. քանզի ալէլուիա՝ Եւթանասունքն՝ գովեցէք զՏէր թարգմանեցին. իսկ Եբրայեցին թէ՝ Բարի է սաղմոս, իսկ Սիմաքոս անթարգման իսկ եթող. իսկ Թէոդիտոն թէ՝ Գովեցէք. զոր և երանելին Դաւիթ զաստուածաՀաճոյ ընթացեալ ճանապարՀ. և թէ խոտորեցաւ գայթագղեալ, դարձեալ միւսանգամ արտասուօ՛ք Հետևեալ աստուածայնոցն օրինաց, որպէս պատմէ 'ի ՃԺԸ սաղմոսին. զի արժա՛ն է մեզ 'ի նմանէ առնուլ տարացոյց իւրային ուրուք յարդարել ախտից դեղս. վասն զի ալէլուիա որպէս նախագոյն թարգմանեցին գովեցէք զՏէր է՝ ըստ Եղլադացւո՛ցն ձայնին. և արդ՝ նշանակէ ալէլու՝ գովեցէք. իսկ իա՝ զՏէր կամ զէ՛ն:

Իսկ որ ասեն՝ Ե՛րգ աստիճանաց, Թէոդիտոն՝ երգ ասաց ելից, իսկ Սիմաքոս և Ակիւղաս՝ երգ յելս. և յայտնի են այսուՀետև ելք և աստիճանք զգերեալ ժողովրդեանն և զօթևանացն բանակետղս, զոր և մերձակայ բնակիչքն տխրեալ ընդ Հրէիցն ազատութիւն, միաբանեալ 'ի պատերազմն բարբարոս Հեթանոսօք ժողովեալ ընդ ինքեանս 'ի վերայ նոցա գումարեցան, կամեցեալ անյիշատակել զնոսա: Իսկ բոլորեցունցն Աստուած իւրայո՛ցն օգնականեաց բազմապատկ, զոր և երանելին Դաւիթ գյուսացեալսն 'ի Տէր որպէս զլեառն Սիոն ո՛չ սասանեալ յաւիտեան, և Տէր շո՛ւրջ է զժողովրդեամբ իւրով: Իսկ բազումք 'ի Հրէիցն ունելով ապառո՛ւմ բարս, ընդդիմանալով աստուածային Հրամանացն որ առ Կիւրոս՝ ո՛չ կամէին դառնալ. իսկ ազատեալքն և արձակեալքն զազգակիցսն մաղթէին Հետևել յղձալի քաղաքն Երուսաղէմ: Եւ որպէս առ Ռոբովամաւ ճեղքեցա՛ն ցեղքն, և մասունք տասն Յորոբովամու Հետևեցին, և երկո՛ւ Դաւթեան թագաւորութեանն Հնազանդեցան. այժմ 'ի դարձիս 'ի Բաբելոնէ յառաջատեսօղ Հոգւոյն 'ի ՃԼԲ սաղմոսին զմիաբանութիւն և զմիաձայնութիւն սիրել, և ընդ միմեանս վսեմութեամբ՝ երգէր երանելին Դաւիթ. ԱՀա զի՞ բարի կամ զի՞ վայելուչ, զի բնակին եղբարք 'ի միասին:

Իսկ որ՝ անվերնագիր ասի ըստ Եբրայեցւոց, յանդգունք ոմանք և իրաՀամարձակք, վերնագրեցին զԴաւթին՝ Երեմիայի և Անգէի և Զաքարիայի՛ անուանեցին. և այն իսկ եղծումն վերնագրին՝ քարոզէ զվերագրելոցն զանմտութիւն. զի Երեմիաս ո՛չ երբէք վարեցաւ ընդ գերեալսն 'ի Բաբելոն. այլ դոյզն ինչ ընդ յԵրուսաղէմ անցուցեալ աւուրս ինչ, և յանօրէն Հրէիցն բռնադատեալ յԵգիպտո՛ս ճանապարՀորդեալ ընդ նոսա. և չյարմարի ասել Երեմիայի, թէ՝ Առ գետովք Բաբելացւոց նստէաք և լայաք. այլ նոցին իսկ գերելոցն ուսեալք զԴաւթայն երգեն, և պատմեն

10 Ոմանք. Եւ յայն 'ի միում աւուր... զփրկութիւն գտեալ էին: 11 Ոմանք. 'Ի ձայն քաղցրութեամբ: 12 Ոմանք. Երակացին աւուրս եւթն: Եւ ոմանք. Երագեցին աւ": 13 Ոմանք. Խառնեցին զաւուրսն զայն 'ի: 14 Ոմանք. Եւ ընդ գետս՝ 'ի կամաց Տեառն, 'ի Հրամանէ: 15 Ոմանք. Ոչ ոք կարէր խռովել... որ յամենայնի փրկէ զԻսրայէլ յամենայն նեղութեանց և 'ի վշտաց: Նմա փառք և պատիւ և երկրպագութիւն. յաւիտեանս. ամէն: 'Ի վախճանի՝ յօրինակին պակասէր. Կատարեցաւ գիրք Երրորդ, Ե այլն. զոր յայլոց օրինակաց առեալ լցուցաք: